CELiR
CÀTEDRA D'ECONOMIA LOCAL I REGIONAL

TERRES DE L'EBRE

INFORME D'ECONOMIA LOCAL I REGIONAL

2011

UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI
Campus Terres de l'Ebre

Equip investigador

Coordinació:

Juan Antonio Duro*

Investigadors:

Miquel-Àngel Bové*
Juan Antonio Duro*
Jordi Sardà*
Maria Victoria Soldevila*
Mercedes Teruel*
Fernando Campo- Plana**
Ana B. Hernández-Lara**
M. Victòria Sánchez-Rebull**
David Rodriguez***

* Departament d'Economia, URV
** Departament de Gestió d'Empreses, URV
*** Tècnic Càtedra d'Economia Local i Regional

PRESENTACIÓ

El lector té en les seves mans la segona edició de l'Informe d'Economia Local i Regional de les Terres de l'Ebre, referenciat en l'exercici del 2011. Aquest informe persevera en la voluntat de la Càtedra d'Economia Local i Regional de contribuir a millorar el coneixement econòmic del territori, com a base per a l'anàlisi i la posterior implicació com a guia en el procés de decisió de polítiques econòmiques. Aquest informe forma part, de fet, d'un seguit de productes que la Càtedra promou amb l'anterior objectiu. En particular, hauríem d'esmentar-ne dos: en primer lloc, la Càtedra ve realitzant els Butlletins Trimestrals de Conjuntura Econòmic Local de les Terres de l'Ebre, amb l'objecte de fer un seguiment de l'evolució a curt terme dels municipis de l'àmbit; en segon lloc, la Càtedra elabora fitxes econòmiques més detallades pels diferents municipis, havent començant pels de més de 4.000 habitants, pels quals hi han millors dades.

El treball que a continuació s'exhibeix torna a fer una anàlisi detallada dels diferents aspectes que descriuen la situació, i evolució econòmica de les Terres de l'Ebre. En la mesura del possible els càlculs i anàlisis s'han centrat en l'any 2011, cosa que, per exemple, no és possible fer quan s'analitza un indicador com el PIB, amb una darrera estimació territorial pel 2010.

Com el lector veurà al llarg de l'estudi, la situació econòmica de les Terres de l'Ebre és especialment desfavorable. A la posició endarrerida existent abans de l'emergència de la crisi s'ha incorporat amb una especial cruesa els efectes d'aquesta en el territori. Així les coses, la conjuntura actual té, com a components essencials descriptius, un endarreriment endèmic més un cicle diferencialment negatiu. L'estructura econòmica, amb fonaments força dèbils, s'ha anat ensorrant a mesura que la crisi ha anat contagiant a tot el sistema productiu. La crisi va tocar la línia de flotació del sector construcció, amb una presència especialment intensa al territori, que després s'ha estès a la resta de sectors connectats i als

serveis, que estan ja patint els efectes dels processos d'ajustament fiscal. La situació, doncs, és molt negativa.

D'aquesta manera, el territori es veu amb l'ineludible necessitat de moure fitxa activament. Ha arribat el moment de que tots els agents, públics i privats, treballin plegats per millorar l'economia de les Terres de l'Ebre, una motivació col·lectiva que portarà, sens dubte retorns individuals. S'ha de produir un canvi de mentalitat, més consistent amb l'adveniment de processos de creixement econòmics consolidats

En part per l'anterior, la Càtedra, i la seva voluntat de servei, no acaba en aquest treball. La situació econòmica de Terres de l'Ebre i les necessitats del territori semblen, doncs, demanar-ne més. En aquest sentit, aquesta estructura posada en marxa per la URV, amb el recolzament de l'ajuntament de Tortosa i la Diputació de Tarragona, adopta el compromís de inserció, com un agent actiu més, en totes les estratègies que es posin en marxa per millorar el desenvolupament econòmic de l'Ebre, amb criteris d'eficiència, eficàcia i sostenibilitat.

L'Informe s'organitza de la manera següent. En el capítol 1 es fa una revisió d'aspectes generals sobre el creixement i el model econòmic de les Terres de l'Ebre i les seves comarques. En el capítol 2 s'elabora una anàlisi de l'evolució del sector agrari. En el capítol 3 l'anàlisi es detalla pel sector industrial i energètic. En el capítol 4 toca l'anàlisi del sector terciari. El capítol 5 analitza l'evolució del sector empresarial. En el capítol 6 s'examinen els aspectes demogràfics. Finalment, el capítol 7 pormenoritza l'exploració al cas dels municipis ebrencs.

Juan Antonio Duro
Coordinador Estudi
Dr. Càtedra Economia Local i Regional

INDEX

Capítol 1.....pg.9
EL "CREIXEMENT" ECONÒMIC DE LES TERRES DE L'EBRE EN EL 2011. UNA VISIÓ GLOBAL I TERRITORIAL
JUAN ANTONIO DURO - DEPARTAMENT D'ECONOMIA – URV

Capítol 2.....pg. 29
EL SECTOR PRIMARI A LES TERRES DE L'EBRE 2011
VICTÒRIA SOLDEVILA - DEPARTAMENT D'ECONOMIA – URV

Capítol 3.....pg.55
EL SECTOR INDUSTRIAL I ENERGÈTIC
MERCEDES TERUEL - DEPARTAMENT D'ECONOMIA – URV

Capítol 4.....pg.73
SERVEIS I TURISME
JORDI SARDÀ
MIQUEL – ÀNGEL BOVÉ
DEPARTAMENT D'ECONOMIA – URV

Capítol 5..... pg.97
TEIXIT EMPRESARIAL
FERNANDO CAMPA-PLANAS
ANA B. HERNÁNDEZ-LARA
M. VICTÒRIA SÁNCHEZ-REBULL
DEPARTAMENT DE GESTIÓ D'EMPRESES – URV

Capítol 6.....pg.129
DEMOGRAFIA
MIGUEL - ÀNGEL BOVÉ
JORDI SARDÀ
DEPARTAMENT D'ECONOMIA - URV

Capítol 7.....pg. 165
ELS MUNICIPIS DE LES TERRES DE L'EBRE L'ANY 2011
DAVID RODRIGUES
TÈCNIC CÀTEDRA D'ECONOMIA
LOCAL I REGIONAL - URV

Capítol 1:

EL "CREIXEMENT" ECONÒMIC DE LES TERRES DE L'EBRE EN EL 2011. UNA VISIÓ GLOBAL I TERRITORIAL

JUAN ANTONIO DURO
DEPARTAMENT D'ECONOMIA
URV

1.1 Introducció

La conjuntura econòmica del 2011 ha estat força negativa. En termes globals, la incertesa creada a l'entorn de la crisi del deute europeu, la desacceleració en el creixement de les principals economies europees i l'alça dels preus del petroli, entre d'altres, han traçat un panorama força incert pel que fa a la recuperació mundial. En aquest debilitat escenari internacional s'incorporen, en el cas espanyol i català, nous elements, o elements diferencials, negatius. Així, la crisi del deute és especialment significativa en el cas espanyol, així com la debilitat del creixement productiu i l'increment de l'atur. El panorama és el d'una previsió de decreixement de l'economia espanyola per al 2012 que podria superar l'1%. En el cas català, la feblesa general s'ha vist amplificada pels efectes de la consolidació fiscal de l'Administració autonòmica catalana i els seus greus problemes de liquiditat.

Amb aquest entorn, la situació econòmica de les Terres de l'Ebre, lògicament, ha de ser negativa. El tema, però, és que els indicadors disponibles, per exemple, de cotitzants a la seguretat social, exhibeixen un empitjorament diferencial, que s'ha

fet especialment palès en municipis com la Sènia, fortament afectat per l'ensorrament de la construcció i el seu contagi a la indústria del moble, o Deltebre, en aquest cas directament afectat per la davallada de la construcció.

En aquest sentit, aquest capítol farà una revisió global de l'evolució de l'economia ebrenca en el 2011 amb especial èmfasi en aspectes no només quantitatius sinó també qualitatius i estratègics. En particular, el capítol s'organitza de la manera següent. En la secció segona fem una revisió sintètica de l'evolució de l'economia de l'Ebre a partir d'alguns dels indicadors disponibles. En la secció tercera revisem els resultats obtinguts en el darrer trimestre del 2011 pels 11 municipis més grans de l'eix. En la secció quarta repassem alguns dels problemes endèmics del territori i propostes molt generals de millora. Finalment, dediquem el darrer capítol a sintetitzar alguns dels principals elements tractats.

1.2 L'evolució econòmica de les Terres de l'Ebre en el 2011: una síntesi

L'indicador més utilitzat per fer el seguiment de l'evolució econòmica d'un territori és el PIB. Lamentablement, en l'escala territorial catalana no disposem d'aquesta informació del 2011, sinó que les darreres estimacions són del 2010, proporcionades per l'Anuari comarcal de Catalunya Caixa.[1] Per tant, hem de considerar altres tipus de dades que siguin *proxy* de l'evolució econòmica. En aquest sentit, probablement la més atractiva té a veure amb l'ocupació (o l'atur), que hauria de ser indicador objectiu clau de la política econòmica. No obstant això, amb precisió, la correlació entre ocupació i PIB dista de ser perfecta. El moviments de l'ocupació no només responen al cicle sinó també als mateixos condicionants del mercat de treball. De tota manera, creiem que l'anàlisi de la dinàmica ocupacional és una anàlisi raonable per fer una diagnosi apropiada de la situació del sistema econòmic.

[1] En altres capítols de l'estudi s'han utilitzat de manera més intensa aquestes dades.

En particular, les dades utilitzades se centren en l'explotació dels arxius de la seguretat social, que facilita el Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya, al qual hem d'agrair el tractament i la difusió d'una informació clau com aquesta. Les dades ens informen del nombre d'assalariats (RGSS), autònoms (RETA) i empreses amb assalariats fins i tot des del punt de vista municipal, per trimestres, i distribuïdes per sectors productius CNAE. En aquest capítol ens centrem en les dades corresponents al darrer trimestre del 2011 i farem ús, de fet, de part de la informació inclosa en el *Butlletí d'anàlisi conjuntural local de les Terres de l'Ebre* del quart trimestre del 2011, realitzat per la Càtedra d'Economia Local i Regional de la URV.

Així, les dades per al tancament del 2011 han posat de manifest la incidència de la crisi econòmica en l'ocupació a les Terres de l'Ebre. En efecte, la caiguda neta de cotitzants a les Terres de l'Ebre a finals del 2011, amb una comparació interanual amb l'any anterior, va arribar al 6%, quasi el doble de la destrucció neta exhibida per tot Catalunya. De fet, la caiguda en el volum de cotitzants a la seguretat social empitjora des de el primer trimestre del 2011, en què s'observa un procés clar de recaiguda. En efecte, l'evolució trimestral de l'ocupació a l'exercici del 2010 va anar "millorant", patró que contrasta amb l'empitjorament progressiu habilitat el 2011.

GRÀFIC 1.1 - EVOLUCIÓ EN L'AFILIACIÓ A LA SEGURETAT SOCIAL DEMARCACIÓ TERRES DE L'EBRE CONTRA CATALUNYA

Taxa de variació interanual, percentatge

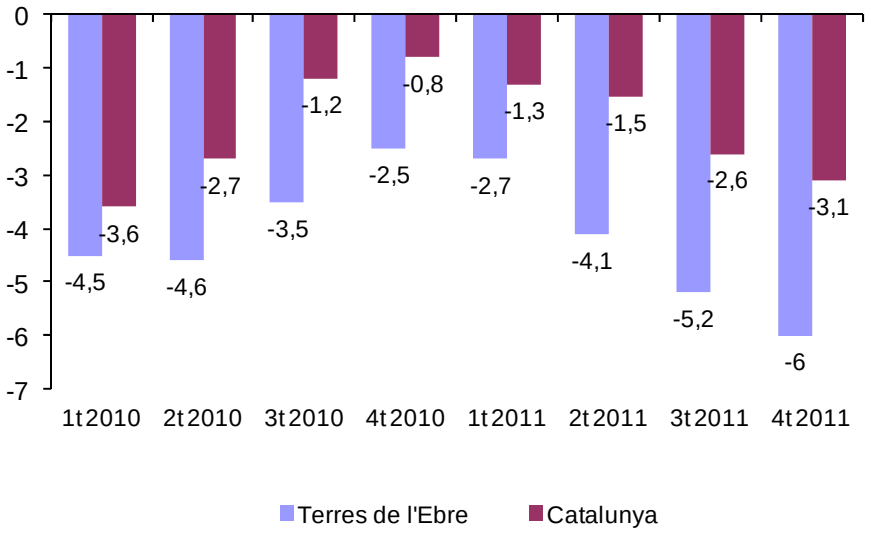

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball, Departament d'Empresa i Ocupació, Generalitat de Catalunya

La caiguda s'ha centrat en el règim general (assalariats), que han baixat un 7,4% al quart trimestre del 2011, en termes interanuals. És el pitjor registre en 2 anys, a més a més amb claredat. En canvi, la davallada dels autònoms va ser del 3%, un registre fins i tot inferior al dels dos trimestres anteriors. Aquesta evolució, de manera natural, ha incrementat la taxa d'autònoms, que ja és elevada, sobretot pel pes del sector agrari en l'estructura econòmica ebrenca, i intensifica el procés de minifundisme del sistema empresarial territorial.

GRÀFIC 1.2 - EVOLUCIÓ EN EL NOMBRE D'AFILIATS ALS DIFERENTS RÈGIMS DE LA SEGURETAT SOCIAL, LES TERRES DE L'EBRE

Taxa de variació interanual, percentatge

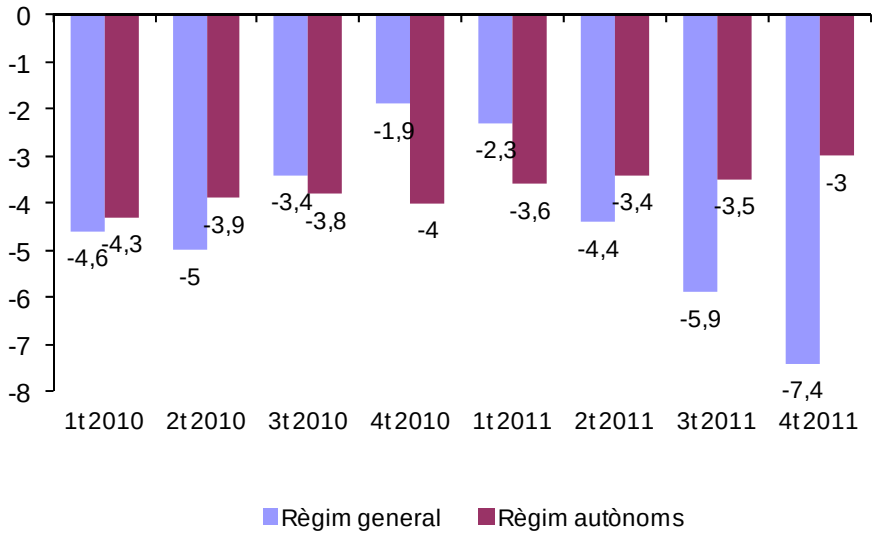

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball, Departament d'Empresa i Ocupació, Generalitat de Catalunya

L'evolució del nombre d'empreses amb assalariats ha registrat, òbviament, una davallada, en aquest cas del 3,2%, en línia amb els trimestres anteriors. Aquesta evolució comparada indica una reducció en el nivell d'ocupats per empresa i, per tant, en la dimensió mitjana.

GRÀFIC 1.3 - EVOLUCIÓ EN EL NOMBRE D'EMPRESES, DEMARCACIÓ LES TERRES DE L'EBRE CONTRA CATALUNYA

Taxa de variació interanual, percentatge

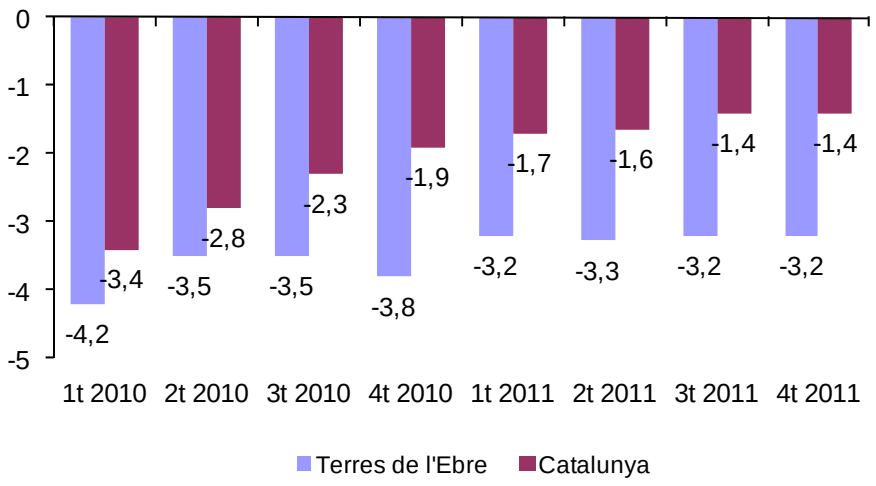

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball, Departament d'Empresa i Ocupació, Generalitat de Catalunya

La distribució d'aquest patró per sectors productius ens informa sobre alguns dels factors significats que hi ha al darrere d'aquesta crisi d'ocupació. En efecte, aquesta anàlisi ens informa que la caiguda de l'activitat es fonamenta en l'evolució de dos sectors agregats: en primer lloc, hem d'esmentar la destrucció neta d'ocupació del sector construcció, que torna a registrar caigudes superiors al 20% (21,9% per ser més exactes). De fet, la caiguda d'aquest sector s'incrementa al llarg dels trimestres del 2011. La caiguda del darrer trimestre es la més gran dels darrers dos anys. Una explicació preferent d'aquest empitjorament està en l'ajustament en l'activitat associada a la demanda pública, pel fort ajustament del procés d'inversió pública arran de la crisi i de les restriccions pressupostàries. D'aquesta manera, aquest sector hauria viscut dues onades destructores: la primera, al llarg del període 2008-2010, fortament explicada per la davallada de la demanda privada, i ja en el 2011, substituïda en gran mesura pels estralls de la demanda associada a l'Administració. El segon motor destructor prové del sector serveis, principal sector generador d'ocupació a les Terres de l'Ebre, i que registra

un retrocés en el seu volum d'afiliats d'un significat 4%, registre històric assolit durant la crisi. Aquesta caiguda reflecteix, sobretot, la destrucció d'ocupació pública però també, en part, els estralls de la crisi sobre tot el sistema productiu.

GRÀFIC 1.4 - EVOLUCIÓ EN EL NOMBRE D'AFILIATS A LA DEMARCACIÓ DE LES TERRES DE L'EBRE PER GRANS SECTORS PRODUCTIUS

Taxa de variació interanual, percentatge

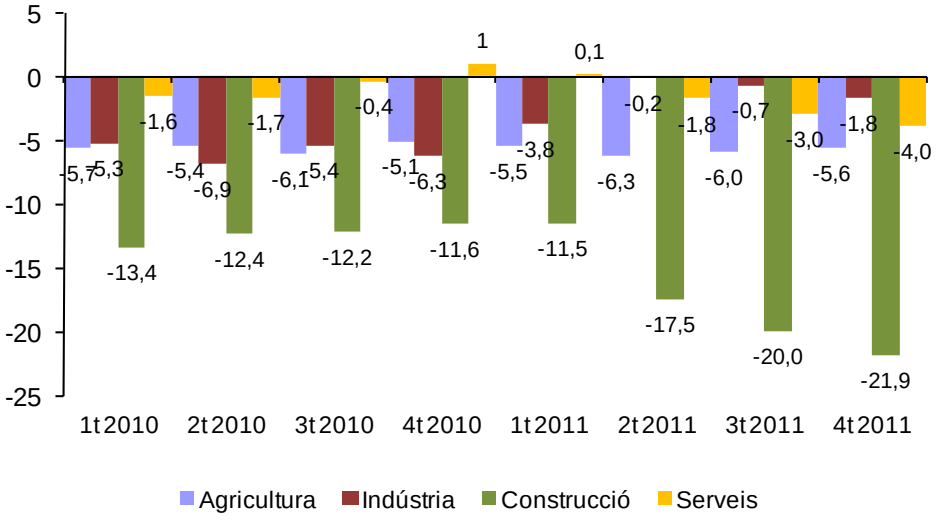

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball, Departament d'Empresa i Ocupació, Generalitat de Catalunya

Per comarques, l'afiliació cau, en gran mesura, al Baix Ebre i a la Terra Alta, -6,5 i –6,3% respectivament, i en menor mesura a la Ribera d'Ebre (-4.1%). Per tant, i tenint en compte l'atipicitat de l'estructura econòmica d'aquesta darrera comarca, la destrucció d'ocupació és força homogènia en les comarques de l'àmbit. De tota manera, l'empitjorament més significat es produeix a la Terra Alta (on construcció, indústria i primari contribueixen al gruix de la reducció). Amb relació al nombre d'empreses, la taxa de destrucció se situa de manera força homogènia en el 3%, excepte en el cas de la Terra Alta.

GRÀFIC 1.5 - EVOLUCIÓ EN EL NOMBRE D'AFILIATS PER COMARQUES DE LES TERRES DE L'EBRE, 3R I 4T TRIMESTRE DEL 2011

Taxa de variació interanual, percentatge

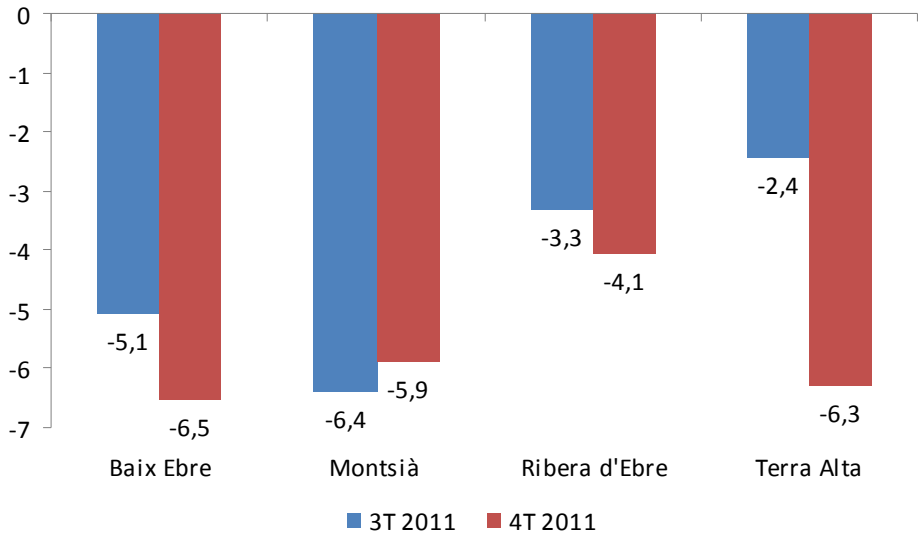

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball, Departament d'Empresa i Ocupació, Generalitat de Catalunya

GRÀFIC 1.6 - EVOLUCIÓ EN EL NOMBRE D'AFILIATS PER COMARQUES DE LES TERRES DE L'EBRE, 3R I 4T TRIMESTRE DEL 2011

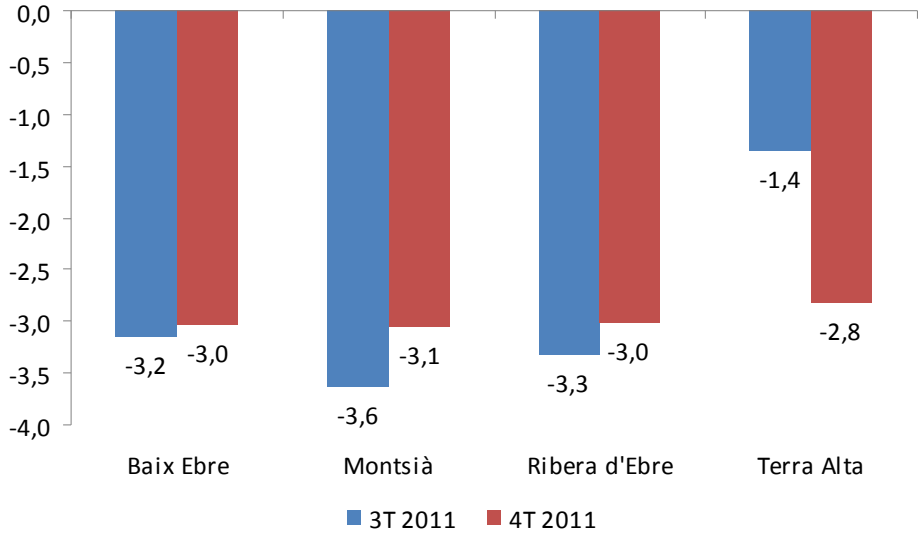

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball, Departament d'Empresa i Ocupació, Generalitat de Catalunya

1.3 Els municipis de més de 4.000 habitants

En aquesta secció analitzem la situació i l'evolució dels indicadors laborals al llarg del 2011 en l'àmbit municipal. Aquest és un informe d'economia local i, per tant, entenem interessant fer un repàs de la situació en aquest nivell. Ens centrem en els municipis de més de 4.000 habitants per tres raons: en primer lloc, per no ampliar excessivament l'espai d'anàlisi; en segon lloc, perquè aquests comptabilitzen quasi el 90% de l'ocupació a les Terres de l'Ebre, i, en tercer lloc, perquè per a aquests disposem de dades més detallades des del punt de vista sectorial, la qual cosa ens permet analitzar amb millor concreció alguns dels fonaments de la situació i evolució actual.

La informació està disponible per a 11 municipis: Flix i Móra d'Ebre, de la comarca de la Ribera d'Ebre; Alcanar, Amposta, la Sènia, Sant Carles de la Ràpita i Ulldecona, del Montsià; i l'Ametlla de Mar, Roquetes, Tortosa i Deltebre, de la comarca del Baix Ebre.

En aquest sentit, s'observen decreixements dels cotitzants en tots els municipis, excepte en Flix. En aquest darrer cas, excepcional per altra part, es produeix un augment del 6,3%, relacionat amb l'Administració (equipament social). De la resta, destaca la destrucció neta de cotitzants a la Sènia, greument afectada per la crisi de la indústria de moble; de Roquetes, per l'agricultura, i Deltebre, per la caiguda del sector de la construcció.

GRÀFIC 1.7 - EVOLUCIÓ DE L'AFILIACIÓ A LA SEGURETAT SOCIAL ALS MUNICIPIS DE LA DEMARCACIÓ DE MÉS DE 4.000 HABITANTS, 4T TRIMESTRE DEL 2011

Taxa de variació interanual, percentatge

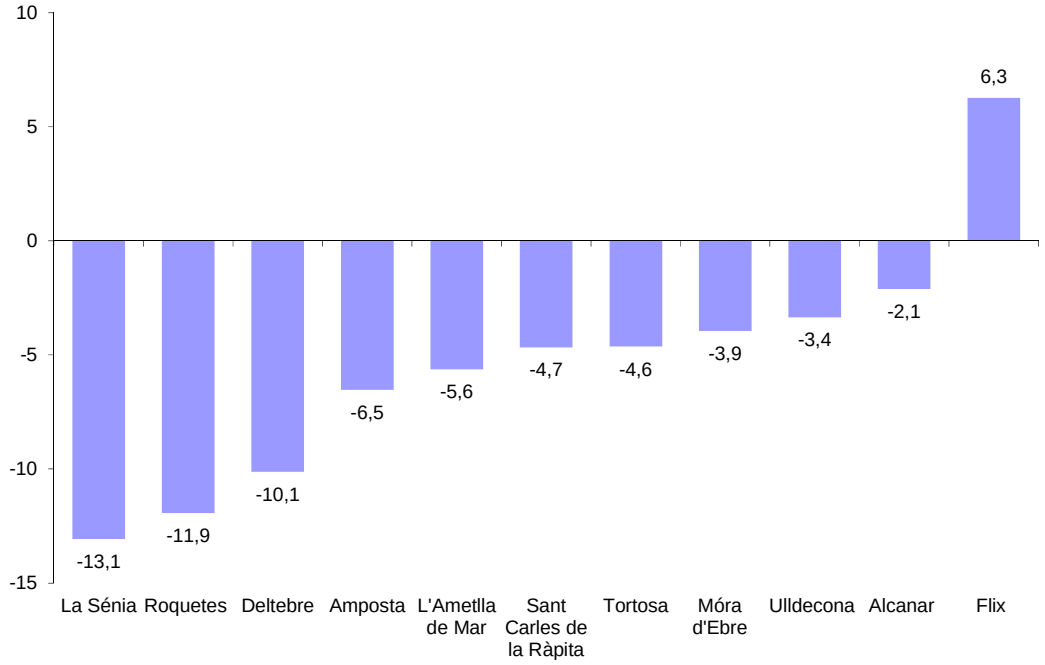

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball, Departament d'Empresa i Ocupació, Generalitat de Catalunya

Per sectors productius destaca l'espectacular caiguda de la construcció, el retrocés del sector primari, del transport i dels serveis empresarials (per la debilitat de tot el sistema) i ara la dels serveis socials (en realitat, serveis de l'Administració). Si sintetitzem la informació sectorial anterior en termes de contribucions al creixement, podem identificar, amb més concreció, el paper de l'evolució dels diferents sectors, en aquest cas ponderats pel seu volum relatiu. Observem que el principal canvi en relació amb el trimestre anterior és l'aportació negativa més gran dels serveis de l'Administració, que han tret més d'1 punt al creixement global. No obstant això, continua sent el sector de la construcció el més significat, amb aquest detall sectorial, en l'explicació de la caiguda global (quasi 3 punts percentuals).

GRÀFIC 1.8 - EVOLUCIÓ DE L'AFILIACIÓ A LA SEGURETAT SOCIAL PER SECTORS, LES TERRES DE L'EBRE, 4T TRIMESTRE DEL 2011

Taxa de variació interanual, percentatge

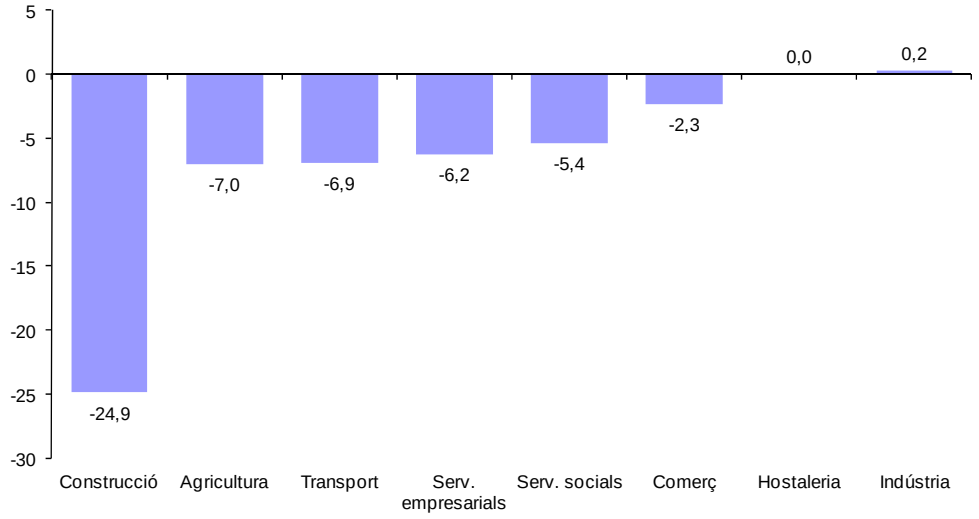

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball, Departament d'Empresa i Ocupació, Generalitat de Catalunya

GRÀFIC 1.9 - CONTRIBUCIONS SECTORIALS EN EL CREIXEMENT DE L'AFILIACIÓ, LES TERRES DE L'EBRE, 3R TRIMESTRE DEL 2011

Percentatges

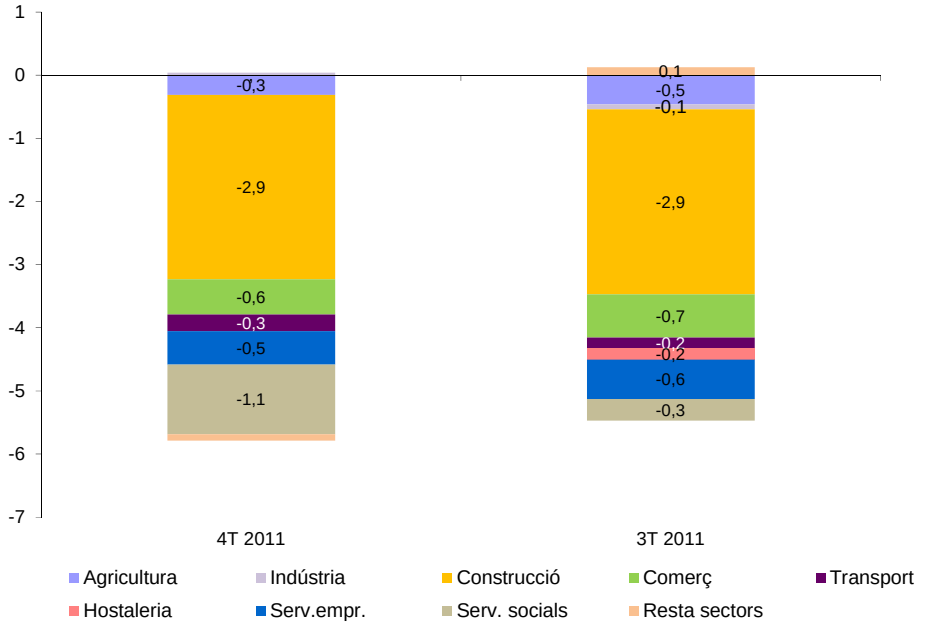

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball, Departament d'Empresa i Ocupació, Generalitat de Catalunya

Com a complement, hem considerat l'anàlisi del volum d'aturats registrats a les oficines del Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC). Com es veu en el gràfic adjunt, el gruix dels municipis de més de 4.000 habitants han patit un increment de l'atur entre el 10% i el 14%. La mitjana ebrenca, amb un augment de l'11,9%, ha estat superior a l'increment habilitat per a tot Catalunya (9%). Per municipis de certa mida, cal destacar l'augment a Sant Carles de la Ràpita i el limitat creixement de Flix i Ulldecona. De tota manera, la xifra d'aturats ens permet obtenir un indicador millor de la cruesa de la situació econòmica al territori a partir de la construcció de la pseudotaxa d'atur, en què es relativitza la xifra d'aturats per a la població en edat de treballar, davant la manca d'informació oficial actualitzada sobre la població activa al territori.[2] Aquesta informació ens diu, en primer lloc, que la taxa d'atur a l'Ebre és lleugerament superior a l'existent a tot Catalunya (11,5% per un 11,1%). En segon lloc, que la crisi i la situació econòmica són especialment dures a dos municipis: a la Sènia, amb una pseudotaxa d'atur del 15,9%, i a Deltebre, amb el 15,2%. Així, entendríem la necessitat de posar en marxa mesures de xoc particularitzades, a més a més de les generals, per corregir aquesta situació, que pot esdevenir altament problemàtica a curt o mitjà termini. D'altra banda, i en la situació inversa, es troben municipis com Flix sobretot, i Alcanar i Gandesa, amb taxes inferiors a la mitjana catalana, i que, en el primer cas, són possiblement indicatives de plena ocupació.

[2] Aquesta pseudotaxa d'atur dóna uns valors inferiors a la taxa d'atur en termes EPA, ja que, lògicament, la població activa és inferior a la població en edat de treballar (de 15 a 64 anys).

GRÀFIC 1.10 - EVOLUCIÓ INTERANUAL DEL NOMBRE D'ATURATS, 4T TRIMESTRE DEL 2011

Percentatges

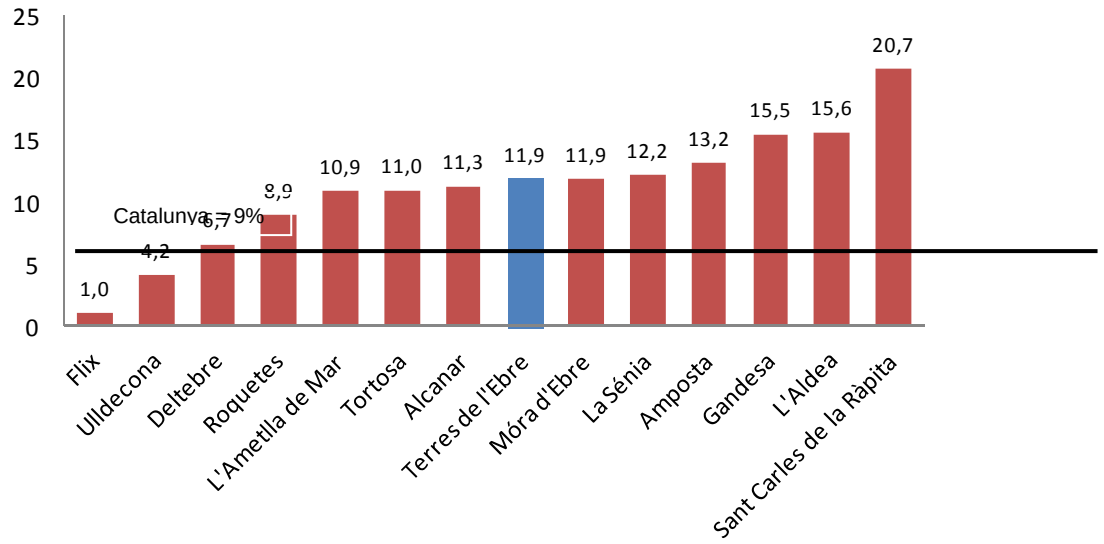

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball, Departament d'Empresa i Ocupació, Generalitat de Catalunya.

GRÀFIC 1.11 - TAXA D'ATUR APARENT, 4T TRIMESTRE DEL 2011

Percentatges

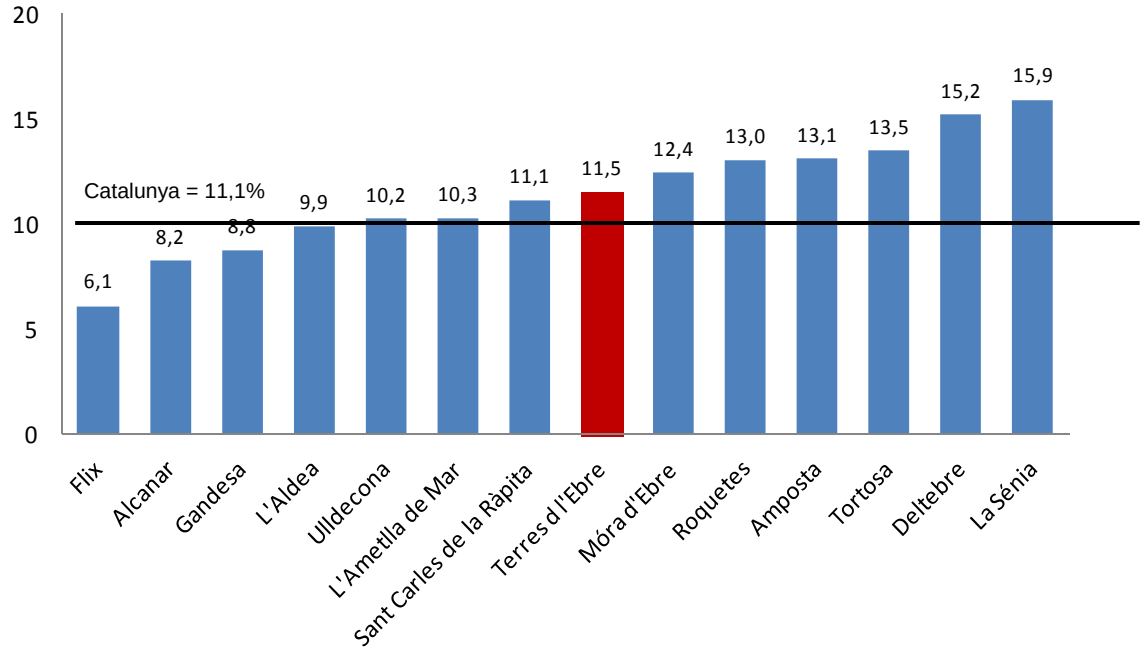

F

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del Treball, Departament d'Empresa i Ocupació, Generalitat de Catalunya.

1.4 Problemes econòmics endèmics

La situació del 2011 viscuda per les Terres de l'Ebre, i els seus territoris, és fruit dels errors del passat i de la concreció de la crisi. Amb relació al segon aspecte, òbviament , la resolució és lluny del territori ebrenc i l'hem de trobar a l'Estat o a la Unió Europea. Del que sí que tenim responsabilitats és dels errors del passat que han consolidat una base econòmica dèbil i amb molt poc recorregut actualment. A continuació, revisem alguns d'aquests aspectes crítics desavantatjosos del territori i que obligarien a un canvi dràstic.

En primer lloc, l'Ebre té una estructura industrial *força millorable*. En aquest sentit, hauríem de destacar l'elevat pes que ha tingut el sector de la construcció en la generació de PIB de les comarques ebrenques. Per exemple, en el 2005 la generació de PIB d'aquest sector en una comarca com el Montsià va ser del 12,3%, i a la Terra Alta del 13,3%, quan la mitjana catalana en el mateix any era del 8,6%. Malgrat l'ajustament, però, encara en el 2010 el pes estava per sobre del català en quasi 1 punt. D'altra banda, el pes del sector agrari és molt elevat i indica, precisament, la manca de desenvolupament d'altres activitats econòmiques previsiblement amb més potencialitat de creixement.[3] Finalment, la indústria està protagonitzada per pocs establiments energètics però mancada d'una indústria autòctona forta, competitiva i de mida més gran.

[3] Òbviament el sector primari és una de les fortaleses de l'economia de l'Ebre. El tema és que les seves potencialitats de creixement són menors que les d'altres activitats econòmiques. Atès el retard d'aquestes activitats, el pes del sector primari apareix com a excessivament elevat.

TAULA 1.1 - PESOS PIB SECTORIALS SOBRE PIB GLOBAL, COMARQUES EBRENQUES, 2010

Percentatges

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
Baix Ebre	12,0%	15,0%	7,9%	65,1%
Montsià	13,7%	23,6%	9,9%	52,8%
Ribera d'Ebre	6,1%	59,1%	5,0%	29,9%
Terra Alta	20,3%	17,3%	14,3%	48,1%
Terres de l'Ebre	11,7%	27,7%	8,3%	52,4%
Catalunya	1,8%	19,9%	7,5%	70,8%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Catalunya Caixa (2011)

En segon lloc, és un territori amb poca densitat productiva. El teixit econòmic és pobre i, a més, dominat per empreses de mida petita. El minifundisme econòmic impedeix guanys de competitivitat associats a economies d'escala.

En tercer lloc, i relacionat parcialment amb la qüestió anterior, la taxa d'internacionalització de les empreses és limitada, la qual cosa dificulta les seves possibilitats de creixement i endarrereix la sortida de la crisi.

En quart lloc, el sistema d'innovació a Terres de l'Ebre és pobre. Únicament representat per la URV, l'IRTA a Sant Carles, el Centre de Difusió Tecnològica de l'Ebre i l'Observatori de l'Ebre, les mancances innovadores són una fidel reflexió de la limitada qualitat del sistema productiu ebrenc.

En cinquè lloc, es detecten certs problemes en la capacitat (real) de col·laboració entre els agents públics i privats.

En sisè lloc, sembla del tot necessària la millora de les infrastructures de transport a les Terres de l'Ebre. El tema, sens dubte, més urgent té a veure amb la infraestructura ferroviària i els deficients serveis en termes de freqüència i velocitat.

En setè lloc, és percep una certa actitud depressiva de la societat ebrenca, que acumula poca esperança de progrés i que, a més a més, atribueix en força ocasions els problemes a agents externs, però amb poca autocrítica.

En vuitè lloc, hi ha problemes clars per aguantar població jove formada (no només actualment) que acaba generant activitat de significatiu valor afegit fora del territori i que, amb elevada probabilitat, no retorna. Aquesta expulsió de capital humà obstaculitza un creixement econòmic modern al territori.

En novè lloc, fruit dels esdeveniments del passat, la societat ebrenca ha tendit a crear un estat d'opinió del no, en l'àmbit de projectes d'inversió econòmics que poden (o no) ser estratègics, a vegades sent menys sensibles a la realització d'una mínima anàlisi cost - benefici social.

En darrer terme, es detecten certs problemes de cohesió en la pròpia identitat ebrenca, que a vegades obstaculitzen una necessària *visió agregada* dels projectes.

Arribats en aquest punt, urgeix, doncs, un canvi de rumb i la posada en marxa de mesures, estratègies i maneres de funcionar que remoguin els ciments de l'estructura socioeconòmica i habilitin les Terres de l'Ebre en l'objectiu d'assolir un creixement econòmic elevat i sostenible. És en aquest punt on la URV hauria d'exercir un paper actiu en la generació i posada en marxa d'instruments estratègics que situïn les Terres de l'Ebre en el mapa econòmic català i espanyol. Òbviament ni aquest informe ni aquest capítol són el lloc adient per reflexionar sobre la concreció estratègica. De tota manera, ens agradaria inicialment establir alguns principis filoestratègics per a les Terres de l'Ebre necessaris com a preqüela pel canvi:

- Les Terres de l'Ebre han de tenir vocació ebrenca. És a dir, tenint en compte les heterogeneïtats i peculiaritats territorials, el territori s'ha de

dotar d'una vocació territorialment global, simplement per un criteri d'eficiència econòmica.

- Qualsevol plantejament estratègic ha de tenir en compte els recursos ebrencs existents, les seves potencialitats, les oportunitats i els elements idiosincràtics.
- Les Terres de l'Ebre s'han d'obrir a l'exterior. El futur està en el mercat mundial. Les fronteres econòmiques no poden ser locals.
- Els ebrencs han de respirar optimisme, optimisme en el futur i en les potencialitats de desenvolupament que té el territori i treballar fort en la seva consecució.

En efecte, la capacitat de creixement de les Terres de l'Ebre és manifestament elevada. El territori d'elevada riquesa, les possibilitats turístiques significatives, la situació clau entre tres comunitats autònomes, l'especialització energètica que pot actuar de motor en l'atracció d'empreses, una agricultura amb forta tradició, i els productes locals de qualitat, poden ser part de la clau.

1.5 Consideracions finals

En aquest capítol inicial hem passat revista als principals elements descriptius de l'evolució econòmica de les Terres de l'Ebre, i als seus territoris en el 2011, i hem discutit alguns plantejaments útils amb relació a una diagnosi qualitativa de la situació actual amb proposta de millora. En particular, hem assenyalat la duresa de la crisi d'ocupació a l'Ebre en el 2011, l'especial cruesa d'aquesta en certs municipis i la necessitat de superar aspectes com la deficient especialització i els problemes amb factors productius.

ANNEX 1 - AFILIATS I EMPRESES PER MUNICIPIS DE LA DEMARCACIÓ, 4T TRIMESTRE DEL 2011

Municipi	Variació afiliats 4t trimestre (%)	Variació afiliats 3r trimestre (%)	Variació empreses 4t trimestre (%)	Variació empreses 3r trimestre (%)
Alcanar	-2,1	-4,2	-3,2	-2,7
Amposta	-6,5	-7,2	-4,5	-4,7
La Sénia	-13,1	-13,0	-4,3	-4,8
Freginals	-6,0	-4,2	-7,3	-2,5
La Galera	-13,9	-4,9	-0,8	-5,6
Godall	-2,9	-7,2	-5,2	-8,3
Mas de Barberans	-1,8	-25,2	-2,2	-4,4
Masdenverge	0,0	1,5	5,6	4,6
Sant Carles de la Ràpita	-4,7	-4,6	-1,9	-3,5
Santa Bàrbara	-2,5	-6,4	-3,7	-2,1
Ulldecona	-3,4	-3,8	-2,9	-3,7
Sant Jaume d'Enveja	-9,4	2,2	-4,7	1,0
Montsià	**-5,9**	**-6,4**	**-3,4**	**-3,6**
Aldover	14,7	8,2	-2,4	-1,2
Alfara de Carles	1,5	12,5	-4,0	0,0
L'Ametlla de Mar	-5,6	2,9	-4,2	-3,7
Benifallet	-2,9	6,9	-1,6	-1,6
Xerta	1,1	1,1	5,8	0,0
Paüls	-14,6	-6,3	-11,4	-8,5
Perelló, el	-6,4	-7,8	-0,5	-3,9
Roquetes	-11,9	-12,0	-4,7	-4,8
Tivenys	-9,6	0,6	-6,7	-3,8
Tortosa	-4,6	-4,1	-1,6	-2,3
Deltebre	-10,1	-8,4	-4,5	-4,6
Camarles	-11,8	-5,1	-4,1	-0,9
L'Aldea	-11,8	-9,7	-6,2	-4,8
L'Ampolla	-6,3	-7,7	-3,6	-2,0
Baix Ebre	**-6,5**	**-5,1**	**-3**	**-3,2**
Terres de l'Ebre	**-6**	**-5,2**	**-3,2**	**-3,2**

Municipi	Variació afiliats 4t trimestre (%)	Variació afiliats 3r trimestre (%)	Variació afiliats 4t trimestre (%)	Variació empreses 3r trimestre (%)
Ascó	15,2	4,7	-3,8	1,3
Benissanet	-7,1	-11,6	-1,1	-0,6
Flix	6,3	10,3	-0,7	1,0
Garcia	-2,1	-6,5	-8,8	-2,6
Ginestar	-10,1	-4,3	-3,4	-0,8
Miravet	-4,5	-4,5	-3,7	-7,2
Móra d'Ebre	-3,9	-4,8	-2,9	-3,5
Móra la Nova	-20,5	-16,3	-8,7	-6,2
La Palma d'Ebre	-5,7	-5,8	-3,4	-4,4
Rasquera	-10,6	-9,5	-1,8	-3,5
Riba-roja d'Ebre	-11,9	1,9	-5,1	-6,2
Tivissa	-13,2	6,5	-3,3	-1,9
La Torre de l'Espanyol	-9,4	-11,2	-8,7	-11,0
Vinebre	-5,3	-6,4	-4,3	-6,0
Ribera d'Ebre	**-4,1**	**-3,3**	**-3,9**	**-3,3**
Arnes	-5,6	-7,1	2,2	-7,4
Batea	-8,9	-0,4	-2,6	-1,2
Bot	-10,4	-1,8	0,0	-1,6
Caseres	3,1	4,9	5,4	5,3
Corbera d'Ebre	-4,0	-3,8	-3,2	-1,8
La Fatarella	-3,4	-2,3	-0,5	0,0
Gandesa	-3,9	-0,9	-2,0	-0,9
Horta de Sant Joan	-10,9	-3,0	-5,0	-1,3
El Pinell de Brai	-10,1	-6,3	-2,5	-1,5
La Pobla de Massaluca	-15,7	-14,6	-4,1	-1,4
Prat de Comte	4,3	-12,9	6,3	-15,0
Vilalba dels Arcs	-0,9	-0,9	-2,2	-1,1
Terra Alta	**-6,3**	**-2,4**	**-2**	**-1,4**
Terres de l'Ebre	**-6**	**-5,2**	**-3,2**	**-3,2**

Capítol 2

EL SECTOR PRIMARI A LES TERRES DE L'EBRE 2011

VICTÒRIA SOLDEVILA
DEPARTAMENT D'ECONOMIA
URV

2.1 Introducció

Enguany s'han fet públics els resultats del Cens agrari del 2009. És, doncs, una bona ocasió per fer una anàlisi més acurada de la transformació estructural del sector agrari de les Terres de l'Ebre en els darrers deu anys (l'últim Cens agrari és del 1999).[4] Aquest període ha estat un període de canvis profunds per al sector, com posen de manifest les dades que presentem en la primera part d'aquest capítol.

La segona part del capítol l'hem dedicada a l'anàlisi conjuntural del sector primari durant el període 2010-2011.[5] Aquesta campanya ha estat difícil per al sector, que no ha tingut una aportació positiva al creixement del VAB del territori, al contrari del que havia passat en el 2009. Tal com veurem, algunes de les produccions més arrelades a la zona s'han vist afectades per les males collites i per uns preus que continuen a la baixa. Aquesta circumstància també ha tingut repercussions negatives sobre l'ocupació en el sector.

[4] L'àmbit poblacional del Cens agrari abasta totes les explotacions agrícoles i ramaderes existents a Catalunya, de manera que aporta una informació més completa que les altres fonts sobre les explotacions agràries que recullen mostres més reduïdes. El Cens del 2009 incorpora algunes novetats metodològiques que comporta que les dades no siguin directament comparables amb les de censos anteriors. La principal novetat és que augmenta el llindar de SAU, a partir de la qual una explotació s'inclou dins l'àmbit poblacional del Cens. No obstant això, l'Idescat ha seleccionat taules bàsiques del Cens agrari 1999 per adaptar-ne les dades a la població analitzada el 2009.

[5] Algunes de les dades de les superfícies i produccions agràries en l'àmbit comarcal per al 2011 encara no estan disponibles. Per aquest motiu, en alguns apartats, fem referència a les dades del 2010, si bé també apuntem algunes previsions per al 2011.

2.2 La transformació del sector agrari de les Terres de l'Ebre (1999-2009): anàlisi de les dades del Cens agrari 2009

La principal conclusió que s'extreu de l'anàlisi de les dades del Cens agrari del 2009 és que el període 1999-2009 ha suposat una continuació en el procés de transformació estructural de les explotacions agràries catalanes cap a explotacions de dimensions més grans i més professionalitzades. Les Terres de l'Ebre no han estat alienes a aquest procés.

2.2.1 Les explotacions agrícoles: reducció del nombre d'explotacions i augment de la dimensió mitjana

Les Terres de l'Ebre agrupen el 23,6% de les explotacions agràries catalanes i l'11% de la superfície agrícola utilitzada (SAU) de Catalunya.
Les dades assenyalen que en el període 1999-2009 s'ha produït una reducció important del nombre d'explotacions (-9,4% en el conjunt de les Terres de l'Ebre) que no s'ha traduït, però, en cap reducció substancial de la superfície agrària (-1,8%), sinó que ha donat com a resultat l'increment de la dimensió mitjana de les explotacions, que ara se situa en 9,1 hectàrees de SAU per explotació (un creixement del 8,3%). Tot i aquest increment, la dimensió mitjana de les explotacions de les Terres de l'Ebre continua sent significativament inferior a la mitjana de Catalunya, que se situa per sobre de les 19,5 hectàrees de SAU per explotació. La dimensió mitjana de les explotacions de l'Ebre és, juntament amb el Camp de Tarragona, la més reduïda dels àmbits territorials de Catalunya: està molt per sota de la dimensió de les explotacions agràries de les comarques centrals (34,3 ha/expl.), de les comarques gironines (24,9 ha/expl.) o de les terres de Ponent (20,2 ha/expl.).[6]

[6] Les comarques de muntanya (Alt Pirineus i Aran) són les que presenten una dimensió de les explotacions més elevada (89,9 ha/expl.), però bona part d'aquesta SAU correspon a terres de pastura.

TAULA 2.1 - EXPLOTACIONS AGRÀRIES, SUPERFÍCIE AGRÍCOLA UTILITZADA (SAU) I DIMENSIÓ MITJANA DE LES EXPLOTACIONS, 1999-2009.

	Explotacions amb SAU			SAU (ha)			SAU per explotació		
	2009	1999	% evolució	2009	1999	% evolució	2009	1999	% evolució
Baix Ebre	5593	6099	-8,3	41130	42016	-2,1	7,4	6,9	6,7
Montsià	3673	4185	-12,2	38406	36868	4,2	10,5	8,8	18,7
Ribera d'Ebre	2337	2674	-12,6	20291	22131	-8,3	8,7	8,3	4,9
Terra Alta	2260	2335	-3,2	26207	27316	-4,1	11,6	11,7	-0,9
Terres Ebre	13863	15293	-9,4	126035	128331	-1,8	9,1	8,4	8,3
Catalunya	*58847*	*65236*	*-9,8*	*1147532*	*1153437*	*-0,5*	*19,5*	*17,7*	*10,3*

Font: Idescat, 2012

El Montsià i la Ribera d'Ebre són les comarques que han experimentat una disminució més acusada en el nombre d'explotacions (superior al 12% en ambdues comarques). No obstant això, la reducció del nombre d'explotacions agràries no ha suposat cap disminució de la superfície agrària en el cas del Montsià (ans al contrari, la SAU ha augmentat un 4,2%), i, conseqüentment, la dimensió de les explotacions en aquesta comarca ha augmentat substancialment. En canvi, la SAU sí que s'ha reduït a la Ribera d'Ebre, possiblement a causa de la pressió de la demanda de sòl industrial i urbanitzable en la comarca en els darrers anys.

El nombre d'explotacions i la superfície agrària han disminuït tant al Baix Ebre com a la Terra Alta. En el cas del Baix Ebre, la reducció del nombre d'explotacions ha estat més acusada que la reducció de la SAU, amb la qual cosa s'ha incrementat la dimensió de les explotacions. En canvi, a la Terra Alta, la dimensió mitjana de les explotacions s'ha reduït lleugerament perquè la reducció de la SAU ha estat superior a la disminució del nombre d'explotacions.

La reducció en el nombre d'explotacions ha estat generalitzada i ha afectat tots els subsectors agraris de les Terres de l'Ebre, tal com podem apreciar en el gràfic següent:

GRÀFIC 2.1 - NOMBRE D'EXPLOTACIONS AGRÍCOLES PER PRODUCTES. TERRES DE L'EBRE, 1999 I 2009

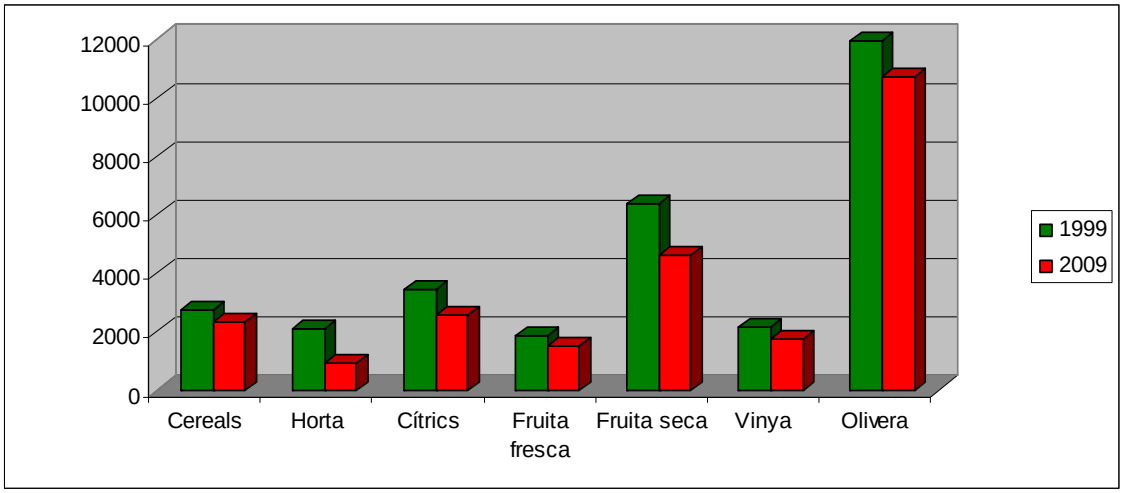

Font: elaboració pròpia amb dades del Cens agrari de 1999 i 2009 (Idescat, 2012)

Malgrat que el nombre d'explotacions de **cereals** de les Terres de l'Ebre va reduir-se en el període 1999-2009 (-15%), la superfície destinada a aquest conreu va incrementar-se un 11%. La reducció d'explotacions de cereals va ser especialment acusada a la Terra Alta (- 41%), on també va reduir-se la superfície conreada. En canvi, el Baix Ebre i el Montsià van augmentar la superfície destinada al conreu de l'arròs (17% i 10%, respectivament). Les dades del 2009 reflecteixen que les Terres del Ebre concentren el 96% de les explotacions i el 94% de la superfície arrossera de Catalunya.

Les **hortalisses** són el producte que presenta una reducció més acusada tant en nombre d'explotacions (-56%) com en superfície (-44%). No obstant això, cal assenyalar que en el cas de la Ribera d'Ebre la forta disminució del nombre d'explotacions (- 56%) no es va traduir en una reducció de superfície, ans al contrari, la superfície destinada a aquests productes va incrementar-se un 22%.

La producció de **cítrics** de Catalunya es localitza a les Terres de l'Ebre: segons les dades del Cens, el 86% de les explotacions i el 94% de la superfície de cítrics de Catalunya se situa a les Terres de l'Ebre. En els darrers anys s'ha produït un redimensionament important del sector. Les explotacions cítriques tradicionals a la zona eren força petites i se situaven al marge del riu. Aquestes petites explotacions han anat desapareixent paral·lelament a la implantació de noves

explotacions a les zones situades a la plana del riu. Aquestes noves explotacions, de dimensions més grans i més tecnificades, eren fruit dels processos d'expansió de les empreses cítriques de Castelló i València. El nombre d'explotacions citrícoles va reduir-se en un 25% alhora que la superfície conreada s'incrementava en una percentatge similar (25,3%). Aquests increments en la superfície de cítrics s'han localitzat al Baix Ebre i al Montsià, mentre que la Ribera d'Ebre i la Terra Alta han reduït la superfície i explotacions.

En el període 1999-2009 ha augmentat la superfície destinada a la **fruita fresca** a la Ribera d'Ebre (11%), mentre que la resta de comarques presenten una disminució considerable tant en el nombre d'explotacions com en la superfície destinada a aquest conreu. En conjunt, el nombre d'explotacions de fruita fresca va reduir-se en més d'un 20% en el conjunt de les Terres de l'Ebre, mentre que la superfície va disminuir poc més d'un 2%.

Totes les comarques presenten una disminució important tant en el nombre d'explotacions com en la superfície de **fruita seca**. La pèrdua d'explotacions s'ha produït especialment a les comarques del Baix Ebre i del Montsià. En total, les Terres de l'Ebre han perdut un 27% de les explotacions de fruita seca i un 22% de superfície. Tot i això, les Terres de l'Ebre continuen representant més del 28% de la superfície i del nombre d'explotacions de fruita seca de Catalunya.

En el 2009 hi havia més de 8.000 hectàrees de **vinya** a les Terres de l'Ebre (més del 13% de la superfície d'aquest conreu a Catalunya). En el període 1999-2009, la vinya presenta disminucions més moderades que altres sectors, tant pel que fa al nombre d'explotacions (-17%) com a la superfície (-8%). A les comarques del Baix Ebre i el Montsià s'ha incrementat la superfície destinada a la vinya, però, tot i així, continua sent una producció marginal en aquestes comarques. A la Ribera d'Ebre i a la Terra Alta, on la producció vitivinícola està força més arrelada, la superfície s'ha reduït, així com el nombre d'explotacions.

El 45% de la superfície d'**olivera** de Catalunya es localitza a les Terres de l'Ebre, sobretot a les comarques del Baix Ebre, el Montsià i la Ribera d'Ebre. La superfície

d'oliveres s'ha mantingut al Baix Ebre, malgrat reduir-se el nombre d'explotacions. A la resta de comarques, la superfície s'ha reduït lleugerament perquè moltes petites explotacions han abandonat la producció. En el conjunt de les Terres de l'Ebre, s'ha perdut un 10% de les explotacions existents el 2009 i la superfície s'ha reduït en 1.140 hectàrees.

GRÀFIC 2.2 - TAXES DE VARIACIÓ DE LA SUPERFÍCIE DE LES PRINCIPALS PRODUCCIONS AGRÍCOLES DE LES TERRES DE L'EBRE, 2009- 1999

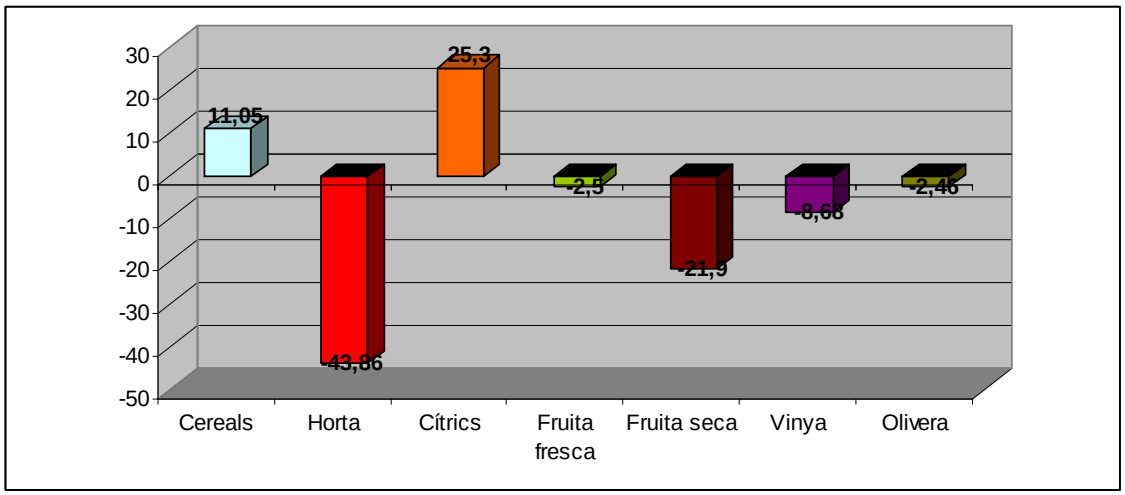

Font: elaboració pròpia amb dades del Cens agrari de 1999 i 2009 (Idescat, 2012)

2.2.2 Les explotacions ramaderes: creixement del sector porcí i disminució de l'aviram

En el conjunt de les Terres de l'Ebre, més de 800 explotacions ramaderes han deixat l'activitat en el període 1999-2009.

L'aviram és el sector ramader predominant a les Terres de l'Ebre, on es localitza més del 18% del cens d'aquesta espècie i més del 10% de les explotacions del conjunt de Catalunya. No obstant això, les explotacions d'aviram han disminuït en més d'un 46%. Malgrat que les explotacions actives han incrementat la seva dimensió, el nombre de caps ha continuat disminuint (gairebé un -20% en el període analitzat).

Les explotacions cunícoles i d'equins són, juntament amb l'aviram, les que s'han vist més afectades per la reducció de les explotacions (- 69% i -41%, respectivament).

GRÀFIC 2.3 - NOMBRE D'EXPLOTACIONS RAMADERES PER ESPÈCIES. TERRES DE L'EBRE, 1999 I 2009

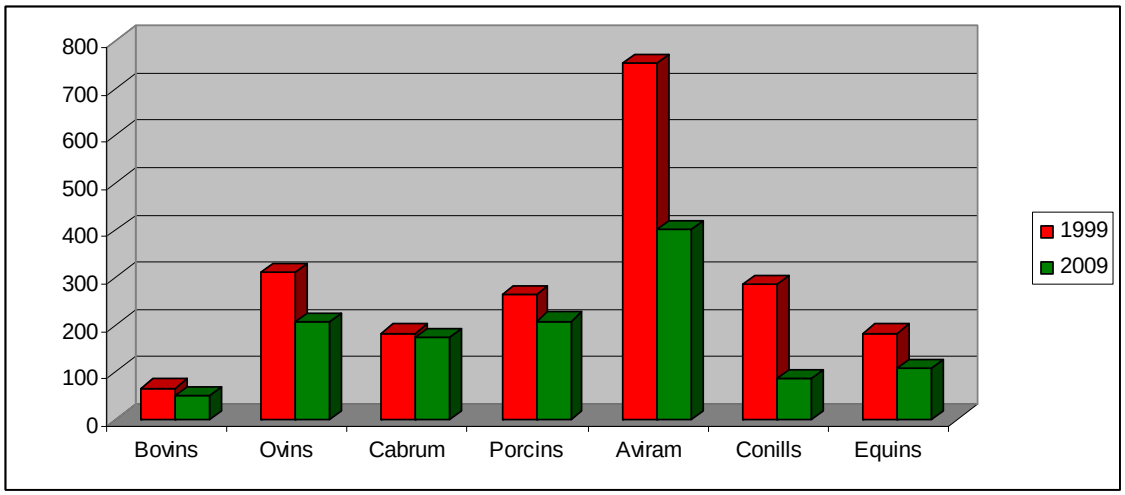

Font: elaboració pròpia amb dades del Cens agrari de 1999 i 2009 (Idescat, 2012)

Tot i així, el nombre de caps no s'ha reduït tant com el nombre d'explotacions, de manera que la dimensió mitjana de les explotacions ha augmentat de forma significativa. Les reduccions més acusades en el nombre de caps s'han produït sobretot en els sectors boví i oví que, de fet, ja tenien poca presència a la zona. En canvi, els conills, malgrat la reducció en el nombre d'explotacions, han experimentat un increment en el nombre de caps, a causa del creixement en el Baix Ebre, que ha compensat amb escreix les disminucions del nombre de caps en la resta de comarques. L'augment de caps equins del Baix Ebre i del Montsià ha compensat la reducció d'aquesta espècie a la Ribera d'Ebre i a la Terra Alta. El sector porcí ha augmentat la presència en el territori (creixement superior al 25%), especialment a la Terra Alta i a la Ribera d'Ebre.

GRÀFIC 2.4 - TAXES DE VARIACIÓ DEL NOMBRE DE CAPS D'ESPÈCIES RAMADERES. TERRES DE L'EBRE, 2009- 1999

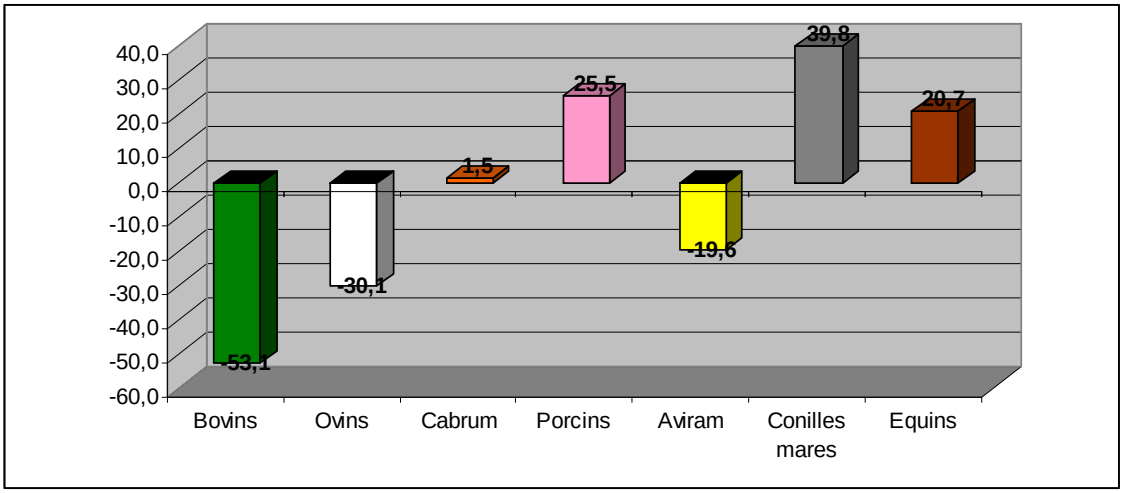

Font: elaboració pròpia amb dades del Cens agrari de 1999 i 2009 (Idescat, 2012)

2.2.3 - La mà d'obra de les explotacions agràries

A les Terres de l'Ebre treballen 35.202 persones en el sector agrari, entre mà d'obra familiar i assalariats fixos (en conjunt, el 24% del total de treballadors agraris de Catalunya), amb un total de 2.758.836 jornades. El període analitzat presenta un creixement important tant del que fa a la mà d'obra familiar (un 17,7%) com, especialment, de la mà d'obra assalariada fixa (129,4%) en les explotacions agràries de les Terres de l'Ebre.

No obstant això, si en lloc d'agafar com a referència les persones ocupades, prenem com a referència les unitats de treball any (UTA),[7] la situació és diferent. En termes d'UTA, l'aportació de la mà d'obra familiar ha disminuït (-15%), la qual cosa ens indica que, malgrat que hagi augmentat el nombre d'efectius, el temps que dedica la mà d'obra familiar a l'explotació s'ha reduït. Els gràfics següents ens indiquen que augmenta el pes dels treballadors assalariats i del recurs a empreses de serveis o autònoms per dur terme les activitats de l'explotació.
Tot i així, la mà d'obra familiar continua sent la força de treball predominant a les explotacions agràries de les Terres de l'Ebre. El Montsià és la comarca on

[7] Una UTA és el treball que du a terme una persona a temps complet durant un any. Equival a 228 jornades o més completes, tant per al treball assalariat com no assalariat.

observem menys pes de la mà d'obra familiar i un pes creixent de la mà d'obra assalariada (25% de les UTA del 2009), mentre que a la Terra Alta la mà d'obra assalariada suposa menys d'un 10% de les UTA.

GRÀFIC 2.5 - DISTRIBUCIÓ DE LA MÀ D'OBRA FAMILIAR, MÀ D'OBRA ASSALARIADA I MÀ D'OBRA D'AUTÒNOMS O EMPRESES DE SERVEIS (EN UTA). TERRES DE L'EBRE, 2009- 1999

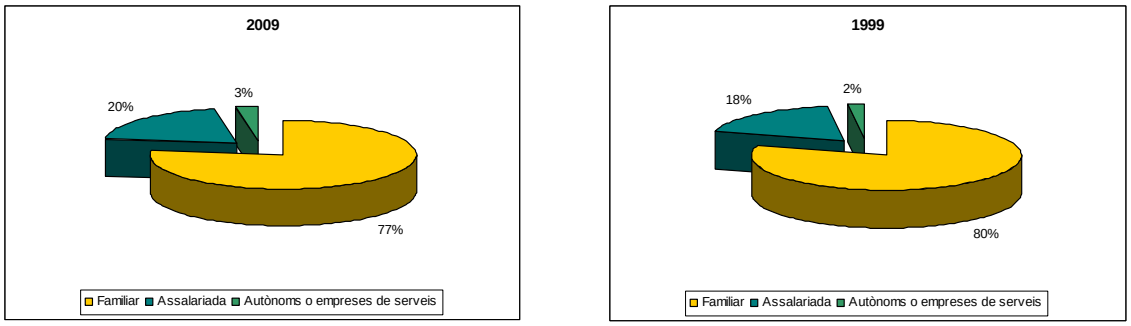

Font: elaboració pròpia amb dades del Cens agrari de 1999 i 2009 (Idescat, 2012)

Gairebé el 70% de les UTA de la mà d'obra assalariada correspon a treballadors fixos. La comarca on observem més pes de les UTA treballades per treballadors eventuals és la Ribera d'Ebre (45% de les UTA de mà d'obra assalariada). A la resta de comarques la proporció se situa al voltant del 25%.

2.2.4 El règim de tinença de la terra

Les dades del Cens indiquen que la propietat continua sent el règim de tinença predominant a les Terres del Ebre (68% de la SAU total), mentre que l'arrendament representa un 23%, i la parceria el 9% restant.

Tal com observem en el conjunt de Catalunya, la tendència és la disminució del règim de propietat i de la parceria i l'increment del règim d'arrendament. Les Terres de l'Ebre no han estat alienes a aquest procés: la SAU en propietat s'ha reduït un 17%, mentre que l'arrendament s'ha incrementat en més d'un 50%. La superfície en règim de parceria s'ha reduït substancialment (més d'un 70%).

La Terra Alta és la comarca on aquesta tendència es posa més de manifest: les terres en arrendament s'han més que duplicat respecte al 1999, mentre que la

propietat s'ha reduït un 28%. A la Ribera d'Ebre també s'observen disminucions importants en el règim de propietat (-15%) i increments de l'arrendament (62%). En les comarques del Delta aquesta tendència no ha estat tant acusada.

GRÀFIC 2.6 - RÈGIM DE TINENÇA DE LA SUPERFÍCIE AGRÍCOLA UTILITZADA, TERRES DE L'EBRE, 1999 I 2009

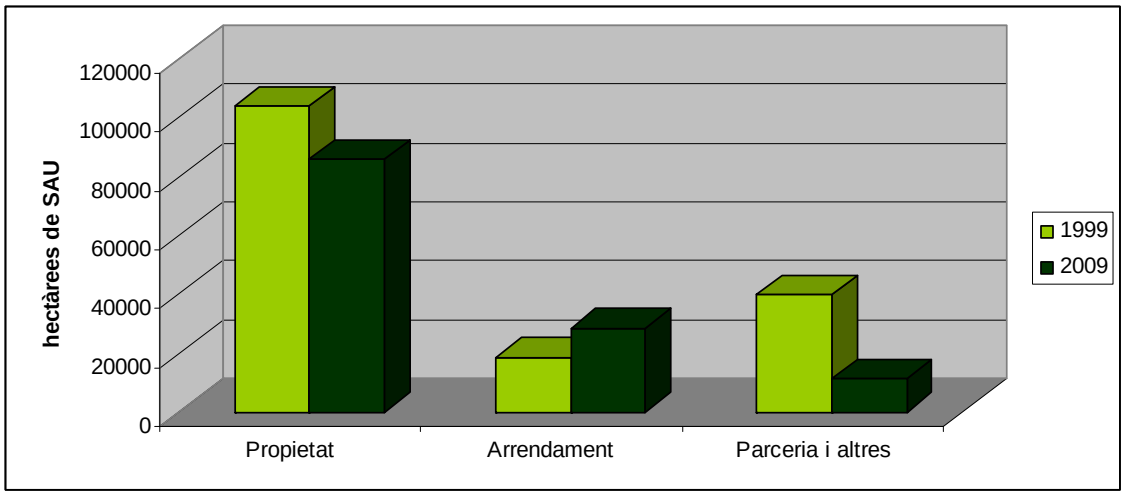

Font: elaboració pròpia amb dades del Cens agrari de 1999 i 2009 (Idescat, 2012)

2.3 La crisi afecta també el sector primari: males collites i preus baixos en el 2010 i 2011

2.3.1 Introducció: el sector primari català en el 2010 i 2011

El VAB primari va créixer un 6,4% l'any 2009; aquests bons resultats no s'han tornat a produir en el 2010 i sembla que tampoc en el 2011.

L'any 2010 el sector primari va créixer un 0,3% en el conjunt de Catalunya. Però s'observen importants desigualtats pel que fa al creixement, quan s'analitzen els diferents sectors i subsectors per separat: el sector pesquer va patir un fort retrocés respecte a l'any anterior (-14,6 %), el forestal també va retrocedir, si bé de forma més moderada (-1,3%), el sector agrari va tenir un creixement pràcticament nul (0,07%), mentre que el sector ramader va ser el sector amb resultats més positius (2,8%). (Font: Anuari econòmic comarcal Catalunya Caixa, 2011).

Els diferents subsectors agraris presenten comportaments molt dispars:

- Les plantes farratgeres, la fruita fresca i els cereals van tenir creixements importants (17%, 13% i 8% respectivament).
- Van presentar unes taxes de creixement més moderades, les lleguminoses gra (2,8%) i les flors i plantes ornamentals (1,1%); i decreixements igualment moderats el vi (-2,2%) i els tubercles per a consum humà (-5,3%).
- La producció d'hortalisses, d'oli i de fruita seca van presentar les caigudes més importants (-23%, -12% i -8 % respectivament). També van tenir retrocessos importants les produccions de cítrics (-7,2%) i cultius industrials herbacis (-7,3%).

El creixement del sector ramader es deu especialment al bon comportament del sector boví, tant en carn (10,5%) com en llet (3,6%), de l'aviram (16,6% en ous, i 3,8% en carn) i de l'epígraf "altres animals" (13%), mentre que el porcí va reduir-se (-1,5%), i l'oví continua retrocedint de forma alarmant (-31,2%). (Font: Anuari econòmic comarcal Catalunya Caixa, 2011).

Les darreres dades disponibles de l'Idescat referents al 2011 no sembla que presentin un canvi en la tendència de l'estancament del sector primari. Els creixements són molt moderats en els tres trimestres del 2011 dels quals disposem de dades: un 0,5% en el primer trimestre, un 0,9% en el segon i un 1,4% en el tercer trimestre. El creixement del tercer trimestre està determinat per la recuperació del sector porcí (7,2%) i de les fruites (7%). (Font: Indicadors de conjuntura econòmica, març 2012, Idescat).

El sector primari, però, ha mantingut l'ocupació. Els afiliats de la seguretat social en l'apartat d'"Agricultura, ramaderia i pesca" de desembre del 2011 van presentar un lleuger increment del 0,1% respecte al desembre de l'any anterior. En total, la xifra d'ocupats del sector primari va situar-se en 60.667 persones repartides entre el règim especial de treballadors autònoms (42%), el règim general (12%) i el règim especial agrari per compte aliè (45%). Enguany,

l'augment d'afiliats en el règim especial agrari (4,6%) ha compensat les disminucions del règim general (-5,5%) i del RETA (-2,7%). (Font: DAAM amb dades de la Seguretat Social, 2012).

La tendència a la disminució de la renda agrària que observem des del 2006 es va mantenir l'any 2010, quan l'increment dels costos de producció va perjudicar greument les rendes dels pagesos. Les dades provisionals del 2011 apunten també en aquesta direcció. En conjunt, la renda agrària ha disminuït un 22% entre el 2001 i el 2010 (Font: DAAM).

Pel que fa al comerç exterior, l'any 2011 la taxa de cobertura del comerç exterior agroalimentari i pesquer de Catalunya va situar-se en un 80,17%. El sector carni, les oleaginoses, les fruites i les begudes (aigua, vi, cervesa, etc.) van presentar un creixement remarcable de les seves exportacions (Font: DAAM).

2.3.2 L'aportació del sector primari al creixement de les Terres de l'Ebre en el 2010 i 2011

Una de les característiques de l'estructura productiva de les Terres de l'Ebre en comparació amb la resta de Catalunya és el pes de les activitats primàries. Les quatre comarques ebrenques presenten un pes del sector primari sobre el PIB molt superior al conjunt de Catalunya (on el sector primari tant sols representa l'1,8% del PIB total en el 2010). Així, en el cas de la Terra Alta, el sector primari és el 20,3% del PIB comarcal (és la tercera comarca més agrària de Catalunya, per darrere de les Garrigues i la Noguera). La participació del sector primari en l'economia comarcal és d'un 14% en el cas del Montsià i d'un 12% en el del Baix Ebre. La Ribera d'Ebre és la comarca "menys" agrària; tot i així, el pes del sector està per sobre de la mitjana catalana (6%) (Font: Anuari econòmic comarcal Catalunya Caixa, 2011).

El VAB a preus bàsics del sector primari de les Terres de l'Ebre va disminuir en un -5,76% en el 2010. Cal tenir en compte, però, que l'any 2009 va ser un any

especialment bo per al sector agrari de les Terres de l'Ebre (amb un creixement del 14,0%). Aquest retrocés del sector primari es va produir en les quatre comarques ebrenques, però va ser especialment acusat al Montsià (-7,64%) i al Baix Ebre (-5,05%). A la Ribera d'Ebre i la Terra Alta, la caiguda del VAB primari va ser més moderada (-3,92% i -2,89%, respectivament).

GRÀFIC 2.7 - TAXES DE CREIXEMENT INTERANUAL DEL VAB PRIMARI AL BAIX EBRE, MONTSIÀ, RIBERA D'EBRE I TERRA ALTA, 2007-2010

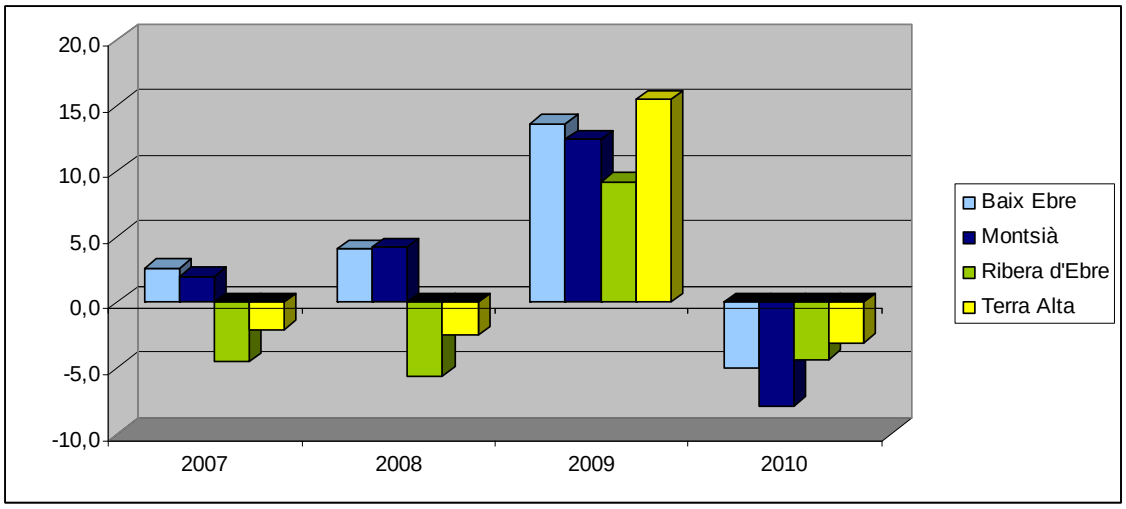

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Anuari econòmic comarcal de Catalunya Caixa, 2011

L'aportació del sector primari a la variació del VAB pb comarcal ha estat, doncs, negativa: el sector primari ha restat més d'un punt percentual al creixement del VAB del Baix Ebre (-1,05%), poc més de mig punt en el cas del Baix Ebre i de la Terra Alta (-0,61 i -0,59, respectivament), i -0,23 punts percentuals en el cas de la Ribera d'Ebre (la comarca on el sector agrari té menys pes).

TAULA 2.2 - TAXES DE VARIACIÓ INTERANUAL DEL VAB PRIMARI, PES DEL VAB PRIMARI SOBRE EL VAB COMARCAL I APORTACIÓ SECTORIAL A LA VARIACIÓ DEL VAB COMARCAL, 2010

	Taxa de variació interanual del VAB pb primari (2010-2009)	Pes del VAB pb primari sobre VAB pb comarcal.	Aportació a la variació del VAB pb comarcal
Baix Ebre	-5,05	11,99	-0,61
Montsià	-7,64	13,72	-1,05
Ribera d'Ebre	-3,92	6,05	-0,23
Terra Alta	-2,89	20,30	-0,59
Catalunya	*0,3*	*1,80*	*0,01*

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Anuari econòmic comarcal de Catalunya Caixa, 2011

2.3.3 Les produccions primàries de les Terres de l'Ebre en el 2010 i 2011

L'estructura del VAB primari presenta diferències significatives entre les quatre comarques ebrenques. L'arròs, els cítrics i les hortalisses tenen un pes important en el VAB primari del Baix Ebre i el Montsià. La producció de fruita fresca (especialment préssecs, nectarines i cireres) es concentra a la Ribera d'Ebre. La fruita seca és present tant a la Ribera d'Ebre com a la Terra Alta. El vi és la producció més important de la Terra Alta (representa més del 56% del seu VAB primari), i també és present a la Ribera d'Ebre (15% del VAB primari). L'oli és un producte destacat en les quatre comarques: representa més del 21% del VAB primari de la Ribera d'Ebre i percentatges al voltant del 10% del VAB primari en les altres comarques.

Pel que fa als sectors ramaders, a les quatre comarques trobem una forta implantació de l'aviram, i en menor grau, del porcí. L'aviram representa més d'un 10% del VAB agrari al Baix Ebre i el porcí és més marginal. En la resta de comarques, hi ha una presència important d'ambdues produccions.
Finalment, la pesca representa un percentatge important del VAB primari a les dues comarques costaneres (13% al Montsià, 8% al Baix Ebre).

GRÀFIC 2.8 - ELS SECTORS PRIMARIS AL BAIX EBRE, MONTSIÀ, RIBERA D'EBRE I TERRA ALTA, 2010

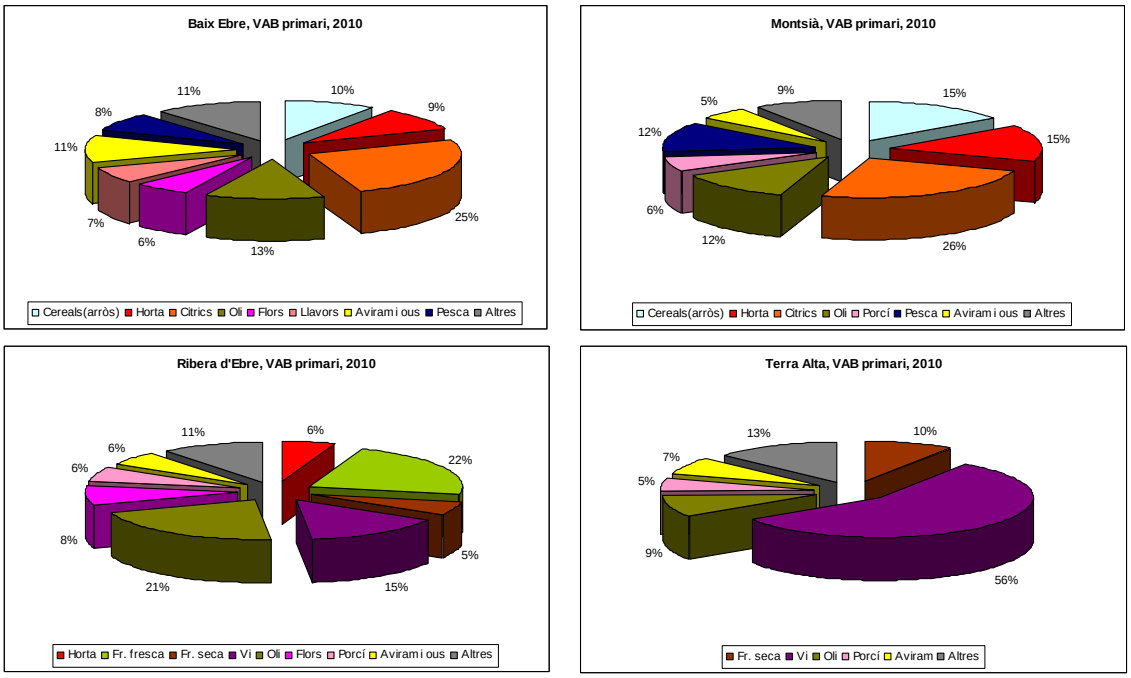

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Anuari econòmic comarcal de Catalunya Caixa, 2011

Tal com podem observar en els gràfics anteriors, el Baix Ebre, el Montsià i la Ribera d'Ebre presenten una estructura productiva força diversificada, mentre que a la Terra Alta tres sectors —el vi,l'oli i la fruita seca— representen gairebé el 75% del seu VAB primari.

L'evolució de les principals produccions agrícoles a les Terres de l'Ebre en el darrer any s'ha caracteritzat per les males collites i per uns preus que han continuat a la baixa.

El sector de **l'oli d'oliva** ha estat un dels sectors més perjudicats en el 2010, i les previsions apunten que el 2011 tampoc va ser un bon any. La collita del 2010-2011 ha estat molt dolenta. Es calcula que es va perdre entre 50% i un 70% de la collita per culpa de les males condicions meteorològiques (sequera i forts vents). A això cal afegir-hi la persistència de la mosca de l'oliva, que també genera pèrdues en la collita. D'altra banda, aquesta reducció de la producció no ha generat un increment substancial dels preus, especialment en els olis refinats: l'oli d'oliva continua sent un producte "reclam" en les ofertes de la gran distribució, i això continua pressionant els preus a la baixa.

L'**arròs**, en canvi, ha presentat un comportament positiu. Les mesures implementades per eradicar el cargol poma han permès frenar-ne l'expansió (el cargol poma no s'ha estès a l'hemidelta sud) i, de moment, les collites no s'han vist afectades de manera substancial. D'altra banda, la superfície d'arròs del Baix Ebre ha disminuït lleugerament, ja que s'han adquirit algunes hectàrees de plantació per actuar com a filtre biològic i millorar la qualitat de l'aigua que arriba a les plantes d'aqüicultura. Pel que fa les empreses del sector, cal destacar que recentment s'ha fet pública l'adquisició de Nomen per part de la Cooperativa d'Arrossaires del Delta. Aquesta circumstància permetrà a la cooperativa tenir una presència destacada en el lineal de la gran distribució.

El **sector del vi** és un dels sectors que més pateix en l'actual conjuntura de crisi econòmica i, sobretot, de saturació de mercat. Els preus han continuat baixos però la collita ha estat bona malgrat la sequera. Tot i que el nombre d'explotacions disminueix, la producció no s'ha vist afectada significativament perquè les explotacions supervivents augmenten la seva dimensió. Es tracta d'un sector en què observem un cert relleu generacional amb joves qualificats que s'hi estan incorporant.

El **cítric** ha estat un dels sectors amb pitjors resultats aquest any. Els preus continuen a la baixa i aquesta circumstància ja s'està convertint en "estructural". Hi ha en marxa un pla de reestructuració del sector per fer actuacions d'adequació de les explotacions i les explotacions guanyen en dimensió.

La producció d'**hortalisses** es va veure afectada per la crisi del cogombre a l'estiu passat però, afortunadament, el mercat va recuperar-se ràpidament. Les males condicions climàtiques també van afectar la producció el 2010. El 2011 els preus s'han recuperat a causa de les collites malmeses per l'onada de fred, i els productors de les zones menys afectades per la climatologia es veuen beneficiats pels preus alts del mercat. D'altra banda, la crisi de la secció de crèdit de la cooperativa de l'Aldea no ha repercutit en la producció de la cooperativa, que continua sent la principal empresa productora d'hortalisses de la zona.

El sector **ramader** es veurà fortament afectat per l'entrada en vigor de la normativa sobre benestar animal. Molts productors d'aviram i de porcí de la zona tenen dificultats per adequar les seves instal·lacions a la nova normativa, ja que els resulta molt complicat accedir al crèdit per dur a terme les inversions necessàries. Això provoca que alguns productors es plantegin abandonar la producció o reduir el nombre de caps de l'explotació. El sector de l'aviram va aconseguir bons resultats el 2010 i sembla que es mantindrà la mateixa tendència en el 2011. Els preus al sector porcí sembla que s'estan recuperant en el 2011 i a principis del 2012.

L'activitat **pesquera** de les Terres de l'Ebre es localitza als ports de Deltebre, l'Ametlla de Mar, l'Ampolla, les Cases d'Alcanar i, especialment, Sant Carles de la Ràpita. El sector ha de fer front a una situació complicada: el volum de captures s'està reduint i no sembla que els preus puguin compensar la pèrdua d'ingressos. La flota necessita una important renovació per ser competitiva, però davant la insuficiència de crèdit sembla difícil que es pugui dur a terme aquesta renovació.

Tal com observem en els gràfics següents, les davallades en el sectors de l'horta, els cítrics i l'oli i el comportament negatiu del sector pesquer, han penalitzat especialment la producció primària de les comarques del Montsià i el Baix Ebre. El bon comportament del sector de l'arròs (molt important en aquests dues comarques) i de l'aviram (també amb una presència destacada), ha estat insuficient per frenar la caiguda del VAB primari en aquestes dues comarques.

La Ribera d'Ebre ha pogut compensar una part dels mals resultats del sector hortalisses i de l'oli, amb els bons resultats del sector de la fruita fresca. Tot i així, l'aportació del sector primari al VAB comarcal ha estat negativa, tal com hem vist a la Taula 2.2.

Finalment, la Terra Alta s'ha vist afectada per la crisi del sector vitivinícola i en menor mesura per l'oli i la fruita seca. Els sectors ramaders de la comarca han

presentat un comportament positiu, però insuficient per compensar la caiguda dels sector agrícoles.

GRÀFIC 2.9 - APORTACIONS AL CREIXEMENT DEL VAB PRIMARI COMARCALS DELS PRINCIPALS SECTORS PRODUCTIUS DEL BAIX EBRE, MONTSIÀ, RIBERA D'EBRE I TERRA ALTA, 2010

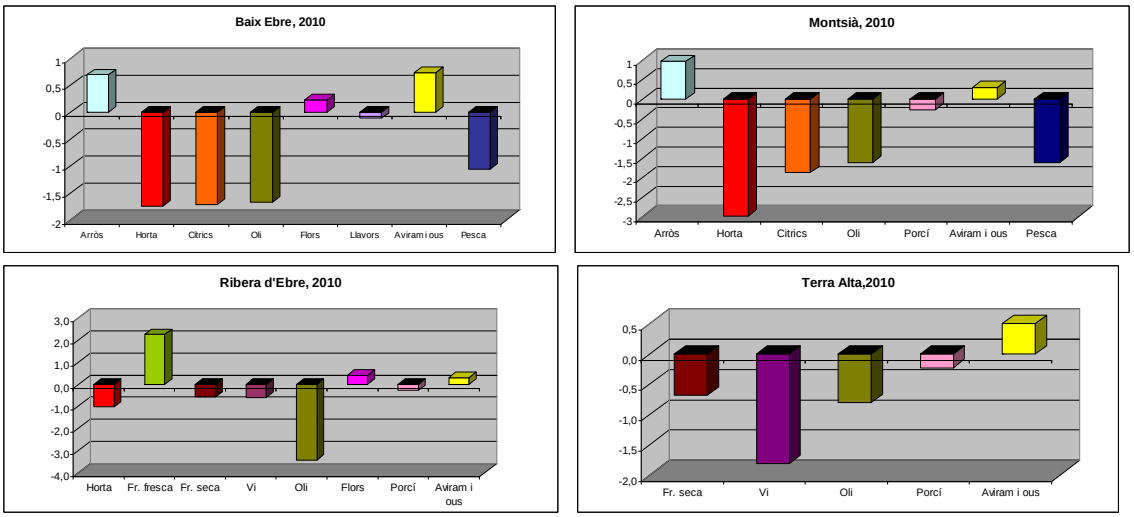

Font: elaboració pròpia amb dades de l'Anuari econòmic comarcal de Catalunya Caixa, 2011

2.3.3 L'evolució de l'ocupació agrària a les Terres de l'Ebre

El 2011 es van comptabilitzar un total de 7.480 afiliats al sector agrari a les Terres del Ebre. El 55% d'aquests treballadors estan afiliats al règim especial agrari per compte aliè (REA),[8] un 36% al règim especial de treballadors autònoms (RETA) i un 8% al règim general (Font: DAAM, 2012). Tal com podem observar en el gràfic següent, els afiliats al REA són majoritaris a les comarques del Delta. En canvi, a la Terra Alta, els treballadors autònoms representen més del 82% dels afiliats agraris a la seguretat social.

[8] A partir del 2008, els afiliats al règim especial agrari per compte propi han passat a ser comptabilitzats dins del règim especial de treballadors autònoms. No obstant això, una part important dels treballadors agraris per compte aliè continuen dins del règim especial agrari.

GRÀFIC 2.10 - AFILIATS AGRARIS AL RÈGIM ESPECIAL AGRARI (REA), AL RÈGIM GENERAL DE LA SEGURETAT SOCIAL I AL RÈGIM ESPECIAL DE TREBALLADORS AUTÒNOMS (RETA), 2011, BAIX EBRE, MONTSIÀ, RIBERA D'EBRE, TERRA ALTA I TERRES DE L'EBRE.

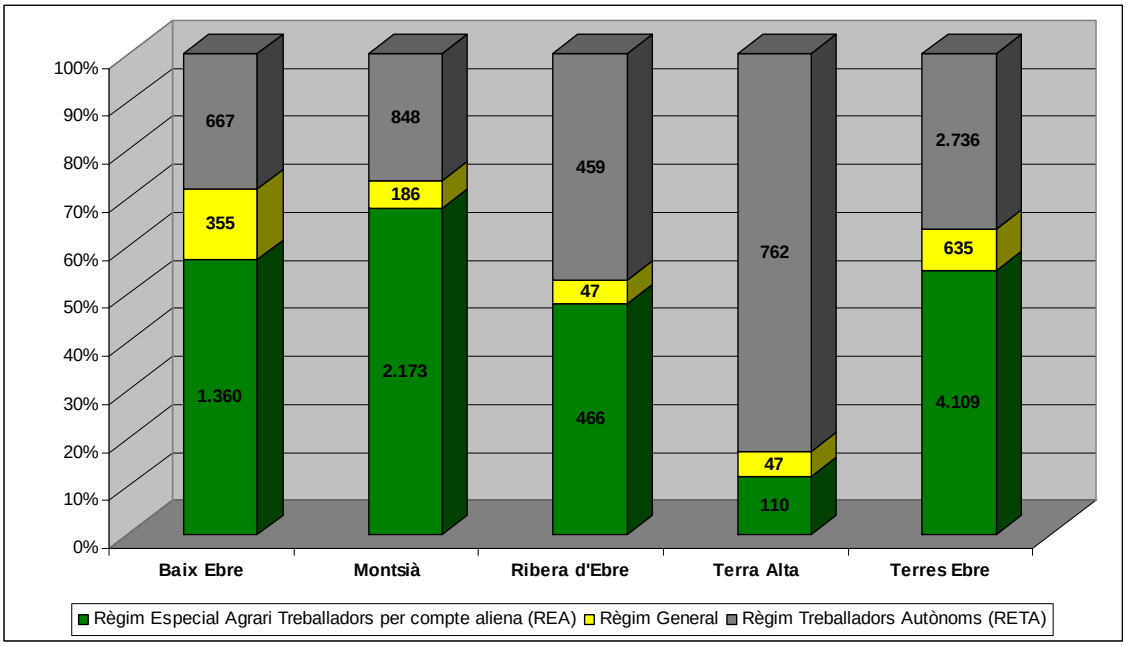

Font: elaboració pròpia amb dades facilitades pel DAAM, 2012.

Disposem de les dades dels diferents règims d'afiliació del 2009 i del 2011. Els resultats de la comparativa es presenten al Gràfic 2.10 tal com podem observar, entre el 2009 i el 2011 el nombre d'afiliats agraris en el conjunt de les Terres de l'Ebre va disminuir (-9,6%). La disminució més acusada va ser a la Terra Alta (-19%), mentre que al Baix Ebre i a la Ribera d'Ebre la reducció es va situar entorn del 16%. En canvi, el Montsià va augmentar el nombre d'afiliats (3%); aquest increment va venir donat per l'augment dels afiliats al REA, ja que els afiliats al règim general i al RETA van disminuir en aquesta comarca.

GRÀFIC 2.11 - TAXES DE CREIXEMENT DELS AFILIATS AGRARIS AL RÈGIM ESPECIAL AGRARI (REA), AL RÈGIM GENERAL DE LA SEGURETAT SOCIAL I AL RÈGIM ESPECIAL DE TREBALLADORS AUTÒNOMS (RETA), 2011-2009, BAIX EBRE, MONTSIÀ, RIBERA D'EBRE, TERRA ALTA I TERRES DE L'EBRE.

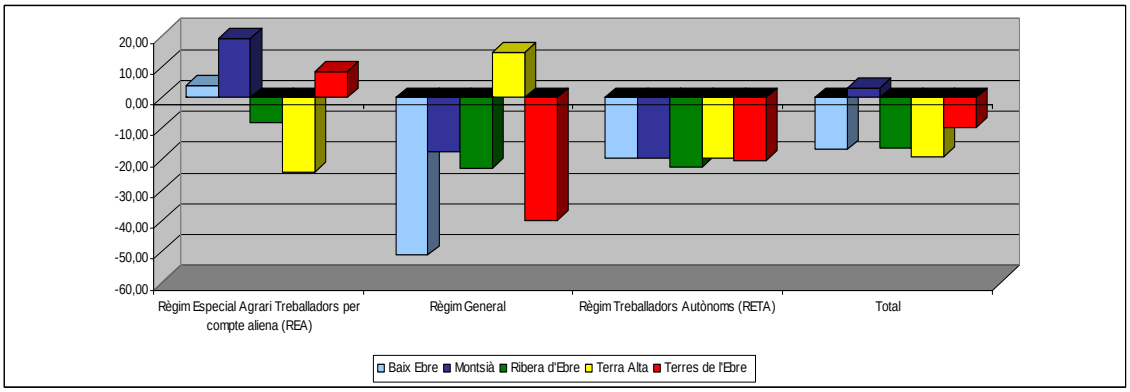

Font: elaboració pròpia amb dades del Departament d'Empresa i Ocupació, Idescat i DAAM, 2012

D'altra banda, els aturats registrats al sector agrari de les Terres de l'Ebre eren 1.169 persones l'any 2011.[9] Aquesta xifra suposa un increment del 19% respecte a la mitjana del 2010. En acabar l'any, els aturats agraris representaven un 14% del total d'aturats a la Ribera d'Ebre, un 9% a la Terra Alta i al voltant d'un 6% al Baix Ebre i el Montsià.

La Terra Alta i la Ribera d'Ebre són les que han experimentat un increment més acusat del nombre d'aturats agraris aquest any (un 57% i un 42%, respectivament). L'augment de l'atur agrari ha estat més moderat al Montsià (22%) i al Baix Ebre (8,6%).

2.4 Síntesi i reptes de futur del sector primari a les Terres de l'Ebre

La publicació de les dades del Cens agrari ens ha permès observar les transformacions del sector primari en aquests darrers deu anys. Els canvis han estat profunds: el més rellevant és la continua desaparició d'explotacions agràries (tant agrícoles com ramaderes). Tot i així, la superfície agrària i el nombre de caps ramaders no han disminuït en la mateixa quantia. La producció s'ha mantingut perquè ha augmentat la dimensió mitjana de les explotacions (tot i així, les

[9] Mitjana anual.

explotacions de l'Ebre tenen una dimensió inferior a la dels altres àmbits territorials de Catalunya).

L'estructura agrària de les Terres de l'Ebre també ha canviat. Alguns conreus han augmentat la seva presència al territori (arròs i cítrics, principalment) i sembla que algunes produccions ramaderes, especialment el porcí i els conills, s'estan consolidant. La part negativa són les reduccions de superfícies de conreus amb una important tradició a la zona, com la fruita seca i algunes hortalisses. En l'àmbit ramader, l'aviram perd pes, amb la desaparició d'un nombre important d'explotacions i la reducció del cens.

La contínua desaparició d'explotacions agràries posa de manifest les dificultats que afronta el sector. Els pagesos i ramaders que s'han mantingut en el sector han augmentat la dimensió de les seves explotacions, les han modernitzades i n'han augmentat l'eficiència, han aplicat sistemes de gestió més empresarials... però, tot això no ha estat suficient per incrementar la renda agrària i frenar els abandonaments. Cal mirar més enllà de l'explotació agrària per entendre les dificultats permanents que afronta el sector: la distribució del valor generat no es reparteix de forma equitativa entre els integrants de la cadena agroalimentària.

Els preus dels productes agraris continuen a la baixa, fins i tot, en situacions de males collites, tal com s'ha posat de manifest en aquesta darrera campanya en el sector de l'oli. Les creixents regulacions sobre el sector (per exemple, les regulacions sobre benestar animal) i els augments dels preus d'alguns inputs agraris, suposen un increment dels costos de producció. D'altra banda, el sector agrari també es veu afectat per l'actual context de crisi econòmica. A l'atonia de la demanda (especialment, en els productes de més valor afegit) i a la pressió a la baixa dels preus (en els productes més estàndard), cal afegir-hi les creixents dificultats en l'accés al crèdit, que està posant en dificultats la viabilitat econòmica de moltes explotacions. Les ajudes al sector també s'han reduït a conseqüència de les mesures d'austeritat en els pressupostos públics (el pressupost del DAMM s'ha reduït gairebé en un 20%), que han afectat alguns

programes (per exemple, el Pla de Concentració, Intercooperació i Modernització de Cooperatives).

La nova reforma de la PAC afegeix més incertesa sobre el sector. El pressupost de la PAC es veurà reduït i caldrà veure com afecta el canvi en el règim d'ajudes directes als diferents sectors productius. La reforma proposa un pagament uniforme sobre base territorial per hectàrea ("tarifa plana"). Aquest canvi podria suposar retallades substancials en els ajuts que reben produccions que tenen elevats rendiments (i, per tant, reben ajuts importants). En el cas de les Terres de l'Ebre, això podria repercutir de manera negativa sobre dues de les grans produccions de la zona: l'arròs i l'oli d'oliva. Per contra, aquesta nova política podria afavorir algunes produccions que, fins ara, no havien rebut ajuts directes (fruites i hortalisses, vinya). La definició d'"agricultor actiu" també suposarà que alguns titulars d'explotacions agrícoles quedin fora de la recepció de les ajudes, si bé, en principi, no sembla que això hagi d'afectar significativament les explotacions ebrenques. El "component verd" (el 30% de l'ajut estarà condicionat a la realització de pràctiques ambientals) podria afectar les grans explotacions de cítrics, olivera i vinya, que haurien de destinar el 7% de les terres de l'explotació a finalitats ecològiques. Finalment, el sector de la vinya també es pot veure molt afectat si finalment s'acorda derogar els drets de plantació. Caldrà, doncs, esperar a l'aprovació definitiva de la reforma i si hi haurà o no regionalització d'ajudes.

Així, doncs, caldrà buscar noves vies per millorar la renda agrària més enllà de les ajudes de la PAC. Reforçar el cooperativisme agrari pot ser una via perquè el valor afegit en els processos de producció i comercialització reverteixi en els productors agraris i en el territori. La tradició cooperativista és una de les fortaleses del sector primari de les Terres de l'Ebre. Les cooperatives de la zona estan apostant per la innovació (un bon exemple en són les modernes instal·lacions de la cooperativa Cítrics de les Terres de l'Ebre), per noves estratègies de venda (venda en línia de la SAT Benifallet Fruits), per augmentar la seva capacitat exportadora i consolidar-se en el mercat intern, i donar a conèixer els seus productes i establir cooperacions amb el sector de la restauració. La fusió entre algunes cooperatives de la zona pot ser una bona estratègia per guanyar

dimensió i tenir més poder de negociació enfront dels altres agents de la cadena de valor.

Finalment, la possibilitat que les Terres de l'Ebre esdevinguin Reserva de la Biosfera és una bona oportunitat per a un nou model d'agricultura sostenible i respectuosa amb el medi. La marca Reserva de la Biosfera pot contribuir a donar més projecció i prestigi als productes agraris de la zona, alhora que ha de permetre preservar la singularitat productiva de les Terres de l'Ebre.

Bibliografia i fonts

- CATALUNYACAIXA (2011). *Anuari econòmic comarcal 2011*.
- DAAM (2010). *Claus estratègiques dels sectors agraris. Marc general*. Gabinet tècnic.
- DAAM (2010). *Claus estratègiques dels sectors agraris: fruita fresca*. Gabinet tècnic.
- DAAM (2010). *Claus estratègiques dels sectors agrícoles: fruita seca*. Gabinet tècnic.
- DAAM (2010). *Claus estratègiques dels sectors agrícoles: vinya i vi*. Gabinet tècnic.
- DAAM (2010). *Claus estratègiques dels sectors ramaders. Marc general*. Gabinet tècnic.
- DAAM (2011). *Estadístiques de pesca marítima*. Direcció General de Pesca i Afers Marítims.
- DAAM (2011). *Fulls de conjuntura pesquera*. [mesos 2010 i 2011].
- DAAM (2011). *Notes de conjuntura. Arròs*. Gabinet Tècnic i d'Estudis Sectorials.
- DAAM (2011). *Previsions de collita d'oliva de Tarragona per la campanya 2011-2010*. Direcció General de Planificació i Relacions Agràries. Gabinet tècnic.
- DAAM (2011). *Previsions de collita de cirera de Tarragona per la campanya 2011*. Direcció General de Planificació i Relacions Agràries. Gabinet tècnic.
- DAAM (2011). *Previsions de collita de cítrics de Tarragona per la campanya 2011*. Direcció General de Planificació i Relacions Agràries. Gabinet tècnic.
- DAAM (2011 i 2012). *Quadre de comandament agroalimentari i rural: Indicadors conjunturals*. [mesos 2011 i 2012].
- DAAM (2012). *Distribució de la superfície de Catalunya. Any 2011*. Gabinet d'Estudis i Prospectiva Agrària i Alimentària.

- DAAM (2012). *Estadística de superfícies, rendiments i produccions de conreus agrícoles*. [2010 i anys anteriors].
- DAAM (2012). *Fulls de collita. Ametller. Tarragona*. Direcció General de Planificació i Relacions Agràries. Gabinet tècnic.
- DEPARTAMENT D'EMPRESA I OCUPACIÓ (2012). *Dades d'afiliats a la Seguretat Social*. [diversos mesos i anys].
- FCAC (2011). *Anuari socioeconòmic de les cooperatives agràries a Catalunya 2010*.
- IDESCAT (2011). *Anuari estadístic de Catalunya. Agricultura, ramaderia i pesca*.
- IDESCAT (2011). *Aturats registrats*. [2011].
- IDESCAT (2012). *Cens agrari. Any 2009*. [Nota de premsa de 22 de febrer de 2012].
- IDESCAT (2012). Dades del Cens agrari de 2009 i de 1999.
- IDESCAT (2012). *Indicadors de conjuntura econòmica*. [març 2012].

Capítol 3

EL SECTOR INDUSTRIAL I ENERGÈTIC

MERCEDES TERUEL
DEPARTAMENT D'ECONOMIA
URV

3.1 Introducció

Tot i que amb cert retard, els sectors industrials i energètics han estat afectats per la crisi actual. Des del punt de vista tendencial, el 2011 continua submergit en una tendència de decreixement. La situació, en aquest sentit, és crítica, ateses les restriccions no només del sector privat sinó també del públic, que, de ben segur, dificulten la sortida d'aquesta fase de declivi.

L'objectiu d'aquest capítol és mostrar la situació del darrer exercici econòmic i la tendència més recent per tal d'avaluar els sectors industrials i energètics de les Terres de l'Ebre. Per tal d'abordar la situació d'aquests sectors, aquest capítol pren tres perspectives diferents: la situació productiva, laboral i empresarial.

La font de les dades és diversa, ja que hem utilitzat informació procedent de diversos estudis, com l'Anuari comarcal 2011 de Catalunya Caixa i l'Anuario económico anual 2011 de La Caixa, així com dades d'organismes públics com ara l'Observatori de Treball de la Generalitat de Catalunya. Malauradament, en alguns casos, les bases de dades limiten l'accés a dades més recents a desagregacions econòmiques més agregades, de manera que, en alguns casos, podem guanyar-hi en el fet que les dades són molt recents però hem de sacrificar el detall de la informació. L'ús de les diverses fonts de dades, per tant, està justificat per aquesta necessitat de complementar l'anàlisi des del punt de vista sectorial i des del punt de vista temporal.

L'estructura del capítol és la següent. En primer lloc, analitzarem l'evolució de la indústria i del sector energètic en comparació amb la resta de sectors de les dades disponibles del darrer any. En segon lloc, realitzarem una anàlisi descriptiva de l'evolució del mercat laboral durant el 2011. Finalment, presentarem les dades relatives al teixit empresarial de les comarques ebrenques.

3.2 El VAB

La primera aproximació a la situació de la indústria i del sector energètic de les comarques ebrenques és l'anàlisi del valor afegit brut (VAB) entre el 2009 i 2010. Les dades del VAB procedeixen de les estimacions realitzades per Catalunya Caixa a través de l'Anuari econòmic comarcal 2011.

En primer lloc, podem analitzar el comportament del VAB industrial i energètic entre el 2009 i el 2010. Les principals característiques que podem destacar són (Taula 3.1):

Taula 3.1 - Taxes de creixement del VAB (2009-2010)

	Primari	Indústria i energia	Construcció	Serveis	Total
Alt Camp	-2,30	1,48	-7,68	0,16	-0,10
Baix Camp	-10,81	7,67	-11,17	0,23	0,17
Baix Penedès	-4,31	-1,48	-12,11	0,25	-2,12
Conca de Barberà	0,09	3,85	-7,53	0,34	0,98
Priorat	-5,25	-1,48	2,92	0,58	-0,32
Tarragonès	-8,12	3,82	-6,57	0,30	0,62
Baix Ebre	-5,05	0,58	-0,25	0,04	-0,54
Montsià	-7,64	0,12	-7,93	-0,80	-2,33
Ribera d'Ebre	-3,92	9,44	-7,20	-0,76	4,42
Terra Alta	-2,89	6,08	1,10	0,30	0,69
Catalunya	0,30	1,79	-6,10	0,40	0,15

Font: elaboració pròpia a partir de l'Anuari econòmic comarcal 2011

- En general presenten un comportament doble. D'una banda, el Baix Ebre i el Montsià presenten un comportament estancat, mentre que la Ribera d'Ebre i la Terra Alta presenten taxes de creixement positives, del 9,44% i el 6,08% respectivament.

- En comparació amb la resta de comarques de la província de Tarragona, observem un comportament millor de les taxes de creixement industrials a les Terres de l'Ebre.

- Així mateix, la taxa mitjana catalana (amb un valor igual a l'1,79%) és superada per les comarques de la Ribera d'Ebre i la Terra Alta.

- Si comparem l'evolució anual del VAB de la indústria en comparació amb la resta de sectors, observem una tendència més positiva que la resta de sectors, els quals continuen patint pèrdues de VAB (el sector primari o bé la construcció) o bé tenen tendència a l'estancament (en general el sector serveis).

GRÀFICA 3.1 - APORTACIONS DEL VAB SECTORIAL AL CREIXEMENT DEL VAB (2010)

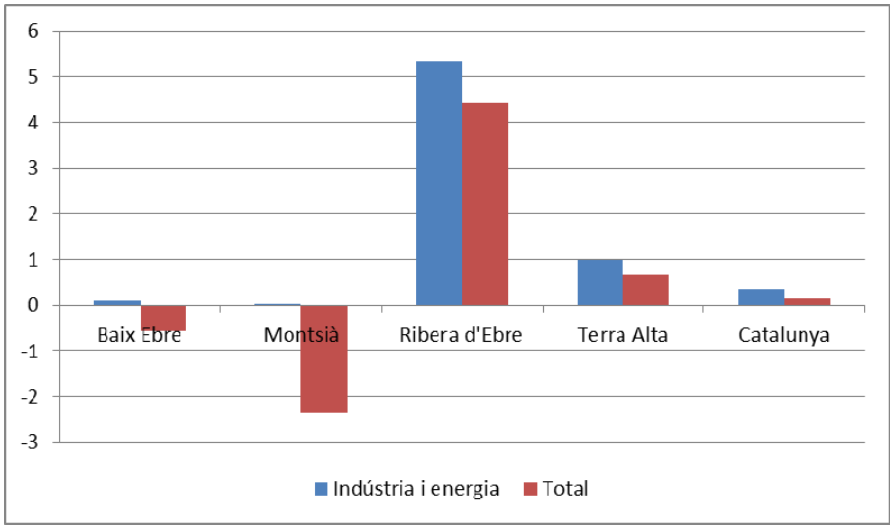

Font: elaboració pròpia a partir de l'Anuari econòmic comarcal 2011

Per tant, sembla que es confirma el bon comportament de la situació del VAB industrial en comparació amb el 2009. Tanmateix, cal observar l'aportació relativa que realitza el sector industrial i energètic al creixement total de la comarca. És a dir, tenim en compte no només la variació del VAB sinó també el pes sectorial. Els principals trets són els següents (Gràfica 3.1):

- Tot i el bon comportament que representa el sector industrial, atès que el pes del sector és modest en les comarques ebrenques, l'impacte sobre el creixement global és modest.

- L'excepció n'és la comarca de la Ribera d'Ebre, on el pes del sector energètic sobre el total del VAB provoca que l'increment del sector industrial sigui capaç de compensar la caiguda de la resta de sectors.

- La Terra Alta també en representa una excepció, ja que el sector industrial influeix molt positivament sobre el creixement total, i és capaç de compensar la davallada en el sector primari.

Per copsar la dimensió local, mostrarem l'activitat industrial i l'activitat econòmica dels diversos municipis i comarques a partir de l'Índex industrial i l'Índex d'activitat econòmica.[10] Les principals característiques que cal destacar són:

- En termes comarcals, la Ribera d'Ebre és la comarca amb l'índex d'activitat industrial més elevat, seguit del Baix Ebre i del Montsià i, en darrer terme, de la Terra Alta. Quant a l'indicador global d'activitat econòmica, les disparitats no són tan elevades i, amb l'excepció de la Terra Alta, es mantenen en valors al voltant del 15.

- Respecte al Baix Ebre, l'activitat industrial més gran i l'activitat econòmica se centren al municipi de Tortosa (amb un índex de 119), seguit de Deltebre i l'Aldea.

- La comarca del Montsià presenta nivells elevats en el sector industrial en els municipis d'Alcanar, Amposta i la Sènia. Quant a l'indicador d'activitat econòmica, cal destacar Amposta, Alcanar i Sant Carles de la Ràpita.

- A la comarca de la Ribera d'Ebre, el municipi d'Ascó obté un valor igual a 244, que reflecteix la importància del sector energètic. En segon terme, destaquem els municipis de Benissanet i Riba-roja d'Ebre, amb valors lleugerament superiors a 50. Aquesta ordenació local de la dinàmica industrial queda també reflectida en l'índex d'activitat econòmica.

[10] Les dades pertanyen a municipis amb més de 1.000 habitants. L'índex industrial i l'índex d'activitat econòmica s'elaboren en funció de l'impost d'activitats econòmiques (IAE) corresponent a les activitats industrials o a la totalitat d'activitats (excepte les activitats agràries). El valor expressa la participació de l'activitat econòmica (en tant per cent mil) de cada municipi sobre una base nacional de 100.000 unitats equivalent a la recaptació de l'impost d'activitats econòmiques empresarials i professionals.

- Respecte a la comarca de la Terra Alta, és la comarca que mostra un menor dinamisme industrial i econòmic en comparació amb la resta de comarques ebrenques.

Taula 3.2 - Índex industrial i índex d'activitat econòmica

	I. Industrial	I. Activitat econòmica		I. Industrial	I. Activitat econòmica
Aldea	16	9	Ascó	244	97
Ametlla de Mar	5	8	Benissanet	1	1
Ampolla	3	4	Flix	53	18
Camarles	6	5	Ginestar	1	1
Deltebre	17	14	Móra d'Ebre	6	7
Perelló	10	6	Móra la Nova	9	5
Roquetes	11	8	Riba-roja d'Ebre	54	18
Tortosa	119	81	Tivissa	3	2
Xerta	4	2	**Ribera d'Ebre**	**46**	**19**
Baix Ebre	**21**	**15**			
Alcanar	68	29	Batea	4	3
Amposta	38	36	Corbera d'Ebre	1	1
Masdenverge	3	2	Fatarella	1	1
St. Carles de la Ràpita	9	13	Gandesa	8	6
Sant Jaume d'Enveja	2	3	Horta de St. Joan	1	1
Santa Bàrbara	4	5	Pinell de Brai	2	1
Sénia	22	12	**Terra Alta**	**3**	**2**
Ulldecona	18	12			
Montsià	**21**	**14**			
Catalunya	**35**	**23**			

Font: elaboració pròpia a partir de l'Anuari econòmic de Espanya (2011)

3.3 El mercat laboral

Per analitzar la situació del mercat laboral a les Terres de l'Ebre, prenem com a referència la informació recollida a partir de la Seguretat Social. Les dades tenen una periodicitat trimestral, cosa que en permet observar l'evolució. Un dels inconvenients més grans és l'elevada agregació sectorial, que no permet realitzar una anàlisi més detallada.

En aquest sentit, la Taula 3.3 presenta les dades referides a la situació actual del mercat laboral a finals de 2011 així com l'evolució des de començaments d'any. De les dades hem de destacar els punts següents:

Taula 3.3 - Nombre de treballadors registrats a la Seguretat Social (2011)

Camp de Tarragona	4t trimestre 2011			Taxes de creixement trimestral		
	Treballadors	%	Percentatge d'autònoms	3r a 4t Trim.	2n a 3r Trim.	1r a 2n Trim.
Indústries extractives	239	0,1	7,9	-5,2	-3,8	3,1
Indústries manufactureres	31.747	18,4	7,4	-2,5	0,2	-0,5
Energia elèctrica i gas	1.263	0,7	0,2	2,8	0,7	2,9
Tractament d'aigua i gestió de residus	2.621	1,5	1,9	-2,1	-5,3	6,3
Total sectors	172.317	100,0	20,6	-6,9	-3,4	6,9
Terres de l'Ebre						
Indústries extractives	208	0,5	7,7	-4,6	-4,4	3,2
Indústries manufactureres	8.404	20,3	14,1	0,3	-1,7	0,6
Energia elèctrica i gas	76	0,2	2,6	16,9	-1,5	-4,3
Tractament d'aigua i gestió de residus	359	0,9	3,6	-12,0	0,2	3,3
Total sectors	41.340	100,0	35,7	1,4	-3,5	-1,2
Catalunya						
Indústries extractives	2.924	0,1	7,7	-3,4	-1,9	0,4
Indústries manufactureres	432.397	17,9	10,6	-1,5	-1,4	0,0
Energia elèctrica i gas	5.320	0,2	2,6	5,1	1,3	-2,2
Tractament d'aigua i gestió de residus	24.348	1,0	1,5	-0,5	-1,5	2,0
Total sectors	2.419.496	100,0	20,0	-1,0	-1,4	0,6

Font: elaboració pròpia a partir de Seguretat Social

- Quant al nombre de treballadors ocupats, a les Terres de l'Ebre hi havia 41.340 persones registrades a la Seguretat Social en el quart trimestre del 2011. D'aquestes, un 21,9% treballaven en el sector industrial, en la gran majoria en els sectors manufacturers (en un 20,3%), altres percentatges inferiors en la resta d'agrupacions industrials.

- En comparació amb el Camp de Tarragona i Catalunya, a les comarques de les Terres de l'Ebre hi ha un percentatge lleugerament superior de treballadors en les indústries manufactureres i en les indústries extractives.

- Pel que fa a la presència de treballadors autònoms, observem que el percentatge de treballadors autònoms en el mercat laboral de les Terres de

l'Ebre és igual a 35,7%, percentatge molt superior al present en cadascuna de les agrupacions manufactureres. En primer lloc, el sector energètic i del gas té un percentatge igual a 2,6% i el del tractament d'aigua, sanejament i gestió de residus té un 3,6%. A continuació, el sector de les indústries extractives representa un 7,7%, i el sector de les indústries manufactureres té un 14,1% de treballadors que treballen com a autònoms. Aquests percentatges són lleugerament superiors als valors del conjunt del Camp de Tarragona i a la mitjana catalana.

- Respecte a l'evolució del mercat laboral durant el darrer exercici, observem la creació de llocs de treball en el darrer trimestre en el conjunt de l'economia ebrenca.

- Tanmateix, pel que fa a agrupacions econòmiques, apareixen algunes disparitats. En primer lloc, la indústria extractiva ha desocupat treballadors des del segon trimestre. En segon lloc, la indústria relacionada amb el tractament de l'aigua i la gestió de residus ha patit la davallada més elevada en el darrer trimestre de 2011 (amb una caiguda del -12,0%). En tercer lloc, les indústries manufactureres van mantenir el nombre de treballadors ocupats, tot i que entre el segon i el tercer trimestre es van produir petites davallades. Finalment, el sector energètic, després de contínues pèrdues de lloc de treball, va sobtar el darrer trimestre amb un increment del 16,9%.

Atès que el percentatge de treballadors en cadascuna de les activitats econòmiques del territori és heterogènia, així com també la participació de les regions en l'activitat econòmica total, cal calcular un indicador capaç de detectar clarament l'especialització regional. L'índex d'especialització permet capturar alguns aspectes rellevants de l'especialització relativa de les regions, que, en termes absoluts, no queden prou destacats. Aquest indicador compara la incidència que presenten els diferents sectors des del punt de vista regional en comparació amb l'àrea de referència (en el nostre, la mitjana catalana). Valors superiors a la unitat indiquen un mercat laboral comarcal especialitzat en una

determinada activitat econòmica en comparació amb la mitjana catalana, i al contrari per als valors inferiors a 1.

Si observem les dades de l'especialització industrial[11] a partir de l'índex d'especialització del mercat laboral en l'àmbit comarcal, podem observar els trets següents (Taula 3.4):

- En primer lloc, el Baix Ebre presenta un mercat laboral especialitzat en les indústries extractives i assoleix un índex igual a 2,1. És a dir, té un percentatge més gran de treballadors ocupats en aquests sectors. D'altra banda, també observem una especialització de treballadors autònoms més gran en el sector del tractament d'aigua i gestió de residus, amb un valor igual a 1,6.

- Respecte la comarca del Montsià, observem una elevada especialitat en els sector de la indústria extractiva, amb un valor igual a 8,5. Així mateix, el mercat laboral també està lleugerament especialitzat en els sectors manufacturers amb un valor igual a 1,6.

- La Ribera d'Ebre presenta una certa especialització laboral en autònoms de la indústria extractiva (amb un índex igual a 2,4), mentre que el sector energètic presenta també una elevada especialització amb un valor igual a 3,3 bàsicament a causa de l'elevat percentatge de treballadors del règim general contractats en aquest sector (amb un valor de 4,3).

- Finalment, la Terra Alta presenta un mercat laboral especialitzat en la indústria extractiva amb un valor igual a 2,7.

---

[11] L'índex d'especialització es calcula així:
Si:

$$I_{ij} = (X_{ij} / X_j)/(X_i / X)$$

on

I_{ij} és l'índex d'especialització per a un determinat territori j i un sector i.
X_{ij} és el valor de VAB o treballadors en un territori.
X_j és el valor del VAB o treballadors totals al territori j.
X_j és el valor del VAB o treballadors del territori de referència (en aquest cas el territori de referència és Catalunya).
X és el valor del VAB o treballadors a Catalunya independentment del sector.

Taula 3.4 - Índex d'especialització del mercat laboral (4t trimestre 2011)

	Total	Autònoms	Règim general
Baix Ebre			
Indústries extractives	2,1	1,8	2,3
Indústries manufactureres	0,9	0,7	1,0
Energia elèctrica i gas	0,8	0,6	0,9
Tractament d'aigua i gestió de residus	0,5	1,6	0,6
Montsià			
Indústries extractives	8,5	2,8	11,4
Indústries manufactureres	1,6	0,9	2,1
Energia elèctrica i gas	0,1	0,7	0,0
Tractament d'aigua i gestió de residus	1,2	1,0	1,6
Ribera d'Ebre			
Indústries extractives	1,3	2,4	1,4
Indústries manufactureres	0,6	0,8	0,6
Energia elèctrica i gas	3,3	0,0	4,3
Tractament d'aigua i gestió de residus	1,4	0,0	1,7
Terra Alta			
Indústries extractives	2,7	2,4	5,1
Indústries manufactureres	1,3	1,1	2,4
Energia elèctrica i gas	0,5	0,0	1,1
Tractament d'aigua i gestió de residus	0,5	1,5	1,0

Font: elaboració pròpia a partir de Seguretat Social

Per tant, observem que les comarques de les Terres de l'Ebre, en comparació amb la mitjana catalana, presenten una elevada especialització en els sectors relacionats amb la indústria extractiva. A més a més, a causa de l'especialització productiva, la comarca de la Ribera d'Ebre presenta indicadors elevadors en el sector energètic.

A banda de la informació sobre la situació del mercat laboral actual oferta per la Seguretat Social, podem complementar la informació sobre el mercat laboral amb la destrucció de llocs de treball a partir d'expedients de regulació d'ocupació (ERO). L'elevat detall de la informació permet observar l'evolució de la destrucció de llocs de treball a les comarques de les Terres de l'Ebre. La Gràfica 3.2 mostra el nombre i percentatge de llocs de treball destruïts en els sectors manufacturers i energètics mensualment des del 2009 fins al mes d'octubre del 2011.

GRÀFICA 3.2 - EVOLUCIÓ DE TREBALLADORS AFECTATS PER L'ERO. NOMBRE I PERCENTATGE SOBRE LA DEMARCACIÓ DE TARRAGONA. ANY 2011

2.a) Nombre de treballadors

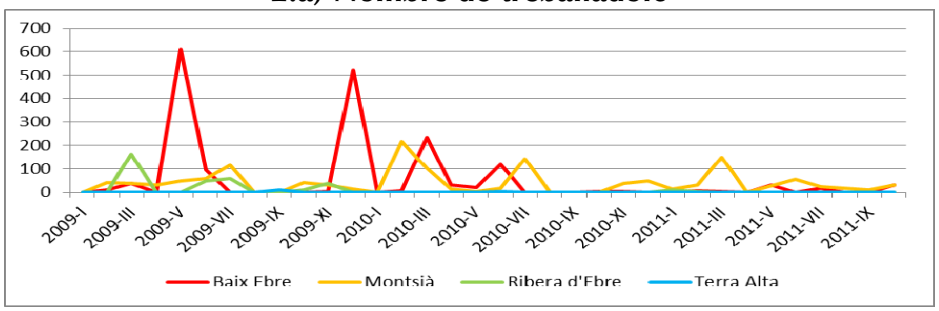

2.b) Percentatge de treballadors

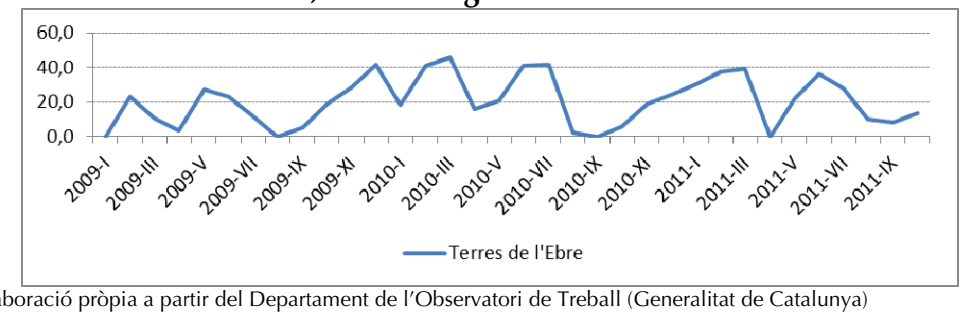

Font: elaboració pròpia a partir del Departament de l'Observatori de Treball (Generalitat de Catalunya)

De les gràfiques, podem ressaltar com a característiques més destacables les conclusions següents:

- En total, durant el període analitzat, s'han destruït 1.791 llocs de treball a la comarca del Baix Ebre, 1.354 a la comarca del Montsià, 329 llocs de treball a la Ribera d'Ebre i 18 llocs de treball a la Terra Alta.

- Del conjunt de comarques ebrenques, el Baix Ebre i del Montsià han estat les més afectades per la destrucció de llocs de treball.

- Les puntes de destrucció s'han situat a mitjan 2009 i a finals del 2009, amb volums de més de 500 treballadors acomiadats.

- De forma percentual, les comarques de les Terres de l'Ebre van assolir percentatges de destrucció superiors al voltant del 40% de la demarcació de Tarragona entre finals del 2009 i mitjan 2010. Observem, també, un període de tendència creixent entre finals del 2010 i inici del 2011.

Respecte a l'impacte en l'àmbit sectorial dels ERO, podem destacar les pautes de comportament següents (Taula 3.5):

- El 2009, el Baix Ebre fou fortament afectada en els sectors de la maquinària i dels equips (sector 19), així com en el sector dels vehicles de motor (sector 21). Altres sectors que també destaquen són el sector de la indústria química (sector 11 amb 93 afectats) i el sector de la indústria paperera (sector 8). Respecte la comarca del Montsià, cal destacar dos sectors: el sector de la indústria química i el sector del moble. La Ribera d'Ebre, per la seva banda, es veié sobretot afectada en el sector de la indústria del calçat i el cuir, seguida de la indústria química.

- El 2010, al Baix Ebre, el sector amb més treballadors afectats per ERO és el del cautxú i el plàstic, seguit de la indústria paperera (possiblement els valors del 2010 reflecteixen els valors del 2009). El Montsià, per la seva banda, continua presentant valors positius creixents en el sector del moble (de 164 a 437 treballadors). Així mateix, en aquesta mateixa comarca s'incrementaren el nombre de treballadors afectats per ERO en el sector de la fusta i el suro en comparació amb els valors obtinguts el 2010.

Taula 3.5 - Nombre de treballadors afectats per

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29
2009																													
Baix Ebre	20	0	0	2	0	0	0	74	1	0	93	0	0	0	0	0	37	516	22	515	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Montsià	0	0	0	0	0	0	30	7	0	0	138	0	8	0	1	3	0	0	61	0	0	164	0	2	0	0	0	0	0
Ribera d'Ebre	0	0	0	0	0	153	4	0	0	0	47	0	25	0	0	10	0	0	33	10	11	0	0	0	0	0	0	23	0
Terra Alta	0	0	0	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Terres de l'Ebre	**20**	**0**	**0**	**11**	**0**	**153**	**34**	**81**	**1**	**0**	**278**	**0**	**33**	**0**	**1**	**13**	**37**	**516**	**116**	**525**	**11**	**164**	**0**	**2**	**0**	**0**	**0**	**23**	**0**
2010																													
Baix Ebre	21	0	0	1	0	0	0	74	0	0	0	0	225	6	2	54	31	0	0	4	0	0	0	5	0	0	0	0	0
Montsià	17	0	0	0	0	0	84	0	0	0	3	0	0	4	0	17	0	0	15	0	5	437	0	0	0	0	0	0	0
Ribera d'Ebre	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Terra Alta	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Terres de l'Ebre	**38**	**0**	**0**	**1**	**3**	**0**	**84**	**74**	**0**	**0**	**3**	**0**	**225**	**15**	**2**	**71**	**31**	**0**	**15**	**4**	**5**	**437**	**0**	**5**	**0**	**0**	**0**	**1**	**0**
Fins a octubre 2011																													
Baix Ebre	21	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	22	7	2	31	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Montsià	30	2	0	0	0	0	16	0	0	0	17	0	17	29	0	8	0	0	41	21	0	165	0	12	0	0	0	0	0
Ribera d'Ebre	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	3	0	0	0	0	0
Terra Alta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Terres de l'Ebre	**51**	**2**	**0**	**1**	**0**	**0**	**16**	**0**	**0**	**0**	**17**	**0**	**39**	**36**	**2**	**39**	**0**	**0**	**45**	**21**	**0**	**165**	**10**	**15**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

** 1 = Indústries de productes alimentaris, 2 =fabricació de begudes, 3= indústries del tabac, 4=indústries tèxtils, 5 = confecció de peces de vestir, 6= indústria del cuir i del calçat, 7= indústries fusta i suro, 8 = indústries del paper, 9 = arts gràfiques i suports enregistrats, 10 = coqueries i refinació del petroli, 11 = indústries químiques, 12= productes farmacèutics, 13= cautxú i plàstic, 14 = productes minerals no metàl·lics, 15= metal·lúrgia, 16= productes metàl·lics, 17= productes informàtics i electrònics, 18= materials i equips electrònics, 19= maquinària i equips, 20= vehicles de motor, remolcs i semiremolcs, 21= altres materials de transport, 22= mobles, 23= indústries manufactureres diverses, 24=preparació i instal·lació de maquinària, 25= energia elèctrica i gas, 26= aigua, 27=tractament d'aigües residuals, 28= tractament de residus, 29= gestió de residus.*
Font: elaboració pròpia a partir de l'Observatori del Treball

- Els valors obtinguts del 2011 (fins al mes d'octubre) mostren la disminució del nombre de treballadors afectats pels ERO, però cal destacar el manteniment d'una bossa de treballadors a la comarca del Montsià en el

sector del moble, així com en els sectors de la indústria agroalimentària (amb 51 treballadors), el sector de la maquinària i els equips (amb 45 treballadors)

3.4 El teixit empresarial

Aquest apartat s'endinsa en la unitat productiva que caracteritza el sector productiu de les Terres de l'Ebre. L'objectiu és estudiar la situació actual i l'evolució durant el 2011 de les empreses que operen en el mercat. Com en la secció anterior, l'anàlisi realitzada consisteix en la informació pertanyent a la Seguretat Social.

La Taula 3.6 mostra la densitat del teixit empresarial de les manufactures i la indústria energètica. Podem destacar les característiques següents:

- Les Terres de l'Ebre, a finals del 2011, tenien quasi bé 5.000 unitats productives. D'aquestes, un total de 622 pertanyen als sectors manufacturers i energètics, cosa que representa un 2,3% del total d'empreses catalanes en aquests sectors.

- Per sectors, el sector de les indústries manufactureres representa un 11,4%, mentre que la resta de sectors ocupen percentatges més residuals que no superen l'1%. Aquests percentatges presenten uns valors en línia amb la distribució sectorial tant per al Camp de Tarragona com per al conjunt català.

- Respecte a l'evolució del nombre d'empreses durant el 2011, per al total d'empreses, observem una tendència al tancament d'unitats productives durant el darrer semestre. En particular, per a les indústries extractives observem el tancament d'una empresa durant el tercer trimestre, mentre que les indústries manufactureres van disminuir el nombre d'empreses actives entre el primer i el tercer trimestre. Finalment, les indústries que realitzen activitats de tractament d'aigües i gestió de residus van patir el tancament d'empreses durant el darrer semestre.

- En comparació amb l'evolució trimestral del Camp de Tarragona i Catalunya, les Terres de l'Ebre se situen en una posició intermèdia: mentre que la situació de l'evolució del teixit empresarial al Camp de Tarragona sembla que s'ha estabilitzat (i en alguns sectors industrials fins i tot sembla que s'ha recuperat), la tendència catalana sembla que encara es troba en fase de destrucció d'empreses.

Taula 3.6 - Nombre d'empreses registrades a la Seguretat Social (2011)

	4t trimestre 2011		Taxes de creixement		
	Treballadors	%	3r a 4t Trimestre	2n a 3r Trimestre	1r a 2n Trimestre
Camp de Tarragona					
Indústries extractives	18	0,1	0,0	0,0	0,0
Indústries manufactureres	1.526	8,7	-1,1	0,0	-0,1
Energia elèctrica i gas	21	0,1	10,5	11,8	6,2
Tractament d'aigua i gestió de residus	81	0,5	1,2	-2,4	1,2
Total sectors	17.613	100,0	-4,1	-2,4	5,1
Terres de l'Ebre					
Indústries extractives	17	0,3	0,0	-10,5	0,0
Indústries manufactureres	569	11,4	0,9	-1,6	-2,7
Energia elèctrica i gas	8	0,2	0,0	0,0	0,0
Tractament d'aigua i gestió de residus	28	0,6	-6,7	-3,2	10,7
Total sectors	4.998	100,0	-2,9	-1,5	1,5
Catalunya					
Indústries extractives	175	0,1	-2,2	-4,3	-2,1
Indústries manufactureres	25.470	11,5	-0,3	-1,4	-0,5
Energia elèctrica i gas	221	0,1	4,7	1,9	4,5
Tractament d'aigua i gestió de residus	722	0,3	0,6	0,1	1,6
Total sectors	220.934	100,0	-0,8	-1,2	1,4

Font: elaboració pròpia a partir de Seguretat Social

Si observem l'índex d'especialització empresarial en comparació amb la mitjana catalana, observem els trets següents (Gràfica 3.3):

- En general les comarques ebrenques assoleixen indicadors elevats (en especial al Montsià) en indústries extractives.

- Les comarques de la Ribera d'Ebre i de la Terra Alta presenten més especialització en empreses del sector energètic, elèctric i gas en comparació amb la mitjana catalana.

- La Ribera d'Ebre presenta un percentatge més gran d'empreses que es dediquen al tractament de l'aigua i la gestió de residus.

GRÀFICA 3.3 - ÍNDEX ESPECIALITZACIÓ SECTORIAL D'EMPRESES. ANY 2011

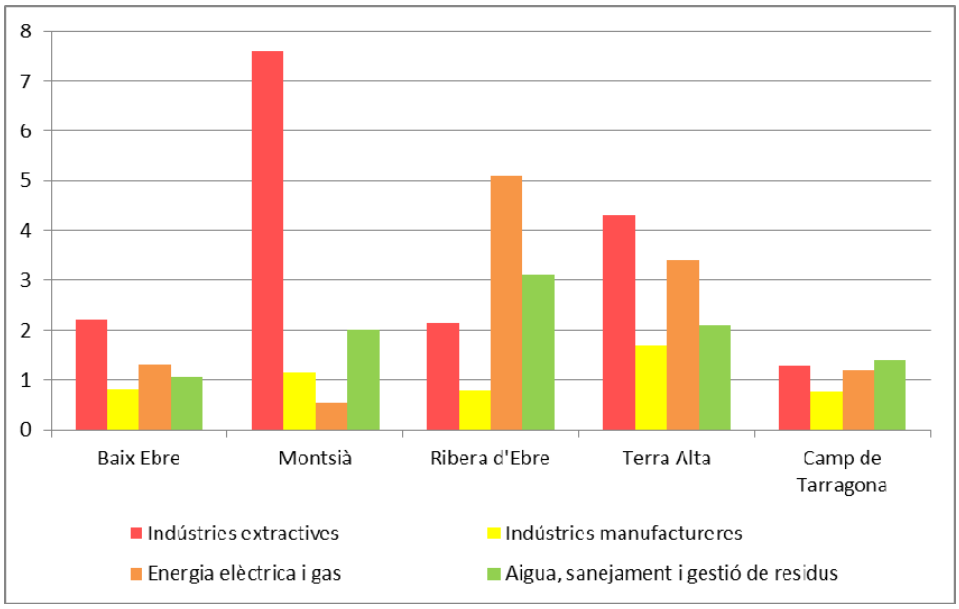

Font: elaboració pròpia a partir de Seguretat Social

Per tant, es confirma una certa homogeneïtat en l'especialització de les comarques (en el seu conjunt) en les activitats relacionades amb les indústries extractives. A més a més, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta s'especialitzen en activitats relacionades amb l'energia elèctrica així com en el tractament de l'aigua i la gestió de residus, sectors molts relacionats amb l'existència d'una indústria energètica que determina unes pautes d'especialització industrial.

Un altre indicador de la creació o destrucció d'empreses actives al mercat és la taxa neta de creació d'empreses. Aquesta taxa és un indicador de la capacitat per generar o destruir unitats productives (Taula 3.7). Les principals característiques que podem destacar són les següents:

Taula 3.7 - Taxa neta de creació d'empreses (2011)

	3r a 4t Trimestre	2n a 3r Trimestre	1r a 2n Trimestre
Baix Ebre			
Indústries extractives	0	-1	1
Indústries manufactureres	9	-7	-6
Energia elèctrica i gas	1	0	0
Aigua, sanejament i gestió de residus	0	0	0
Montsià			
Indústries extractives	0	-1	-1
Indústries manufactureres	0	0	-13
Energia elèctrica i gas	-1	0	0
Aigua, sanejament i gestió de residus	-2	0	2
Ribera d'Ebre			
Indústries extractives	0	0	0
Indústries manufactureres	-1	-2	2
Energia elèctrica i gas	0	0	0
Aigua, sanejament i gestió de residus	0	-1	1
Terra Alta			
Indústries extractives	0	0	0
Indústries manufactureres	-3	0	1
Energia elèctrica i gas	0	0	0
Aigua, sanejament i gestió de residus	0	0	0

Font: elaboració pròpia a partir de Seguretat Social

- Durant l'any 2011, el Baix Ebre va tenir grans oscil·lacions en el nombre d'empreses creades i destruïdes en les indústries manufactureres. Una destrucció de 13 unitats productives que acaben compensant amb la creació de 9 empreses posteriorment.

- Quant a la comarca del Montsià, cal destacar la destrucció neta de 13 empreses del sector manufacturer entre el primer i el segon quadrimestre del 2011.

- La Ribera d'Ebre pateix una pèrdua durant el darrer semestre de 3 empreses, que acaben minvant la creació neta entre el primer i el segon trimestre.

- Finalment, la Terra Alta presenta una destrucció neta d'empreses al sector de les indústries manufactureres.

Respecte a la dimensió de l'empresa entesa com el nombre de treballadors per empresa, aquest indicador ens permet mesurar la capacitat de les empreses per assolir unes dimensions mitjanes superiors i, per tant, assolir nivells d'eficiència superiors.

GRÀFICA 3.4 - LA DIMENSIÓ MITJANA DE L'EMPRESA. ANY 2011

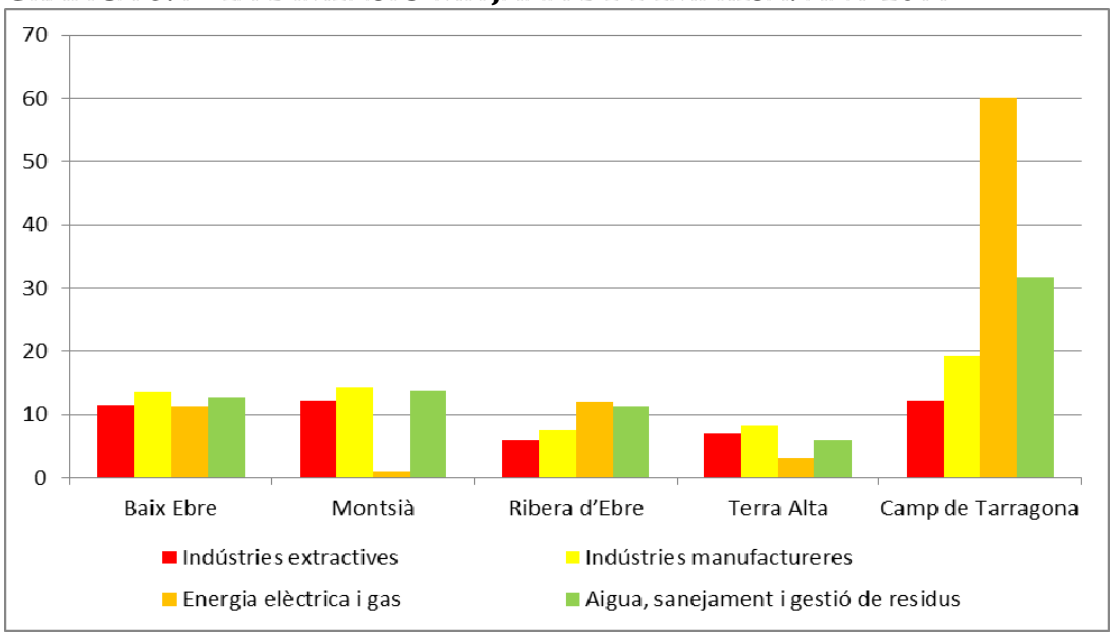

Font: elaboració pròpia a partir de Seguretat Social

La Gràfica 3.4 mostra les característiques següents:

- Respecte a les indústries extractives, el Montsià i el Baix Ebre són les comarques amb la dimensió mitjana per empresa més elevada de les comarques ebrenques. De fet, els valors d'aquestes comarques (12,1 i 11,5 respectivament) s'aproximen a la mitjana del Camp de Tarragona. La Terra Alta i la Ribera d'Ebre presenten uns valors sensiblement inferiors amb un nombre mitjà de treballadors igual a 6,0 i 7,0.

- Les indústries manufactures presenten dimensions mitjanes més elevades durant el 2011 a la comarca del Montsià (amb 14,2 treballadors) i a la comarca del Baix Ebre (amb 11,3 treballadors). En aquest sentit, les seves mitjanes es troben lleugerament per sota de la mitjana del Camp de Tarragona (amb 19,3 treballadors).

- Respecte a la indústria energètica i del gas, tot i ser dels sectors que ocupen un percentatge més gran de treballadors i amb un teixit

empresarial més gran, observem que la dimensió mitjana per empresa és sensiblement molt inferior a la mitjana del Camp de Tarragona. Mentre que l'empresa mitjana del Camp de Tarragona té 60 treballadors, la comarca amb una dimensió mitjana superior és el Montsià, amb un nombre igual a 13,8 treballadors, mentre que a l'altre extrem se situa la Terra Alta, amb un valor igual a 3.

- Quant a les indústries de tractament d'aigua i de gestió de residus, el Montsià, el Baix Ebre i la Ribera d'Ebre presenten valors similars al voltant dels 12 treballadors. Tanmateix, la seva dimensió és sensiblement inferior als valors obtinguts per al conjunt del Camp de Tarragona.

En definitiva, observem una dimensió mitjana d'empresa a les Terres de l'Ebre per sota de la dimensió mitjana del Camp de Tarragona. Fins i tot, observem aquesta característica en els sectors en què es presenta una certa especialització productiva i laboral. Per tant, un dels futurs elements clau per al teixit productiu és l'augment de la dimensió empresarial a través d'estratègies de creixement a partir del foment d'exportacions i ocupant nínxols de mercat en els respectius sectors.

3.5 Conclusions

Continuant amb la tendència de recessió que va iniciar-se el 2007, el 2010 i el 2011, mantenen unes perspectives negatives amb decreixements o estabilitzacions en el valor afegit brut de les comarques de les Terres de l'Ebre. Les dades més recents pertanyen al mercat laboral i és cert que el nombre de treballadors afectats per ERO ha disminuït en comparació amb l'any anterior.

Tanmateix, les dades també subratllen les dinàmiques pròpies de les diverses comarques ebrenques en funció de l'estructura productiva. En aquest sentit, les comarques del Baix Ebre i del Montsià destaquen la destrucció en els sectors de materials i equips elèctrics i en el sector relacionat amb el clúster del moble. La comarca de la Terra Alta s'ha vist menys afectada atesa la menor industrialització,

i la comarca de la Ribera d'Ebre ha patit diversos tancaments, però aquests han fet una incidència relativament menor per al conjunt de la comarca atesa la seva elevada especialització en el sector energètic.

En definitiva, la indústria tradicional relacionada amb manufactures més madures ha començat a reestructurar-se. El perill que existeix en aquest moment és la pèrdua de saber fer i del capital humà que sigui altament productiu tot i la situació empresarial adversa. Per tant, és bàsic realitzar polítiques públiques de foment de la creació d'empreses en el territori per evitar la possible descapitalització futura.

De ben segur que el mateix territori ofereix oportunitats de negoci que encara no s'han pogut canalitzar cap al món empresarial. Per aquest motiu, la cooperació entre els agents econòmics i els agents públics implicats en el desenvolupament econòmic territorial té un paper important com a revulsiu tant del sector industrial com del sector energètic.

Capítol 4

SERVEIS I TURISME

JORDI SARDÀ
MIQUEL – ÀNGEL BOVÉ
DEPARTAMENT D'ECONOMIA
URV

4.1 Evolució de la producció al sector serveis

El sector serveis és un dels més importants en una economia. Això es deu al fet que, en la majoria d'economies desenvolupades, aquest sector representa al voltant dels dos terços del seu valor afegit i de la seva ocupació. Precisament, això és el que succeeix a l'economia catalana en general, ja que aquest sector representa el 70,8% del PIB total l'any 2010. A més, observant la Taula 4.1, comprovem com la importància relativa del sector serveis en l'economia catalana va seguint una tendència creixent; va augmentant la importància relativa, i passa d'un 65,4% del total del seu PIB corresponent a l'any 2005 fins al 70,8% que acabem de comentar.

El Mapa 4.1 ens mostra la distribució comarcal de la importància relativa del sector serveis de l'any 2010. Aquest mapa és molt semblant al de l'any anterior, el 2009. Això es deu al fet que les variacions en les importàncies relatives de qualsevol sector econòmic d'un any pel que fa al següent són escasses. De totes maneres, aquest mapa continua posant de manifest que les comarques de les Terres de l'Ebre continuen estant per sota de la mitjana catalana. Així, el Baix Ebre és la comarca de les Terres de l'Ebre on el sector serveis té una importància més gran, ja que representa al voltant del 65,1% del seu PIB, mentre que per a la comarca del Montsià aquest pes és del 52,3%; del 48,1% per a la Terra Alta i del 29,8% per a la Ribera d'Ebre. Com podem comprovar, aquests valors són

sensiblement inferiors als de la mitjana catalana i només el Baix Ebre presenta uns valors més o menys propers a aquesta mitjana.

TAULA 4.1 - PES DEL SECTOR SERVEIS EN EL TOTAL DEL PIB I LA SEVA POSICIÓ COMARCAL RELATIVA

	PES DEL SECTOR SERVEIS 2005 (%)	PES DEL SECTOR SERVEIS 2009 (%)	POSICIÓ RELATIU COMARCAL 2009	PES DEL SECTOR SERVEIS 2010 (%)	POSICIÓ RELATIU COMARCAL 2010
BAIX EBRE	**62.9**	**65.9**	**15**	**65.1**	**16**
MONTSIÀ	**48.4**	**53.1**	**33**	**52.3**	**33**
RIBERA D'EBRE	**25.4**	**32.2**	**41**	**29.8**	**41**
TERRA ALTA	**40.6**	**50.0**	**36**	**48.1**	**36**
CATALUNYA	**65.4**	**70.4**		**70.8**	

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal Catalunya Caixa 2011

Com a conseqüència de tot això, les comarques de les Terres de l'Ebre continuen ocupant les últimes posicions en el conjunt de Catalunya (vegeu la Taula 4.1). Pel que fa a l'any 2010, les posicions relatives d'aquestes comarques no han experimentat cap canvi considerable, a excepció de la comarca del Baix Ebre, que perd una posició i passa de la quinzena a la setzena posició entre tot el conjunt de comarques catalanes.

MAPA 4.1 - PES DE CADA SECTOR EN EL TOTAL DEL PIB COMARCAL. 2010

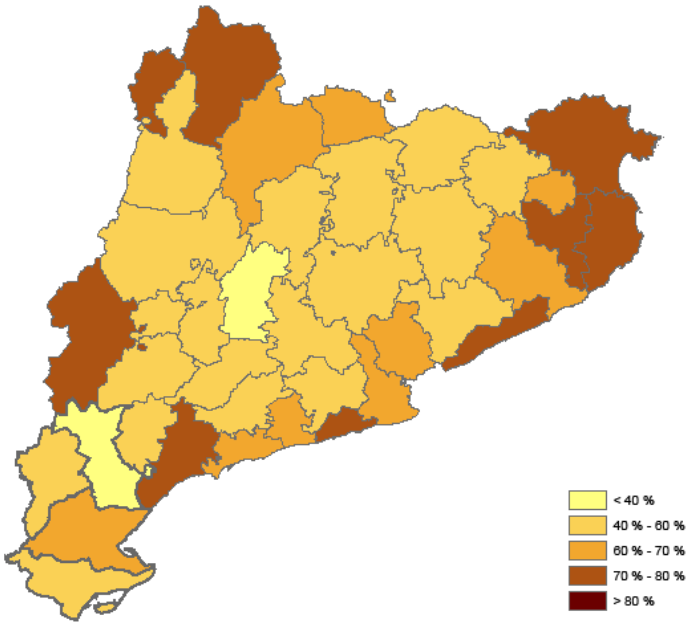

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal Catalunya Caixa 2011

Com hem comentat anteriorment, la importància del sector serveis ha anat experimentat un pes creixent en l'economia catalana durant els últims anys. El mateix ha succeït a les Terres de l'Ebre, encara que durant els últims tres anys el creixement d'aquest sector ha estat inferior al de la mitjana catalana. Podem observar aquest comportament diferent en el Gràfic 4.1. S'hi observa com el sector serveis de les Terres de l'Ebre ha experimentat creixements percentuals anuals superiors als de la mitjana catalana a excepció d'aquests últims anys, tal com acabem de comentar. Mentre que en el conjunt de Catalunya el sector serveis va registrar un creixement del 0,4% en l'any 2010, les Terres de l'Ebre van experimentar una caiguda del 0,32% en el seu creixement.

GRÀFIC 4.1 - EVOLUCIÓ DEL VAB PB PER GRANS EIXOS TERRITORIALS I SECTORS. 2004-2010. TAXES REALS DE VARIACIÓ INTERANUAL EN %

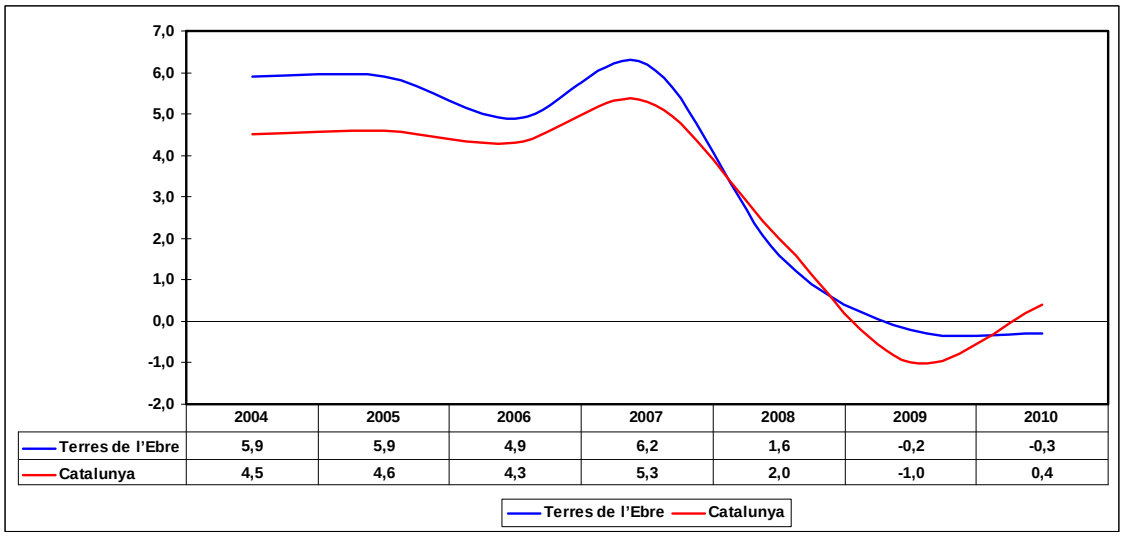

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Terres de l'Ebre	5,9	5,9	4,9	6,2	1,6	-0,2	-0,3
Catalunya	4,5	4,6	4,3	5,3	2,0	-1,0	0,4

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal Catalunya Caixa 2011

En l'àmbit comarcal, els descensos més grans van correspondre a les comarques del Montsià i la Ribera de l'Ebre, que van experimentar caigudes de 0,8% en el creixement d'aquest sector serveis. El Baix Ebre va romandre estable, mentre que la Terra Alta és l'única comarca que va experimentar un creixement positiu, del 0,3%, tot i que inferior al de la mitjana catalana.

Malgrat tot això i el menor pes que té el sector serveis respecte a la mitjana catalana, no podem obviar la importància d'aquest sector tant pel que fa a

producció com a ocupació i el fet que la majoria de les comarques de l'Ebre han experimentat, en aquests darrers anys, increments percentuals anuals positius, amb la qual cosa posen de manifest la creixent importància d'aquest sector en les comarques de l'Ebre.

Són diversos els factors que expliquen el gran pes del sector serveis en una economia desenvolupada com la catalana en general i, per tant, la de les Terres de l'Ebre. Factors demogràfics com l'envelliment de la població o la presència cada vegada més gran de la dona al mercat de treball o els canvis socials experimentats que han contribuït a augmentar l'estat del benestar que han portat al desenvolupament de certes activitats relacionades amb els serveis, d'una banda, i a l'increment de serveis comunitaris i socials, de l'altra. El mateix desenvolupament econòmic o l'externalització d'algunes activitats empresarials justifiquen, també, l'augment d'activitats relacionades amb aquest sector.

Com no podia ser d'una altra manera, això és el que succeeix amb el sector serveis de les Terres de l'Ebre.

GRÀFIC 4.2 - ESTRUCTURA DEL VAB AL SECTOR SERVEIS. CATALUNYA I TERRES DE L'EBRE. 2010

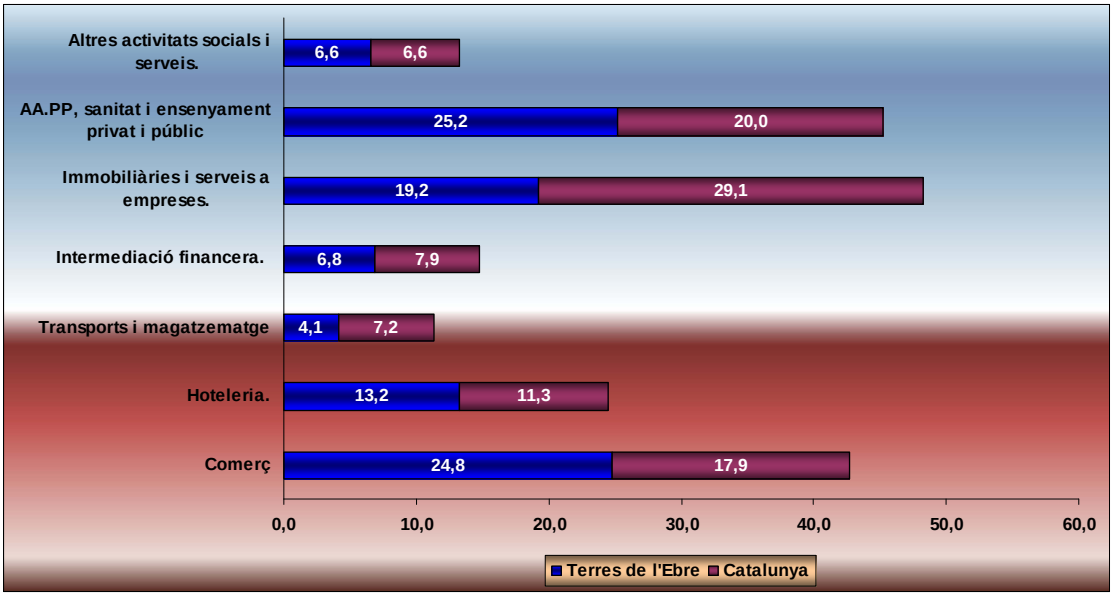

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal Catalunya Caixa 2011

El Gràfic 4.2 ens mostra l'estructura del VAB del sector serveis tant en el conjunt de Catalunya com a les Terres de l'Ebre. Podem observar algunes diferències substancials entre ambdues agrupacions territorials. La importància dels sectors de les AP, sanitat i ensenyament privat i públic i del comerç són uns cinc punts percentuals superiors a les Terres de l'Ebre, mentre que el sector de l'hostaleria l'és en uns dos punts percentuals, aproximadament. Al contrari, els sectors de transports i magatzematge i immobiliàries i serveis a empreses presenten percentatges superiors en el conjunt de Catalunya amb diferències que oscil·len entre els tres i els deu punt percentuals, respectivament. La resta de sectors presenta valors molt similars.

La Taula 4.2 ens mostra, precisament, que els subsectors corresponents a les administracions públiques, la sanitat i l'ensenyament privat i públic, el comerç i l'immobiliari i els serveis a empreses són els tres subsectors que tenen més pes en el sector serveis. A continuació, apareix l'hoteleria i, finalment i a certa distància, les activitats amb un menor pes són les relacionades amb la intermediació financera, altres activitats socials i serveis i les relacionades amb el transport i magatzematge.

TAULA 4.2 - ESTRUCTURA DEL VAB DEL SECTOR SERVEIS PER COMARQUES I PER SUBSECTORS (%). 2010

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	TOTAL
BAIX EBRE	24.7	12.0	4.1	7.0	20.0	25.2	7.1	100
MONTSIÀ	26.6	15.4	4.0	7.0	18.4	22.1	6.5	100
RIBERA D'EBRE	22.0	10.7	4.4	5.4	18.6	33.4	5.4	100
TERRA ALTA	20.8	17.5	4.4	8.2	17.7	25.7	5.9	100
TERRES DE L'EBRE	24.8	13.2	4.1	6.8	19.2	25.2	6.6	100
CATALUNYA	17.9	11.3	7.2	7.9	29.1	20.0	6.6	100

(1) COMERÇ (2) HOSTALERIA (3)TRANSPORTS I MAGATZEMATGE (4) INTERMEDIACIÓ FINANCERA (5)TMMOBILIÀRIES I SERVEIS A EMPRESES (6) AAPP , SANITAT I ENSENYAMENT PRIVAT I PÚBLIC (7) ALTRES ACTIVITATS SOCIALS I SERVEIS
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Anuari econòmic comarcal Catalunya Caixa 2011.

Des del punt de vista comarcal, el pes de cadascuna de les activitats que integren el sector serveis és molt semblant al que acabem de comentar, encara que cada comarca té les seves pròpies especificitats. Així, el Baix Ebre, que és la comarca on el sector serveis és més important, segueix l'estructura que acabem

d'esmentar. Els dos subsectors més importants, amb percentatges molt similars, són el corresponents a les administracions públiques, la sanitat i ensenyament privat i públic i el comerç. En tercer lloc en importància apareix el subsector corresponent a l'immobiliari i els serveis a empreses. Precisament, cal destacar aquest últim subsector, ja que és el que té més pes en el sector serveis en les quatre comarques que formen part de les Terres de l'Ebre. A continuació, apareixen les activitats hoteleres però amb una importància percentual en el sector serveis sensiblement inferior a les altres tres. La resta de subsectors presenta percentatges molt inferiors.

La segona comarca on el sector serveis és més important és el Montsià. En aquest cas, el subsector més important correspon al comerç, seguit del subsector de les administracions públiques, la sanitat i l'ensenyament privat i públic. En tercer lloc, tenim el subsector corresponent a l'immobiliari i els serveis a empreses i, a curta distància d'aquest, el subsector de l'hostaleria, que posa de manifest la importància que té el turisme en aquesta comarca. La resta de sectors, com en el cas del Baix Ebre, presenten valors molt inferiors. Cal destacar que el sector del comerç és el que presenta més importància en comparació amb la resta de comarques de les Terres de l'Ebre.

La comarca on el sector serveis té un pes més petit és la Ribera d'Ebre, on només el 29,8% del seu PIB de l'any 2010 corresponia a aquest sector. En aquest cas, les activitats relacionades amb l'Administració pública, la sanitat i l'educació sobresurten sobre totes les altres, ja que representen gairebé la tercera part de tot el sector serveis. En aquest cas també cal destacar aquest subsector, ja que és el que presenta un pes més gran en el sector serveis entre les quatre comarques de les Terres de l'Ebre. Igual com en les dues comarques anteriors, l'ordre dels subsectors que constitueixen el sector serveis d'aquesta comarca és el mateix. No obstant això, per contra, l'hoteleria és l'activitat amb un pes inferior en les quatre comarques que integren les Terres de l'Ebre i només representa un 11% del total.

Finalment, a la Terra Alta destaca el sector de la hoteleria, que representa més del 17,5% del sector serveis d'aquesta comarca i és en aquesta comarca on aquesta

activitat té un pes més gran. Igual que en els altres casos, l'ordre dels subsectors és molt semblant: administracions públiques, sanitat, educació, activitats relacionades amb el comerç i hoteleria constitueixen les activitats amb un pes més gran.

En el sector serveis, un subsector que té especial importància és el que fa referència al turisme. Assumint que una de les partides més importants del sector turístic correspon a l'hostaleria, podem observar com la importància d'aquest sector en les Terres de l'Ebre és superior al del conjunt de Catalunya, especialment per a les comarques de la Terra Ata i el Montsià. Només la Ribera d'Ebre, amb un 10,7%, presenta un pes inferior a la mitjana catalana en aquest subsector. D'altra banda, també cal comentar que l'any 2010, en totes les comarques de l'Ebre, el pes del sector corresponent a l'hostaleria ha augmentat en importància respecte a l'any 2009.

4.2 Ocupació i atur registrat al sector serveis

En parlar d'ocupació, d'afiliació a la seguretat social, d'autònoms i atur, en definitiva del mercat de treball, no podem oblidar el context econòmic general en el que es troba immersa l'economia espanyola i, per tant, tant l'economia catalana com la de les Terres de l'Ebre. Dins d'aquest context de greu crisi econòmica, no són estranys els nombres que apareixen en la Taula 4.3 corresponents a dades d'afiliació i atur registrat del sector serveis. D'una banda, seguint la pauta general de l'economia catalana, s'ha produït un augment considerable en el nombre de persones registrades en les oficines d'ocupació (atur registrat) i, de l'altra, una disminució considerable del nombre de persones afiliades a la seguretat social, tant els afiliats corresponents al règim general com els afiliats al règim d'autònoms. La caiguda en l'afiliació és especialment notable en el règim general d'afiliació a la seguretat social. Aquest comentari és vàlid tant per al conjunt de les Terres de l'Ebre com per a cadascuna de les comarques considerades en aquest estudi, en particular.

TAULA 4.3 - AFILIATS A LA SEGURETAT SOCIAL [A 31 DE DESEMBRE DE 2010 –COLUMNES (1), (2) I (3)- I A 31 DE DESEMBRE DE 2011 –COLUMNES (1′), (2′) I (3′)-] I ATUR REGISTRAT [MITJANES ANUALS. 2010 –COLUMNA (4)- I 2011 – COLUMNA (4′)-]. SECTOR SERVEIS. COMARQUES

	(1)	(1′)	(2)	(2′)	(3)	(3′)	(4)	(4′)
BAIX EBRE	12.821 (68.6%)	12.140 (70.5%)	4.111 (63.6%)	4.062 (64.8%)	16.932 (67.4%)	16.202 (69.0%)	2.890,8 (44.3%)	3242.5 (47.5%)
MONTSIÀ	7.813 (60.0%)	7.424 (61.5%)	3.603 (60.1)	3.573 (61.2%)	11.416 (60.0%)	10.997 (61.4%)	2.435,1 (46.8%)	2.867,0 (50.3%)
RIBERA D'EBRE	2.556 (68.0%)	2.505 (69.0%)	1.058 (51.8%)	1.014 (52.3%)	3.614 (62.3%)	3.519 (63.2%)	591.2 (45.1%)	693.7 (49.0%)
TERRA ALTA	830 (49.8%)	754 (51.0%)	595 (29.9%)	596 (30.6%)	1.425 (39.0%)	1.350 (39.4%)	175.8 (36.2%)	229.9 (41.1%)
CATALUNYA	1.837.913 (75.3)	1.733.168 (76.4%)	384.808 (71.6%)	384.610 (72.6%)	2.222.778 (74.7%)	2.183.778 (75.7%)	332.431,9 (58.2%)	359.262,1 (60.1%)

(1)/(1′) AFILIATS AL RGIM GNERAL DE LA SEGURETAT SOCIAL. PER SECTORS. 2010/2011

(2)/(2′) AFILIATS AL RÈGIM D'AUTÒNOMS DE LA SEGURETAT SOCIAL, PER SECTORS 2010/2011

(3)=(1)+(2)/(3′)=(1′)+(2′)

(4)/(4′) ATUR REGISTRAT. PER SECTORS. 2010/2011

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Analitzant amb cert detall aquestes característiques, podem observar com a la província de Tarragona s'ha passat del 10,7% de contractes indefinits, pel que fa al total de contractes realitzats durant l'any 2010, a un 9,4% l'any 2011. En altres paraules, s'ha passat de realitzar un contracte indefinit per cada 8,4 contractes temporals l'any 2010, a un contracte indefinit per cada 9,6 contractes temporals en el 2011. Aquestes xifres ens indiquen, d'una banda, un empitjorament en la qualitat dels contractes laborals i, de l'altra, que són pitjors pel que fa al conjunt de Catalunya on, per exemple i per a l'any 2011, es va dur a terme un contracte indefinit per cada 8,1 contractes temporals. Una de les causes d'aquesta temporalitat més gran en el sector serveis està en la pròpia estructura d'aquest sector, on existeixen activitats que tenen un fort component estacional com pot ser el turisme. D'altra banda, tant per a l'any 2010 com per a l'any 2011, la grandària de les empreses del sector serveis de les Terres de l'Ebre era molt petit, ja que la majoria de totes aquestes empreses tenien o bé entre un i cinc treballadors o bé entre sis i deu.

Centrant-nos en els afiliats a la seguretat social, podem observar com, en el sector serveis, de les 24.020 persones que estaven afiliades al règim general, en el conjunt de les Terres de l'Ebre l'any 2010 s'ha passat a 22.823 en el 2011. És a dir, hi hagut una reducció de 1.197 persones (el 5% del total). D'altra banda, de les 9.367 persones que estaven afiliades al règim autònom l'any 2010 s'ha passat a 9.245, per a l'any 2011, amb la qual cosa el règim autònom ha experimentat una reducció inferior al del règim general, de només l'1,3%. És a dir, per cada persona afiliada en el règim autònom hi havia entre 2,5 i 2,6 persones afiliades al règim general. En l'àmbit comarcal, la Taula 4.3 ens proporciona també la mateixa informació. D'aquesta taula en podem destacar l'heterogeneïtat dels resultats depenent de la comarca considerada. Així, el 2011 el Baix Ebre tenia 12.140 persones afiliades al règim general, que representaven el 70,5% de tots els afiliats a aquest règim en aquesta comarca i, no obstant això, només el 51,0% dels afiliats a aquest règim corresponien al sector serveis en el cas de la Terra Alta. Aquesta mateixa disparitat entre comarques s'observa en analitzar els afiliats al règim d'autònoms i els afiliats totals, suma de tots dos règims (columnes (2) i (3) pel any 2010 i columnes (2') i (3') pel any 2011 de la taula 4.3).

Un altre punt que cal destacar, tal com hem comentat anteriorment, fa referència a la importància del comerç en el sector serveis, i molt especialment en el grup de treballadors autònoms. Així, el 34,2% de tots els afiliats a la seguretat social en el règim general de tot el conjunt de les Terres de l'Ebre, per a l'any 2011, pertanyen a aquest sector. Des del punt de vista comarcal, aquest percentatge oscil·la entre el 20,2% de la Ribera d'Ebre i el 38,9% del Montsià. En el sector serveis, altres subsectors que tenen una certa importància són els relacionats amb les activitats sanitàries i els serveis socials, que representen el 17,7% del total o les activitats relacionades amb les administracions públiques, que representen l'11,8%. Un altre sector que té especial importància és el de l'hostaleria, que representa el 9,6% del total, però a la Terra Alta un 18,6%.

Pel que fa als treballadors autònoms, s'aprecien considerables diferències respecte als afiliats al règim general. Així, el 40,9% estan afiliats al sector del comerç. De fet, des del punt de vista comarcal, totes les comarques superen el

40,0% d'afiliació en aquest sector. El segon sector en importància per a les quatre comarques considerades és el de l'hostaleria, que representa un 16,9% del total i oscil·la entre el 15,7% del Baix Ebre i el 21,5% de la Terra Alta. Aquestes xifres ja posen de manifest la importància que té el sector turisme en el conjunt de les Terres de l'Ebre. La resta de sectors ja presenten uns percentatges relativament inferiors als considerats.

En analitzar la importància que tenia la producció en el sector serveis, respecte al conjunt de l'economia catalana, observàvem com a les Terres de l'Ebre aquest sector presentava una importància menor. Com a conseqüència d'això, el nombre d'afiliats a la seguretat social i la importància d'aquests afiliats en el sector serveis respecte al total d'afiliats també serà menor. Això és, també, el que es comprova a la Taula 4.3 tant per a l'any 2010 com per a l'any 2011. Mentre que, per al conjunt de Catalunya, els afiliats a la seguretat social en el sector serveis representen gairebé el 76% de tots els afiliats, a les Terres de l'Ebre aquest percentatge oscil·la entre el 39,4% de la Terra Alta i el 69% del Baix Ebre.

Finalment, la mateixa Taula 4.3 en les seves dues últimes columnes, ens proporciona el nombre mitjà de persones aturades al llarg dels anys 2010 i 2011, respectivament. Igual que abans observem una forta heterogeneïtat entre comarques. Així, i pel que fa al 2011, a la Terra Alta observem com el 39,4% dels afiliats a la seguretat social corresponia al sector serveis, mentre que el 41,1% dels aturats corresponia a aquest mateix sector. És a dir, el pes de les persones parades es correspon, més o menys, amb el pes que tenen els afiliats a la seguretat social en aquest sector. No obstant això, no passa el mateix a les altres tres comarques, ja que el percentatge d'aturats corresponents al sector serveis és inferior al d'afiliats en aquest sector. Per exemple, per al Baix Ebre, el 69% de tots els afiliats a la seguretat social corresponen al sector serveis, mentre que només el 47,5% dels aturats d'aquesta comarca pertanyen a aquest sector. En definitiva, l'atur ha afectat el sector serveis però en menor mesura que altres sectors productius. En analitzar els valors comarcals de l'atur respecte al conjunt de Catalunya, s'observen en tots els casos valors percentuals inferiors als de la mitjana catalana.

Si realitzem una anàlisi similar des del punt de vista municipal, obtenim els resultats de la Taula 4.4, on apareixen els valors corresponents als anys 2010 i 2011. Procedint de la mateixa forma que en la taula anterior, les columnes (1), (2), (3) i (4) corresponen als valors de l'any 2010, mentre que les columnes (1'), (2'), (3') i (4') a l'any 2011. A més a més, a la mateixa taula, s'ha calculat el percentatge de persones afiliades a la seguretat social, en el sector serveis, respecte al total d'afiliats —les dues columnes compreses entre les columnes (3') y (4)— mentre que, a les dues últimes columnes, s'ha calculat el percentatge d'aturats corresponents al mateix sector respecte al total d'aturats de cada municipi. Si ja en el 2010, en analitzar l'afiliació i l'atur des del punt de vista comarcal, ja hi havia importants diferències entre comarques, aquesta heterogeneïtat s'accentua en fer l'anàlisi des del punt de vista municipal també per a l'any 2011. Així, ens trobem amb municipis on el percentatge d'afiliats al sector serveis respecte al total d'afiliats és molt baix, per exemple la Palma d'Ebre (20,0%, l'any 2010 i el 20,2% l'any 2011), o amb municipis on aquest percentatge és molt alt, com ara Vinebre (81,3% l'any 2010) o l'Ametlla de Mar (80,3% l'any 2011). El mateix succeeix amb els resultats d'atur: hi ha municipis amb atur en el sector serveis molt baix, per exemple Batea (20,6% l'any 2010) o Arnes (29,6% l'any 2011), i uns altres amb valors molt alts, per exemple el municipi de Benifallet (60,4% l'any 2010) i Prat del Comte (73,9% l'any 2011).

Independentment de l'any considerat i com a regla general, els municipis més grans i els costaners solen presentar un percentatge més gran d'afiliats al sector serveis respecte al total d'afiliats. Municipis com Tortosa, Sant Carles de la Ràpita, l'Ampolla, l'Ametlla de Mar o Móra d'Ebre són els que presenten valors superiors. Per contra, municipis relativament petits solen presentar menys importància d'aquest sector, ja que, com a regla general, en aquests municipis, sectors com l'agricultura tenen un pes específic més gran. Seria el cas de municipis com la Palma d'Ebre, la Pobla de Massaluca o Vilalba dels Arcs.

TAULA 4.5 - AFILIATS A LA SEGURETAT SOCIAL (A 31 DE DESEMBRE DE 2010) I ATUR REGISTRAT SECTOR SERVEIS. MUNICIPIS DE LES TERRES DE L'EBRE (MITJANES ANUALS. 2010)

	(1)	(1')	(2)	(2')	(3)	(3')	%(2010)	%(2011)	(4)	(4')	%(2010)	%(2011)
Aldea, l'	535	404	244	227	779	631	50,0%	46,0%	109,9	126,9	37,3%	41,7%
Aldover	29	46	34	32	63	78	48,8%	52,7%	25,4	28,8	54,0%	52,7%
Alfara de Carles	8	5	14	14	22	19	33,3%	28,4%	13,6	18,5	47,4%	56,9%
Ametlla de Mar, l'	792	737	386	368	1.178	1.105	80,8%	80,3%	248,2	270,8	54,3%	57,3%
Ampolla, l'	255	238	180	182	435	420	75,7%	77,9%	121,3	133,1	55,7%	61,2%
Benifallet	87	98	45	43	132	141	64,1%	70,5%	25,5	24,6	60,4%	58,9%
Camarles	281	311	145	144	426	455	34,1%	41,3%	91,9	105,5	32,5%	37,7%
Deltebre	880	854	575	570	1.455	1.424	55,4%	60,3%	439,3	476,2	37,5%	40,3%
Paüls	16	12	14	11	30	23	33,7%	30,3%	12,4	15,1	31,8%	37,0%
Perelló, el	300	274	155	156	455	430	60,7%	61,3%	69,3	75,0	45,7%	47,5%
Roquetes	674	617	361	361	1.035	978	62,3%	66,9%	310,8	335,7	44,7%	45,8%
Tivenys	49	41	53	54	102	95	57,6%	59,4%	20,8	25,1	39,1%	43,1%
Tortosa	8.863	8.450	1.848	1.835	10.711	10.285	74,3%	74,8%	1.355,4	1.559,3	46,0%	49,4%
Xerta	52	53	57	65	109	118	61,2%	65,6%	46,8	48,0	52,6%	48,3%
Baix Ebre	**12.821**	**12.140**	**4.111**	**4.062**	**16.932**	**16.202**	**67,4%**	**69,0%**	**2.890,8**	**3.242,5**	**44,3%**	**47,5%**
Alcanar	766	772	524	520	1.290	1.292	61,8%	63,2%	281,1	322,2	47,4%	52,1%
Amposta	3.424	3.252	1.176	1.166	4.600	4.418	62,9%	64,7%	878,4	1.033,5	49,8%	52,4%
Freginals	14	9	14	14	28	23	56,0%	48,9%	7,3	12,8	58,9%	67,4%
Galera, la	69	41	29	26	98	67	43,9%	34,9%	18,2	28,0	40,6%	50,9%
Godall	24	23	25	24	49	47	35,8%	35,3%	14,8	19,4	37,6%	48,4%
Mas de Barberans	21	21	27	28	48	49	43,6%	45,4%	12,3	13,1	47,1%	45,5%
Masdenverge	32	35	47	49	79	84	41,4%	44,0%	40,6	40,7	50,4%	52,9%
Sant Carles de la Ràpita	1.741	1.698	765	772	2.506	2.470	75,9%	78,4%	503,8	604,8	53,0%	57,2%
Sant Jaume d'Enveja	145	139	172	167	317	306	58,4%	62,2%	121,9	114,6	41,4%	38,2%
Santa Bàrbara	350	349	184	178	534	527	58,3%	59,0%	123,3	160,3	43,5%	49,1%
Sénia, la	507	425	310	307	817	732	41,4%	42,6%	210,8	244,7	35,6%	37,9%
Ulldecona	720	660	330	322	1.050	982	48,2%	46,7%	222,4	273,0	43,1%	48,6%
Montsià	**7.813**	**7.424**	**3.603**	**3.573**	**11.416**	**10.997**	**60,0%**	**61,4%**	**2.435,1**	**2.867,0**	**46,8%**	**50,3%**
Ascó	431	492	68	64	499	556	78,3%	75,7%	35,5	35,1	60,2%	59,7%
Benissanet	59	59	59	56	118	115	46,5%	48,7%	23,8	28,5	41,5%	45,9%
Flix	274	323	159	157	433	480	60,3%	62,9%	80,2	82,0	43,9%	48,1%
Garcia	23	26	23	21	46	47	48,4%	50,5%	9,0	15,3	35,9%	46,5%
Ginestar	18	19	30	31	48	50	28,4%	32,9%	19,4	21,1	34,8%	33,1%
Miravet	27	22	36	35	63	57	35,6%	33,7%	11,6	18,6	29,4%	46,4%
Móra d'Ebre	1.196	1.129	314	300	1.510	1.429	73,6%	72,5%	195,8	228,4	47,3%	49,2%
Móra la Nova	231	198	175	161	406	359	56,5%	62,9%	95,8	105,5	45,3%	45,6%
Palma d'Ebre, la	11	10	10	10	21	20	20,0%	20,2%	7,9	7,8	39,9%	39,0%
Rasquera	46	33	34	35	80	68	53,0%	50,4%	10,7	17,6	33,3%	47,7%
Riba-roja d'Ebre	67	56	54	52	121	108	68,4%	69,2%	26,8	33,5	47,8%	57,8%
Tivissa	107	80	57	56	164	136	49,1%	46,9%	49,6	62,2	53,6%	61,9%
Torre de l'Espanyol, la	28	24	16	14	44	38	31,7%	30,2%	13,0	15,8	37,0%	44,4%
Vinebre	38	34	23	22	61	56	81,3%	78,9%	12,2	22,3	38,7%	54,9%
Ribera d'Ebre	**2.556**	**2.505**	**1.058**	**1.014**	**3.614**	**3.519**	**62,3%**	**63,2%**	**591,2**	**693,7**	**45,1%**	**49,0%**
Arnes	61	51	22	23	83	74	57,6%	54,4%	2,8	4,0	28,6%	29,6%
Batea	104	80	95	93	199	173	28,4%	27,1%	11,8	23,8	20,6%	32,7%
Bot	26	16	32	33	58	49	35,4%	33,3%	12,7	14,2	52,9%	57,0%
Caseres	8	8	11	13	19	21	29,7%	31,8%	2,6	6,0	23,4%	41,7%
Corbera d'Ebre	49	49	36	39	85	88	30,7%	33,1%	12,0	21,3	38,2%	48,1%
Fatarella, la	59	62	52	52	111	114	41,9%	44,5%	19,4	26,5	32,8%	44,4%
Gandesa	372	345	173	171	545	516	50,7%	49,9%	58,1	68,1	38,1%	40,1%
Horta de Sant Joan	80	68	58	58	138	126	39,5%	40,5%	22,8	25,8	42,4%	43,7%
Pinell de Brai, el	28	31	68	66	96	97	35,8%	40,2%	16,4	18,1	34,8%	34,0%
Pobla de Massaluca, la	15	14	11	10	26	24	24,1%	26,4%	5,7	7,3	54,3%	54,1%
Prat de Comte	7	6	3	4	10	10	43,5%	41,7%	4,2	5,1	59,2%	73,9%
Vilalba dels Arcs	21	24	34	34	55	58	25,5%	27,1%	7,3	9,7	33,5%	36,7%
Terra Alta	**830**	**754**	**595**	**596**	**1.425**	**1.350**	**39,0%**	**39,4%**	**175,8**	**229,9**	**36,2%**	**41,1%**

(1) Afiliats al règim general de la Seguretat Social. Per sectors. 2010

(2) Afiliats al règim d'autònoms de la Seguretat Social. Per sectors. 2010

(3) = (1) + (2)

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

De la mateixa manera que l'any 2010, en analitzar la distribució municipal de l'atur registrat (Mapa 4.3), calia esperar uns resultats semblants als de l'ocupació (Mapa 4.2), encara que no va ser així. Doncs, l'any 2011 ens passa exactament el mateix. A priori, podríem suposar que els municipis que presentessin un nombre de treballadors més gran en el sector serveis haurien de ser els que presentessin uns valors d'atur més grans en aquest sector. Tot i que, com ja hem comentat, des del punt de vista comarcal, no es produeix aquesta relació, de manera que en l'àmbit municipal tampoc no hauria de produir-se. Així, ens trobem amb municipis on el sector serveis té un fort pes específic però que tenen un nivell d'atur relativament baix, com podrien ser els municipis de Vinebre, Tortosa o Móra d'Ebre; amb municipis que tenen un pes similar, com podrien ser la Fatarella o Mas de Barberans, i municipis on el pes del sector serveis és relativament baix però que presenten taxes d'atur en aquest sector relativament altes, la Pobla de Massaluca, per exemple. És a dir, ens trobem una mica de tot i no existeixen unes pautes de comportament definides que ens permetin establir diferències entre municipis. Això també és vàlid en fer les comparacions municipals d'un any respecte a un altre, ja que no existeix una pauta clara de comportament municipal.

En definitiva, el sector serveis té un paper primordial en l'economia d'un país, ja que és el sector amb el pes més gran dins de la seva estructura econòmica i perquè genera una gran quantitat de llocs de treball. Tal com hem comentat, a les Terres de l'Ebre, aquesta importància és menor que la del conjunt de Catalunya però observem com, durant aquests darrers anys, s'han produït increments anuals en aquest sector superiors als de la mitjana catalana, encara que s'ha produït un estancament en aquest darrer any. A excepció de la Ribera d'Ebre, que té les seves pròpies particularitats i on el sector energètic té un paper molt destacat dins del seu VAB, seria desitjable que en els propers anys aquesta diferència s'anés escurçant. Com comentàvem en l'informe corresponent a l'any 2010, s'haurien de dur a terme polítiques encaminades a fomentar els subsectors, dins del sector serveis, que tenen un pes específic relatiu menor com podrien les activitats relacionades amb els serveis a les empreses i amb el transport i les comunicacions. Alhora, caldria consolidar tots els subsectors que, actualment,

disposen d'un pes específic més gran o semblant al de la mitjana catalana, com podrien ser les activitats relacionades amb el comerç, els serveis socials o, com veurem més endavant, la necessitat de potenciar, també, totes les activitats relacionades amb el turisme. Precisament, atès el progressiu envelliment de la població, cal esperar que tots els serveis sanitaris com els socials orientats a aquest segment de població augmentin significativament, per això cal esperar que es creïn més llocs de treball relacionats amb aquest tipus d'activitats. En conseqüència, caldria que la societat es preparés adequadament per a això i seria convenient orientar una part de les activitats educatives cap a aquest àmbit. Aquesta és una de les possibles potencialitats de les Terres de l'Ebre si es duen a terme les polítiques econòmiques i educatives apropiades per tenir avantatge comparatiu en aquest sector.

4.3 Característiques del sector turístic

Al llarg dels apartats anteriors ja hem posat de manifest la importància que tenia el sector turístic en el conjunt de les Terres de l'Ebre. És per això que convé analitzar amb certa profunditat aquest sector. Començarem la nostra anàlisi mitjançant l'estudi dels equipaments turístics que hi ha al territori. Les taules 4.5, 4.6 i 4.7 ens mostren diferents aspectes relacionats amb el que acabem de comentar. Atès que la variació experimentada pel nombre d'establiments d'un any pel que fa a un altre és molt petita, hem optat per mostrar l'evolució temporal des de l'any 2004 fins a l'any 2011. Així, la Taula 4.5 ens mostra l'evolució temporal del nombre d'establiments i de les seves places corresponents per comarques, a les Terres de l'Ebre i a Catalunya. Podem observar com al llarg del temps, tant el nombre d'establiments hotelers com el de les seves places corresponents han anat augmentant gradualment especialment a la Ribera d'Ebre i a la Terra Alta, seguint la tendència que ha experimentat Catalunya en el seu conjunt. El mateix comentari podria fer-se per al turisme rural, encara que, en aquest cas, les comarques que van experimentar una variació més gran van ser les de la Ribera d'Ebre i el Baix Ebre. Seguint la tendència catalana, l'evolució del nombre de càmpings i les seves corresponents places amb prou feines ha variat al

llarg d'aquests anys. En aquest punt convé remarcar que existeixen diferències notables entre les diferents comarques considerades. Així, mentre el Baix Ebre i el Montsià experimenten caigudes en aquest tipus d'establiment, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta experimenten pujades, i passen d'un establiment a dos establiments.

TAULA 4.5 - EQUIPAMENTS TURÍSTICS. TERRES DE L'EBRE. 2004-2010. VALORS ABSOLUTS

Baix Ebre	Hotels	Places d'hotels	Càmpings	Places de càmpings	Turisme rural	Places de turisme rural
2004	27	1.458	10	5.043	27	169
2007	31	2.074	8	4.305	32	192
2010	31	2.334	8	4.305	39	244
2011	32	2.343	8	5.163	41	262
Montsià						
2004	30	1.626	7	2.399	26	256
2007	30	1.521	6	1.754	30	301
2010	31	1.576	5	1.514	30	301
2011	32	1.950	6	2.589	30	301
Ribera d'Ebre						
2004	10	315	1	163	7	68
2007	12	354	1	163	11	87
2010	13	375	1	163	15	115
2011	16	456	2	310	15	115
Terra Alta						
2004	10	297	1	335	16	149
2007	15	398	1	335	20	183
2010	15	561	2	354	22	193
2011	16	581	2	426	22	193
Terres de l'Ebre						
2004	77	3.696	19	7.940	76	642
2007	88	4.347	16	6.557	93	763
2010	90	4.846	16	6.336	106	853
2011	96	4.970	18	8.488	108	871
Catalunya						
2004	2.577	248.907	358	246.007	1.283	10.131
2007	2.671	261.548	344	235.838	1.777	13.629
2010	2.826	286.955	353	231.769	2.034	15.859
2011	2.859	291.660	355	278.582	2.096	16.488

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

Una altra manera d'analitzar el que comentem consisteix a treballar amb valors relatius de creixement entre els anys 2004 i 2011. Això és precisament el que ens mostra la Taula 4.6, ja que s'hi ha calculat el creixement experimentat entre els anys comentats dels diferents establiments turístics i de les seves respectives places. Comparant les Terres de l'Ebre en el seu conjunt amb Catalunya, observem que tant el nombre d'establiments hotelers com el de les seves places

corresponents experimenten creixements sensiblement superiors als de la mitjana catalana. Succeeix just el contrari en els altres dos tipus d'establiments considerats, cases rurals i càmpings. De tota manera, cal destacar que el creixement experimentat pels establiments de turisme rural és sensiblement inferior a les Terres de l'Ebre respecte a la mitjana catalana. Des del punt de vista comarcal, el Baix Ebre experimenta creixements considerables en el nombre d'establiments hotelers i rurals i una caiguda també considerable en el de càmpings. El mateix succeeix a la comarca del Montsià però amb variacions molt més modestes. Tant a la Ribera d'Ebre com a la Terra Alta, les variacions són molt acusades a causa que partien d'un nombre d'establiments molt petit, per la qual cosa variacions petites en valors absoluts provoquen altes variacions percentuals.

TAULA 4.6 - EQUIPAMENTS TURÍSTICS. TERRES DE L'EBRE. 2004-2010. VALORS PERCENTUALS

	HOTELS	PLACES D'HOTELS	CÀMPINGS	PLACES DE CÀMPINGS	TURISME RURAL	PLACES DE TURISME RURAL
BAIX EBRE	18.5%	60.7%	-20.0%	2.4%	51.9%	55.0%
MONTSIÀ	6.7%	19.9%	-14.3%	7.9%	15.4%	17.6%
RIBERA D'EBRE	60.0%	44.8%	100.0%	90.2%	114.3%	69.1%
TERRA ALTA	60.0%	95.6%	100.0%	27.2%	37.5%	29.5%
TERRES DE L'EBRE	24.7%	34.5%	-5.3%	6.9%	42.1%	35.7%
CATALUNYA	10.9%	17.2%	-0.8%	13.2%	63.4%	62.7%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

Finalment la Taula 4.7 ens mostra la grandària dels diferents equipaments, tant per a cadascuna de les comarques com per al conjunt de les Terres de l'Ebre i per al global de Catalunya. Podem observar que tant els hotels com els càmpings de les Terres de l'Ebre són més petits, especialment en el cas de la Ribera d'Ebre, que, com hem comentat anteriorment, és la comarca on el sector turístic té un pes més petit dins de la seva economia. El Baix Ebre és la comarca que presenta establiments més grans, però inferiors a la mitjana catalana, seguida del Montsià i de la Terra Alta. Finalment, la grandària de les casses rurals és lleugerament

superior a les Terres de l'Ebre. En aquest cas, destaquen les comarques del Montsià i de la Terra Alta amb una grandària mitjana superior a la del conjunt de Catalunya.

TAULA 4.7 - GRANDÀRIA MITJANA DELS EQUIPAMENTS TURÍSTICS A LES TERRES DE L'EBRE, 2004-2010 (PLACES)

Baix Ebre	Hotels	Càmpings	Turisme rural
2004	54,0	504,3	6,3
2007	66,9	538,1	6,0
2010	75,3	538,1	6,3
2011	73,2	645,4	6,4
Montsià			
2004	54,2	342,7	9,8
2007	50,7	292,3	10,0
2010	50,8	302,8	10,0
2011	60,9	431,5	10,0
Ribera d'Ebre			
2004	31,5	163,0	9,7
2007	29,5	163,0	7,9
2010	28,8	163,0	7,7
2011	28,5	155,0	7,7
Terra Alta			
2004	29,7	335,0	9,3
2007	26,5	335,0	9,2
2010	37,4	177,0	8,8
2011	36,3	213,0	8,8
Terres de l'Ebre			
2004	48,0	417,9	8,4
2007	49,4	409,8	8,2
2010	53,8	396,0	8,0
2011	51,8	471,6	8,1
Catalunya			
2004	96,6	687,2	7,9
2007	97,9	685,6	7,7
2010	101,5	656,6	7,8
2011	102,0	784,7	7,9

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

Ja hem comentat que la variació d'un any respecte al següent és molt petita pel que fa a al nombre d'establiments i de places turístiques. És per això que hem optat per analitzar, des del punt de vista municipal, la variació experimentada pel

turisme rural, atesa la importància que aquest té en aquestes terres, durant els darrers deu anys. Aquesta evolució, des del punt de vista municipal, la podem observar en les taules 4.8, 4.9, 4.10 i 4.11 en cada una de les diferents comarques de les Terres de l'Ebre.

La Taula 4.8 ens mostra els equipaments rurals dels municipis que formen part del Baix Ebre. En aquesta comarca s'ha passat de 27 establiments rurals el 2002 fins a 39 el 2010. Com que la grandària mitjana pràcticament no ha variat, el nombre de places ha augmentat en la mateixa proporció que el nombre d'establiments rurals. En aquesta comarca les cases rurals tenen una distribució bastant uniforme entre les poblacions que configuren la comarca, encara que cal destacar al municipi de Deltebre que concentra gairebé la meitat de les cases rurals i de les places disponibles.

TAULA 4.8 - EQUIPAMENTS TURÍSTICS. BAIX EBRE. 2002-2010

	2002			2010		
	Turisme rural	Places de turisme rural	Tamany mitjà	Turisme rural	Places de turisme rural	Tamany mitjà
Aldea, l'	1	15	15,0	2	23	11,5
Aldover	0	0	---	2	8	4,0
Alfara de Carles	1	10	10,0	2	14	7,0
Ametlla de Mar, l'	1	5	5,0	1	5	5,0
Ampolla, l'	1	4	4,0	1	4	4,0
Benifallet	0	0	---	3	14	4,7
Camarles	0	0	---	0	0	-–
Deltebre	17	89	5,2	19	110	5,8
Paüls	3	22	7,3	3	22	7,3
Perelló, el	2	17	8,5	3	28	9,3
Roquetes	0	0	---	0	0	-–
Tivenys	1	4	4,0	1	4	4,0
Tortosa	0	0	---	2	12	6,0
Xerta	0	0	---	0	0	-–
Baix Ebre	**27**	**166**	**6,1**	**39**	**244**	**6,3**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

Pel que fa al Montsià, podem fer la mateixa reflexió que en el cas anterior. Hi ha un augment en el nombre d'establiments rurals sense variar considerablement la grandària mitjana, per la qual cosa tant el nombre d'establiments com el de places han augmentat en proporcions similars. Com en el cas del Baix Ebre, al

Montsià la distribució de les cases rurals és bastant uniforme, encara que cal destacar Amposta, que acull gairebé la meitat d'aquests establiments.

TAULA 4.9. EQUIPAMENTS TURÍSTICS. MONTSIÀ. 2002-2010

	2002			2010		
	Turisme rural	Places de turisme rural	Tamany mitjà	Turisme rural	Places de turisme rural	Tamany mitjà
Alcanar	3	28	9,3	4	46	11,5
Amposta	10	100	10,0	13	124	9,5
Freginals	0	0	---	0	0	---
Galera, la	1	12	12,0	2	17	8,5
Godall	0	0	---	0	0	---
Mas de Barberans	1	8	8,0	2	20	10,0
Masdenverge	3	42	14,0	3	42	14,0
Sant Carles de la Ràpita	1	9	9,0	1	9	9,0
Sant Jaume d'Enveja	3	25	8,3	4	29	7,3
Santa Bàrbara	0	0	---	1	14	14,0
Sénia, la	0	0	---	0	0	---
Ulldecona	0	0	---	0	0	---
Montsià	**22**	**224**	**10,2**	**30**	**301**	**10,0**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

Ja hem comentat anteriorment que la Ribera d'Ebre és la comarca on el turisme té un pes menor. Això fa que el nombre d'establiments d'allotjament turístic sigui més aviat escàs. Igual que a les dues comarques anteriors, les cases rurals estan disperses pels diferents municipis de la comarca, i destaquen Miravet, Rasquera i Tivissa amb 4 o 3 establiments rurals i amb 28, 31 i 28 places respectivament l'any 2010. En aquesta comarca cal destacar que l'any 2002 el nombre d'establiments rurals era molt petit, ja que només n'hi havia 6. Deu anys després, aquest nombre d'establiments i de places s'havia més que doblat, tal com ens indica la Taula 4.10.

TAULA 4.10 - EQUIPAMENTS TURÍSTICS. RIVERA D'EBRE. 2002-2010

	2002			2010		
	Turisme rural	Places de turisme rural	Tamany mitjà	Turisme rural	Places de turisme rural	Tamany mitjà
Ascó	0	0	---	1	5	5,0
Benissanet	0	0	---	0	0	---
Flix	0	0	---	1	10	10,0
Garcia	0	0	---	0	0	---
Ginestar	1	4	4,0	1	4	4,0
Miravet	2	13	6,5	4	28	7,0
Móra d'Ebre	0	0	---	0	0	---
Móra la Nova	1	15	15,0	0	0	---
Palma d'Ebre, la	0	0	---	1	9	9,0
Rasquera	1	8	8,0	4	31	7,8
Riba-roja d'Ebre	0	0	---	0	0	---
Tivissa	1	13	13,0	3	28	9,3
Torre de l'Espanyol, la	0	0	---	0	0	---
Vinebre	0	0	---	0	0	---
Ribera d'Ebre	**6**	**53**	8,8	**15**	**115**	7,7

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

A diferència de les altres comarques, la Terra Alta presenta un percentatge més elevat de cases rurals. També són diverses les poblacions que acullen aquests tipus d'establiments, i destaquen Horta de Sant Joan amb vuit i Arnes amb sis, que concentren la majoria d'aquest tipus de places. També cal destacar que l'any 2002 el nombre d'establiments rurals era de només 10, i que deu anys després, aquest nombre d'establiments i de places s'havia més que doblat i ha passat a 22 (vegeu la Taula 4.11).

TAULA 4.11 - EQUIPAMENTS TURÍSTICS. TERRA ALTA. 2004-2010

	2002			2010		
	Turisme rural	Places de turisme rural	Tamany mitjà	Turisme rural	Places de turisme rural	Tamany mitjà
Arnes	2	22	11,0	6	56	9,3
Batea	1	9	9,0	1	9	9,0
Bot	0	0	---	2	18	9,0
Caseres	0	0	---	1	5	5,0
Corbera d'Ebre	0	0	---	1	4	4,0
Fatarella, la	0	0	---	0	0	---
Gandesa	0	0	---	0	0	---
Horta de Sant Joan	4	39	9,8	8	64	8,0
Pinell de Brai, el	0	0	---	0	0	---
Pobla de Massaluca, la	2	19	9,5	2	22	11,0
Prat de Comte	0	0	---	0	0	---
Vilalba dels Arcs	1	15	15,0	1	15	15,0
Terra Alta	10	104	10,4	22	193	8,8

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

Una vegada ja hem vist la distribució territorial dels equipaments turístics, ens centrarem, breument, en el grau d'ocupació que han experimentat aquests establiments durant l'any 2011 i el compararem respecte a anys anteriors, el 2009 i el 2010. La Taula 4.12 ens mostra aquesta variable. El primer que observem és que el grau d'ocupació hotelera de les Terres de l'Ebre ha estat sensiblement inferior al de la mitjana catalana en tots els mesos, tant el 2009, el 2010 i el 2011. Podem observar com el mes d'agost és clarament el període amb un percentatge més alt d'ocupació, i ha registrat l'any 2011 un 61,3% a les Terres de l'Ebre, força per sota del 78,3% del global català. També podem observar com en el 2011 tots el mesos de l'any experimenten un grau d'ocupació inferior al de l'any anterior, excepte en el mes de juliol. L'evolució, mes a mes, dels tres últims anys la podem observar, també, en el Gràfic 4.3.

En aquest gràfic observem com l'any 2011 ha estat millor per a Catalunya en general però no per a les Terres de l'Ebre. És a dir, observem una certa recuperació d'aquest sector en l'àmbit català, fonamentalment a causa de la recuperació econòmica d'alguns dels països emissors, però aquesta recuperació no s'ha traslladat a les Terres de l'Ebre. També observem el fort comportament

estacional del sector, concentrat a Setmana Santa i en la temporada estival. Precisament aquesta estacionalitat posa de manifest el que hem comentat anteriorment: la temporalitat en els contractes de treball registrats en aquest sector.

TAULA 4.12 - GRAU D'OCUPACIÓ HOTELERA. 2009 I 2010

	Ocupació hotelera					
	2009		2010		2011	
	Terres de l'Ebre	Catalunya	Terres de l'Ebre	Catalunya	Terres de l'Ebre	Catalunya
Gener	20,5	36,0	21,0	35,2	20,6	35,8
Febrer	23,7	48,2	24,2	47,3	28,4	47,8
Març	28,3	46,0	32,5	50,2	27,7	51,1
Abril	46,0	53,2	46,1	54,7	43,1	59,2
Maig	42,4	54,3	42,5	55,9	34,8	56,8
Juny	45,7	58,0	45,2	59,2	42,1	67,1
Juliol	48,4	68,5	47,6	69,4	52,9	74,5
Agost	60,1	74,7	67,6	75,8	61,3	78,3
Setembre	48,4	68,5	52,9	70,3	40,9	70,5
Octubre	27,0	54,6	35,2	59,5	31,2	60,2
Novembre	26,5	45,5	24,3	47,6	21,5	47,9
Desembre	27,8	38,2	24,3	40,0	21,8	36,5

Font: elaboració pròpia a partir de dades l'Observatori Turístic de Catalunya

GRÀFIC 4.3 - EVOLUCIÓ MENSUAL DEL GRAU D'OCUPACIÓ HOTELERA, 2009, 2010 I 2011

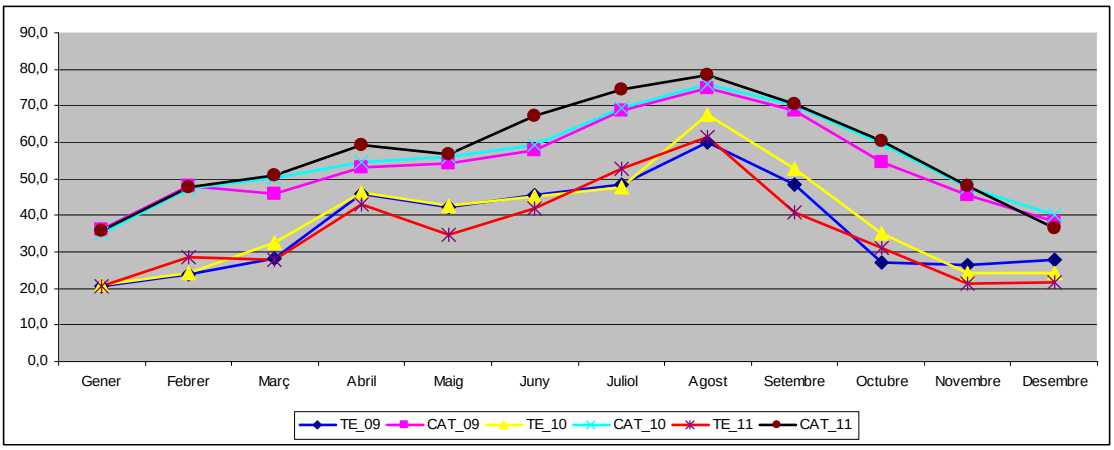

Font: elaboració pròpia a partir de dades l'Observatori Turístic de Catalunya

Finalment la Taula 4.13 ens mostra el grau d'ocupació dels diferents establiments turístics però des del punt de vista anual. Podem observar el que acabem de comentar, un empitjorament dels resultats obtinguts per a l'any 2011 especialment pel que es refereix a l'ocupació hotelera. Tant l'ocupació corresponent al turisme rural com als càmpings s'ha mantingut en valors molt similars al de l'any anterior però amb valors sensiblement inferiors als de la mitjana catalana.

TAULA 4.13 - GRAU D'OCUPACIÓ. 2009, 2010 I 2011

	2009		2010		2011	
	TERRES DE L'EBRE	CATALUNYA	TERRES DE L'EBRE	CATALUNYA	TERRES DE L'EBRE	CATALUNYA
OCUPACIÓ HOTELERA	**38.3**	**56.0**	**40.5**	**57.5**	**38.4**	**60.4**
OCUPACIÓ TURISME RURAL	**20.9**	**24.0**	**15.1**	**20.7**	**15.3**	**19.8**
OCUPACIÓ CÀMPINGS	**31.1**	**40.1**	**29.8**	**38.2**	**31.4**	**40.2**

Font: elaboració pròpia a partir de dades l'Observatori Turístic de Catalunya

En resum, podem dir que les Terres de l'Ebre disposen d'uns establiments turístics molt enfocats o bé als municipis més grans, com seria el cas de Tortosa, o bé enfocats al turisme de platja. Això explica la presència d'hotels i, sobretot, de càmpings en poblacions properes al litoral. L'excepció al nostre comentari estaria en l'allotjament rural, que està molt més distribuït per tot el territori. Els turistes que demanen aquest tipus d'allotjaments no busquen el sol i la platja majoritàriament, sinó el contacte amb la naturalesa, la qual cosa provoca una demanda d'allotjament no necessàriament al costat del mar. En qualsevol cas, també podem destacar el fet que les Terres de l'Ebre disposen d'allotjaments relativament petits en comparar-los amb el conjunt d'allotjaments catalans. Una altra vegada, l'excepció estaria en les cases rurals que presenten una grandària semblant al de la mitjana catalana. Pel que fa a la temporada corresponent a l'any 2011, observem un empitjorament dels resultats obtinguts respecte a la temporada anterior, especialment pel que fa a la ocupació hotelera amb ocupacions inferiors, una altra vegada, a la mitjana catalana i amb un fort component estacional, sobretot en hotels i càmpings.

Capítol 5

TEIXIT EMPRESARIAL

FERNANDO CAMPA-PLANAS
ANA B. HERNÁNDEZ-LARA
M. VICTÒRIA SÁNCHEZ-REBULL
DEPARTAMENT DE GESTIÓ D'EMPRESES
URV

5.1 Introducció

Aquest capítol estudia el teixit empresarial de les Terres de l'Ebre i s'estructura així. En primer lloc, trobem una introducció breu. Posteriorment, en la primera secció, realitzem una anàlisi agregada i extensa de les empreses de les Terres de l'Ebre. Estudiem la situació que s'ha produït durant el 2010, i analitzem la dinàmica de determinades variables, per comarques (des del 2005 i fins al 2010), com ara el nombre de treballadors, el cost per treballador, els ingressos d'explotació, la productivitat, les rendibilitats econòmica (ROI) i financera (ROE) o l'endeutament. En la segona secció estudiem les localitats *top ten* en termes de nombre d'empreses, en què s'ubiquen les seus, així com el nombre de treballadors que hi estan ocupats. En el tercer apartat estudiem les empreses *top ten* en termes de variables diferents, com ara el nombre de treballadors i el seu cost mitjà, els ingressos d'explotació, el resultat de l'exercici, la productivitat, la rendibilitat econòmica i la rendibilitat financera.

La font de la qual s'han obtingut les dades necessàries per realitzar els càlculs esmentats ha estat la base de dades SABI (Sistema d'Anàlisi de Balanços Ibèrics), que explota la informació comptable proporcionada per les empreses (societats mercantils) al Registre Mercantil. Aquesta base de dades presenta, però, dues limitacions que cal esmentar. D'una banda, tot i que l'extracció d'aquestes dades s'ha dut a terme al mes de gener del 2012, el darrer any disponible ha estat el 2010. És per aquest motiu que les anàlisis següents estan referides a aquest any.

D'altra banda, les empreses contingudes a aquesta base de dades són les que estan domiciliades en l'àmbit d'estudi, que, en aquest cas, ha estat les Terres de l'Ebre. És a dir, les magnituds utilitzades incorporen també les corresponents a centres que, tot i tenir la seu social a les Terres de l'Ebre, poden estar ubicades o dur a terme la seva activitat fora d'aquest àmbit. I, al contrari, si una empresa situada a les Terres de l'Ebre té la seva seu social fora d'aquest àmbit, però no en consta informació, no s'ha pogut incloure.

En una primera anàlisi, el 2010 tan sols s'han creat 17 empreses, enfront de les 49 creades el 2009, o de les 96 el 2008. Es confirma la tendència a la baixa en nombre d'empreses creades al territori. El 2005 (amb 259 empreses creades) es troba un punt d'inflexió amb una tendència decreixent molt ràpida. Fins al 2008, es van crear més empreses que no pas en van desaparèixer.

TAULA 5.1 - EMPRESES CREADES A LES TERRES DE L'EBRE

	Empreses creades
2005	259
2006	244
2007	209
2008	96
2009	49
2010	17
TOTAL	1.568

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades SABI

5.2 Anàlisi agregada de les empreses de les Terres de l'Ebre

A continuació, analitzarem les empreses de les Terres de l'Ebre a partir de l'estudi de diferents variables. En les anàlisi efectuades per comarques, el nombre d'empreses estudiades, el domicili social de les quals estava en alguna de les poblacions de les Terres de l'Ebre, ha estat un total de 4.095 empreses el 2010 (Taula 5.2). La major part (un 48%) estan ubicades al Montsià, i el 40% al Baix Ebre. Com podem veure, a la Ribera d'Ebre i a la Terra Alta és on menys percentatge d'empreses hi ha.

No obstant això, només part d'aquestes empreses havien presentat els comptes en el moment oportú, per la qual cosa el nombre d'observacions útils a efectes de 2010 és de 1.877. Finalment, hem treballat amb aquestes empreses, que estan repartides en un 44% al Baix Ebre, en un 43% al Montsià, i la resta estan entre la Ribera d'Ebre (7,5%) i la Terra Alta (5,5%). D'aquestes dades es desprèn que les empreses es concentren en gairebé un 87% a les comarques del Baix Ebre i del Montsià.

TAULA 5.2 - DISTRIBUCIÓ PER COMARQUES DE LES EMPRESES DE LES TERRES DE L'EBRE ESTUDIADES

	Baix Ebre	%	Montsià	%	Ribera d'Ebre	%	Terra Alta	%	Total
Empreses totals 2009	2.092	46	1.985	43,35	290	6,33	212	5	4.579
Empreses totals 2010	1.849	40	1.798	47,88	253	7,02	195	5	4.095
Reducció en valors absoluts	243		187		37		17		484
% reducció	-0,12		-0,09		-0,13		-0,08		-0,11
	Baix Ebre	%	Montsià	%	Ribera d'Ebre	%	Terra Alta	%	Total
Empreses amb dades disponibles 2010	827	44,06	805	42,89	140	7,46	105	5,59	1.877

Font: elaboració pròpia a partir de la base de dades SABI

5.2.1 Anàlisi dels sectors d'activitat

Analitzem les empreses, actives el 2010, classificades pel sector d'activitat al qual es dediquen. En la Taula 5.3 només s'han inclòs els sectors que acumulen 50 o més empreses. Podríem dir, per tant, que són els sectors més freqüents de les Terres de l'Ebre, i representen el 70,16% del total d'empreses (1.317 empreses). Si analitzem aquestes dades desglossades, observem que gairebé el 15% de les empreses (276 empreses) es dediquen al sector de la construcció d'edificis.

Les activitats de construcció d'edificis, activitats de construcció especialitzada i immobiliàries acumulen un 30,2% (567 empreses), i el comerç, tant al detall com a l'engròs, representa conjuntament un 24,51% (460 empreses). Tots aquests sectors, que ocupen els cinc primers llocs del rànquing, sumen gairebé un 55% sobre el total de l'economia de les Terres de l'Ebre, que equival a 1.027 empreses.

En conjunt, podem afirmar que aquests sectors que tenen 50 empreses o més acumulen un 70,17% sobre el total (amb 1.317 empreses), i s'afegeixen als sectors esmentats anteriorment alguns de tan variats com ara agricultura, ramaderia, caça i serveis relacionats, venda i reparació de vehicles de motor, serveis de menjar i begudes o fabricació de productes metàl·lics, excepte maquinària i equipament.

TAULA 5.3 - SECTORS D'ACTIVITAT MÉS FREQÜENTS A LES TERRES DE L'EBRE 2010

Sectors d'activitat	Nombre d'empreses	%
Construcció d'edificis	276	14,70
Comerç al detall	262	13,96
Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte vehicles de motor i motocicletes	198	10,55
Activitats de construcció especialitzada	190	10,12
Activitats immobiliàries	101	5,38
Agricultura, ramaderia, caça i serveis relacionats	93	4,95
Venda i reparació de vehicles de motor	70	3,73
Serveis de menjar i begudes	69	3,68
Fabricació de productes metàl·lics excepte maquinària i equip	58	3,09

Font: elaboració pròpia a partir de dades de SABI

També podem efectuar aquesta anàlisi per comarques. Observem que els quatre sectors més freqüents coincideixen al Montsià i al Baix Ebre, tot i que no coincideixen del tot en la mateixa posició: la construcció d'edificis, el comerç al detall, el comerç a l'engròs i les activitats de construcció especialitzada. A la Ribera d'Ebre, en quart lloc, figura, l'agricultura, ramaderia, caça i serveis relacionats, en lloc de les activitats de construcció especialitzada. El cas de la Terra Alta és diferent, també es troben els mateixos sectors en les primeres posicions, però comparteixen tercer lloc les activitats de confecció de roba de

vestir i fabricació de begudes, i, quart lloc, les activitats de comerç al detall i activitats de construcció especialitzada.

En aquestes dues comarques, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta, no trobem, el 2010, cap sector que tingui més de 50 empreses (taules 5.6 i 5.7). Al Montsià i al Baix Ebre se'n troben 4 i 5 respectivament. Cal dir que 435 empreses de la comarca del Montsià s'agrupen en sectors d'activitat compostos com a mínim per 50 empreses, la qual cosa significa un 52,6% de les empreses de la comarca. A l'últim, a la comarca del Baix Ebre aquests sectors, amb un mínim de 50 empreses cadascun, agrupen 433 empreses, la qual cosa en representa el 53,79%. Aquestes dades denoten una gran atomització de l'activitat d'aquestes comarques.

El sector de la construcció d'edificis destaca, en primera posició, tant en nombre d'empreses (149) com en percentatge (18%) a la comarca del Montsià, mentre que al Baix Ebre, és el sector del comerç al detall el que agrupa un nombre més gran d'empreses (132), que representen un 16,4%.

TAULA 5.4 - SECTORS D'ACTIVITAT AMB MÉS FREQÜÈNCIA AL MONTSIÀ 2010

Montsià	Nombre d'empreses	%
Construcció d'edificis	149	18,02
Activitats de construcció especialitzada	100	12,09
Comerç al detall	96	11,61
Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte vehicles de motor i motocicletes	90	10,88
Activitats immobiliàries	45	5,44
Agricultura, ramaderia, caça i serveis relacionats	40	4,84
Venda i reparació de vehicles de motor	33	3,99
Serveis de menjar i begudes	29	3,51
Fabricació de productes metàl·lics excepte maquinària i equip	26	3,14
TOTAL	**827**	**73,52**

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

TAULA 5.5 - SECTORS D'ACTIVITAT AMB MÉS FREQÜÈNCIA AL BAIX EBRE 2010

Baix Ebre	Nombre d'empreses	%
Comerç al detall	132	16,40
Construcció d'edificis	92	11,43
Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte vehicles de motor i motocicletes	82	10,19
Activitats de construcció especialitzada	74	9,19
Activitats immobiliàries	53	6,58
Agricultura, ramaderia, caça i serveis relacionats	39	4,84
Venda i reparació de vehicles de motor	33	4,10
Serveis de menjar i begudes	32	3,98
Fabricació de productes metàl·lics excepte maquinària i equip	26	3,23
TOTAL	**805**	**69,94**

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

TAULA 5.6 - SECTORS D'ACTIVITAT AMB MÉS FREQÜÈNCIA A LA RIBERA D'EBRE 2010

Sectors d'activitat	Nombre d'empreses	%
Comerç al detall	26	18,57
Construcció d'edificis	19	13,57
Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte vehicles de motor i motocicletes	12	8,57
Agricultura, ramaderia, caça i serveis relacionats	10	7,14
Activitats de construcció especialitzada	8	5,71
Venda i reparació de vehicles de motor	4	2,86
Serveis de menjar i begudes	4	2,86
Fabricació de productes metàl·lics excepte maquinària i equip	4	2,86
Activitats immobiliàries	3	2,14
TOTAL	**90**	**64,29%**

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

TAULA 5.7 - SECTORS D'ACTIVITAT AMB MÉS FREQÜÈNCIA A LA TERRA ALTA 2010

Sectors d'activitat	Nombre d'empreses	%
Construcció d'edificis	16	15,24
Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte vehicles de motor i motocicletes	14	13,33
Confecció de roba de vestir	13	6,1
Fabricació de begudes	13	6,1
Comerç al detall	8	7,62
Activitats de construcció especialitzada	8	7,62
Agricultura, ramaderia, caça i serveis relacionats	4	3,81
Serveis de menjar i begudes	4	3,81
Fabricació de productes metàl·lics excepte maquinària i equip	2	1,90
TOTAL	**56**	**53,33%**

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

5.2.2 Anàlisi del nombre de treballadors

Les dades (Taula 5.8) mostren que, després d'una davallada experimentada, des del 2005 fins al 2009, pel que fa a la grandària de les empreses de les Terres de l'Ebre, segons el nombre de treballadors, el 2010 han augmentat lleugerament les empreses que tenen entre 100 i 400 treballadors i han disminuït les que en tenen menys. Segons dades del SABI, però, el 2010 hi ha 12.555 treballadors, dada lleugerament superior als 12.502 de 2009, mentre que el 2005 s'ocupaven més de 21.000.

TAULA 5.8 - NOMBRE TREBALLADORS EMPRESES TERRES DE L'EBRE

	2010	2009	2005
Més de 500 treballadors	1	1	2
Igual o més de 400 i menys de 500	0	0	2
Igual o més de 200 i menys de 400	6	2	1
Igual o més de 100 i menys de 200	4	3	14
Igual o més de 50 i menys de 100	8	10	19
Igual o més de 25 i menys de 50	56	59	102
Menys de 25	1.502	1.556	2.041
No disponible	300	2.351	1.793
TOTAL empreses actives (amb dades disponibles)	**1.877**	**3.982**	**3.974**
TOTAL treballadors	**12.555**	**12.506**	**21.048**

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

Per obtenir el nombre mitjà de treballadors de les empreses de cada comarca, s'ha considerat només les empreses de les quals es disposa de dades i no el nombre total d'empreses existents a les Terres de l'Ebre.

TAULA 5.9 - MITJANA TREBALLADORS PER COMARQUES 2005-2010

Comarca	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Baix Ebre	9,80	9,45	10,30	9,42	7,97	9,18
Montsià	9,60	9,62	10,15	9,17	7,34	7,04
Ribera d'Ebre	8,52	8,90	9,35	7,95	7,82	6,45
Terra Alta	6,95	8,78	8,82	8,31	7,39	7,44
Total Terres de l'Ebre	**9,49**	**9,46**	**10,12**	**9,16**	**7,66**	**7,96**

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

L'evolució del nombre mitjà de treballadors a les Terres del Ebre durant el període de 2005 a 2010 mostra una tendència més o menys creixent fins al 2007 (es registra el valor màxim de 10,12 treballadors), any a partir del qual comença una forta davallada fins a arribar a un nombre mitjà de 7,66 treballadors per a empresa el 2009 (vegeu Taula 5.9 i Figura 5.1). En canvi, sembla que el 2010 es produeix un petit repunt, i augmenta a 7,96, com a mitjana a les Terres de l'Ebre. Aquest augment és atribuïble en gran mesura a la comarca del Baix Ebre, seguida de la Terra Alta. En ambdós casos, la mitjana ha augmentat des del 2009 fins al 2010, mentre que en les dues comarques restants, la tendència ha continuat clarament a la baixa.

Tanmateix, de l'evolució de 2005 a 2010 de la mitjana de treballadors de les empreses de les quatre comarques de les Terres de l'Ebre, observem que la comarca que presenta els valors més elevats és el Baix Ebre durant tot el període considerat, i assoleix el valor màxim de 10,30 també el 2007. En aquest punt comença una davallada fins al valor de 7,97 treballadors el 2009, i repunta el 2010 amb 9,18 treballadors. D'altra banda, la comarca amb valors més baixos és la Terra Alta, fins al 2009, atès que presenta un mínim el 2005 amb 6,95, però el 2010 és superada a la baixa per la Ribera d'Ebre amb tan sols 6,45 treballadors de mitjana. La davallada de la mitjana a la Ribera d'Ebre representa més d'un 17% i és la variació més gran entre 2009 i 2010.

GRÀFIC 5.1 - EVOLUCIÓ TREBALLADORS MITJANA PER COMARQUES 2005-2010

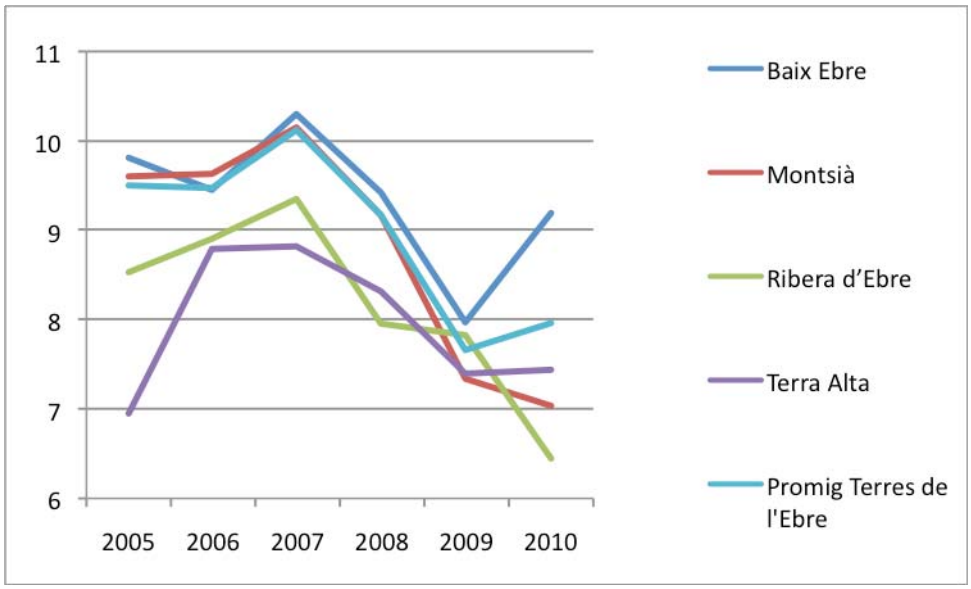

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

Quant als sectors d'activitat en què hi ha una mitjana més alta de treballadors ocupats, trobem, pel que fa al 2010, si prenem els sectors amb una mitjana superior a 50 treballadors que són cinc en total, el sector de les activitats sanitàries, en primera posició, amb una mitjana de 130 treballadors, seguit del sector de la indústria del paper amb 90,22, del sector de fabricació de productes de cautxú i plàstics amb 87,83, del de l'assistència en establiments residencials, amb 54 i per al de la indústria química amb 51.

5.2.3 Anàlisi dels costos per treballador

A continuació, estudiarem els costos de personal que les empreses tenen de mitjana per treballador, després de fer una anàlisi relacionada amb el nombre de treballadors per comarques de les Terres de l'Ebre.

Observem certes diferències entre el cost mitjà per treballador per comarques (Taula 5.10 i Gràfic 5.2). El 2005 despuntaven a l'alça les comarques del Baix Ebre (20.375 euros) i el Montsià (20.672 euros), mentre que les comarques de la Ribera d'Ebre tenien un cost per treballador de 19.752 euros i 19.003 euros,

respectivament. Aquestes diferències s'amplien l'any següent, i durant tot el període, especialment a la Terra Alta, que, fins al 2007, no augmenta al mateix ritme que la resta de comarques.

TAULA 5.10 - EVOLUCIÓ COST MITJÀ PER TREBALLADOR PER COMARQUES 2005-2010

Comarca	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Baix Ebre	20.375	22.959	23.661	25.805	25.767	29.183
Montsià	20.672	21.862	23.308	23.530	25.129	26.499
Ribera d'Ebre	19.752	20.905	22.394	23.372	25.971	27.393
Terra Alta	19.003	19.289	18.788	20.858	22.724	24.730
Total Terres de l'Ebre	**20.400**	**22.190**	**23.210**	**24.410**	**25.340**	**27.820**

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

Al llarg dels anys estudiats, totes les comarques augmenten el seu cost mitjà per treballador. L'increment més alt l'experimenta el Baix Ebre amb un 43%. En segon lloc, trobem la Ribera de l'Ebre, amb un augment superior al 38%. En conjunt, per a les Terres de l'Ebre, la variació total va ser positiva de 36,37%.

El valor més alt de tot el període estudiat el trobem el 2010 a la comarca del Baix Ebre amb 29.183 euros, mentre que el valor més baix es va enregistrar el 2005 a la comarca de la Terra Alta amb 19.003 euros.

GRÀFIC 5.2 - EVOLUCIÓ COST MITJÀ TREBALLADOR PER COMARQUES 2005-2010

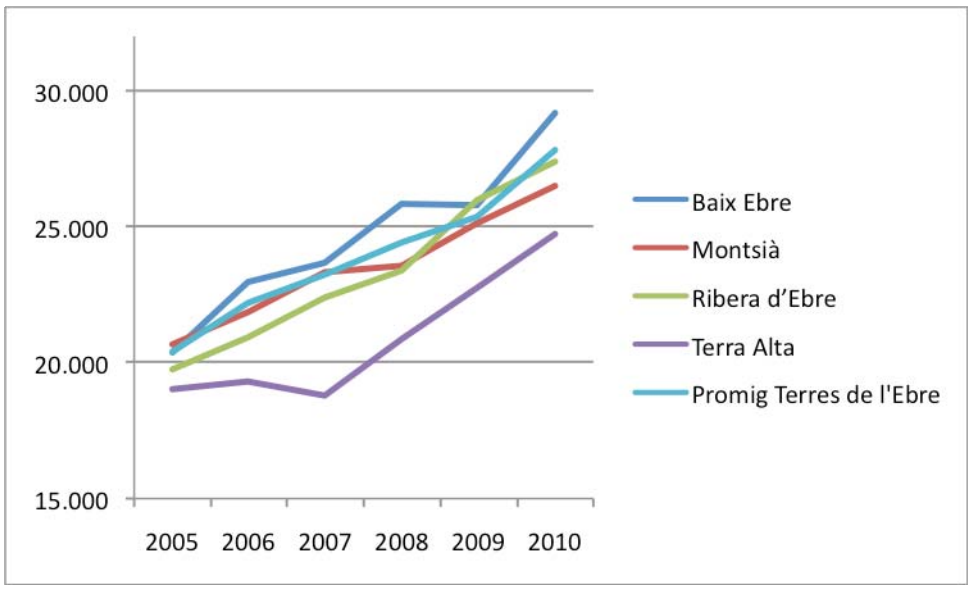

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

5.2.4 Evolució dels ingressos d'explotació

El 2007 es va produir un punt d'inflexió en el ritme de creixement dels ingressos d'explotació. Cal assenyalar que la mitjana d'ingressos es va situar a les Terres de l'Ebre en 1.428,0 milers d'euros el 2007, mentre que el 2010 ha arribat a 968,3 milers euros). Durant aquest any s'ha produït una lleugera recuperació, des de 952,4 euros del 2009, que equival a un escàs 1,67%. Tot i així, encara és una magnitud inferior a l'enregistrada el 2005 (1.106,0 milers euros). Vegeu Taula 5.11 i Gràfic 5.3.

En totes les comarques, excepte la Ribera d'Ebre, els ingressos d'explotació, de mitjana, han augmentat des de l'any anterior, i mostren un signe lleuger de recuperació.

Els valors mitjans dels ingressos d'explotació presenten certes diferències entre comarques. El 2005 despuntaven a l'alça les comarques del Baix Ebre (1.286,8 milers d'euros) i el Montsià (1.012,4 milers d'euros), mentre que les empreses de les comarques de la Terra Alta i la Ribera d'Ebre van generar ingressos d'explotació per 777,8 i 712,1 milers d'euros de mitjana respectivament. Passats els cinc anys del període, aquests valors han disminuït en totes les comarques, amb l'única excepció de la Terra Alta, que ha augmentat el 2010 i s'ha recuperat per sobre de les dades de 2005. La resta de comarques se situen clarament per sota dels valors d'aquest any, tot i la recuperació experimentada el 2010.

TAULA 5.11 - EVOLUCIÓ INGRESSOS EXPLOTACIÓ MITJANA PER COMARQUES 2005-2010 (milers d'euros)

Comarca	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Baix Ebre	1.286,8	1.408,1	1.639,1	1.368,7	1.118,2	1.164,1
Montsià	1.012,4	1.139,5	1.292,0	1.126,7	833,4	846,1
Ribera d'Ebre	712,1	924,6	1.065,7	835,9	779,8	616,0
Terra Alta	777,8	1.036,3	1.049,1	994,9	728,5	825,3
Total Terres de l'Ebre	**1.106,0**	**1.245,0**	**1.428,0**	**1.210,0**	**952,4**	**968,3**

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

GRÀFIC 5.3 - EVOLUCIÓ INGRESSOS D'EXPLOTACIÓ PER COMARQUES 2005-2010 (milers d'euros)

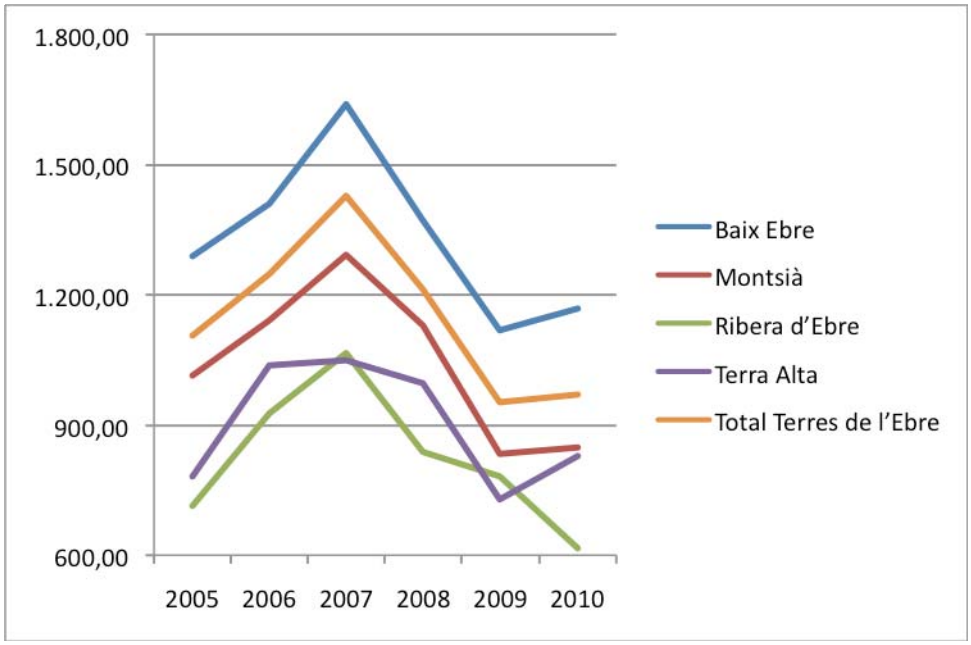

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

El valor més alt d'aquest període es va enregistrar al Baix Ebre el 2007 (1.639,1 milers d'euros) i el més baix es va enregistrar a la Ribera d'Ebre el 2010 (616,02 milers d'euros).

5.2.5 Evolució de la productivitat

La productivitat, en aquest cas, es basa en la xifra de vendes entre el nombre de treballadors; prenem, en aquest cas els ingressos d'explotació com a vendes. La productivitat a les Terres de l'Ebre ha disminuït en aquests sis anys un 20,54%, i se situa en 139,1 milers d'euros generats per treballador de mitjana.

TAULA 5.12 - EVOLUCIÓ DE LA PRODUCTIVITAT PER COMARQUES 2005-2010 (milers d'euros)

Comarca	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Baix Ebre	183,0	204,6	211,7	155,2	208,5	145,2
Montsià	179,8	185,2	191,4	168,0	120,2	139,6
Ribera d'Ebre	123,1	142,5	180,2	132,1	122,7	105,0
Terra Alta	127,1	149,3	191,9	172,6	105,8	119,3
Total Terres de l'Ebre	**175,1**	**189,9**	**200,2**	**160,2**	**159,8**	**139,1**

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

GRÀFIC 5.4 - EVOLUCIÓ PRODUCTIVITAT PER COMARQUES 2005-2010

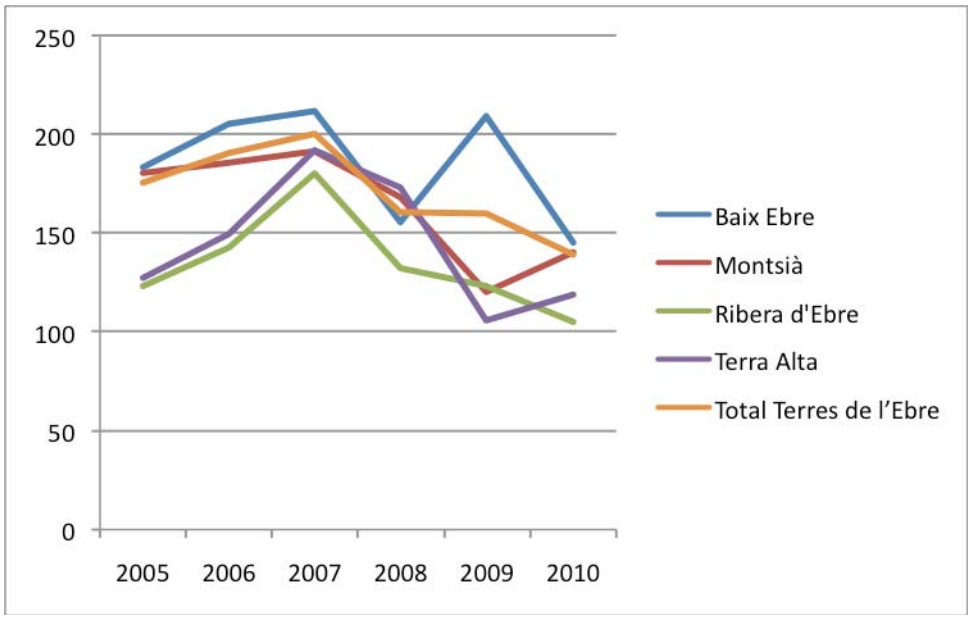

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

La comarca del Montsià és la que havia enregistrat més davallada (22,38%) fins al 2009, i s'ha recuperat força, amb un increment del 16,10% el 2010. Sobresurt el Baix Ebre, que només en un any ha disminuït un 30,37%. La Terra Alta també ha remuntat força en el darrer any. Tot i així, els nivells de productivitat de totes les comarques de les Terres de l'Ebre el 2010 se situen molt per sota de l'experimentada el 2005 (56%) (Taula 5.12 i Gràfic 5.4).

El valor mitjà de productivitat més alt s'ha enregistrat el 2009 al Baix Ebre amb 208.541 euros per treballador, i la mitjana més baixa ha tingut lloc aquest darrer any a la Ribera d'Ebre amb 105,0 milers d'euros per treballador.

5.2.6 Evolució de la rendibilitat econòmica

A continuació, analitzem la rendibilitat econòmica mitjana obtinguda per les empreses de les quatre comarques des del 2005 fins al 2010, presa com a resultat d'explotació en milers d'euros de l'any *n* entre el total actiu en milers d'euros de l'any *n*. La rendibilitat econòmica (ROI) mesura la capacitat de les empreses de generar valor a partir del nivell d'actiu; sense considerar l'estructura de finançament.

TAULA 5.13 - EVOLUCIÓ RENDIBILITAT ECONÒMICA PER COMARQUES 2005-2010 (*) (tant per u)

Comarca	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Baix Ebre	-0,1	-18,5	0,5	-2,3	-6,3	-0,24
Montsià	-1,9	1,6	1,7	-1,2	-3,6	-0,67
Ribera d'Ebre	2,6	5,1	-2,9	0,7	-3,9	0,00
Terra Alta	1,1	2,4	3,2	0,6	0,5	-0,11
Total Terres de l'Ebre	**-0,7**	**-7,4**	**0,9**	**-1,5**	**-4,6**	**-0,4**

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

(*) Rendibilitat econòmica mesurada com a resultat d'explotació / total actius

Després de la tendència a la baixa experimentada en termes de rendibilitat econòmica en totes les comarques fins al 2009, observem un repunt el 2010, en què la mitjana se situa, en tant per u, al voltant del -0,4. El 2009 totes les rendibilitats econòmiques estudiades van ser les pitjors en totes les comarques des de 2005. La comarca de la Terra Alta ha estat la que ha mantingut els nivells de rendibilitat més estables. Com veiem, però, totes les rendibilitats econòmiques són negatives el 2010 (Taula 5.13 i Gràfic 5.5).

GRÀFIC 5. 5 - EVOLUCIÓ RENDIBILITAT ECONÒMICA PER COMARQUES (2005-2010)

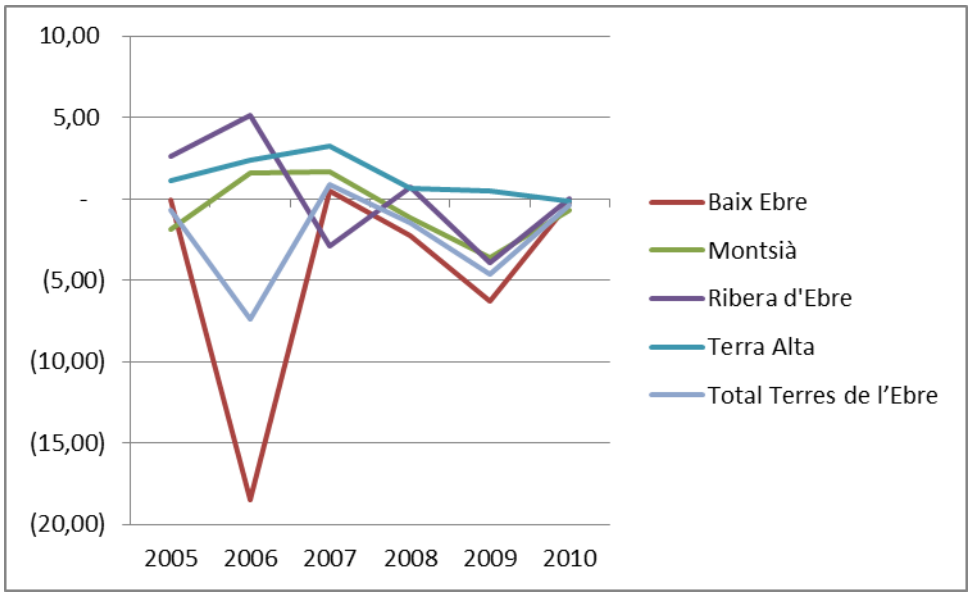

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

TAULA 5.14 - RENDIBILITAT ECONÒMICA DELS SECTORS MÉS FREQÜENTS A LES TERRES DE L'EBRE 2010 (tant per u)

Sectors d'activitat	Comarques			
	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
Construcció d'edificis	-0,04	-0,11	0	-0,69
Comerç al detall	-1,93	-4,02	-0,02	-0,02
Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte vehicles de motor i motocicletes	0,05	0,03	-0,01	0,03
Activitats de construcció especialitzada	-0,03	-0,05	-0,02	-0,01
Activitats immobiliàries	0,03	-0,01	0	n.d.(*)
Agricultura, ramaderia, caça i serveis relacionats	0,02	0,03	0,04	0,05
Venda i reparació de vehicles de motor	-0,03	-0,01	0,02	n.d.
Serveis de menjar i beguda	-0,10	-0,20	-0,14	0,01
Fabricació de productes metàl·lics excepte maquinària i equipaments	-0,09	-0,05	0,09	0,03

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

(*) n. d.: dades no disponibles

A continuació, analitzem la rendibilitat econòmica obtinguda pels sectors més freqüents de cadascuna de les comarques (Taula 5.14). Si només prenem els cinc sectors amb més freqüència durant el 2010, observem que gairebé tots presenten una rendibilitat econòmica al voltant de 0. Totes les rendibilitats han disminuït respecte l'any anterior. En concret, el de la construcció va generar la rendibilitat econòmica més alta a la Ribera d'Ebre amb un valor de 2,4, mentre presentava valors negatius en les comarques restants. El 2010, a la Ribera d'Ebre, la rendibilitat econòmica del sector de la construcció d'edificis és de 0 i continua sent negativa a la resta de comarques. També a la Ribera d'Ebre es trobava el sector d'activitats immobiliàries el 2009 amb la rendibilitat econòmica més elevada (48,6). El 2010 també ha caigut en picat fins a 0.

Trobem els valors màxims i mínims de rendibilitat econòmica a la comarca del Montsià. El valor màxim el 2010 va ser de 8,47, obtingut per una empresa dedicada a serveis personals, i el mínim va ser de -517,0 d'una empresa del sector del comerç al detall.

5.2.7 Evolució de la rendibilitat financera

A continuació, estudiem la rendibilitat financera mitjana obtinguda per les empreses de les quatre comarques des del 2005 fins al 2010, presa com a resultat de l'exercici en milers d'euros de l'any *n* entre fons propis en milers d'euros de l'any *n*. La rendibilitat financera (ROE) mesura la proporció entre el resultat net generat per l'empresa i el nivell de fons propis que els accionistes hi tenen.

Si analitzem l'evolució de la rendibilitat financera de les empreses de les Terres de l'Ebre en el període de 2005 a 2010, observem una tendència a la baixa en totes les comarques fins al 2008, més clar en aquest darrer any, amb un petit repunt el 2009, i amb una concentració al voltant de 0 el 2010 (Taula 5.15 i Gràfic 5.6) que mostra una certa estabilització, amb un comportament similar al que presentava la rendibilitat econòmica. En aquest any, s'obté una rendibilitat financera lleugerament positiva al Montsià i a la Ribera d'Ebre, que han empitjorat respecte el 2009. Aquestes dues comarques s'alternen la primera posició en rendibilitat financera. També ha empitjorat la rendibilitat financera a la Terra Alta, que ha passat a ser negativa.

La variació en aquests cinc anys ha estat negativa en un 98,62% a les Terres de l'Ebre (la Ribera d'Ebre enregistra la variació negativa més gran, 99,34%, seguit de la Terra Alta amb gairebé el 99,17%).

TAULA 5.15 - EVOLUCIÓ RENDIBILITAT FINANCERA PER COMARQUES 2005-2010 (*) (en tant per u)

Comarca	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Baix Ebre	8,0	20,0	26,2	-9,8	-7,0	-1,07
Montsià	25,9	20,5	14,2	4,5	8,8	0,55
Ribera d'Ebre	19,7	92,5	4,3	3,0	10,0	0,13
Terra Alta	10,9	32,7	52,8	-3,1	0,1	-0,09
Total Terres de l'Ebre	**16,7**	**25,3**	**20,8**	**-2,4**	**1,3**	**-0,23**

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

(*) Rendibilitat financera mesurada com a resultat de l'exercici en milers d'euros de l'any n entre fons propis en milers d'euros de l'any *n*.

GRÀFIC 5.6 - EVOLUCIÓ RENDIBILITAT FINANCERA PER COMARQUES 2005-2010

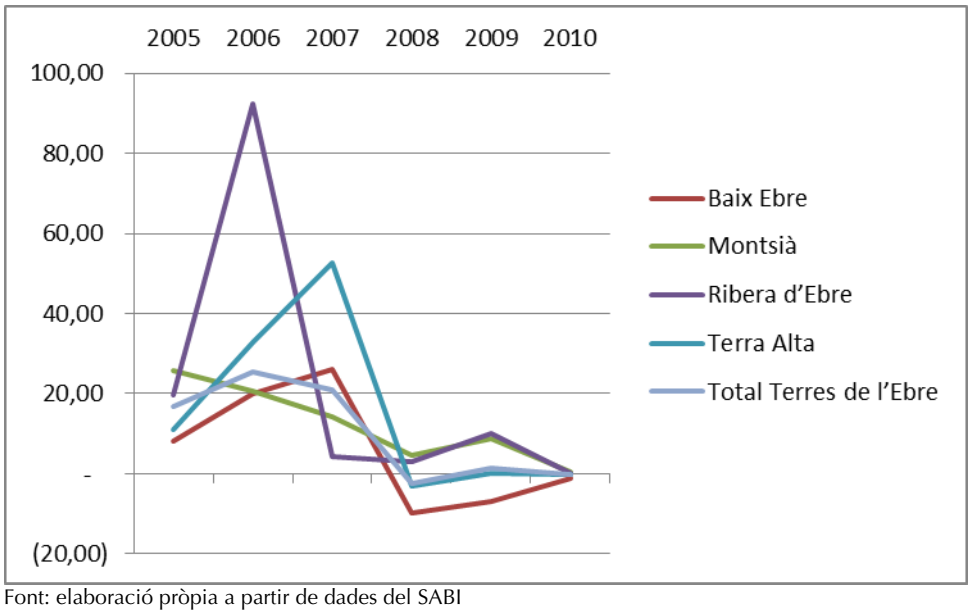

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

El valor mitjà de la rendibilitat financera se situa en -0,23 el 2010. El valor màxim d'aquest any es troba en 24,77, d'una empresa dedicada a la construcció especialitzada del Baix Ebre, i el valor mínim en -282,92, d'una empresa de construcció d'edificis del Baix Ebre.

Si comparem la rendibilitat econòmica (ROI) amb la rendibilitat financera (ROE) de les Terres de l'Ebre, observem com la primera presenta en tot el període valors força dolents, mentre que la ROE va ser més bona els tres primers anys, i es va desplomar el 2008. Ambdues es van recuperar el 2010 i es van situar al voltant de 0 (Gràfic 5.7).

GRÀFIC 5.7 - COMPARATIVA EVOLUCIÓ RENDIBILITATS ECONÒMICA I FINANCERA TERRES DE L'EBRE 2005-2010 (en tant per u)

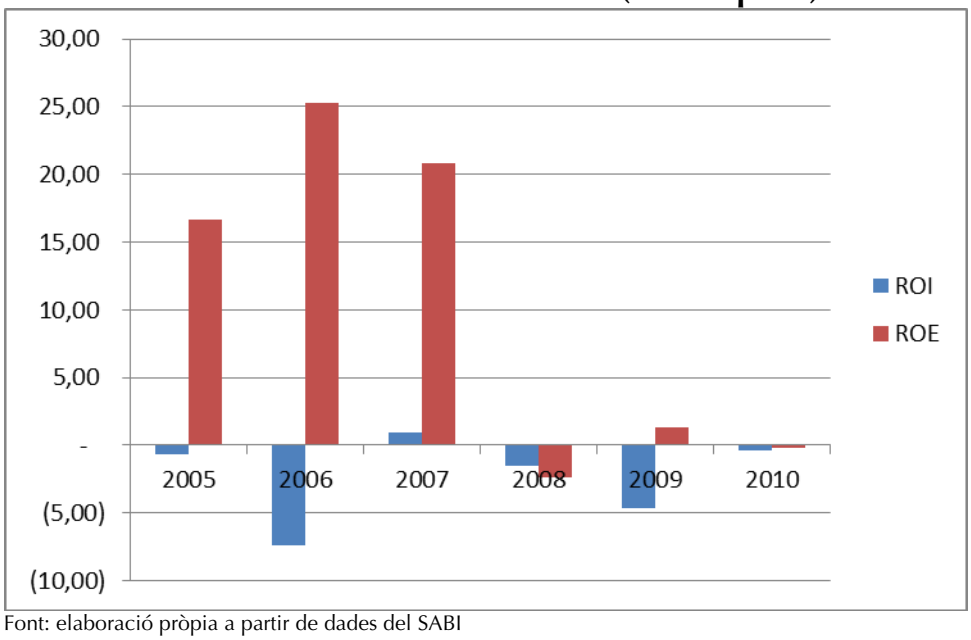

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

5.2.8 Evolució ràtio d'endeutament

Si estudiem l'evolució de l'endeutament de les empreses calculat (passiu no corrent + passiu corrent) / (total passiu i patrimoni net), observem que, en conjunt, la ràtio d'endeutament ha disminuït lleugerament (un 1,27%) a les Terres de l'Ebre en el període de 2005 a 2010 des del 2005. A la comarca de la Ribera d'Ebre, però, ha augmentat un 18,25% i al Montsià un 10,32%. A la resta de comarques s'ha experimentat una davallada que, en el cas del Baix Ebre, és de més d'un 14%, mentre que a la Terra Alta és gairebé inapreciable. Vegeu Taula 5.16 i Gràfic 5.8.

TAULA 5.16 - EVOLUCIÓ ENDEUTAMENT PER COMARQUES 2005-2010

Comarca	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Baix Ebre	0,895	1,139	1,085	0,934	0,872	0,769
Montsià	0,846	0,964	0,835	0,815	0,804	0,935
Ribera d'Ebre	0,811	0,780	0,737	0,755	0,878	0,959
Terra Alta	0,756	0,756	0,765	0,770	0,768	0,751
Total Terres de l'Ebre	**0,861**	**1,024**	**0,940**	**0,862**	**0,824**	**0,85**

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

GRÀFIC 5.8 - EVOLUCIÓ ENDEUTAMENT PER COMARQUES 2005-2010

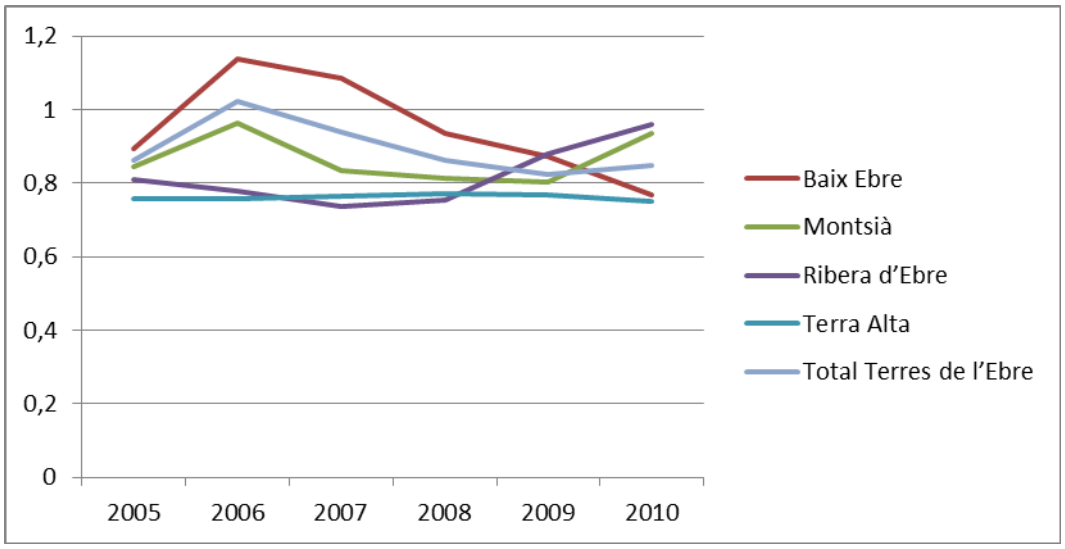

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

5.3 Anàlisi de les localitats *top ten* de les Terres de l'Ebre

En aquesta secció analitzem les deu localitats (*top ten*) de les Terres de l'Ebre en nombre d'empreses i en nombre de treballadors. Cal dir que en ambdós rànquings hi coincideixen 7 de les 10 localitats (Taula 5.17). No obstant això, entre les *top ten* per nombre d'empreses hi apareixen l'Ametlla, Alcanar i Móra d'Ebre, que no figuren entre les *top ten* per nombre de treballadors, tot i que ocupen els llocs dotzè, onzè i tretzè, respectivament, en el rànquing corresponent. De la mateixa manera, entre les localitats *top ten* per nombre de treballadors estan incloses l'Aldea, Gandesa i Camarles, que ocupen els llocs onzè, dotzè i tretzè respectivament en el rànquing de localitats segons nombre d'empreses.

TAULA 5.17 - LOCALITATS AMB MÉS NOMBRE D'EMPRESES 2010

Localitat	Comarca	Núm. empreses	Ànquing empreses	%	Núm. treballadors	Ànquing treballadors	%
Tortosa	Baix Ebre	357	1	19,02	3.105	1	24,73
Amposta	Montsià	340	2	18,11	1.869	2	14,89
Deltebre	Baix Ebre	154	3	8,20	829	3	6,60
La Sènia	Montsià	129	4	6,87	764	4	6,09
Sant Carles de la Ràpita	Montsià	104	5	5,54	455	9	3,62
L'Ametlla de Mar	Baix Ebre	95	6	5,06	294	12	2,34
Alcanar	Montsià	83	7	4,42	396	11	3,15
Roquetes	Baix Ebre	61	8	3,25	567	7	4,52
Ulldecona	Montsià	60	9	3,20	640	6	5,10
Mora d'Ebre	Ribera d'Ebre	57	10	3,04	280	13	2,23
TOTAL		1.440		76,72	9.199		73,27

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

Si analitzem les deu localitats (*top ten*) amb més nombre d'empreses amb seu el 2010, observem que Tortosa és la que en té més, amb 357 empreses, que representen gairebé un 20% del total d'empreses de les Terres de l'Ebre, seguida molt de prop d'Amposta amb 340 empreses i un 18,11% del total. La següent localitat, Deltebre, no arriba a tenir la meitat del nombre d'empreses anteriors, amb un pes del 8,2% sobre el teixit empresarial. Els deu municipis amb més nombre d'empreses hi ubiquen el 76% del total d'empreses. Comparativament, però, el pes en nombre d'empreses no sempre té una correlació exacta amb el pes en nombre de treballadors. Només Tortosa, Roquetes i Ulldecona ocupen un pes més gran en nombre de treballadors que en nombre d'empreses. Les dades mostren que, en aquestes localitats, les empreses de mitjana són lleugerament més grans que en les altres localitats. Les deu localitats *top ten* en nombre d'empreses hi tenen ubicades les seus de 1.440 empreses, un 76,72% del total d'empreses amb seu a les Terres de l'Ebre.

Com podem observar, 9 de les 10 localitats amb més nombre d'empreses estan situades a les comarques del Baix Ebre i el Montsià. Una única localitat, Móra d'Ebre, pertany a una altra comarca. No trobem cap localitat de la comarca de la

Terra Alta entre les deu localitats amb més nombre d'empreses; aquest fet ja es donava el 2009.

En canvi, si fem l'anàlisi fixant-nos en les deu localitats que ocupen més treballadors, Tortosa, tal com ja apuntàvem anteriorment, es troba en primer lloc, amb una ocupació de 3.105 treballadors (2.461 el 2009), que representa el 24,73% del total corresponent a les empreses ubicades a les Terres de l'Ebre (Taula 5.13). Amposta es troba en segon lloc amb 1.869 treballadors (1985 el 2009) i un 14,85% del total, seguida amb menys de la meitat de Deltebre amb 829 treballadors i poc més d'un 6,60%. En total, el 78,77% del total de treballadors està ocupat per les empreses ubicades a les deu localitats *top ten* (80,61% al 2009), això representa una ocupació de 9.889 treballadors (9.757 l'any anterior).

De la mateixa manera que abans, a les comarques del Baix Ebre i Montsià s'ubiquen 9 de les 10 localitats amb més nombre de treballadors. Una, Gandesa, és de la Terra Alta. No es troba cap localitat de la Ribera d'Ebre entre les que tenen un nombre de treballadors més gran.

TAULA 5.18 - LOCALITATS AMB MÉS NOMBRE DE TREBALLADORS 2010

Localitat	Comarca	Núm. treballadors	Rànquing treballadors	%
Tortosa	Baix Ebre	3.105	1	24,73
Amposta	Montsià	1869	2	14,89
Deltebre	Baix Ebre	829	3	6,60
La Sènia	Montsià	764	4	6,09
L'Aldea	Baix Ebre	705	5	5,62
Ulldecona	Montsià	640	6	5,10
Roquetes	Baix Ebre	567	7	4,52
Camarles	Baix Ebre	536	8	4,27
Sant Carles de la	Montsià	455	9	3,62
Gandesa	Terra Alta	419	10	3,34
TOTAL		9.889		78,77

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del SABI

5.4 Anàlisi de les empreses *top ten* de Terres de l'Ebre segons diferents variables

Després de fer una anàlisi per localitats, en aquest apartat s'han escollit les empreses *top ten* segons diferents variables corresponents a l'any 2010: ingressos d'explotació, resultat de l'exercici i rendibilitat econòmica.

5.4.1 Empreses *top ten* segons nombre de treballadors (cost mitjà per treballador)

En primer lloc, i segons el nombre de treballadors, cal dir que les empreses *top ten* per aquesta variable ocupen un total de 2.484 treballadors del total de les Terres de l'Ebre.

TAULA 5.19 - EMPRESES *TOP TEN* SEGONS NOMBRE TREBALLADORS 2010

Denominació social	Comarca	Localitat	Nombre treballadors	CNAE 2009	Sector activitat	Cost mitjana treballador
DANIEL AGUILO PANISELLO SOCIEDAD ANONIMA	Baix Ebre	L'ALDEA	511	1721	indústria del paper	38.865,3
GESTIO SANITARIA ASSISTENCIAL DE TORTOSA, SA MUNICIPAL	Baix Ebre	TORTOSA	367	8690	activitats sanitàries	38.022,1
LABORATORIOS MAVERICK, SL	Montsià	ULLDECONA	282	2042	indústria química	27.242,8
AMITECH SPAIN, SA	Baix Ebre	CAMARLES	248	2229	fabricació de productes de cautxú i plàstics	29.821,3
CENTRE D'AMBULÀNCIES BAIX EBRE, SL	Baix Ebre	ROQUETES	222	8690	activitats sanitàries	46.846,3
LA HISPANO DE FUENTE EN SEGURES, SA	Baix Ebre	TORTOSA	222	4931	transport terrestre i per canonades	33.542,8
PLASTICOS CASTELLA, SA	Baix Ebre	TORTOSA	211	2229	fabricació de productes de cautxú i plàstics	29.464,9
HOSPITAL COMARCAL D'AMPOSTA SOCIETAT ANONIMA MUNICIPAL	Montsià	AMPOSTA	158	8610	activitats sanitàries	47.964,2
HIDROCANAL, SL	Montsià	AMPOSTA	148	4121	construcció d'edificis	38.376,8
AGUSTIN ROIG, SA	Baix Ebre	TORTOSA	115	0147	agricultura ramaderia, caça i serveis relacionats	26.645,1

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

Tenint en compte que el nombre mitjà de treballadors a les empreses de les Terres de l'Ebre el 2010 va ser de 7,96, l'empresa que, dins d'aquest llistat *top ten*, ocupa el lloc inferior, té 115 treballadors (14 vegades més). L'empresa amb el nombre màxim de treballadors n'ocupa 511 (més de 64 vegades superior). La seva denominació social és DANIEL AGUILO PANISELLO, SA i es dedica a la indústria del paper. Totes aquestes empreses *top ten* en cost per treballador es dediquen a sectors diversos d'activitat, tot i que tres ho fan a activitats sanitàries, dues a la fabricació de productes de cautxú i plàstics.

El cost mitjà per treballador també varia, oscil·la entre un màxim de 47,9 milers d'euros i un mínim situat en 26,6 milers d'euros. Recordem, però, que per aquest any, la mitjana a les Terres de l'Ebre va pujar a 27,8 milers d'euros. És a dir, a més a més de ser empreses amb el nombre de treballadors més elevat, excepte en tan sols dos casos que s'hi apropen, el cost mitjà per empleat també és superior a la mitjana.

No trobem cap empresa a la comarca de la Ribera d'Ebre ni a la Terra Alta. Set ho són del Baix Ebre i les altres tres del Montsià. Set empreses són societats anònimes i tres societats limitades.

5.4.2 Empreses *top ten* segons ingressos d'explotació

Els ingressos d'explotació generats per les deu empreses *top ten* suposen 526.780,27 euros (força superiors als 448.420,3 euros de 2009), que representen un 30,15% sobre el total d'ingressos d'explotació de Terres de l'Ebre (26,06% al 2009) (Taula 5.20). Vuit d'aquestes deu empreses estan situades a la comarca del Baix Ebre (són totes societats anònimes), que era la comarca que tenia més localitats amb més nombre d'empreses i amb més nombre de treballadors, i la resta són al Montsià (són societats limitades). Sis d'aquestes empreses estan ubicades a Tortosa. Observem també que les activitats a què es dediquen són

diverses, tot i que dues són de fabricació de productes de cautxú i plàstics i unes altres dues de la indústria del paper.

TAULA 5.20 - EMPRESES *TOP TEN* SEGONS INGRESSOS EXPLOTACIÓ 2010

Denominació social	Comarca	Localitat	Ingressos explotació milers euros	CODI CNAE 2009	SECTOR
DANIEL AGUILO PANISELLO SOCIEDAD ANONIMA	Baix Ebre	L'ALDEA	146.261,6	1721	indústria del paper
LABORATORIOS MAVERICK, SL	Montsià	ULLDECONA	122.563,4	2042	indústria química
JUAN BALLESTER ROSES SUCESORES, SA	Baix Ebre	TORTOSA	47.857,0	4621	comerç a l'engròs i intermediaris del comerç
PLASTICOS CASTELLA, SA	Baix Ebre	TORTOSA	41.020,5	2229	fabricació de productes de cautxú i plàstics
HIDROCANAL, SL	Montsià	AMPOSTA	37.028,6	4121	construcció d'edificis
TORTOSA ENERGIA, SA	Baix Ebre	TORTOSA	33.189,6	3519	subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat
AMITECH SPAIN, SA	Baix Ebre	CAMARLES	29.166,8	2229	fabricació de productes de cautxú i plàstics
CELULOSA DE LEVANTE SOCIEDAD ANONIMA	Baix Ebre	TORTOSA	28.850,0	1711	indústria del paper
AGUSTIN ROIG, SA	Baix Ebre	TORTOSA	21.128,3	0147	Agricultura, ramaderia, caça i serveis relacionats
GESTIO SANITARIA ASSISTENCIAL DE TORTOSA, SA MUNICIPAL	Baix Ebre	TORTOSA	197.14,3	8690	activitats sanitàries

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

Tanmateix, trobem que quatre d'aquestes empreses *top ten* són societats limitades i la resta són societats anònimes. L'empresa que ha generat el volum més gran d'ingressos d'explotació el 2010, amb 146.261,6 euros (la mitjana a les Terres de l'Ebre va ser 968.318 euros), ha estat l'empresa DANIEL AGUILO PANISELLO, SA, situada a l'Aldea, comarca del Baix Ebre, i dedicada a la indústria del paper. Tanmateix, l'empresa que, entre les *top ten* ha generat menys ingressos ha estat GESTIÓ SANITÀRIA ASSISTENCIAL DE TORTOSA SA MUNICIPAL, ubicada a Tortosa, el Baix Ebre, i dedicada també a activitats sanitàries.

5.4.3 Empreses *top ten* segons resultat de l'exercici

En tercer lloc, analitzem les empreses *top ten* segons el resultat que han obtingut durant l'exercici econòmic del 2010. En total sumen un resultat de 43.354,9

milers d'euros. Novament, és al Baix Ebre on trobem la majoria d'aquestes empreses, 6 en concret. Tot i així, aquestes estan més repartides entre localitats que en el cas anterior, referent als ingressos d'explotació (taula 5.21), perquè només tres es troben a Tortosa.

TAULA 5.21 - EMPRESES *TOP TEN* SEGONS RESULTAT EXERCICI 2010

Denominació social	Comarca	Localitat	Resultat exercici milers euros	CODI CNAE	SECTOR
LABORATORIOS MAVERICK, SL	Montsià	ULLDECONA	14.373	2042	indústria química
DANIEL AGUILO PANISELLO SOCIEDAD ANONIMA	Baix Ebre	L'ALDEA	4.219	1721	indústria del paper
TORTOSA ENERGIA, SA	Baix Ebre	TORTOSA	2.712	3519	Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat
CELULOSA DE LEVANTE SOCIEDAD ANONIMA	Baix Ebre	TORTOSA	1.984	1711	indústria del paper
PLASTICOS CASTELLA, SA	Baix Ebre	TORTOSA	1.788	2229	fabricació de productes de cautxú i plàstics
ISTEFIDIS, SA	Ribera d'Ebre	MORA LA NOVA	1.479	4711	comerç a al detall
HIERROS ALTADILL SOCIEDAD LIMITADA	Terra Alta	GANDESA	1.178	4677	comerç a l'engròs i intermediaris del comerç
CENTRE D'AMBULÀNCIES BAIX EBRE, SL	Baix Ebre	ROQUETES	1.144	8690	activitats sanitàries
ELECTRICA DEL EBRO SOCIEDAD ANONIMA	Baix Ebre	L'AMPOLLA	1.110	3519	Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat
INTER-RAPITA, SA	Montsià	ALCANAR	829	4711	comerç al detall

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

Trobem també dues empreses del Montsià, una de la Ribera d'Ebre i una de la Terra Alta. Observem també que dues d'aquestes empreses *top ten*, en resultats de l'exercici obtinguts, pertanyen al sector de la indústria del paper, dues al subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat i dues a activitats sanitàries. Amb una sola empresa, serien la resta de sectors d'activitat.

Amb relació a aquesta nova variable, observem que 3 d'aquestes empreses *top ten* són societats limitades, i la resta, societats anònimes.

L'empresa que va obtenir un resultat de l'exercici més alt en valors absoluts va ser LABORATORIOS MAVERIK, SL, amb 9.948,2 milers d'euros (mentre que la mitjana a les Terres de l'Ebre va ser de 9,7 milers d'euros), que era la segona en

volum d'ingressos d'explotació. Es troba situada a la localitat d'Ulldecona, de la comarca del Montsià, es dedica al sector de la indústria química. L'empresa que, entre les *top ten*, ha obtingut un resultat exercici menor el 2010, ho ha fet amb 829,3 milers euros (17 vegades menys que l'anterior empresa).

5.4.4 Empreses *top ten* segons productivitat

Cal destacar que cap d'aquestes deu empreses *top ten* en productivitat és societat anònima, totes són societats limitades (taula 22). Sis d'aquestes empreses informen que només tenen 1 treballador, les altres en tenen 2 o 4. Sis d'aquestes empreses es troben localitzades al Baix Ebre (el gruix a Tortosa, 1 a Roquetes i 1 a l'Ametlla de Mar), i les quatre restants al Montsià (dues a Amposta, una a Sant Carles de la Ràpita i una a Godall).

TAULA 5.22 - EMPRESES *TOP TEN* SEGONS PRODUCTIVITAT (*) 2010

Denominació social	Comarca	Localitat	Nº treballadors	Codi CNAE	Sector	Ingressos explotació Milers euros	Vendes/ treballador
GESTION ACEITES, SL	Baix Ebre	TORTOSA	1	4633	comerç a l'engròs i intermediaris del comerç	8.858,4	8.858,4
COMERCIALITZACIO AVICOLA SUBIRATS, SL	Baix Ebre	TORTOSA	2	4632	comerç a l'engròs i intermediaris del comerç	6.033,5	3.016,7
NOUS CAMPS D'EXIT, SL	Baix Ebre	TORTOSA	1	4631	comerç a l'engròs i intermediaris del comerç	2.446,9	2.446,9
ACEIMON, SL	Montsià	AMPOSTA	2	4633	comerç a l'engròs i intermediaris del comerç	4.573,6	2.286,8
D OU I TECNOLOGIA SOCIEDAD LIMITADA.	Baix Ebre	TORTOSA	1	4633	comerç a l'engròs i intermediaris del comerç	2.205,4	2.205,3
JAYOMI SERVEIS, SL	Baix Ebre	L'AMETLLA DE MAR	4	4730	comerç al detall	8.282,0	2.070,5
CARBURANTS DEL MONTSIA, SL	Montsià	AMPOSTA	4	4730	comerç al detall	7.794,9	1.948,7
PROMOCIONS MASDEU-ANDREU, SL	Baix Ebre	ROQUETES	1	4110	construcció d' edificis	1.589,0	1.589,1
CABOPESCA LA RAPITA, SL	Montsià	SANT CARLES DE LA RAPITA	1	4638	comerç a l'engròs i intermediaris del comerç	1.552,7	1.552,7
COMERCIAL MATAMOROS, SL	Montsià	GODALL	4	4611	comerç a l'engròs i intermediaris del comerç	5.097,7	1.274,4

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI
(*) Productivitat calculada com a vendes/nombre treballadors

Tenint en compte que el 2010 el valor mitjà de la productivitat a les Terres de l'Ebre ha estat de 139,1 milers d'euros (valor que havia disminuït respecte al del 2009, que era de 159,9 milers d'euros), el valor més elevat entre les empreses *top ten* se situa en 8.858,4 milers d'euros, mentre que el més baix de les 10 ho fa en 1.274,4 milers d'euros.

Set d'aquestes empreses es dediquen al sector del comerç a l'engròs i intermediari del comerç, excepte de vehicles de motor i motocicletes, dues al del comerç al detall, i una al de la construcció d'edificis.

5.4.5 Empreses *top ten* segons rendibilitat econòmica

Analitzem a continuació les empreses *top ten* segons la rendibilitat econòmica que han generat durant l'exercici econòmic del 2010 (Taula 5.23). A diferència de 2009, set de les deu empreses no estan localitzades al Baix Ebre sinó al Montsià, dues al Baix Ebre i una a la Terra Alta. La màxima rendibilitat econòmica obtinguda el 2010, amb un valor, en tant per u, de 8,47, l'ha generat l'empresa AYUDA A DOMICILIO ISAGLOME, SL, de la comarca del Montsià i es dedica a altres serveis personals. La rendibilitat econòmica mínima obtinguda per les empreses *top ten* de les Terres de l'Ebre ha estat de 0,63 el 2010, mentre que la mitjana el 2010 a les Terres de l'Ebre va ser de -0,40.

Igualment, observem que totes menys una, són societats limitades, tres d'aquestes empreses *top ten*, en termes de rendibilitat econòmica generada, pertanyen al sector del comerç al detall, i dues al sector del comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, excepte de vehicles de motor i motocicletes.

TAULA 5.23 - EMPRESES *TOP TEN* PER RENDIBILITAT ECONÒMICA(*) 2010

Denominació social	Comarca	Localitat	Rendibilitat econòmica (tant per u)	Ingressos explotació milers euros	CODI CNAE 2009	SECTOR
AYUDA A DOMICILIO ISAGLOME, SL	Montsià	ULLDECONA	8,47	4	9609	altres serveis personals
REVESTIMIENTOS MONTSIA, SL	Montsià	ALCANAR	2,02	356	4333	activitats de construcció especialitzada
NOVA 2004 CONSULTING, SL	Baix Ebre	TORTOSA	1,32	455	4619	comerç a l'engròs i intermediaris del comerç
AGENCIA AMETLLA GALAXY, SL	Baix Ebre	L'AMETLLA DE MAR	0,96	91	6810	activitats immobiliàries
ELECTRODOMESTICS DE L'EBRE, SL	Montsià	AMPOSTA	0,79	320	4754	comerç al detall
TODO & SERRES GESTORIA ADMINISTRATIVA, SL	Terra Alta	GANDESA	0,76	135	7022	activitats de consultoria de gestió empresarial
AMBIT ARQUITECTURA D'INTERIORS, SL	Montsià	AMPOSTA	0,75	129	4759	comerç al detall
SERVEIS DE GERIATRIA ALFACS, SL	Montsià	SANT CARLES DE LA RAPITA	0,68	2.879	8731	assistència en establiments residencials
GARROCA AGRO, SL	Montsià	SANTA BARBARA	0,67	560	4631	comerç a l'engròs i intermediaris del comerç
INTER-RAPITA, SA	Montsià	ALCANAR	0,63	255	4711	comerç al detall

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI
(*) Rendibilitat econòmica mesurada com a resultat d'explotació / total actius

5.4.6 Empreses *top ten* segons rendibilitat financera

Finalment, entre les empreses *top ten* a les Terres de l'Ebre segons la rendibilitat financera que generen, veiem que aquesta no és molt alta pel que fa al 2010 (l'interval es mou entre un valor màxim de 24,77, d'una empresa dedicada a activitats de construcció especialitzada, i un valor mínim de 3,93 —Taula 5.24—, d'una altra empresa dedicada també al mateix sector), mentre que la mitjana a tot l'àmbit d'estudi del 2010 va ser de -0,23 i el mínim enregistrat va ser de -282,92.

Hi trobem set empreses del Baix Ebre (tres de Tortosa i tres de Deltebre) i tres del Montsià. No n'hi ha, entre aquestes *top ten*, cap de la Terra Alta ni de la Ribera d'Ebre. Els sectors d'activitat a què es dediquen les empreses *top ten* en rendibilitat financera són, en tres casos, d'activitats de construcció especialitzada, dos de construcció d'edificis, dos de comerç al detall i la resta són variats.

TAULA 5.24 - EMPRESES *TOP TEN* PER RENDIBILITAT FINANCERA(*) 2010

Denominació social	Localitat	Comarca	Rendibilitat Financera (*) (tant per u)	Codi CNAE	SECTOR
EXCAVACIONS CASANOVA I PONS SOCIEDAD LIMITADA.	Deltebre	Baix Ebre	24,77	activitats de construcció especialitzada	4312
TOMAS BONET, SL	Deltebre	Baix Ebre	13,68	construcció d'edificis	4121
MOBLES NOU DISSENY, SL	Deltebre	Baix Ebre	10,30	comerç al detall	4759
OCTUB AIR, SL	Tortosa	Baix Ebre	8,99	activitats de construcció especialitzada	4322
FENGHUANG IMPORT EXPORT, SL	Tortosa	Baix Ebre	6,08	comerç al detall	4759
VISUAL SERVER, SL	Tortosa	Baix Ebre	4,61	activitats relacionades amb bases de dades	6311
SERVEIS DE GERIATRIA ALFACS, SL	Sant Carles de la Ràpita	Montsià	4,59	assistència en establiments residencials	8731
LA VALL DEL CABISCOL, SL	Amposta	Montsià	4,58	indústria de l'alimentació	1043
CONSTRUCCIONS FERRE GISBERT, SL	Sant Jaume d'Enveja	Montsià	4,29	construcció d'edificis	4121
GUIX EL PERELLÓ ARM, SL	El Perelló	Baix Ebre	3,93	activitats de construcció especialitzada	4339

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

(*) Rendibilitat financera mesurada com a resultat de l'exercici en milers d'euros de l'any *n* entre fons propis en milers d'euros de l'any *n*.

5.5 Principals conclusions de l'estudi

De manera resumida, assenyalem, a continuació, les conclusions més significatives de l'estudi realitzat:

- Trobem una especialització important en empreses dels sectors tradicionals de les Terres de l'Ebre; no observem la introducció de sectors de noves tecnologies i de més valor afegit, a priori.
- El sector de la construcció té un pes molt important a l'economia de les Terres de l'Ebre (gairebé un 30% de les empreses s'hi dediquen directament), amb les negatives conseqüències que suposa per a la seva economia en un moment com l'actual en què aquest sector pateix una forta davallada. Aquest percentatge ha disminuït gairebé un 5% des del 2009. Això mostra una certa pèrdua de pes d'aquest sector en l'economia de les Terres de l'Ebre.

- Podem ressaltar, tot i les dades anteriors, que figuren, entre els sectors amb més rendibilitat financera, els relacionats amb la construcció i les activitats immobiliàries. Els sectors amb més rendibilitat econòmica estan més diferenciats: activitats de serveis personals, comerç al detall i a l'engròs i activitats de construcció i immobiliàries.
- Les empreses són de dimensió reduïda. El 2010 només 19 empreses de la demarcació, sobre un total de gairebé 4.000, tenien més de 50 treballadors (el 2009 eren 16). Tot i que la tendència a la reducció del nombre de treballadors mitjà per empresa, s'havia anat amplificant en els darrers anys, el 2010 s'ha detectat una lleugera recuperació.
- En canvi, el cost mitjà per treballador s'ha incrementat de forma rellevant en els últims sis anys, amb un 36% acumulatiu aproximat des de 2005 i d'un gairebé 10% de 2009 a 2010. La comarca del Baix Ebre en presenta un cost mitjà més alt, comarca que ha acumulat l'increment més alt des del 2005 (43% acumulat) i en el darrer any (13%)
- Aquest increment en el cost mitjà dels treballadors no ha vingut acompanyat (especialment des de 2008) de la facturació de les empreses, atès que aquesta ha patit una forta davallada el 2008 i 2009, amb un petit repunt el 2010 (d'1,67%). Tot i la combinació de les dues variables, les empreses de les Terres de l'Ebre no han aconseguit frenar la disminució notable en els nivells de productivitat que ja estaven patint.
- Malgrat això, no es mostra cap increment rellevant del nivell d'endeutament de les empreses en els anys objecte d'estudi.
- En darrer lloc, volem assenyalar que hi ha una concentració important d'empreses en les comarques del Baix Ebre i del Montsià. Gairebé el 87% de les empreses es localitzen en aquestes comarques (el 2009 representaven un 90%).
- Tot i que sembla que s'ha aturat la tendència a la baixa de la rendibilitat econòmica i de la rendibilitat financera de les empreses de les Terres de l'Ebre, la mitjana d'ambdues se situa al voltant de 0, i mostra una certa estabilització.

ANNEXOS

TAULA 5.A1 - PRINCIPALS LOCALITATS SEU SOCIAL DE LES EMPRESES AMB DADES DISPONIBLES

- Baix Ebre
- Montsià
- Ribera d'Ebre
- Terra Alta

Font: elaboració pròpia a partir de dades del SABI

Capítol 6

DEMOGRAFIA

MIGUEL - ÀNGEL BOVÉ
JORDI SARDÀ
DEPARTAMENT D'ECONOMIA
URV

6.1 Evolució de la població

El 2011 la població resident a les Terres de l'Ebre es va situar en 191.631 habitants, i va representar el 2,5% de la població catalana. De fet, aquest pes s'ha mantingut de manera molt estable en les darreres dècades, encara que, des del 2000, el creixement demogràfic a les Terres de l'Ebre (22,6%) s'ha situat per sobre del global de Catalunya (20,4%). Les dades de la Taula 6.1 ens permeten observar diferències significatives en el ritme de creixement de la població a les quatre comarques de les Terres de l'Ebre.

TAULA 6.1 – EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ A LES COMARQUES DE LES TERRES DE L'EBRE, 2000-2011

	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta	Terres de l'Ebre	Catalunya
2011	82.634	72.261	23.889	12.847	191.631	7.539.618
2010	82.222	72.333	24.082	12.931	191.568	7.512.381
2009	81.724	72.189	24.004	12.943	190.860	7.475.420
2008	81.304	71.058	23.844	12.885	189.091	7.364.078
2007	78.590	67.834	23.319	12.719	182.462	7.210.508
2006	76.368	65.333	23.046	12.715	177.462	7.134.697
2005	74.962	64.181	22.925	12.724	174.792	6.995.206
2004	71.708	61.989	22.632	12.464	168.793	6.813.319
2003	70.373	60.728	22.464	12.322	165.887	6.704.146
2002	68.227	59.234	22.151	12.259	161.871	6.506.440
2001	67.031	57.584	21.951	12.231	158.797	6.361.365
2000	66.274	55.828	21.993	12.189	156.284	6.261.999
Taxa de Variació	24,69%	29,44%	8,62%	5,40%	22,62%	20,40%
Taxa de creixement anual acum.	1,84%	2,15%	0,69%	0,44%	1,70%	1,55%

Font: Idescat. Padró municipal d'habitants. Recomptes. Padró continu. Institut d'Estadística de Catalunya

En aquesta evolució de la població, durant el període 2000-2011, podem destacar l'important creixement de la població de la comarca del Montsià, que, amb un 29,4%, supera en gairebé 7 punts la mitjana de les Terres de l'Ebre, i en 9

punts la del conjunt de Catalunya, encara que durant el 2011 ha vist com es reduïa la població en 72 habitants respecte al màxim assolit el 2010. També el Baix Ebre se situa en una dinàmica de creixement per sobre de la mitjana de les Terres de l'Ebre i en 4 punts per sobre del global català, i és l'única de les quatre comarques que augmenta població en relació amb les dades del 2010. En una situació contrària trobem el reduït creixement demogràfic de la Terra Alta, que, amb un 5,4%, només ha vist augmentar la població en 658 habitants, i a partir del 2010 veu com la població es comença a reduir. Per la seva banda, la Ribera d'Ebre, amb un 8,6% de creixement, també se situa molt per sota de les mitjanes ebrenca i catalana; tot i que en termes absoluts guanya 1.896 habitants, durant el 2011 ha perdut 193 habitants.

El Gràfic 6.1 ens presenta l'evolució de la població de les Terres de l'Ebre en els darrers anys i la distribució comarcal. Podem destacar els importants increments registrats en els anys 2008 i 2005, amb creixements del 3,6% i del 3,5% respectivament, i una progressiva desacceleració d'aquest important creixement demogràfic en els darrers tres anys, ja que el 2009 el creixement va ser del 0,94%, el 2010 del 0,37% i el 2011 del 0,03%, és a dir, podem dir que s'arriba a un estancament demogràfic, ja que la diferència respecte de l'any anterior és només de 63 habitants. Així doncs, els efectes de la crisi econòmica també s'acaben traduint en un creixement demogràfic més baix.

GRÀFIC 6.1 – EVOLUCIÓ DE LAPOBLACIÓ A LES TERRES DE L'EBRE, 2000-2011

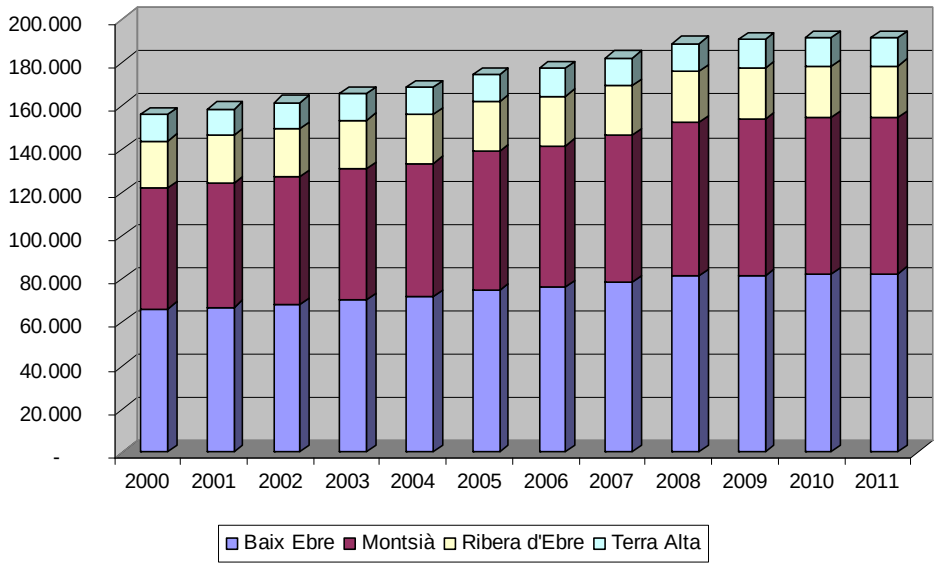

Font: elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants (Idescat)

En qualsevol cas, però, en aquests darrers onze anys, les Terres de l'Ebre han registrat una taxa de creixement anual acumulatiu de la seva població de l'1,7%, clarament per sobre de l'1,5% registrat al conjunt de Catalunya. Però cal destacar les significatives diferències des del punt de vista comarcal, de manera que el Montsià lidera el ritme de creixement amb una taxa anual acumulativa del 2,15%, molt per sobre del moderat creixement de la Terra Alta, amb una taxa anual acumulativa del 0,44%. Això ha fet que aquest última comarca hagi perdut pes en la distribució de la població de les Terres de l'Ebre, que ha passat de representar el 7,8% l'any 2000, al 6,7% l'any 2011; mentre que el Montsià ha incrementat en 2 punts el seu pes, i ha passat del 35,7% al 37,7% en el mateix període. En qualsevol cas, la comarca del Baix Ebre, amb 82.634 habitants, es manté com la comarca amb més població i representa el 43,1% de la població de les Terres de l'Ebre; també incrementa en 0,6 punts el pes respecte de l'any 2000. Pel que fa a la Ribera d'Ebre, el baix ritme de creixement també li ha fet perdre pes en la distribució de la població, ja que el 12,5% de l'any 2011 se situa 1,6 punts per sota del nivell del 2000. Si comparem la distribució comarcal de la població respecte de l'any anterior, el 2010, els percentatges són molt similars, si bé el Baix Camp registra un lleuger increment de 0,2 punts percentuals, a costa de les petites reduccions del pes de les altres tres comarques: la Ribera d'Ebre baixa 0,1 punts, el Montsià i la Terra Alta 0,05 respectivament.

GRÀFIC 6.2 – DISTRIBUCIÓ COMARCAL DE LA POBLACIÓ A LES TERRES DE L'EBRE

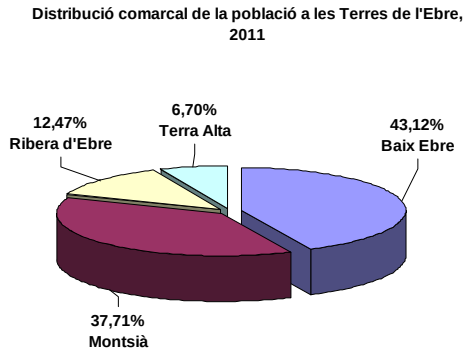

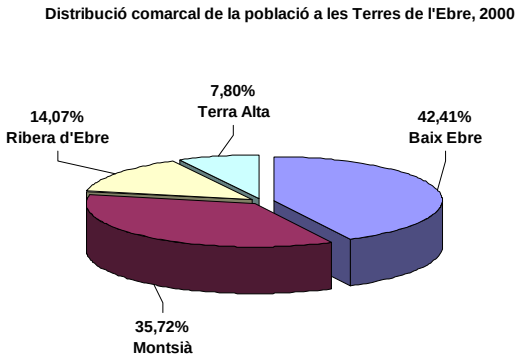

Font: elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants (Idescat)

6.2 Dimensió dels municipis i creixement demogràfic

Si ens fixem en la dimensió dels municipis de les Terres de l'Ebre i en la manera com s'hi distribueix la població, podem observar un elevat nivell de concentració, ja que, segons les dades de l'any 2011, el 53,4% de la població de les Terres de l'Ebre es concentra en els 6 municipis més grans. De fet, Tortosa, amb 34.432 habitants, ja en concentra el 18%, i els 21.445 habitants d'Amposta ja representen el 29,2% de la població de les Terres de l'Ebre. Si a aquestes dues capitals de les comarques més poblades hi afegim els altres quatre municipis amb més de 8.000 habitants (Sant Carles de la Ràpita, Deltebre, Alcanar i Roquetes) arribem al 53,4% que hem assenyalat anteriorment. Si a aquests hi sumem els 13 municipis següents que tenen més de 3.000 habitants, aleshores en aquests 19 municipis més grans s'hi concentra el 84,6% de la població. D'aquests municipis, només n'hi ha un de la Terra Alta (Gandesa) i tres de la Ribera d'Ebre (Móra d'Ebre, Flix i Móra la Nova), fet que torna a evidenciar l'elevada concentració de població de les Terres de l'Ebre als municipis del Baix Ebre i del Montsià (un 80,8%).

D'altra banda, l'anàlisi de l'evolució de la població de les Terres de l'Ebre en l'àmbit municipal ens permet buscar algun tipus de relació entre la dimensió demogràfica dels municipis i el ritme de creixement de la seva població.

GRÀFIC 6.3 – RELACIÓ ENTRE DIMENSIÓ DEL MUNICIPI I EL SEU CREIXEMENT, TERRES DE L'EBRE, 2000-2011

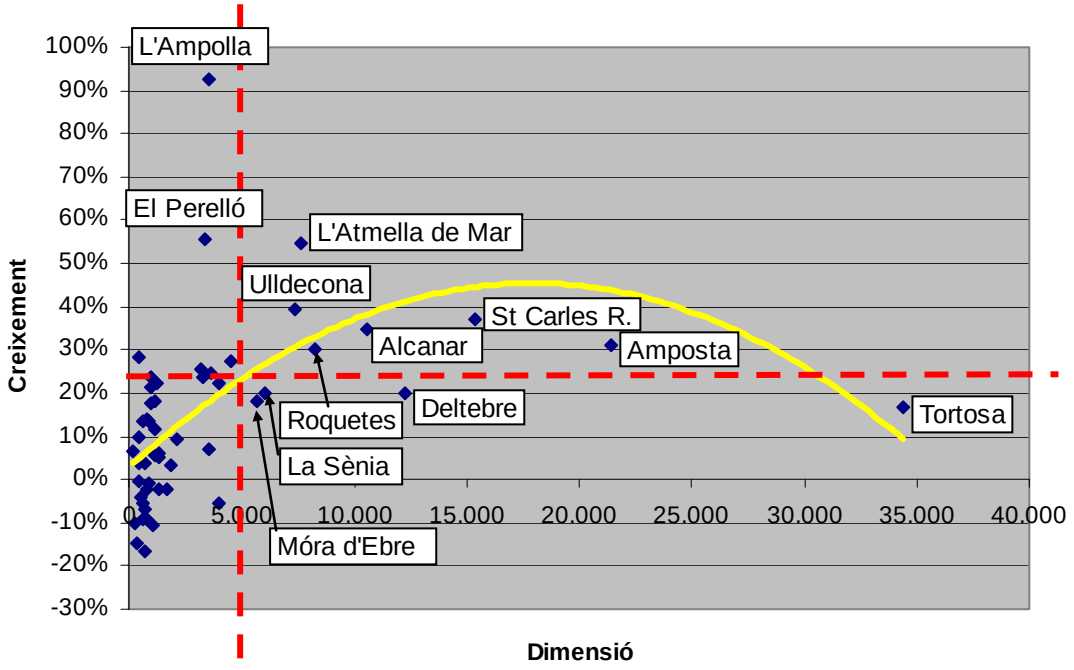

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat

El gràfic 6.3 mostra aquesta relació i ens permet veure com, en línies generals, són els municipis mitjans els que han registrat un creixement demogràfic més gran durant el període 2000-2011, mentre que en els dos municipis més grans (Tortosa i Amposta) el creixement ha estat més moderat, fins i tot inferior a la mitjana, en el cas de Tortosa; mentre que en els municipis més petits, en general, el creixement és força inferior a la mitjana. Cal remarcar, però, les excepcions que suposen el cas de l'Ampolla i el Perelló, que tot i tenir una població inferior als 5.000 habitants, són els municipis que registren un creixement demogràfic més gran en aquest període. Si centrem la nostra anàlisi en els municipis de menys de 5.000 habitants, i excloem aquests dos que tenen un creixement tan espectacular, el Gràfic 6.4 ens permet observar com els municipis de més de 3.000 habitants han crescut per sobre del 20%, si exceptuem els casos de Sant Jaume d'Enveja, que només creix un 7,1%, i el de Flix, que perd un 5,7% de població en els darrers 11 anys. D'altra banda, també destaca el creixement de la població de municipis més petits, com Freginals, Aldover, Benissanet i Rasquera, que supera també el 20%. Entre els municipis que pateixen una pèrdua més gran

de població hi trobem Bot (-16,5%), la Pobla de Massaluca (-14,7%), la Fatarella (-10,7%) i Caseres (-10,2%), tots quatre a la Terra Alta. També podem destacar la situació d'Ascó i Riba-roja d'Ebre (a la Ribera d'Ebre), que són, amb la Fatarella, els únics municipis d'una dimensió entre 1.000 i 2.000 habitants que perden població durant aquest període.

GRÀFIC 6.4 – RELACIÓ ENTRE DIMENSIÓ DELS MUNICIPIS DE MENYS DE 5.000 HABITATS I EL SEU CREIXEMENT. TERRES DE L'EBRE, 2000-2011

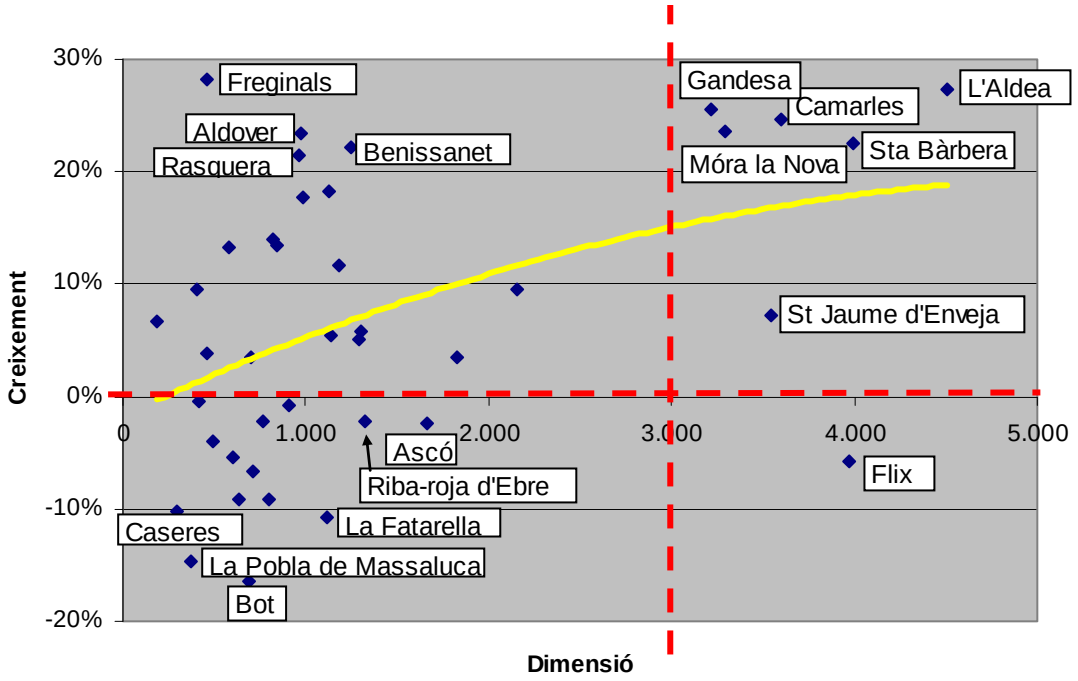

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat

Aquesta anàlisi de la relació entre dimensió i creixement demogràfic ens permet establir una tipologia de municipis de les Terres de l'Ebre que els classifica en 5 grups, tal com presenta la Taula 6.2. En el primer grup hi trobem els dos municipis assenyalats de l'Ampolla i el Perelló, de dimensió mitjana, que amb menys de 5.000 habitants registren els creixements més grans de totes les Terres de l'Ebre. En el segon grup trobem 6 municipis grans (de més de 5.000 habitants) que creixen per sobre de la mitjana (22,6%), en què destaca el creixement de l'Ametlla de Mar amb un 54,7%, mentre els altres municipis varien entre el 39,6% d'Ulldecona i el 30,1% de Roquetes. En el tercer grup trobem els

municipis grans que creixen per sota de la mitjana (entre els 16,8% de Tortosa i el 20,1% de la Sènia). El quart grup està format pels municipis entre 3.000 i 5.000 habitants que creixen per sobre del 20%, aquí hi podem trobar municipis de dimensió mitjana com l'Aldea, Gandesa o Camarles. El cinquè grup està format també per municipis entre 3.000 i 5.000 habitants, però que no creixen tant com els anteriors (el cas de Sant Jaume d'Enveja) o que fins i tot perden població (el cas de Flix). El sisè grup està format per municipis de menys de 3.000 habitants però amb un creixement demogràfic superior al 20% (Freginals, Aldover, Benissanet i Rasquera). El setè grup està format per municipis de menys de 3.000 habitants que tenen un creixement inferior al 20%, amb una tipologia forma diversa, que aniria des de Masdenverge, amb un creixement del 18,3%, fins a Tivissa, amb un creixement del 3,4%. Finalment, el vuitè grup el formarien els municipis de menys de 3.000 habitants que perden població; aquí també la tipologia és diversa i aniria des de la Palma d'Ebre, que perd un 0,5% de la població, fins a Bot, on la reducció és del 16,5%. En aquest grup també hi hauria tres municipis entre 1.000 i 2.000 habitants que perden població, com és el cas d'Ascó, Riba-roja d'Ebre i la Fatarella.

TAULA 6.2 – TIPOLOGIA DELS MUNICIPIS DE LES TERRES DE L'EBRE SEGONS LA RELACIÓ DIMENSIÓ – CREIXEMENT (2000-2011)

municipis de menys de 5.000 hab. que creixen molt per sobre de la mitjana		
L'Ampolla	3.529	92,7%
El Perelló	3.336	55,5%
municipis de més de 5.000 hab. que creixen per sobre de la mitjana		
L'Ametlla de Mar'	7.649	54,7%
Ulldecona	7.404	39,6%
Sant Carles de la Ràpita	15.338	37,0%
Alcanar	10.601	34,6%
Amposta	21.445	31,0%
Roquetes	8.280	30,1%
municipis de més de 5.000 hab. que creixen per sota de la mitjana		
La Sènia	6.045	20,1%
Deltebre	12.302	20,0%
Móra d'Ebre	5.699	18,3%
Tortosa	34.432	16,8%
municipis entre 3.000 i 5.000 hab. que creixen per sobre del 20%		
Aldea, l'	4.376	23,4%
Gandesa	3.222	25,7%
Camarles	3.617	25,3%
Móra la Nova	3.238	21,7%
Santa Bàrbara	3.965	21,7%
municipis entre 3.000 i 5.000 hab. que NO creixen per sobre del 20%		
Sant Jaume d'Enveja	3.541	7,1%
Flix	3.969	-5,7%
municipis de menys de 3.000 hab. que creixent per sobre del 20%		
Freginals	464	28,2%
Aldover	978	23,5%
Benissanet	1.249	22,2%
Rasquera	962	21,5%
municipis de menys de 3.000 hab. que creixent per sota del 20%		
Masdenverge	1.131	18,3%
Ginestar	986	17,8%
Godall	822	14,0%
Galera, la	846	13,4%
Garcia	580	13,3%
Corbera d'Ebre	1.180	11,7%
Batea	2.150	9,5%
,,,,,,,,	,,,,,,	,,,,,,,
municipis de menys de 3.000 hab. que perden població		
Ascó	1.665	-2,5%
Riba-roja d'Ebre	1.321	-2,1%
,,,,,,,,	,,,,,,	,,,,,,,
Benifallet	803	-9,1%
Mas de Barberans	635	-9,2%
Caseres	292	-10,2%
Fatarella, la	1.111	-10,7%
Pobla de Massaluca, la	377	-14,7%
Bot	693	-16,5%

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat

6.3 Estructura de la població

La piràmide d'edat de la població de les Terres de l'Ebre, per a l'any 2011, presenta un perfil amb una reducció clara de la base i l'eixamplament de la part superior (especialment en les dones), característic de les societats desenvolupades, tal com podem observar al Gràfic 6.5, cosa que reflecteix el progressiu envelliment de la població. També es pot apreciar una certa recuperació en les cohorts més joves, ja que el grup de 0 a 4 anys representa un 5% de la població i supera el percentatge de la cohort de 5 a 9 anys (un 4,7%) i a les de 10 a 14 anys i de 15 a 19. Aquesta última amb un 4,5% és el segment de joves amb menys individus, d'acord amb les dades de la Taula 6.3.

GRÀFIC 6.5 – ESTRUCTURA DE L APOBLACIÓ PER EDAT I SEXE. TERRES DE L'EBRE 2011

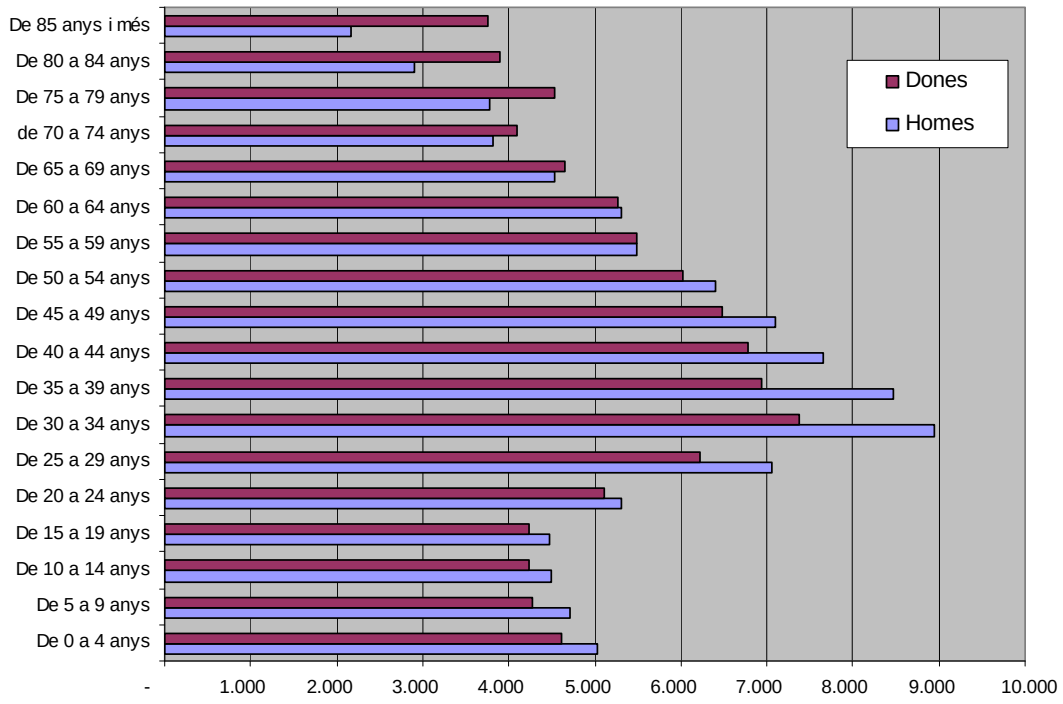

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat (Padró continu)

D'altra banda, també podem observar que la cohort amb més individus és la dels 30 als 34 anys, que representa el 8,5% de la població de les Terres de l'Ebre, seguit de les cohorts d'entre 35 a 39 anys (8%) i de 40 a 44 anys (7,5%).

D'aquesta manera se segueix un perfil força similar al del conjunt de Catalunya, encara que a les Terres de l'Ebre les cohorts de més de 60 anys tenen un pes més gran, en detriment de les generacions més joves, fet que han de recollir els índexs d'envelliment.

TAULA 6.3 – ESTRUCTURA DE LA POBLACIÓ PER EDAT I SEXE. TERRES DE L'EBRE 2011

	Homes	Dones	Total	% a Terres de l'Ebre	% a Catalunya
De 0 a 4 anys	5.022	4.608	**9.630**	**5,0%**	5,7%
De 5 a 9 anys	4.706	4.281	**8.987**	**4,7%**	5,2%
De 10 a 14 anys	4.487	4.239	**8.726**	**4,6%**	4,6%
De 15 a 19 anys	4.467	4.232	**8.699**	**4,5%**	4,5%
De 20 a 24 anys	5.306	5.104	**10.410**	**5,4%**	5,2%
De 25 a 29 anys	7.067	6.228	**13.295**	**6,9%**	6,9%
De 30 a 34 anys	8.950	7.371	**16.321**	**8,5%**	9,0%
De 35 a 39 anys	8.474	6.932	**15.406**	**8,0%**	9,1%
De 40 a 44 anys	7.655	6.786	**14.441**	**7,5%**	8,1%
De 45 a 49 anys	7.105	6.490	**13.595**	**7,1%**	7,3%
De 50 a 54 anys	6.409	6.023	**12.432**	**6,5%**	6,6%
De 55 a 59 anys	5.483	5.482	**10.965**	**5,7%**	5,7%
De 60 a 64 anys	5.315	5.274	**10.589**	**5,5%**	5,3%
De 65 a 69 anys	4.539	4.649	**9.188**	**4,8%**	4,4%
de 70 a 74 anys	3.826	4.093	**7.919**	**4,1%**	3,6%
De 75 a 79 anys	3.776	4.531	**8.307**	**4,3%**	3,6%
De 80 a 84 anys	2.897	3.894	**6.791**	**3,5%**	2,7%
De 85 anys i més	2.169	3.761	**5.930**	**3,1%**	2,4%
Total	97.653	93.978	**191.631**	**100,0%**	100,0%

Font: Idescat. Padró continu.

L'anàlisi de l'estructura de la població per edat i sexe també ens permet posar de relleu la presència d'homes més gran en les cohorts entre 25 i 44 anys, en què trobem 4.829 homes més que dones. Mentre que en el segment que va dels 0 als 19 anys, aquesta diferència només és de 1.322 homes. De manera que, tot i que neixen més homes que dones, això no explicaria totalment la presència masculina tan gran en els trams de més participació en el mercat laboral i caldria buscar l'explicació en una immigració masculina més gran. D'altra banda, com és tradicional, aquesta presència d'homes més gran s'inverteix a partir dels 60 anys, i es va incrementant en les cohorts de més edat. D'aquesta manera, en les cohorts de més de 70 anys trobem 3.611 dones més que homes, a causa de la seva esperança de vida més gran.

D'altra banda, la Taula 6.4 recull l'estructura per edats de la població a les comarques de les Terres de l'Ebre, i es posa de manifest el pes més petit de les generacions més joves a les comarques de la Ribera d'Ebre i de la Terra Alta, que són les comarques amb menys població. Com a conseqüència, en aquests mateixes comarques, el pes de les generacions de més edat supera clarament la mitjana de les Terres de l'Ebre. Així, per exemple, la població de més de 84 anys a la Terra Alta representa el 4,6% de la població comarcal, mentre que aquest mateix indicador, al conjunt de Catalunya, se situa en el 2,4%.

TAULA 6.4 – ESTRUCTURA DE LA POBLACIÓ PER EDAT. COMARQUES DE LES TERRES DE L'EBRE, 2011

	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta	Terres de l'Ebre	Catalunya
De 0 a 4 anys	5,1%	5,4%	4,1%	3,9%	**5,0%**	5,7%
De 5 a 9 anys	4,8%	5,0%	4,0%	3,9%	**4,7%**	5,2%
De 10 a 14 anys	4,7%	4,5%	4,5%	3,9%	**4,6%**	4,6%
De 15 a 19 anys	4,7%	4,4%	4,6%	3,9%	**4,5%**	4,5%
De 20 a 24 anys	5,3%	5,6%	5,5%	5,1%	**5,4%**	5,2%
De 25 a 29 anys	6,8%	7,4%	6,3%	6,3%	**6,9%**	6,9%
De 30 a 34 anys	8,5%	9,2%	7,4%	7,1%	**8,5%**	9,0%
De 35 a 39 anys	8,2%	8,6%	6,8%	6,5%	**8,0%**	9,1%
De 40 a 44 anys	7,6%	7,9%	6,9%	6,8%	**7,5%**	8,1%
De 45 a 49 anys	7,1%	7,0%	7,5%	6,7%	**7,1%**	7,3%
De 50 a 54 anys	6,3%	6,2%	7,7%	6,7%	**6,5%**	6,6%
De 55 a 59 anys	5,6%	5,4%	6,6%	6,4%	**5,7%**	5,7%
De 60 a 64 anys	5,7%	5,0%	5,9%	6,5%	**5,5%**	5,3%
De 65 a 69 anys	4,9%	4,4%	5,2%	5,3%	**4,8%**	4,4%
de 70 a 74 anys	4,2%	3,9%	4,2%	4,9%	**4,1%**	3,6%
De 75 a 79 anys	4,3%	4,0%	4,7%	6,0%	**4,3%**	3,6%
De 80 a 84 anys	3,4%	3,3%	4,0%	5,5%	**3,5%**	2,7%
De 85 anys i més	2,8%	2,8%	4,1%	4,6%	**3,1%**	2,4%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	**100,0%**	100,0%

Font: Idescat. Padró continu.

La Taula 6.5 recull els principals indicadors d'estructura del població de les Terres de l'Ebre i de les seves comarques, així com la comparativa amb el conjunt de Catalunya. Si ens fixem en l'índex d'envelliment, definit com el quocient entre el nombre de persones de 65 anys i més, i el nombre de joves menors de 15 anys (expressat en tant per cent), podem observar com les Terres de l'Ebre, l'any 2010, presenten un índex d'envelliment (138 %) força més elevat que al global de Catalunya (106%), encara que aquest indicador s'ha reduït considerablement amb relació a l'any 2000 (que era del 170%). Per tant, en aquests deu anys s'ha

produït un rejoveniment de la població ebrenca, malgrat les importants diferències des del punt de vista comarcal. De manera que podem observar l'elevat índex d'envelliment a la Terra Alta, amb un 234%, que significa que la població de més de 65 anys supera en més del doble la de menys de 15 anys. A la Ribera d'Ebre l'índex d'envelliment també és força elevat, si el comparem amb les mitjanes de Catalunya i de les Terres de l'Ebre, mentre que al Montsià, amb un 125%, i al Baix Ebre, amb un 127%, aquest índex d'envelliment de la població és inferior a la mitjana de les Terres de l'Ebre, però al voltant de 20 punts per sobre del nivell global de Catalunya.

TAULA 6.5 – INDICADORS D'ESTRUCTURA DE LA POBLACIÓ A LES COMARQUES DE LES TERRES DE L'EBRE

	Índex d'envelliment	Índex de dependència juvenil	Índex de dependència senil	Índex de dependència global	Índex de recanvi de la població en edats actives
Baix Ebre					
2010	127	23	29	52	118
2000	163	20	33	53	88
Montsià					
2010	125	22	28	50	114
2000	154	20	31	51	83
Ribera d'Ebre					
2010	181	19	35	54	127
2000	192	20	39	59	80
Terra Alta					
2010	234	18	42	60	169
2000	266	18	48	65	102
Terres de l'Ebre					
2010	**138**	**22**	**30**	**52**	**121**
2000	**170**	**20**	**34**	**54**	**86**
Catalunya					
2010	**106**	**23**	**25**	**48**	**117**
2000	**126**	**20**	**25**	**45**	**85**

Font: elaboració propia a partir de les dades de l'Idescat.

En canvi, amb relació a l'índex de dependència juvenil, definit com el quocient entre el nombre de joves menors de 15 anys i el nombre de persones entre 15 a 64 anys (expressat en tant per cent), els valors a les comarques de les Terres de l'Ebre se situen en uns valors força similars als globals de Catalunya, ja que el 2010, la mitjana de les Terres de l'Ebre d'aquest índex és del 22%, i es mou entre el 18% de la Terra Alta i el 23% del Baix Ebre, mentre que Catalunya registra un 23%. De manera que el pes de les cohorts de menys de 15 anys amb relació a la

població potencialment activa de les Terres de l'Ebre és força similar a la del conjunt de Catalunya.

Pel que fa a l'índex de dependència senil, definit com el quocient entre el nombre de persones de 65 anys i més, i el nombre de persones de 15 a 64 anys (expressat en tant per cent), a les Terres de l'Ebre aquest indicador registra un valor del 30%, l'any 2010, i es redueix en quatre punts respecte de l'any 2000, tot i que se situa clarament per sobre del 25% registrat en el conjunt de Catalunya. Des del punt de vista comarcal, totes les comarques també redueixen el valor d'aquest indicador respecte dels valors del 2000, encara que la Terra Alta es manté 12 punts per sobre de la mitjana de les Terres de l'Ebre.

D'altra banda, si volem mesurar la càrrega que representa la població en edats dependents per a la població en edat de treballar, l'índex de dependència global ens indica la relació entre la població de més de 64 anys i de menys de 15 anys respecte al grup comprès entre aquestes dues edats (expressat en tant per cent). Al global de les Terres de l'Ebre, aquest indicador, per a l'any 2010, se situa en el 52%, que equival gairebé a una relació d'una persona dependent per cada dues persones en edat de treballar, i que se situa una mica per sobre del 48% registrat al conjunt de Catalunya. En l'àmbit comarcal observem un comportament similar a l'índex de dependència senil, ja que la Terra Alta registra el valor més elevat, un 60% (és a dir, 1 dependent per cada 1,6 persones en edat de treballar), mentre que el Montsià se situa lleugerament per sota de la mitjana ebrenca, amb un 50%.

Finalment, l'índex de recanvi de la població en edats actives, definit com el quocient entre el nombre de persones entre 60 i 64 anys i el nombre de persones entre 15 i 19 anys (expressant en tant per cent), ens indica la capacitat de reemplaçament de la cohort que està més a prop de jubilar-se. En aquest cas, els valors més elevats signifiquen una capacitat de recanvi més petita per la generació que està a punt d'abandonar el mercat laboral. En aquest aspecte, el conjunt de les Terres de l'Ebre presenten uns valors bastant similars als globals de Catalunya, un 121 i un 117% respectivament, encara que amb una disparitat comarcal força acusada, entre el 169% de la Terra Alta i el 114% del Montsià.

6.4 Creixement natural i migracions

Al principi d'aquest capítol ja s'ha presentat l'important creixement demogràfic registrat a les Terres de l'Ebre des de l'any 2000, que es tradueix en l'increment de població del 22,6% entre el 2000 i el 2010. En aquest apartat presentem l'anàlisi de les causes demogràfiques d'aquest creixement de la població, per això cal tenir en compte les variacions del creixement natural de la població i del creixement migratori, d'acord amb les dades de la Taula 6.6.

TAULA 6.6 – EVOLUCIÓ DE LES TAXES DE CREIXEMENT DE LA POBLACIÓ A LES TERRES DE L'EBRE I A CATALUNYA. 2000-2010

	Terres de l'Ebre			Catalunya		
	Taxa bruta de creixement TOTAL	Taxa bruta de creixement NATURAL	Taxa bruta de creixement MIGRATORI	Taxa bruta de creixement TOTAL	Taxa bruta de creixement NATURAL	Taxa bruta de creixement MIGRATORI
2010	-0,34	0,15	-0,49	4,75	3,40	1,34
2009	-2,82	0,31	-3,12	4,90	3,41	1,49
2008	9,73	0,67	9,06	16,53	4,04	12,49
2007	39,47	0,06	39,40	20,68	3,40	17,28
2006	30,40	-0,07	30,47	21,10	3,54	17,57
2005	25,96	-1,67	27,64	21,09	2,68	18,41
2004	31,04	-2,11	33,15	22,23	2,92	19,31
2003	14,51	-2,44	16,95	18,63	1,96	16,67
2002	16,53	-2,28	18,80	26,68	1,71	18,92
2001	11,02	-2,39	13,41	16,43	1,42	15,01
2000	12,36	-2,61	14,97	12,67	1,31	11,36

Font: Idescat.

Taxa bruta de creixement total

Quocient entre la variació en els efectius d'una població, expressada com a diferència entre la xifra d'habitants inicial i final d'un període, i la població a la meitat del període. S'expressa en tant per mil.

Taxa bruta de creixement natural

Quocient entre el saldo natural, expressat com a diferència entre el nombre de naixements i el nombre de defuncions registrats, en un any determinat i la població a la meitat del període. S'expressa en tant per mil.

Taxa bruta de creixement migratori

Quocient entre el saldo migratori en un any determinat i la població a la meitat del període. Per al període 1986-2001, el saldo migratori s'estima a partir de l'equació compensadora (creixement total = creixement natural + creixement migratori). Per a l'any 2002 i posteriors el saldo migratori es calcula sumant els saldos migratoris intern i extern. S'expressa en tant per mil.

L'evolució de la taxa bruta de creixement total de les Terres de l'Ebre ens permet observar l'espectacular creixement de la població entre els anys 2004 i 2007, amb taxes del 31‰, 26‰, 30‰ i 39‰ respectivament, molt superiors als importants creixements registrats al conjunt de Catalunya, que es mouen al voltant del 21‰ en aquests mateixos anys. També es detecta clarament una forta desacceleració durant el 2008 (9,7‰), que es converteix en decreixement el 2009

(-2,8‰) i el 2010 (-0,3‰), mentre que al conjunt català la desacceleració és molt més suau i tant en el 2009 com en el 2010 encara creix en un 4,9‰ i un 4,7‰ respectivament. Si analitzem el comportament de les dues components del creixement total, podem observar clarament com fins al 2006 el fort creixement de la població a les Terres de l'Ebre es degut, exclusivament, al creixement migratori, ja que la taxa bruta de creixement natural és negativa i no canvia de signe fins al 2007, encara que amb un increment tant petit que el creixement demogràfic fins al 2008 és gairebé totalment imputable al creixement migratori. Per tant, quan es redueix la taxa bruta de creixement migratori l'any 2008 i passa a ser negativa a partir de l'any 2009, com a conseqüència evident dels efectes de la crisi econòmica, el creixement total de la població queda afectat de manera molt significativa. Si ho comparem amb el global de Catalunya, observem com la taxa bruta de creixement natural sempre s'ha mantingut positiva durant en aquest anys i la intensitat migratòria no ha estat tan espectacular com a les Terres de l'Ebre, en els anys de fort creixement, ni s'ha arribat a valors negatius a partir del 2009.

Lògicament, l'evolució del creixement natural d'una població està condicionada pel comportament dels naixements i de les defuncions. Si comparem els indicadors de fecunditat de les Terres de l'Ebre amb els de Catalunya (Taula 6.7), observem una taxa bruta de natalitat més baixa a les Terres de l'Ebre, però aquesta diferència se situa en els darrers anys al voltant de l'1,5‰. També observem una diferència similar en els valors de la taxa global de fecunditat general i encara és més petita en termes de l'indicador conjuntural de fecunditat. Per tant, no sembla que hi hagi excessives diferències pel costat del comportament de la natalitat, tot i que a les Terres de l'Ebre es registri aproximadament un naixement i mig menys per cada mil habitants que en el conjunt de Catalunya. Això en termes agregats equivaldria a dir que cada any neixen a les Terres de l'Ebre 200 persones menys de les que naixerien si la taxa de natalitat se situés en la mitjana catalana.

TAULA 6.7 – INDICADORS DE FECUNDITAT A LES TERRES DE L'EBRE I A CATALUNYA, 2000-2009

	Terres de l'Ebre			Catalunya		
	Taxa bruta de natalitat	Taxa global de fecunditat general	Indicador conjuntural de fecunditat	Taxa bruta de natalitat	Taxa global de fecunditat general	Indicador conjuntural de fecunditat
2010	9,88	43,95	1,44	11,33	46,3	1,47
2009	10,33	45,54	1,49	11,50	46,51	1,47
2008	10,42	45,62	1,50	12,19	48,93	1,54
2007	10,06	43,92	1,44	11,68	46,59	1,46
2006	9,96	43,50	1,42	11,69	46,44	1,45
2005	9,46	41,15	1,34	11,57	45,79	1,43
2004	8,93	38,71	1,22	11,41	44,95	1,41
2003	8,74	37,71	1,25	11,07	43,44	1,37
2002	8,67	37,35	1,24	10,60	41,48	1,32
2001	8,65	37,17	1,25	10,27	40,05	1,29
2000	8,93	38,36	1,29	10,22	39,75	1,29

Font: Idescat.

Taxa bruta de natalitat

Quocient entre el nombre de nascuts vius registrats en un any determinat i la població a la meitat del període. És l'indicador més genèric del fenomen de la natalitat, però no descriu el comportament reproductiu d'una població, ni tampoc té en compte la seva estructura per edats. S'expressa en tant per mil.

Taxa global de fecunditat general

Relació entre el nombre de nascuts vius per cada 1.000 dones en edat fèrtil (entre 15 i 49 anys).

Indicador conjuntural de fecunditat

Expressa el nombre de fills que tindria una dona hipotètica al final de la seva vida reproductiva, si al llarg d'aquesta vida el seu comportament fos idèntic al que reflecteix la sèrie de taxes específiques de fecunditat per edat. S'expressa com a nombre mitjà de fills per dona.

Si analitzem el comportament de les defuncions, la taxa bruta de mortalitat de les Terres de l'Ebre (9,7‰) se situa gairebé 1,5 punts per sobre de la del conjunt de Catalunya (7,2‰), tal com presenta la Taula 6.8. És a dir, que s'hi produeixen 1,5 defuncions més per cada 1.000 habitants. Si a aquest fet hi afegim una taxa de natalitat més baixa, tenim com a resultat el menor ritme de creixement natural de la població a les Terres de l'Ebre. Amb relació a la taxa de mortalitat infantil, podem observar que després de dos anys (2008 i 2009) en què a les Terres de l'Ebre aquest indicador s'havia situat força per sobre de la mitjana catalana, s'ha reduït de manera significativa, tot i que es manté 0,6 punts per sobre del conjunt de Catalunya.

TAULA 6.8 – INDICADORS DE MORTALITAT, 2000-2010

	Terres de l'Ebre		Catalunya	
	Taxa bruta de mortalitat	Taxa de mortalitat infantil	Taxa bruta de mortalitat	Taxa de mortalitat infantil
2010	9,73	3,26	7,92	2,63
2009	10,02	6,74	8,08	3,10
2008	9,75	7,22	8,15	3,10
2007	10,00	3,29	8,28	2,70
2006	10,03	0,57	8,16	2,61
2005	11,13	1,86	8,89	2,74
2004	11,05	1,35	8,49	3,22
2003	11,18	4,24	9,12	2,97
2002	10,95	5,78	8,89	3,32
2001	11,04	2,94	8,85	3,24
2000	11,54	5,77	8,91	3,48

Font: Idescat.

Taxa bruta de mortalitat
Quocient entre el nombre de defuncions registrades en un any determinat i la població a la meitat del període. S'expressa en tant per mil.

Taxa de mortalitat infantil
Quocient entre les defuncions de menors d'1 any i els nascuts vius del mateix període. S'expressa en tant per mil.

Com ja hem indicat al principi d'aquest apartat, i d'acord amb les dades de la Taula 6.6, el factor del creixement demogràfic a les Terres de l'Ebre en els últims onze anys ha estat la immigració. La Taula 6.9 ens presenta l'evolució de la població de les Terres de l'Ebre tenint en compte el lloc de naixement dels residents.

TAULA 6.9 – POBLACIÓ SEGONS EL LLOC DE NAIXEMENT A LES TERRES DE L'EBRE, 2000-2011

	Catalunya			Resta Estat	Estranger	TOTAL
	Mateixa comarca	Altra comarca	Total Catalunya			
2011	104.855	30.756	135.611	17.842	38.178	191.631
2010	104.766	30.828	135.594	18.098	37.876	191.568
2009	104.230	30.553	134.783	18.235	37.842	190.860
2008	104.086	30.146	134.232	18.396	36.463	189.091
2007	104.052	29.714	133.766	18.378	30.318	182.462
2006	104.073	28.949	133.022	18.320	26.120	177.462
2005	104.165	28.574	132.739	18.262	23.791	174.792
2004	104.104	28.168	132.272	18.217	18.304	168.793
2003	104.557	27.906	132.463	18.213	15.211	165.887
2002	105.151	27.708	132.859	18.356	10.656	161.871
2001	105.505	27.622	133.127	18.487	7.183	158.797
2000	105.731	27.503	133.234	18.596	4.454	156.284

Font: Idescat. Padró continu.

Aquests dades ens mostren l'important creixement del nombre d'habitants de les Terres de l'Ebre que han nascut a l'estranger, que ha passat de 4.454 persones l'any 2000, a 38.178 l'any 2011, i en pocs anys ha passat de representar el 2,8% de la població al 19,9%. D'altra banda, també s'ha reduït en termes absoluts el nombre d'habitants nascuts a la mateixa comarca, que ha passat dels 105.731 del 2000 als 104.855 el 2011, que representen el 54,7% de la població, mentre que l'any 2000 representaven el 67,6%. També s'ha reduït el percentatge d'habitants nascuts al conjunt de Catalunya i els de la resta de l'Estat. En qualsevol cas, podem veure que el 2011 continua la tendència a augmentar el nombre d'habitants nascuts a l'estranger, la progressiva reducció dels nascuts a la resta de l'estat i també es manté l'increment dels nascuts a Catalunya, gràcies al creixement dels nascuts a les Terres de l'Ebre, ja que el nombre de nascuts a la resta de Catalunya disminueix per primera vegada des del 2000.

GRÀFIC 6.6 – DISTRIBUCIÓ DE LA POBLACIÓ DE LES TERRES DE L'EBRE SEGONS LLOC DE NAIXEMENT, 2011

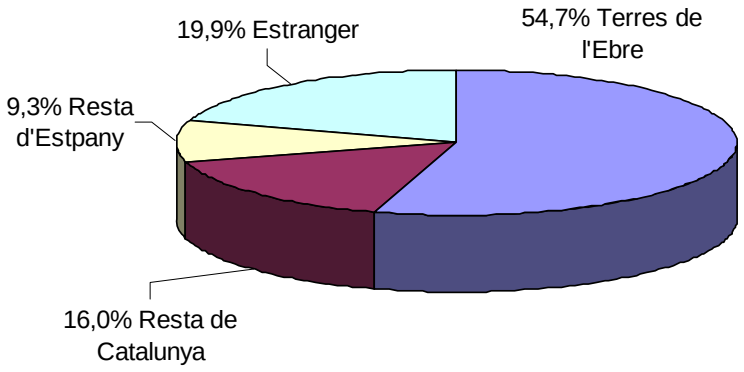

D'altra banda, aquesta distribució de la població de les Terres de l'Ebre segons el lloc de naixement canvia de forma prou significativa segons la comarca, tal com ens mostra la Taula 6.10.

TAULA 6.10 POBLACIÓ SEGONS EL LLOC DE NAIXEMENT. COMARQUES DE LES TERRES DE L'EBRE, 2011

	Catalunya			Resta Estat	Estranger	TOTAL
	Mateixa comarca	Altra comarca	Total Catalunya			
Baix Ebre	50.705	7.948	58.653	7.045	16.936	82.634
Montsià	34.212	15.058	49.270	7.497	15.494	72.261
Ribera d'Ebre	12.407	4.947	17.354	2.580	3.955	23.889
Terra Alta	7.531	2.803	10.334	720	1.793	12.847
Terres de l'Ebre	**104.855**	**30.756**	**135.611**	**17.842**	**38.178**	**191.631**

Font: Idescat

Així podem observar com les persones nascudes a l'estranger, en el cas de la Terra Alta només representen el 14% de la població, força per sota del gairebé 20% del conjunt de les Terres de l'Ebre. En canvi, al Montsià, amb un 21,4% i al Baix Ebre amb un 20,5%, la població estrangera té un pes molt superior, mentre que a la Ribera d'Ebre amb un 16,6%, es trobaria en una situació intermèdia. La Terra Alta també registra el percentatge més baix de població nascuda a la resta de l'Estat, amb un 5,6%. El Baix Ebre també se situa per sota de la mitjana amb un 8,5%, mentre que la Ribera d'Ebre, amb un 10,8%, i el Montsià, amb un 10,4%, registren els valors més alts. Això fa que, de les quatre comarques, la Terra Alta sigui la que tingui un percentatge més elevat de població nascuda a Catalunya, un 80,4%; mentre que el valor més baix d'aquest percentatge es registra al Montsià amb un 68,2%.

L'evolució de la distribució de la població de les Terres de l'Ebre per nacionalitats ens indica un creixement important dels habitants procedents d'altres països de la Unió Europea, que han passat de representar el 0,7% de la població l'any 2000 a significar el 10,9%, de manera que en termes absoluts han passat de les 1.081 persones a les 20.893, tot i que en el darrer any aquest col·lectiu s'ha reduït en 75 persones, amb la qual cosa s'ha trencat la tendència històrica de creixement. L'altre grup d'estrangers més rellevant són els africans, que, amb 8.493 persones, representen el 4,4% de la població de les Terres de l'Ebre i continuen la seva tendència creixent. A continuació se situarien els 3.523 habitants d'origen sud-americà, que representen el 1,8 % de la població, però que han reduït en 454 el seu nombre respecte al 2010.

TAULA 6.11 – POBLACIÓ SEGONS NACIONALITAT A LES TERRES DE L'EBRE, 2000-2011

	Espanyola	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania	Total
2011	153.329	20.893	2.403	8.493	467	3.523	2.523	191.631
2010	153.523	20.968	2.386	8.102	497	3.977	2.115	191.568
2009	153.122	21.257	2.439	7.417	487	4.099	2.039	190.860
2008	152.968	20.443	2.343	6.698	423	4.120	2.096	189.091
2007	152.720	15.989	1.964	5.774	317	3.690	2.008	182.462
2006	152.084	5.401	9.165	5.278	282	3.449	1.803	177.462
2005	151.989	4.438	8.215	4.909	284	3.639	1.318	174.792
2004	151.698	2.295	6.831	3.832	217	3.112	808	168.793
2003	151.923	1.947	5.309	3.335	226	2.569	578	165.887
2002	152.448	1.449	3.058	2.502	195	1.804	415	161.871
2001	152.879	1.224	1.572	1.795	171	938	218	158.797
2000	153.084	1.081	397	1.156	141	320	105	156.284

Font: Idescat. Padró continu.

Una altra manera d'observar la intensitat del fenomen immigratori a les Terres de l'Ebre és gràcies a la informació sobre l'any d'arribada al municipi de residència actual, que es presenta a la Taula 6.12, també des del punt de vista comarcal. Aquestes dades posen de relleu la concentració a partir de l'any 2000 de les arribades de població de fora dels municipis. Així, en el conjunt de les Terres de l'Ebre, el 46,8% dels nous residents han arribat a partir de l'any 2000, mentre que en el conjunt de Catalunya aquesta concentració a partir del 2000 és del 39,1% i té un pes relatiu superior la immigració dels anys seixanta. En l'àmbit comarcal, la Ribera d'Ebre presenta un perfil diferent a les altres tres comarques, ja que registra l'arribada de nous residents abans de 1960 i durant els anys seixanta i setanta, mentre que la resta de comarques tenen una concentració més gran de nous residents a partir dels anys noranta i especialment durant aquesta última dècada, sobretot en el cas del Montsià.

TAULA 6.12 – POBLACIÓ SEGONS ANY DE L'ÚLTIMA ARRIBADA AL MUNICI PI DE RESIDÈNCIA ACTUAL (%), 2007

	1960 o abans	de 1961 a 1970	de 1971 a 1980	de 1981 a 1990	de 1991 a 2000	després del 2000	Total
Baix Ebre	..	..	11	..	23,2	39,2	100
Montsià	..	..	9,8	..	17,7	55,5	100
Ribera d'Ebre	13,4	10	10,6	..	15,7	43,7	100
Terra Alta	..	..	..	..	20,1	47,1	100
Terres de l'Ebre	8,5	6,1	10,2	8,6	19,8	46,8	100
Catalunya	9,9	12,2	10,6	8,7	19,5	39,1	100

Font: Idescat. Enquesta demogràfica.

6.5 Relació de la població amb l'activitat

Les taxes d'activitat, el comportament de l'ocupació i l'evolució de l'atur són tres dels aspectes més importants a l'hora d'analitzar la relació de la població amb el mercat de treball. La seva evolució permet valorar el grau d'aprofitament dels recursos humans en l'activitat productiva d'un territori i analitzar-ne els canvis que s'hi han produït. A la Taula 6.13 es recullen les taxes d'activitat de les comarques de les Terres de l'Ebre i la seva comparació amb els valors agregats per al conjunt de Catalunya.

TAULA 6.13 – POBLACIÓ DE 16 ANYS I MÉS SEGONS SEXE I RELACIÓ AMB L'ACTIVITAT (%), 2007

	Home		Dona		Total	
	taxa d'activitat	inactiu	taxa d'activitat	inactiva	taxa d'activitat	inactiva
Baix Ebre	68,2	31,8	48,9	51,1	58,9	41,1
Montsià	72,0	28,0	48,6	51,4	60,7	39,3
Ribera d'Ebre	63,6	36,4	43,2	56,8	53,4	46,6
Terra Alta	65,1	34,9	45,1	54,9	55,1	44,9
Terres de l'Ebre	**68,9**	**31,1**	**47,8**	**52,2**	**58,6**	**41,4**
Catalunya	71,0	29,0	53,0	47,0	61,8	38,2

Font: Idescat. Enquesta demogràfica.

Malgrat que aquestes dades de l'Enquesta demogràfica fan referència a la situació de l'any 2007, i que la crisi econòmica ha produït importants canvis en la situació del mercat laboral, aquest dades ens permeten observar com, tot i l'important creixement de la taxa d'activitat a les Terres de l'Ebre en el període d'intens creixement econòmic que arriba fins a l'any 2007, el seu valor (58,6%) encara es manté 3,2 punts per sota de la mitjana catalana (61,8%). Especialment significatiu és el diferencial en la taxa d'activitat femenina, que en el conjunt de les Terres de l'Ebre (47,8%) se situa 5,2 punts per sota de la de Catalunya (53%). Des del punt de vista comarcal, la Ribera d'Ebre és el territori amb una taxa d'activitat més petita, un 53,4%, inferior al registrat a la Terra Alta (55,1%). En l'altre extrem trobem el Montsià amb una taxa d'activitat total del 60,7% i amb una taxa d'activitat masculina del 72% que es situa fins i tot per sobre de la mitjana

catalana (un 71%). Per la seva banda, el Baix Ebre presenta la taxa d'activitat femenina més alta de les Terres de l'Ebre amb un 48,9%, lleugerament per sobre de la del Montsià (48,6%).

D'altra banda, a l'hora d'analitzar el comportament de l'ocupació a les Terres de l'Ebre en els darrers anys, podem utilitzar les dades dels treballadors afiliats a la seguretat social, tan els del règim general com els autònoms. La Taula 6.14 ens ofereix la distribució entre els diferents sectors econòmics, la seva evolució ens els darrers tres anys, així com la referència al comportament de l'ocupació al conjunt de Catalunya. El primer que podem destacar és la important reducció del nombre d'ocupats a les Terres de l'Ebre, ja que es passa dels 58.174 ocupats del 2008 als 50.387 del 2011. Una destrucció de 7.787 llocs de treball en tres anys que significa un caiguda del 13,4% en el nombre total d'ocupats a les Terres de l'Ebre. Aquest percentatge supera en 3,6 punts la reducció del 8,9% en el conjunt de Catalunya, fet que reflecteix l'impacte més gran de la crisi econòmica sobre el teixit productiu de les Terres de l'Ebre. Per sectors, el més afectat, sense cap dubte, és el de la construcció, amb una destrucció d'ocupació del 42,2% en els darrers tres anys, que supera clarament el 36,4% del conjunt de Catalunya. El sector que millor resisteix la pèrdua d'ocupació és els serveis, amb caiguda del 4,6% a les Terres de l'Ebre i del 3,1% al global de Catalunya.

TAULA 6.14 AFILIATS A LA SEGURETAT SOCIAL, 2008-2011

(Règim General i de la mineria del carbó, i Règim Treballadors Autònoms)

		Terres de l'Ebre				Catalunya			
		2011	2010	2009	2008	2011	2010	2009	2008
Agricultura	Reg. Gral.	722	837	941	915	7.427	7.861	7.681	7.386
	Autònoms	3.154	3.271	3.387	3.575	25.679	26.393	27.348	28.582
	Total	**3.876**	**4.108**	**4.328**	**4.490**	**33.106**	**34.254**	**35.029**	**35.968**
Indústria	Reg. Gral.	7.833	7.948	8.537	9.370	418.331	432.351	448.415	503.283
	Autònoms	1.214	1.263	1.297	1.371	46.658	48.279	49.860	53.292
	Total	**9.047**	**9.211**	**9.834**	**10.741**	**418.331**	**432.351**	**448.415**	**503.283**
Construcció	**Reg. Gral.**	3.016	4.320	4.875	5.930	129.967	161.870	183.133	218.456
	Autònoms	2.380	2.589	2.937	3.408	72.645	77.938	85.400	99.990
	Total	**5.396**	**6.909**	**7.812**	**9.338**	**202.612**	**239.808**	**268.533**	**318.446**
Serveis	**Reg. Gral.**	22.823	24.020	23.479	23.762	1.799.168	1.837.913	1.814.309	1.859.858
	Autònoms	9.245	9.367	9.564	9.843	384.610	384.808	385.045	394.662
	Total	**32.068**	**33.387**	**33.043**	**33.605**	**2.183.778**	**2.222.721**	**2.199.354**	**2.254.520**
Total Sectors	**Reg. Gral.**	34.394	37.125	37.832	39.977	2.354.893	2.439.995	2.453.538	2.588.983
	Autònoms	15.993	16.490	17.185	18.197	529.592	537.418	547.653	576.526
	TOTAL	**50.387**	**53.615**	**55.017**	**58.174**	**2.884.485**	**2.977.413**	**3.001.191**	**3.165.509**

Font: elaboració propia a partir de les dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació.

D'altra banda, el Gràfic 6.7 presenta les taxes de variació de l'ocupació, en termes d'afiliats a la seguretat social, tant del règim general com dels autònoms, en el període 2009-2011. D'aquesta manera, podem observar l'evolució de les caigudes de l'ocupació en el sector de la construcció, del 16,3% el 2009, del 11,6% el 2010 i del 21,9% el 2011. També podem veure la moderació en la destrucció d'ocupació que es registra durant el 2010, però, exceptuant-ne la indústria, la destrucció d'ocupació torna a incrementar-se el 2011.

GRÀFIC 6.7 – TAXA DE VARIACIÓ DE L'OCUPACIÓ A LES TERRES DE L'EBRE, 2009-2011

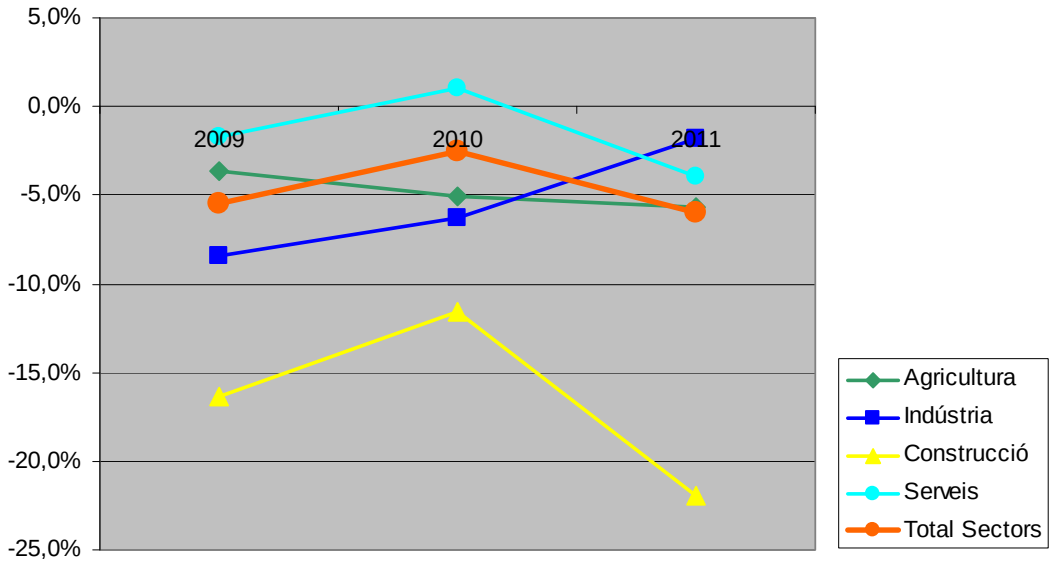

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

GRÀFIC 6.8 – OCUPATS A LES TERRES DE L'EBRE, 2008-2011

(Afiliats a la Seguretat Social; Reg. General i Autònoms)

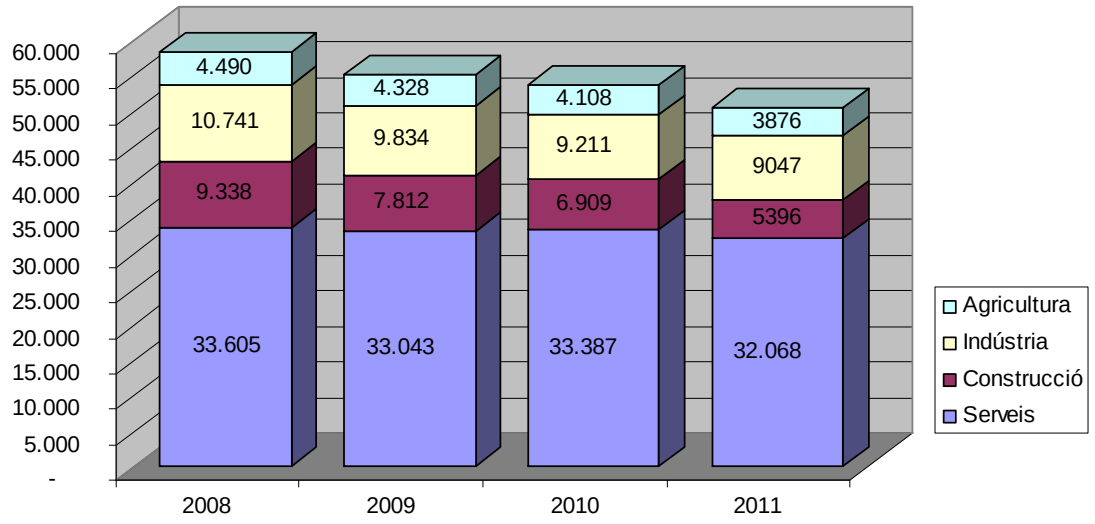

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

Pel que fa a la distribució sectorial de la població ocupada, al Gràfic 6.9 podem veure com a les Terres de l'Ebre el sector serveis, amb un 63,6% dels ocupats, encara manté un pes bastant per sota del que registra el conjunt de l'economia catalana, que és del 75,7%. Malgrat l'increment en els darrers anys del pes del sector serveis en l'economia de les Terres de l'Ebre, s'ha de tenir en compte que aquest ha estat provocat per la pèrdua més gran d'ocupats en els altres sectors (especialment en la construcció) que no per un increment dels ocupats en els serveis, que, com hem indicat abans, també han disminuït.

GRÀFIC 6.9 – DISTRIBUCIÓ SECTORIAL DE L'OCUPACIÓ, 2008-2010 (DADES AFILIACIÓ SEGURETAT SOCIAL – REG. GENERAL I AUTÒNOMS)

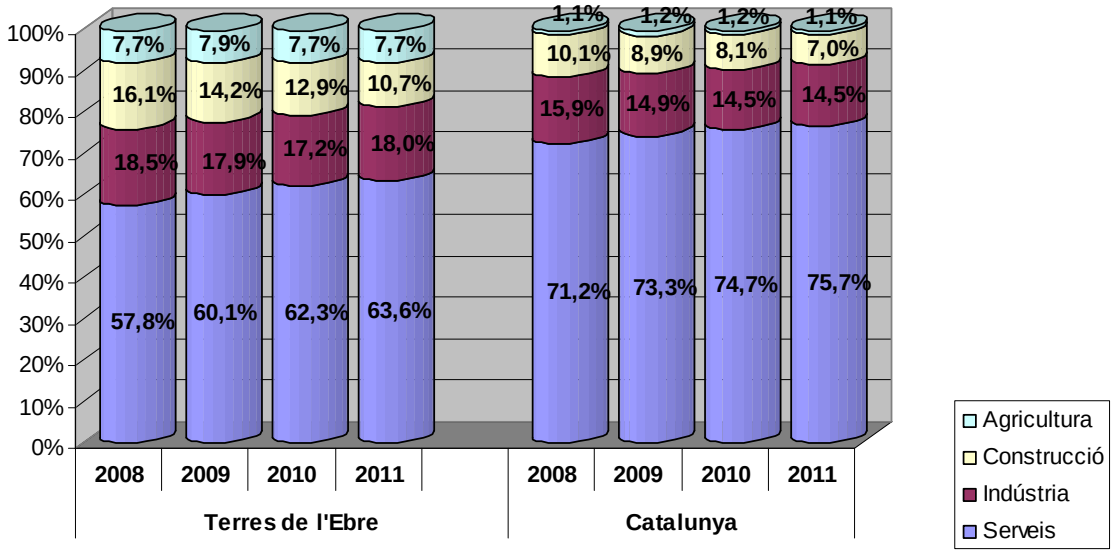

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

D'altra banda, també podem destacar la importància que encara manté l'ocupació en el sector primari a les Terres de l'Ebre, que amb un percentatge del 7,7% és molt superior a la mitjana catalana del 1,1%. A més, el sector de la construcció, amb un 10,7% dels ocupats, encara es manté, malgrat els greus problemes en el sector, amb un pes clarament superior al 7% en el qual se situa al conjunt de Catalunya. Per la seva part, la indústria també manté un pes superior en l'ocupació de les Terres de l'Ebre (un 18%) al del global català (un 14,5%).

D'altra banda, l'evolució de l'atur registrat en el període 2000-2010 (Taula 6.15) ens permet observar les importants conseqüències de la crisi econòmica sobre el mercat laboral a les Terres de l'Ebre. Així, mentre l'any 2007 es registra un reducció de l'atur del 6,8%, el 2008 s'incrementa en un 27,4%, i salta a un 94,5% l'any 2009. A partir del 2010, malgrat l'important increment del 24%, s'aprecia una desacceleració en el creixement de l'atur, i les últimes dades del 2011, amb un increment del 1,4%, ens confirmen d'una manera més clara aquesta desacceleració. Aquesta evolució de l'atur significa que en el període

2008-2011 s'ha incrementat en més de 10.000 persones el nombre d'aturats a les Terres de l'Ebre.

TAULA 6.15 – EVOLUCIÓ DE L'ATUR REGISTRAT (a 31 de març), 2000-2011

	Terres de l'Ebre		Catalunya	
	Núm. aturats	Taxa Var.	Núm. aturats	Taxa Var.
2011	14.846	1,4%	611.269	1,2%
2010	14.641	24,0%	604.038	21,2%
2009	11.809	94,5%	498.352	70,9%
2008	6.071	27,4%	291.640	14,5%
2007	4.765	-6,8%	254.720	-5,9%
2006	5.115	1,1%	270.573	-1,6%
2005	5.059	33,2%	275.029	35,4%
2004	3.798	3,7%	203.089	0,7%
2003	3.663	1,6%	201.694	6,1%
2002	3.606	1,9%	190.185	13,4%
2001	3.539	-3,0%	167.776	-1,7%
2000	3.649	-8,2%	170.606	-9,8%

Font: Idescat, a partir de les dades del Departament d'Empresa i Ocupació.

D'aquesta manera, podem veure com l'evolució de les taxes d'atur registrat a les Terres de l'Ebre segueix un perfil similar al del conjunt de Catalunya (Gràfic 6.10), si bé amb un creixement molt més accentuat en el període 2008-2010. També podem assenyalar la coincidència en el creixement de l'atur l'any 2005, mentre que en els primers anys d'aquest decenni (2001-2003), el creixement de l'atur a les Terres de l'Ebre s'havia mantingut per sota del nivell català.

GRÀFIC 6.10 – EVOLUCIÓ DE LES TAXES D'ATUR REGISTRAT (a 31 de març), 2000-2011

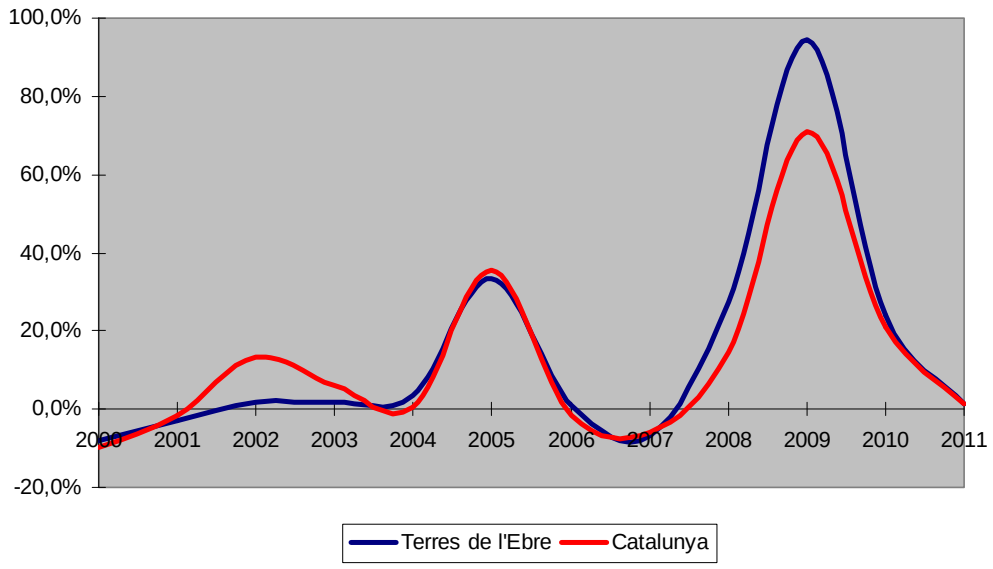

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

6.6 Nivell d'instrucció

Un element essencial per al desenvolupament d'una societat tant des del punt de vista econòmic com social, cultural o del seu benestar, és, sens dubte, el grau de formació dels seus habitants. En aquest sentit, les dades sobre el nivell d'estudis assolits per una determinada població ens poden servir tant com a indicador del nivell de capital humà de la seva economia, com a indicador cultural de la societat. D'aquesta manera, la Taula 6.16 ens posa de manifest el menor accés a la formació de grau superior per part de la població de les Terres de l'Ebre, que amb un 9,6% de titulats superiors és situa 6,1 punts per sota del nivell global de Catalunya.

TAULA 6.16 - NIVELL D'ESTUDIS ASSOLIT PER LA POBLACIÓ DE 10 I MÉS ANYS (%), 2007

	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis superiors	Total
Baix Ebre	14,3	33,9	39,3	12,5	100
Montsià	14,4	32,3	47,0	6,2	100
Ribera d'Ebre	9,5	30,9	48,7	10,9	100
Terra Alta	14,9	33,2	44,9	7,0	100
Terres de l'Ebre	**13,8**	**32,9**	**43,8**	**9,6**	**100**
Catalunya	8,8	24,4	51,1	15,7	100

Font: Idescat. Enquesta demogràfica.

En l'àmbit comarcal, observem notables diferències, ja que al Montsià només el 6,2% de la població de més de 10 anys té estudis superiors, mentre que al Baix Ebre, amb un 12,5%, aquest indicador duplica el valor de la comarca veïna. D'altra banda, la Terra Alta, amb un 7%, també se situa amb un percentatge inferior a la mitjana de les Terres de l'Ebre, mentre que la Ribera d'Ebre, amb un 10,9%, se situa per sobre de la mitjana. Pel que fa a la població amb estudis secundaris, la Ribera d'Ebre és la comarca on aquest nivell d'estudis té més pes, amb un 48,7%, seguida de la comarca del Montsià amb un 47%, la Terra Alta amb un 44,9%, i en darrer terme el Baix Ebre, que amb un 39,3% registra l'efecte d'una població més gran amb estudis superiors. Però, en qualsevol cas, el percentatge de població amb estudis secundaris al conjunt de les Terres de l'Ebre (43,8%) també se situa força per sota del valor assolit en el global de Catalunya (51,1%). Això significa, lògicament, un pes més gran a les Terres de l'Ebre de la població sense estudis i amb estudis primaris, que conjuntament representen el 46,7% de la població de més de 10 anys, mentre que a Catalunya aquest grup és del 33,2%; per tant, 13,5 punts inferior.

GRÀFIC 6.11 – NIVELL D'ESTUDIS ASSOLIT PER LA POBLACIÓ DE 10 I MÉS ANYS (%), ANY 2007

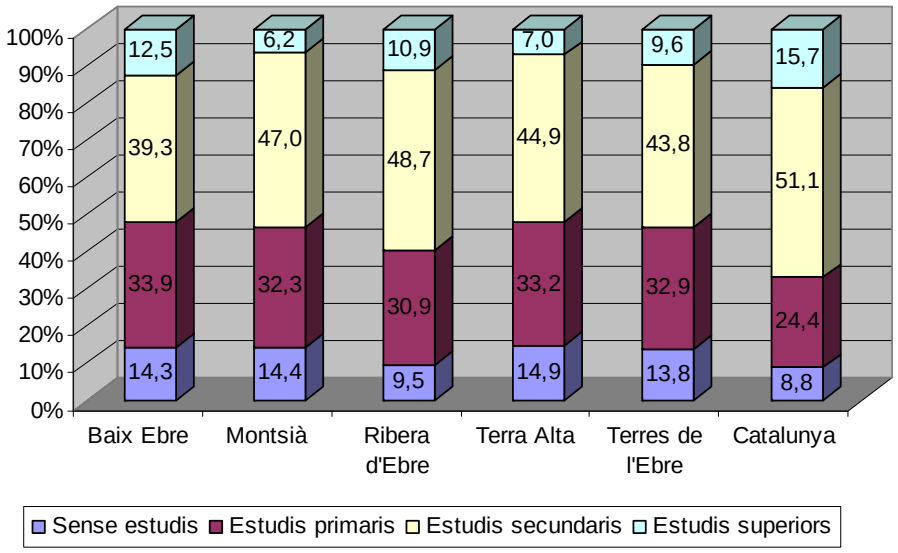

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

D'altra banda, si analitzem els nivells educatius de les persones que es troben sense feina, la Taula 6.17 ens permet veure com la població amb estudis superiors té clarament una presència més petita en el percentatges d'aturats. Així, per exemple, les persones aturades amb estudis superiors de primer cicle a les Terres de l'Ebre, representen el 2,2% dels aturats, per sota fins i tot del nivell català, que és del 2,9%. També els aturats amb estudis universitaris de segon i tercer cicle tenen una participació molt baixa, del 2,5%, que en l'àmbit català és del 4,6%. En l'altre extrem trobem els aturats amb estudis d'educació secundària general, que representen el 62,3% dels aturats, amb un nivell similar al conjunt de Catalunya, que és del 62,1%, però molt diferent al pes dels aturats amb estudis d'educació secundària de formació professional, que només representen el 8,6% dels aturats a les Terres de l'Ebre i que en l'àmbit català també representen el 8,1%. Per tant, sembla clar que les persones que tenen més dificultats per trobar feina són les que tenen un nivell d'educació secundària general, mentre que les persones amb educació superior i educació secundària professional no es veuen tan afectades pel creixement de l'atur.

TAULA 6.17 – ATUR REGISTRAT (1) PER NIVELLS ACADÈMICS (2). COMARQUES DE LES TERRES DE L'EBRE, 2011

	Sense estudis	Educació primària		Educació secundària		Educació superior				Total
		incompleta	completa	formació professional	formació general	formació professional	1r. cicle	2n. i 3r. cicle	altra	
Baix Ebre	394	459	790	571	3.957	337	158	164	4	6.833
Montsià	69	291	486	497	3.710	364	124	161	1	5.704
Ribera d'Ebre	26	92	71	128	956	92	23	29	0	1.416
Terra Alta	2	18	33	47	422	18	10	10	0	559
Terres de l'Ebre	**490**	**859**	**1.380**	**1.242**	**9.045**	**811**	**314**	**365**	**5**	**14.511**
Catalunya	8.377	34.548	56.929	48.588	371.545	32.772	17.313	27.518	635	598.225

Font: Departament d'Empresa i Ocupació. Gabinet Tècnic. Oficines de Treball de la Generalitat.

(1) Mitjanes anuals.

(2) Nivell formatiu màxim acreditat pel demandant en l'entrevista ocupacional, segons la Classificació nacional d'educació (CNED-2000).

6.7 Projeccions de població

Per finalitzar aquest apartat d'anàlisi de les principals variables demogràfiques de les Terres de l'Ebre, considerem quines són les perspectives sobre l'evolució de la població en aquestes comarques. En aquest sentit, la Taula 6.18 presenta les dades de les projeccions de la població per al conjunt de les Terres de l'Ebre, tenint en compte tres escenaris possibles, un de baix, un de mitjà i un altre d'alt. Si tenim en compte que la població real l'any 2011 se situa en 191.631 habitants —per tant, lleugerament per sota de la previsió de l'escenari mitjà per a l'any 2011—, podem suposar fàcilment que les projeccions mitjanes siguin les més realistes.

TAULA 6.18 – PROJECCIONS DE LA POBLACIÓ DE LES TERRES DE L'EBRE (a 1 de gener segons escenari (base 2008))

	Escenari		
	Baix	**Mitjà**	**Alt**
2021	192.528	207.740	227.070
2020	192.226	206.321	224.370
2019	191.899	204.860	221.613
2018	191.504	203.340	218.856
2017	191.086	201.810	216.066
2016	190.599	200.228	213.215
2015	190.077	198.593	210.341
2014	189.578	196.931	207.413
2013	189.075	195.179	204.416
2012	188.611	193.487	201.266
2011	188.202	191.878	197.942

Font: Idescat. Projeccions de població 2021-2041 (base 2008).

Això significarà que en els propers deu anys es preveu un creixement de la població de les Terres de l'Ebre al voltant del 8%, que arribarà l'any 2021 als 207.740 habitants, i superarà en més d'un punt el creixement previst per la població de Catalunya (7%). D'aquesta manera, les previsions continuen mantenint unes taxes de creixement anuals, per a les Terres de l'Ebre, superiors a les de les projeccions fetes per Catalunya, tal com mostra el Gràfic 6.12.

GRÀFIC 6.12 – EVOLUCIÓ DE LES TAXES DE CREIXEMENT DEMOGRÀFIC, SEGONS L'ESCENARI MITJÀ DE LES PROJECCIONS DE POBLACIÓ, 2011-2021

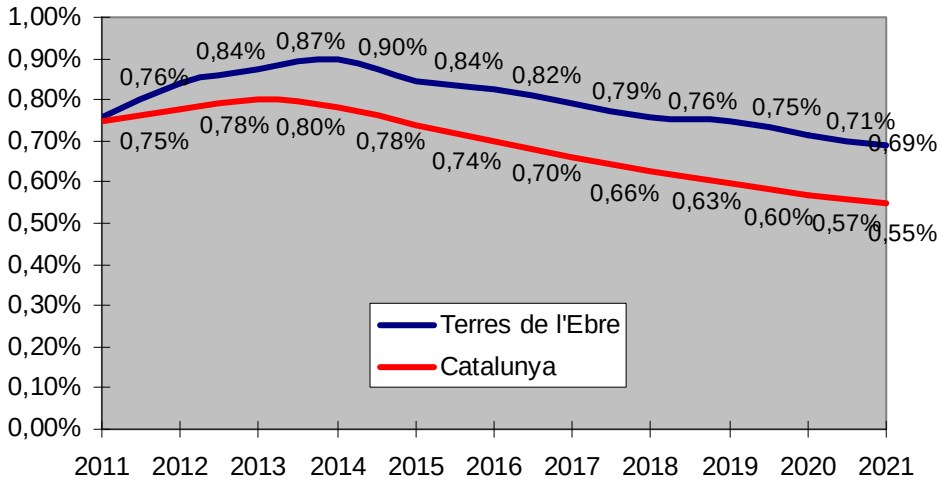

Font: elaboració pròpia a partir de l'Idescat (projeccions de població 2012-2041, base 2008)

D'altra banda, l'heterogeneïtat intercomarcal, pel que fa al creixement previst de la seva població, és força significativa. La Taula 6.19 posa de manifest com les comarques del Montsià (10,7%) i del Baix Ebre (9,4%) continuaran concentrant els ritmes de creixement demogràfic més grans en els propers deu anys; mentre que les expectatives per a la Terra Alta són clarament negatives, ja que preveuen una pèrdua de població del 4,7%, d'aquí al 2021. Mentre que la Ribera d'Ebre se situaria en una situació intermèdia, amb un creixement del 3,8%, però clarament inferior a les mitjanes del conjunt de les Terres de l'Ebre i de Catalunya.

TAULA 6.19 – PROJECCIONS DE LA POBLACIÓ (a 1 de gener segons escenari mitjà, base 2008)

	Baix Ebre		Montsià		Ribera d'Ebre		Terra Alta		Terres de l'Ebre		Catalunya	
2021	91.661	0,77%	79.900	0,85%	24.134	0,35%	12.045	-0,31%	**207.740**	0,69%	8.004.137	0,55%
2020	90.958	0,80%	79.229	0,90%	24.051	0,36%	12.083	-0,44%	**206.321**	0,71%	7.960.599	0,57%
2019	90.234	0,83%	78.525	0,93%	23.964	0,41%	12.137	-0,34%	**204.860**	0,75%	7.915.463	0,60%
2018	89.494	0,86%	77.802	0,96%	23.865	0,39%	12.179	-0,52%	**203.340**	0,76%	7.868.454	0,63%
2017	88.733	0,89%	77.061	1,00%	23.773	0,37%	12.243	-0,43%	**201.810**	0,79%	7.819.392	0,66%
2016	87.946	0,93%	76.301	1,05%	23.685	0,40%	12.296	-0,51%	**200.228**	0,82%	7.768.041	0,70%
2015	87.135	0,96%	75.509	1,07%	23.590	0,43%	12.359	-0,56%	**198.593**	0,84%	7.714.113	0,74%
2014	86.307	1,02%	74.706	1,16%	23.490	0,38%	12.428	-0,46%	**196.931**	0,90%	7.657.637	0,78%
2013	85.439	1,00%	73.852	1,14%	23.402	0,39%	12.486	-0,61%	**195.179**	0,87%	7.598.291	0,80%
2012	84.590	0,95%	73.023	1,14%	23.311	0,28%	12.563	-0,61%	**193.487**	0,84%	7.538.057	0,78%
2011	83.791		72.202		23.245		12.640		**191.878**		7.479.915	

Font: Idescat. Projeccions de població 2021-2041 (base 2008).

Aquesta evolució farà que les dues comarques costaneres continuïn guanyant pes en la distribució comarcal de la població de les Terres de l'Ebre, de manera que el Baix Ebre concentrarà, el 2021, un 44,1% de la població, i el Montsià un 38,5%; en detriment de les dues comarques interiors que van perdent pes demogràfic, que se situaran en un 11,6% la Ribera d'Ebre i en un 5,8% la Terra Alta.

GRÀFIC 6.13 – DISTRIBUCIÓ DE LA POBLACIÓ COMARCAL A LES TERRES DE L'EBRE SEGONS LES PROJECCIONS D'ESCENARI MITJA, PER AL 2021

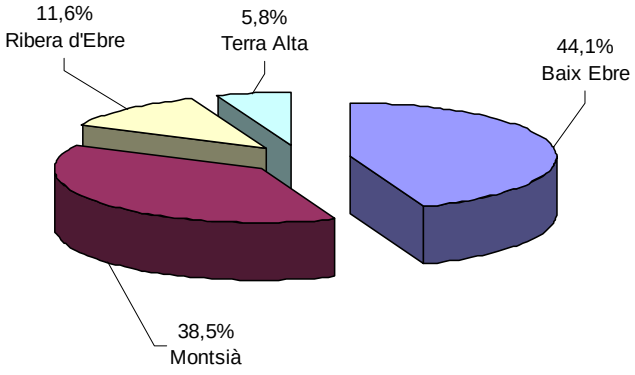

Font: elaboració pròpia a partir de l'Idescat (projeccions de població 2012-2041, base 2008)

6.8 Resum i conclusions

En els darrers deu anys, les Terres de l'Ebre han registrat un creixement demogràfic important, que ha arribat als 191.631 habitants l'any 2010 i ha superat el relatiu estancament que s'havia produït en les dues darreres dècades del segle passat, en què la població ebrenca es movia al voltant dels 155.000 habitants. Això ha significat un increment poblacional del 22,6%, entre els anys 2000 i 2011, que supera el 20,4% registrat al conjunt de Catalunya, i que permet mantenir el pes de la població de les Terres de l'Ebre al voltant del 2,5% de la població catalana.

Tot i aquest creixement global, les dades posen de relleu les importants diferències en el creixement de la població des del punt de vista comarcal i entre els diferents municipis. D'aquesta manera, les comarques del Montsià i del Baix Ebre són les que concentren la major part del creixement demogràfic, mentre que a la Ribera d'Ebre i, sobretot, a la Terra Alta els increments són molt més moderats. D'altra banda, en l'àmbit municipal podem observar com els pobles que han vist incrementar més significativament la seva població són els de més de 5.000 habitants, encara que Tortosa se situa per sota de la mitjana, i que els que creixen de manera més espectacular són l'Ampolla i el Perelló (amb menys de 5.000 habitants). També es produeix una pèrdua de població en alguns dels municipis més petits i situats a la zona interior de les Terres de l'Ebre.

L'estructura de la població presenta un nombre més petit en els segments més joves de la població, habitual en les societats desenvolupades, encara que en les cohorts més joves (de 0 a 4 i de 5 a 9 anys) també es pot observar una certa recuperació, amb relació a les generacions precedents. Aquest darrer aspecte també queda recollit en la recuperació de la taxa de natalitat en els darrers anys. Tot i això, les comarques ebrenques mantenen uns índexs d'envelliment de la població clarament superiors als de la mitjana catalana, especialment, en el cas de la Terra Alta. Però, pel que fa a l'índex de recanvi de la població en edats actives, el seu valor és força similar al del conjunt de Catalunya, perquè les

cohorts amb menys persones encara es situen per sota de la de 15 a 19 anys, que és la que de forma més immediata reemplaçarà els propers jubilats.

Amb relació a les causes de l'important increment demogràfic dels darrers anys, a les Terres de l'Ebre, cal assenyalar clarament el creixement migratori, especialment entre els anys 2004 i 2007, en què les taxes brutes de creixement migratori registren valors entre el 27‰ i el 40‰, que són entre 10 i 20 punts superiors als dels valors del conjunt català. En canvi, la taxa bruta de creixement natural de les Terres de l'Ebre no registra valors positius fins a l'any 2007. També s'ha de destacar com el creixement migratori es desaccelera clarament l'any 2008 i passa a ser negatiu a partir del 2009, com a conseqüència del menor atractiu que genera la crisi econòmica.

D'altra banda, el comportament de les taxes d'activitat de la població de les Terres de l'Ebre ha registrat un creixement important a causa del període expansiu de l'economia que arriba fins al 2007. Tot i això, el grau de participació de la població en el mercat de treball es manté 3,2 punts per sota de la mitjana catalana, encara que amb notables diferències comarcals, ja que si bé el Montsià se situa molt a prop de la taxa d'activitat catalana, la Ribera d'Ebre es queda 8,4 punts per sota.

Pel que fa a les dades més recents sobre l'ocupació, ens mostren com els efectes de la crisi econòmica a les Terres de l'Ebre, entre els anys 2008 i 2011 han provocat una gran destrucció de llocs de treball (un 13,4%), amb un percentatge molt superior al registrat al conjunt de Catalunya (8,9%). També podem observar com la distribució sectorial de l'ocupació a les comarques de l'Ebre manté un elevat pes de l'ocupació en el sector primari (7,7%) i uns nivells comparativament baixos en el sector serveis (63,6%), si els comparem amb els percentatges del conjunt de Catalunya, mentre que a la construcció (10,7%) i a la indústria (18%) els percentatges d'ocupació són relativament superiors.

Si ens fixem en l'evolució de les taxes d'atur registrat a les Terres de l'Ebre, segueixen un perfil força similar al del global català, encara que en el període

2001-2003 el creixement de l'atur a les comarques de l'Ebre es va situar per sota del conjunt de Catalunya, i, en canvi, entre el 2008 i el 2010 l'increment del nombre d'aturats ha estat clarament superior a les Terres de l'Ebre que a Catalunya; finalment, el 2011 el creixement de l'atur es modera notablement, tant a les Terres de l'Ebre (1,4%) com al conjunt de Catalunya (1,2%). En qualsevol cas, l'elevat nombre d'aturats continua justificant una intensificació més gran de les polítiques actives d'ocupació i les mesures per reactivar l'activitat econòmica en aquestes comarques. En aquest mateix sentit, les dades sobre el nivell d'estudis assolit per la població ens indiquen, a les Terres de l'Ebre, uns menors percentatges de persones tant amb estudis superiors com amb estudis secundaris, que els de la mitjana catalana. De manera que cal continuar avançant en les estratègies de millora en la formació del capital humà a les Terres de l'Ebre, per millorar-ne el dinamisme econòmic.

Finalment, pel que fa a les previsions sobre l'evolució demogràfica de les Terres de l'Ebre, les projeccions per als propers deu anys són força optimistes, ja que preveuen un creixement al voltant del 8% (segons l'escenari intermedi), de manera que s'arribaria gairebé als 208.000 habitants l'any 2021. I en l'escenari més optimista es podrien superar els 227.000 habitants. Tot i això, aquest creixement continuarà concentrant-se a les comarques del Montsià (10,7%) i del Baix Ebre (9,4%); mentre que aquestes mateixes previsions indiquen pèrdua de població a la Terra Alta (- 4,7%) i creixement més moderat a la Ribera d'Ebre (3,8%). De manera que s'haurà de tenir en compte aquesta heterogeneïtat entre les comarques a l'hora de dissenyar i aplicar polítiques de dinamització econòmica que permetin fixar o atraure població a les comarques interiors.

Annex

A6.1 – VARIACIÓ DE LA POBLACIÓ DELS MUNICIPIS DE LES TERRES DE L'EBRE, 2011, 2010, 2000

Comarca	Municipi	2011	Tax. Var. 2000-11	Tax. Var. 2010-11	2010	2000
1	Ampolla, l'	3.529	92,7%	-0,3%	3.540	1.831
1	Perelló, el	3.336	55,5%	1,0%	3.303	2.145
1	Ametlla de Mar, l'	7.649	54,7%	0,7%	7.594	4.946
2	Ulldecona	7.404	39,6%	0,9%	7.335	5.304
2	Sant Carles de la Ràpita	15.338	37,0%	-1,6%	15.583	11.194
2	Alcanar	10.601	34,6%	0,5%	10.545	7.878
2	Amposta	21.445	31,0%	0,4%	21.365	16.372
1	Roquetes	8.280	30,1%	0,6%	8.231	6.366
2	Freginals	464	28,2%	12,1%	414	362
1	Aldea, l'	4.513	27,3%	3,1%	4.376	3.546
4	Gandesa	3.219	25,5%	-0,1%	3.222	2.564
1	Camarles	3.600	24,7%	-0,5%	3.617	2.887
3	Móra la Nova	3.289	23,6%	1,6%	3.238	2.661
1	Aldover	978	23,5%	0,1%	977	792
2	Santa Bàrbara	3.989	22,5%	0,6%	3.965	3.257
3	Benissanet	1.249	22,2%	-1,1%	1.263	1.022
3	Rasquera	962	21,5%	-0,4%	966	792
2	Sénia, la	6.045	20,1%	-0,7%	6.087	5.034
1	Deltebre	12.302	20,0%	1,7%	12.098	10.250
3	Móra d'Ebre	5.699	18,3%	-1,7%	5.795	4.816
2	Masdenverge	1.131	18,3%	-1,1%	1.144	956
3	Ginestar	986	17,8%	-3,5%	1.022	837
1	Tortosa	34.432	16,8%	-0,1%	34.473	29.481
2	Godall	822	14,0%	0,9%	815	721
2	Galera, la	846	13,4%	-5,7%	897	746
3	Garcia	580	13,3%	-2,4%	594	512
4	Corbera d'Ebre	1.180	11,7%	0,8%	1.171	1.056
1	Alfara de Carles	400	9,6%	0,5%	398	365
4	Batea	2.150	9,5%	-1,1%	2.174	1.964
2	Sant Jaume d'Enveja	3.541	7,1%	0,1%	3.538	3.305
4	Prat de Comte	190	6,7%	-4,0%	198	178
1	Xerta	1.297	5,9%	-0,5%	1.304	1.225
4	Pinell de Brai, el	1.133	5,5%	-0,2%	1.135	1.074
4	Horta de Sant Joan	1.295	5,0%	-0,9%	1.307	1.233
3	Vinebre	460	3,8%	0,2%	459	443
3	Torre de l'Espanyol, la	698	3,6%	2,8%	679	674
3	Tivissa	1.824	3,4%	0,7%	1.812	1.764
3	Palma d'Ebre, la	417	-0,5%	-1,9%	425	419
1	Tivenys	910	-0,8%	-1,6%	925	917
3	Riba-roja d'Ebre	1.321	-2,1%	-1,1%	1.336	1.350
3	Miravet	770	-2,3%	-3,5%	798	788
3	Ascó	1.665	-2,5%	1,9%	1.634	1.707
4	Arnes	496	-4,1%	-1,8%	505	517
1	Paüls	605	-5,5%	1,2%	598	640
3	Flix	3.969	-5,7%	-2,3%	4.061	4.208
4	Vilalba dels Arcs	711	-6,7%	-1,4%	721	762
1	Benifallet	803	-9,1%	1,9%	788	883
2	Mas de Barberans	635	-9,2%	-1,6%	645	699
4	Caseres	292	-10,2%	-0,7%	294	325
4	Fatarella, la	1.111	-10,7%	-1,7%	1.130	1.244
4	Pobla de Massaluca, la	377	-14,7%	-3,6%	391	442
4	Bot	693	-16,5%	1,5%	683	830
1	**Baix Ebre**	**82.634**	24,7%	0,50%	**82.222**	**66.274**
2	**Montsià**	**72.261**	29,4%	-0,10%	**72.333**	**55.828**
3	**Ribera d'Ebre**	**23.889**	8,6%	-0,80%	**24.082**	**21.993**
4	**Terra Alta**	**12.847**	5,4%	-0,65%	**12.931**	**12.189**
	TERRES DE L'EBRE	**191.631**	22,6%	0,03%	**191.568**	**156.284**

Font: Idescat. Padró continu.

Capítol 7

ELS MUNICIPIS DE LES TERRES DE L'EBRE L'ANY 2011

DAVID RODRIGUES
TÈCNIC CÀTEDRA D'ECONOMIA
LOCAL I REGIONAL
URV

7.1 Població

7.1.1 El Baix Ebre

El nombre d'habitants del Baix Ebre era de 82.634 persones l'any 2011, la qual cosa representa un increment del 0,5% respecte de l'any anterior. El creixement s'ha degut sobretot a l'Aldea, que ha vist augmentar el nombre d'habitants el 3,1% aquest darrer any, Benifallet (1,9%) i Deltebre (1,7%). No obstant això, uns quants municipis han perdut població, com Tivenys (-1,6%), Xerta o Camarles (Taula 7.1). També Tortosa, que concentrava el 41,7% de la població de la comarca, ha vist caure lleugerament la població resident en un 0,1%. Aquests canvis han provocat que l'índex de concentració de la població s'hagi reduït lleugerament, seguint la tendència dels darrers anys, tot i que a un ritme inferior[12] (Gràfic 7.1).

TAULA 7.1 - PRINCIPALS MAGNITUDS POBLACIONALS PER MUNICIPIS, EL BAIX EBRE, 2011

	Població	Pes s/ total	Variació anual
L'Aldea	4.513	5,5	3,1
Aldover	978	1,2	0,1
Alfara de Carles	400	0,5	0,5
L'Ametlla de Mar	7.649	9,3	0,7
L'Ampolla	3.529	4,3	-0,3
Benifallet	803	1,0	1,9
Camarles	3.600	4,4	-0,5
Deltebre	12.302	14,9	1,7
Paüls	605	0,7	1,2
El Perelló	3.336	4,0	1,0
Roquetes	8.280	10,0	0,6
Tivenys	910	1,1	-1,6
Tortosa	34.432	41,7	-0,1
Xerta	1.297	1,6	-0,5
El Baix Ebre	**82.634**	**100**	**0,5**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

[12] S'ha utilitzat un Índex de concentració basat en l'Índex de Herfindahl-Hirschman, escalat de 0 (nul·la concentració) a 100 (màxima concentració), agafant els municipis com a unitats de referència.

GRÀFIC 7.1 - ÍNDEX DE CONCENTRACIÓ DE LA POBLACIÓ, BAIX EBRE

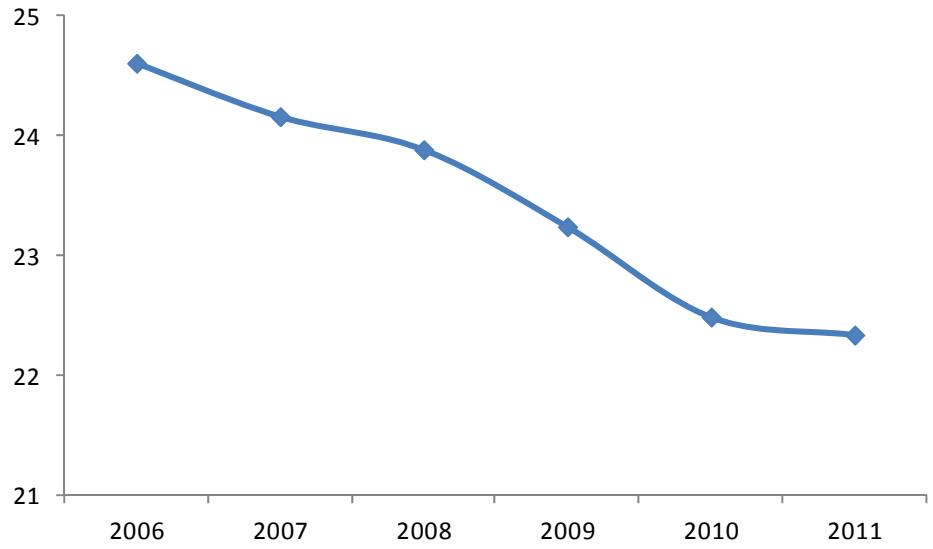

Font: elaboració pròpia

Si comparem l'evolució de la població de la comarca respecte de l'any anterior, podem veure com la desaceleració del creixement és una pauta comuna a la majoria dels municipis que aportaren un creixement més gran l'any 2010. En canvi, Tortosa, que havia tingut una contribució negativa de 0,8 punts l'any 2010, veu reduir-la fins a nivells molt reduïts (Gràfic 7.2).

GRÀFIC 7.2 - CONTRIBUCIONS AL CREIXEMENT DE LA POBLACIÓ MUNICIPAL, EL BAIX EBRE, 2010-2011

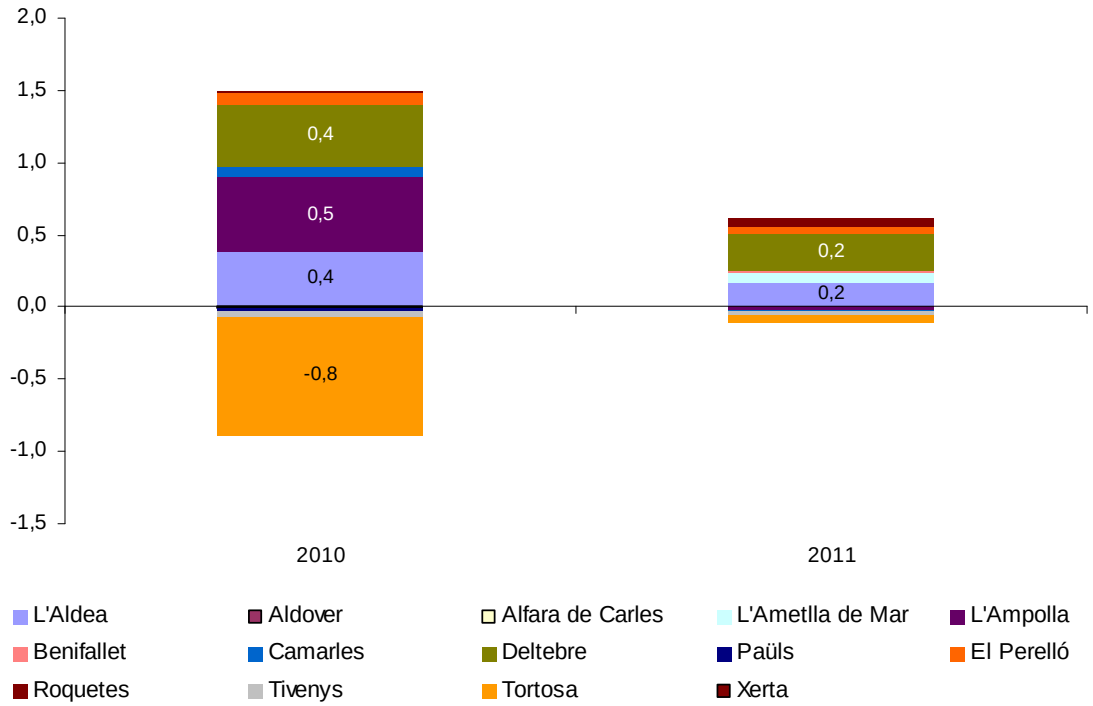

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

El pes de la població de 15 a 64 anys sobre el total va caure a la comarca quatre dècimes, fins a situar-se en el 65,9% del total, les quals es reparteixen a parts iguals entre el col·lectiu de 0 a 14 anys i el de 65 i més anys (Taula 7.2). En general no observem cap patró clar d'evolució per grans grups d'edat.

TAULA 7.2 - POBLACIÓ PER GRANS GRUPS D'EDAT I MUNICIPIS, EL BAIX EBRE, 2011

Percentatges

	Nivell 2011			Variació absoluta s/ 2010		
	0 a 14 anys	15 a 64 anys	65 anys i més	0 a 14 anys	15 a 64 anys	65 anys i més
L'Aldea	13,8	67,3	18,9	0,2	0,5	-0,7
Aldover	12,9	60,5	26,6	0,4	-1,0	0,6
Alfara de Carles	10,3	62,0	27,8	1,3	-1,6	0,4
L'Ametlla de Mar	14,8	64,8	20,4	-0,2	-0,9	1,2
L'Ampolla	11,6	67,6	20,8	-0,3	-0,3	0,6
Benifallet	7,7	60,1	32,1	-0,5	0,7	-0,3
Camarles	14,6	64,8	20,6	0,1	-0,3	0,1
Deltebre	14,5	65,8	19,7	0,6	-0,4	-0,2
Paüls	9,4	61,7	28,9	-0,1	-0,7	0,8
El Perelló	12,7	65,2	22,1	0,0	-0,4	0,4
Roquetes	16,5	67,4	16,1	0,7	-0,8	0,1
Tivenys	10,2	60,1	29,7	-0,5	0,3	0,2
Tortosa	15,3	66,2	18,5	0,3	-0,5	0,2
Xerta	12,6	62,3	25,1	-0,2	0,5	-0,3
El Baix Ebre	**14,6**	**65,9**	**19,5**	**0,2**	**-0,4**	**0,2**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

El Gràfic 7.3 mostra les ràtios de població per grans grups de nacionalitat. Els residents amb nacionalitat espanyola representaven el 79,8% del total, i oscil·laven entre el 62,8% del Perelló i els 96,5% de Paüls. Pel que fa als residents comunitaris no espanyols, que representaven el 9,6% del total, destaca el pes del Perelló (amb gairebé un de cada tres residents) i de l'Ametlla de Mar i l'Ampolla, amb percentatges superiors al 20%. Els africans són el primer grup extracomunitari en importància, i totalitzen el 5,7% de residents de la comarca, concentrats sobretot a Roquetes, on representen 1 de cada 10 residents. Finalment cal destacar la importància de la població de nacionalitats asiàtiques a l'Aldea, que representava el 4,4% del total de residents al municipi, enfront de l'1,8% del conjunt de la comarca.

GRÀFIC 7.3 - POBLACIÓ PER NACIONALITAT I MUNICIPIS, EL BAIX EBRE, 2011

Percentatges

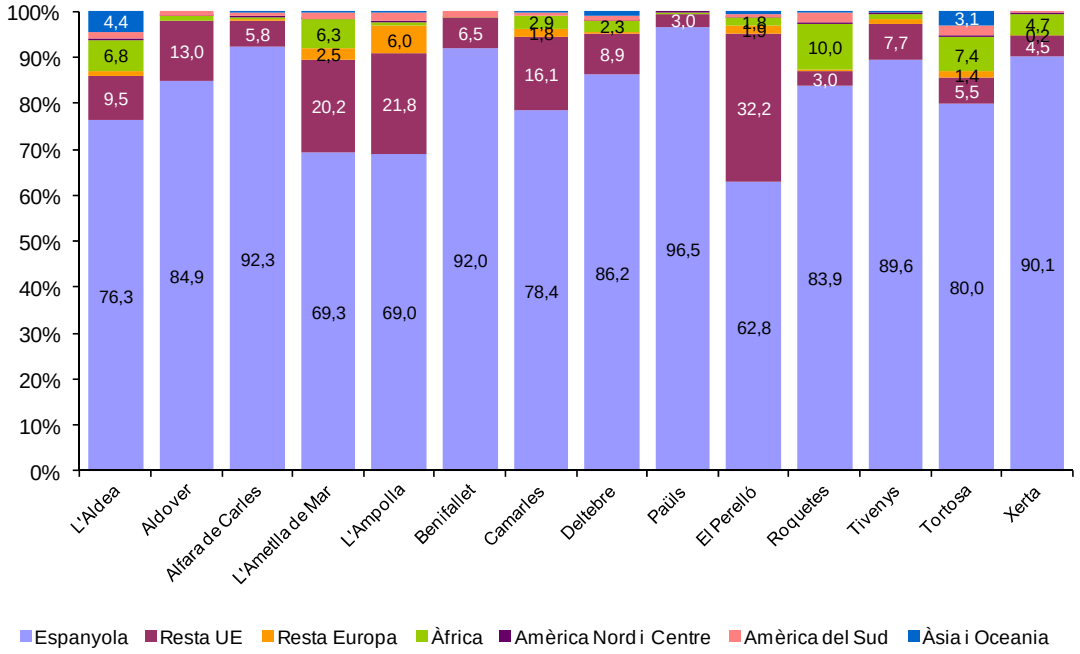

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

Durant el darrer any s'han produït algunes petites variacions en els pesos relatius de cadascun dels grups (Taula 7.3). Així, malgrat la crisi i els processos de nacionalització, la població amb nacionalitat espanyola es redueix en 3 dècimes, i es veu compensada sobretot per l'augment del pes relatiu de la població provinent d'Àsia i d'Àfrica. Un cas il·lustratiu és el de l'Aldea, on la pèrdua de pes relatiu de la població amb nacionalitat espanyola (-2 punts percentuals) s'ha compensat sobretot pels nacionals de països africans (+0,6 punts percentuals) i asiàtics (+0,8 punts) .

TAULA 7.3 - VARIACIÓ DEL PES LA POBLACIÓ PER NACIONALITAT I MUNICIPIS, EL BAIX EBRE, 2011

Percentatges

	Espanyola	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania
L'Aldea	-2,0	0,1	0,2	0,6	0,0	0,2	0,8
Aldover	0,1	0,1	0,0	0,0	-0,1	-0,1	0,0
Alfara de Carles	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	-0,3
L'Ametlla de Mar	-0,4	0,2	0,0	0,1	-0,1	0,0	0,1
L'Ampolla	0,3	-0,1	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	0,1
Benifallet	-2,5	1,0	0,0	0,1	0,0	1,4	0,0
Camarles	0,3	-0,3	-0,1	0,1	-0,1	0,0	0,1
Deltebre	-0,8	0,4	0,2	0,1	0,0	0,0	0,2
Paüls	-0,3	0,0	0,0	0,2	0,2	0,0	0,0
El Perelló	-1,2	0,5	0,2	0,2	0,0	0,1	0,2
Roquetes	1,3	-1,5	0,1	0,2	0,0	-0,1	0,0
Tivenys	0,3	0,3	-0,1	-0,6	0,0	0,0	0,1
Tortosa	-0,2	0,0	0,0	0,2	0,0	-0,5	0,4
Xerta	-0,2	-0,3	0,0	0,2	0,2	0,1	0,0
El Baix Ebre	**-0,3**	**0,0**	**0,1**	**0,2**	**0,0**	**-0,2**	**0,3**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

7.1.2 El Montsià

Un total de 72.261 persones residien al Montsià durant l'any 2011, un 0,1% menys que l'any anterior (Taula 7.4). La caiguda ha estat deguda sobretot a la pèrdua de població de Sant Carles de la Ràpita (-1,6%) i la Sénia (-0,7%), però també de municipis més petits com la Galera (-5,7%) o Mas de Barberans (-1,6%). Per contra, alguns municipis guanyen població —si bé únicament Freginals, que representava únicament el 0,6% d'habitants de la comarca, ho ha fet de manera significativa (12,1%). Aquestes variacions han provocat que el grau de concentració de població a la comarca s'hagi estancat, fet que ha trencat la tendència la concentració que s'havia observat en els darrers anys (Gràfic 7.4).

TAULA 7.4 - PRINCIPALS MAGNITUDS POBLACIONALS PER MUNICIPIS, EL MONTSIÀ, 2011

	Població	Pes s/total	Variació anual
Alcanar	10.601	14,7	0,5
Amposta	21.445	29,7	0,4
Freginals	464	0,6	12,1
La Galera	846	1,2	-5,7
Godall	822	1,1	0,9
Mas de Barberans	635	0,9	-1,6
Masdenverge	1.131	1,6	-1,1
Sant Carles de la Ràpita	15.338	21,2	-1,6
Sant Jaume d'Enveja	3.541	4,9	0,1
Santa Bàrbara	3.989	5,5	0,6
La Sénia	6.045	8,4	-0,7
Ulldecona	7.404	10,2	0,9
El Montsià	**72.261**	**100**	**-0,1**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

GRÀFIC 7.4 - ÍNDEX DE CONCENTRACIÓ DE LA POBLACIÓ, EL MONTSIÀ

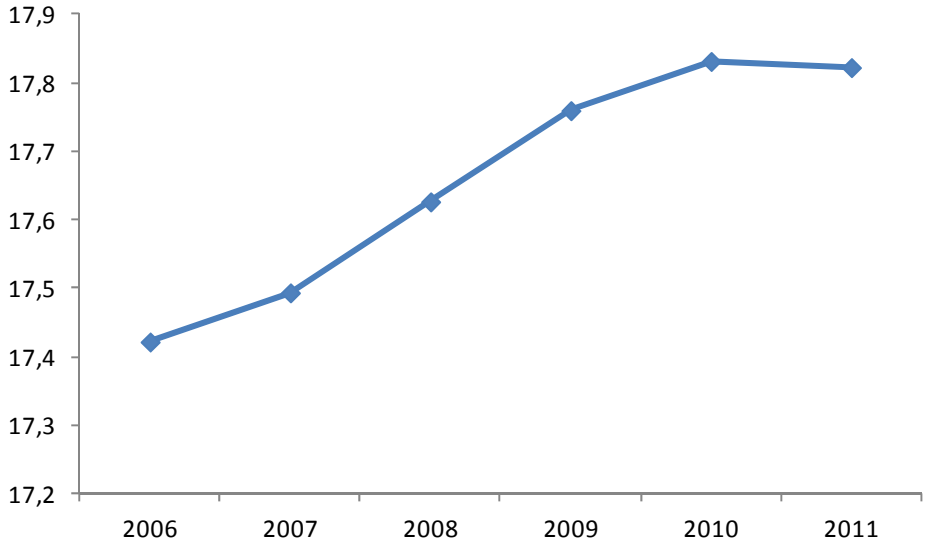

Font: elaboració pròpia

Comparant les contribucions dels diferents municipis al creixement de la població municipal entre el 2010 i el 2011, es veuen alguns patrons prou interessants (Gràfic 7.5). Si l'evolució de la població al conjunt de la comarca l'any 2010 (+0,2 punts percentuals) s'explicava de manera més o menys equilibrada per la majoria de municipis, en aquest cas la caiguda de la població s'explica sobretot per Sant Carles de la Ràpita, que ha aportat 0,3 punts percentuals de la caiguda.

GRÀFIC 7.5 - CONTRIBUCIONS AL CREIXEMENT DE LA POBLACIÓ MUNICIPAL, EL BAIX EBRE, 2010-2011

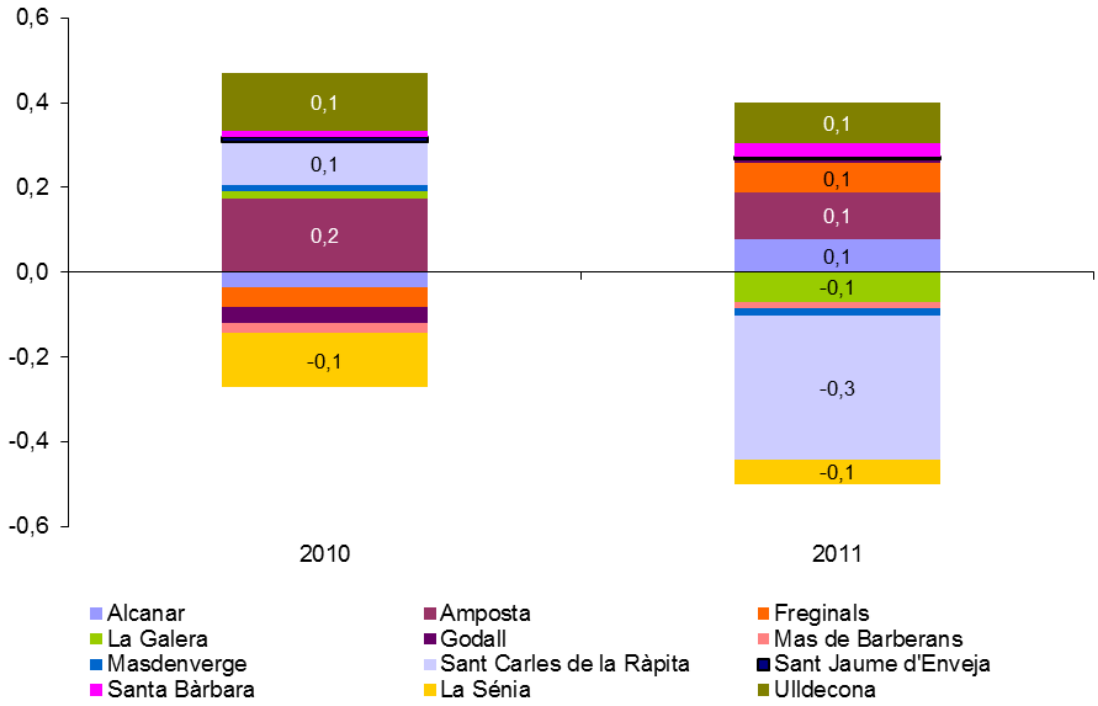

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

Durant el darrer any al Montsià s'ha produït un canvi lleuger en el pes relatiu de la població per grans grups d'edat (Taula 7.5). Així, el percentatge de població de 15 a 64 anys sobre el total cedeix 4 dècimes, fins al 66,7%, que són compensades per un pes més gran dels més joves i dels més grans, que guanyen 1 i 3 dècimes, respectivament. En general, els canvis són modestos i observem cap patró general. L´única excepció la trobem a Freginals, on la població entre 15 i 64 anys augmenta un 3,4% en detriment dels altres dos grups, a causa, sobretot, del fort increment poblacional del municipi, però també de les seves reduïdes dimensions.

TAULA 7.5 - POBLACIÓ PER GRANS GRUPS D'EDAT I MUNICIPIS, EL MONTSIÀ, 2011

Percentatges

	Nivell 2011			Variació absoluta s/ 2010		
	0 a 14 anys	15 a 64 anys	65 anys i més	0 a 14 anys	15 a 64 anys	65 anys i més
Alcanar	13,4	67,9	18,7	-0,2	-0,2	0,5
Amposta	16,0	68,2	15,9	0,1	-0,3	0,2
Freginals	7,1	66,2	26,7	-1,3	3,4	-2,0
La Galera	12,4	64,9	22,7	0,3	-1,6	1,3
Godall	11,1	60,6	28,3	-0,7	0,8	-0,1
Mas de Barberans	10,6	62,0	27,4	0,0	1,0	-1,0
Masdenverge	12,6	66,6	20,8	-0,2	0,3	-0,1
Sant Carles de la Ràpita	15,0	65,6	19,3	0,1	-0,7	0,6
Sant Jaume d'Enveja	13,8	63,9	22,4	-0,2	-0,2	0,4
Santa Bàrbara	14,9	64,5	20,6	0,3	-0,2	-0,1
La Sénia	15,6	66,9	17,5	0,0	-0,5	0,5
Ulldecona	15,0	67,0	18,0	0,4	-0,5	0,0
Montsià	**14,9**	**66,7**	**18,4**	**0,1**	**-0,4**	**0,3**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

La població de nacionalitat espanyola representava el 78,4% del total al conjunt de la comarca l'any 2011. El menor percentatge es trobava a Ulldecona (67,1%), mentre que el superior es trobava a Sant Jaume d'Enveja (92,9%). En aquest cas, i a diferència del Baix Ebre, observem que les diferències no s'expliquen tant per factors de caire turístic, sinó per factors relacionats amb l'ocupació. La població comunitària no espanyola representava el 12,6%, superava el 20% en municipis com Freginals o Ulldecona, i ratllava aquesta quantitat a Godall o Alcanar. Els residents no comunitaris són relativament poc significatius a la comarca. Únicament destaquen la comunitat llatinoamericana a Amposta (el 4,9% dels residents tenia aquesta nacionalitat l'any 2011) i els africans a Santa Bàrbara (6,1% del total de residents).

GRÀFIC 7.6 - POBLACIÓ PER NACIONALITAT I MUNICIPIS, EL MONTSIÀ, 2011

Percentatges

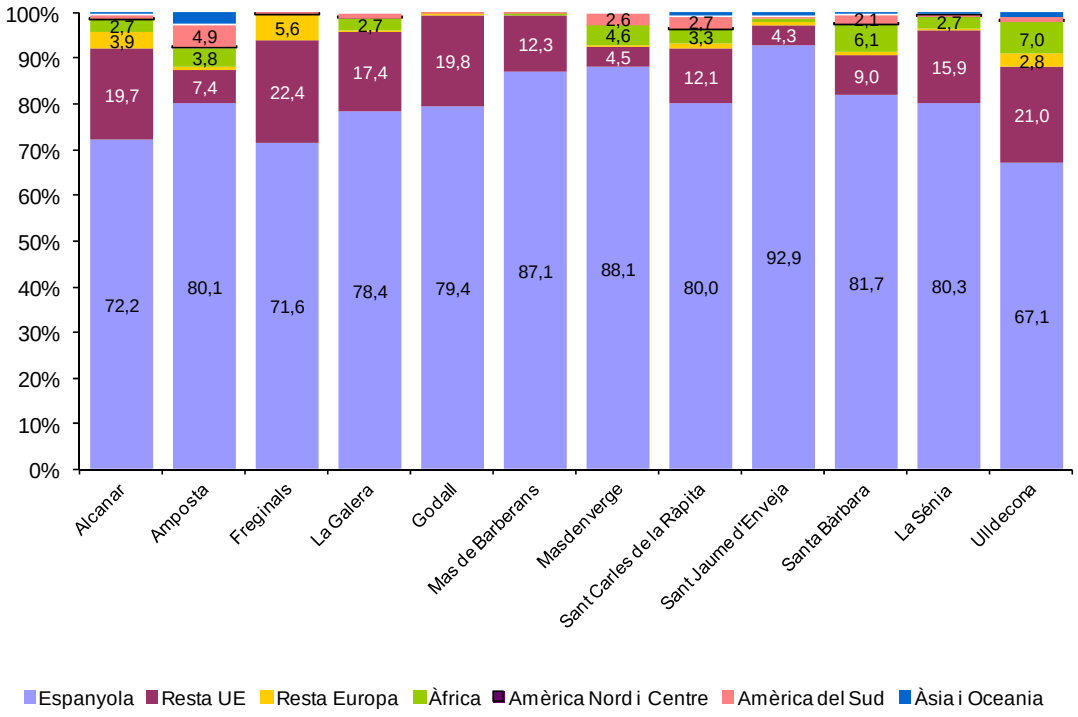

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

En termes relatius, destaca la caiguda dels residents comunitaris no espanyols (-0,2 punts respecte del seu pes l'any 2010) i els d'Amèrica del Sud, que s'ha compensat per un increment del pes relatiu dels residents de nacionalitat espanyola (0,2%) i d'Àsia i Oceania (Taula 7.6). Si bé és probable que el procés de nacionalització d'alguns col·lectius (el llatinoamericà principalment) expliqui una part important de l'evolució d'aquest col·lectiu, també s'hi ajunta el factor crisi econòmica, cosa que pot veure's en l'evolució dels comunitaris no espanyols. Així mateix, destaca el creixement en termes relatius de la població asiàtica a Amposta o Sant Jaume d'Enveja (0,4%).

TAULA 7.6 - VARIACIÓ DEL PES LA POBLACIÓ PER NACIONALITAT I MUNICIPIS, EL MONTSIÀ, 2011

Percentatges

	Espanyola	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania
Alcanar	-0,4	0,1	-0,1	0,4	-0,1	-0,1	0,1
Amposta	0,0	0,2	0,0	0,1	-0,1	-0,7	0,4
Freginals	-8,2	9,1	-0,4	-0,5	0,2	-0,3	0,0
La Galera	3,5	-2,5	0,0	-0,5	0,0	-0,5	0,0
Godall	0,2	-0,4	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
Mas de Barberans	-0,4	0,7	0,0	-0,3	0,0	0,0	0,0
Masdenverge	1,1	-0,3	0,2	0,4	-0,1	-1,0	-0,3
Sant Carles de la Ràpita	1,4	-1,0	-0,3	0,2	0,0	-0,4	0,1
Sant Jaume d'Enveja	0,4	-0,5	0,0	-0,1	0,0	-0,2	0,4
Santa Bàrbara	-0,1	0,5	-0,1	-0,1	0,0	0,0	-0,1
La Sénia	-0,1	-0,4	0,1	0,2	0,0	-0,1	0,2
Ulldecona	-0,4	-0,2	0,0	0,7	0,0	-0,2	0,0
El Montsià	**0,2**	**-0,2**	**-0,1**	**0,2**	**0,0**	**-0,4**	**0,2**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

7.1.3 La Ribera d'Ebre

La Ribera d'Ebre tenia 23.889 residents de mitjana l'any 2011, un 0,8% inferior als nivells del 2010, la més elevada de les comarques que conformen les Terres de l'Ebre. Les caigudes han estat generalitzades a bona part dels municipis, llevat d'Ascó (que ha vist créixer la població un 1,9%), Móra la Nova (que ha guanyat 1,6 punts) o municipis més petits com la Torre de l'Espanyol (amb un creixement del 2,8%). La caiguda de població a Móra d'Ebre i a Flix, els dos municipis més poblats de la comarca, ha estat de l'1,7% i 2,3%, respectivament. Aquest fet ha provocat que la concentració de població s'hagi reduït lleugerament el darrer any, i hagi trencat així la tendència alcista dels darrers anys (Gràfic 7.7).

TAULA 7.7 - PRINCIPALS MAGNITUDS POBLACIONALS PER MUNICIPIS, LA RIBERA D'EBRE, 2011

	Població	Pes s/total	Variació anual
Ascó	1.665	7,0	1,9
Benissanet	1.249	5,2	-1,1
Flix	3.969	16,6	-2,3
Garcia	580	2,4	-2,4
Ginestar	986	4,1	-3,5
Miravet	770	3,2	-3,5
Móra d'Ebre	5.699	23,9	-1,7
Móra la Nova	3.289	13,8	1,6
La Palma d'Ebre	417	1,7	-1,9
Rasquera	962	4,0	-0,4
Riba-roja d'Ebre	1.321	5,5	-1,1
Tivissa	1.824	7,6	0,7
La Torre de l'Espanyol	698	2,9	2,8
Vinebre	460	1,9	0,2
La Ribera d'Ebre	**23.889**	**100**	**-0,8**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

GRÀFIC 7.7 - ÍNDEX DE CONCENTRACIÓ DE LA POBLACIÓ, LA RIBERA D'EBRE

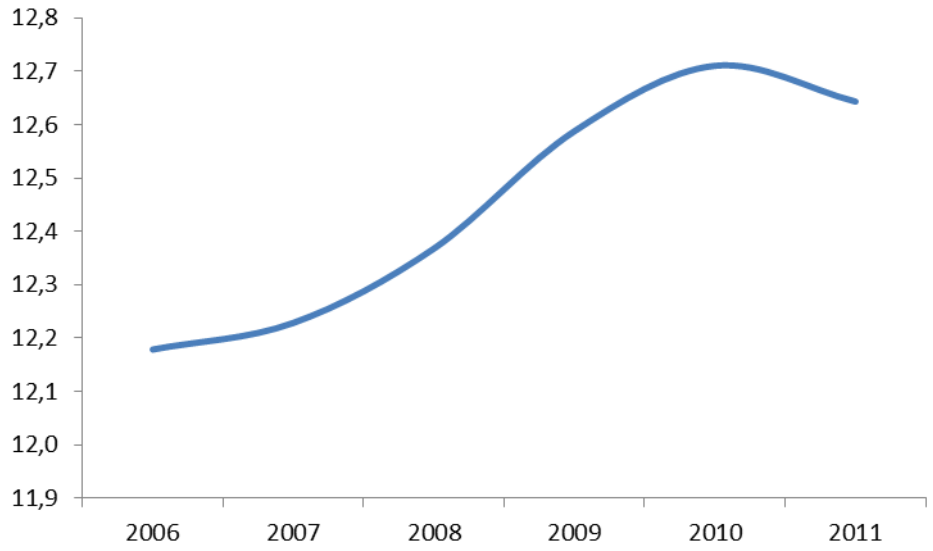

Font: elaboració pròpia

A diferència del 2011, la població va créixer l'any 2010 un 0,3% al conjunt de la comarca, sobretot gràcies a Móra d'Ebre (0,4 punts percentuals d'aportació) i Móra la Nova (0,2 punts percentuals d'aportació). L'any 2011, però, la dinàmica fou diferent. Móra d'Ebre ha tingut una contribució negativa de 0,4 punts percentuals, que no ha pogut ser compensada per Móra la Nova, que ha tingut

una aportació positiva de 0,2 punts. Així mateix cal destacar l'aportació negativa de Flix (-0,4 punts), que ha accelerat la seva caiguda respecte de l'any anterior (en què aportà -0,2 punts al creixement poblacional).

GRÀFIC 7.8 - CONTRIBUCIONS AL CREIXEMENT DE LA POBLACIÓ MUNICIPAL, LA RIBERA D'EBRE, 2010-2011

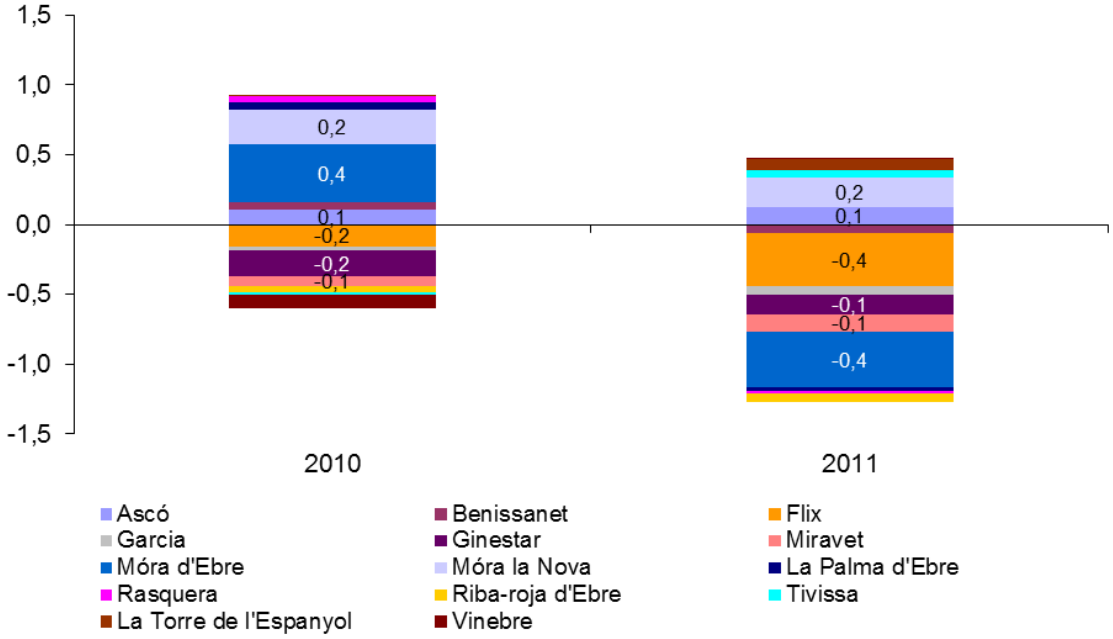

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

A més de la caiguda de població en termes globals, cal destacar també la caiguda de població entre 15 i 64 anys, la qual cosa ha fet que el seu pes s'hagi reduït en dues dècimes percentuals fins al 65,1%. La caiguda del pes relatiu d'aquest col·lectiu ha superat l'1% a municipis com Miravet, Rasquera o Ginestar, mentre que a Flix, que destaca per la seva caiguda de població en termes absoluts, la caiguda ha estat del 0,7%.

TAULA 7.8 - POBLACIÓ PER GRANS GRUPS D'EDAT I MUNICIPIS, LA RIBERA D' EBRE, 2011

Percentatges

	Nivell 2011			Variació absoluta s/ 2010		
	0 a 14 anys	**15 a 64 anys**	**65 anys i més**	0 a 14 anys	15 a 64 anys	65 anys i més
Ascó	9,8	67,9	22,3	-0,1	0,4	-0,3
Benissanet	12,2	64,7	23,1	0,1	-0,9	0,7
Flix	10,0	66,6	23,4	-0,2	-0,7	0,9
Garcia	10,3	62,8	26,9	0,1	1,6	-1,7
Ginestar	12,6	62,5	24,9	0,6	-1,2	0,6
Miravet	12,3	62,3	25,3	0,9	-1,3	0,4
Móra d'Ebre	16,4	66,2	17,4	0,1	-0,2	0,2
Móra la Nova	14,7	67,0	18,2	0,0	0,2	-0,2
Palma d'Ebre, la	9,4	57,3	33,3	-1,9	1,8	0,2
Rasquera	11,1	60,0	28,9	0,4	-1,3	0,9
Riba-roja d'Ebre	7,9	65,0	27,0	0,0	-0,3	0,3
Tivissa	11,5	63,0	25,5	0,2	0,6	-0,8
Torre de l'Espanyol, la	14,0	60,5	25,5	1,5	-0,7	-0,9
Vinebre	13,3	63,0	23,7	0,2	0,1	-0,3
Ribera d'Ebre	**12,7**	**65,1**	**22,2**	**0,1**	**-0,2**	**0,1**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

La població amb nacionalitat espanyola a la Ribera d'Ebre era del 83,4%, lleugerament superior tant al Baix Ebre com al Montsià. Així mateix, les variacions entre municipis són força menys acusades que en els casos anteriors, i oscil·len entre el 75,1% de Benissanet i el 92,3% d'Ascó. Els residents comunitaris no espanyols configuren gairebé 1 de cada 10 residents de la comarca, i destaquen per la seva importància a Ginestar (22,8%), Rasquera (18,9%) i Benissanet (17%). La resta de col·lectius, a excepció de l'africà, tenen una representativitat marginal a la comarca. Els residents d'origen africà tenen, però, certa rellevància a la Torre de l'Espanyol o a Vinebre, on respectivament el 18,2% i el 13,5% de residents tenen nacionalitat en algun dels països d'aquest continent.

GRÀFIC 7.9 - POBLACIÓ PER NACIONALITAT I MUNICIPIS, LA RIBERA D'EBRE, 2011

Percentatges

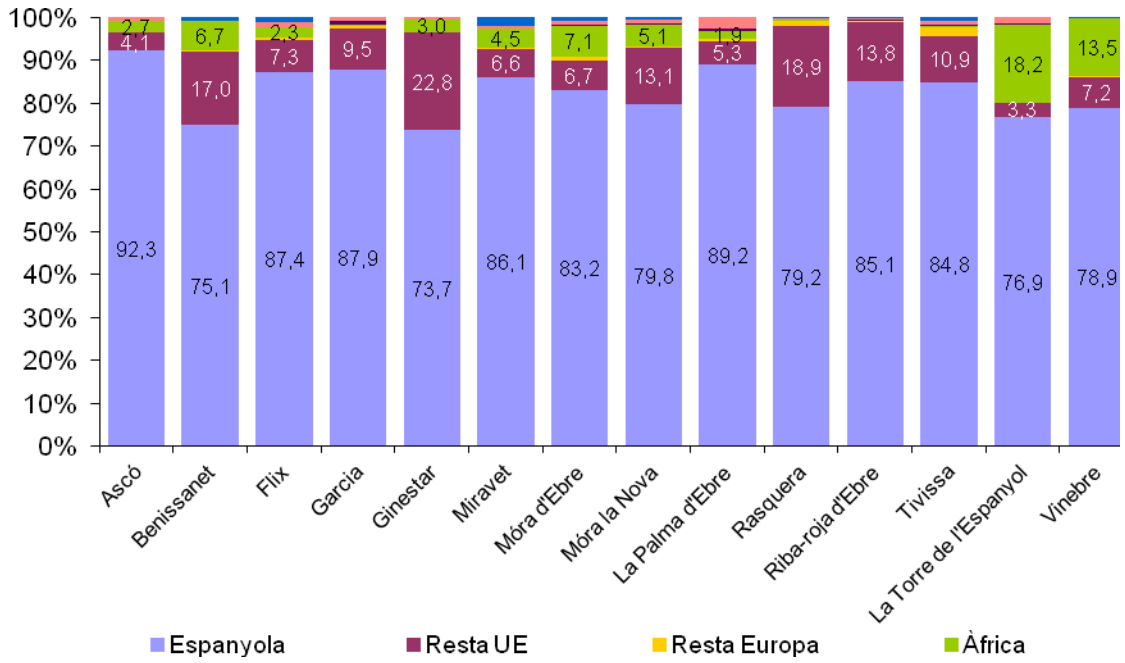

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

Així mateix, la població amb nacionalitat espanyola ha perdut pes relatiu (0,4 punts percentuals (respecte d'altres colectius durant el darrer any (Taula 7.9). A diferència d'altres comarques, però, la gran beneficiada ha estat la població d'origen africà, que guanya 0,4 punts percentuals respecte del seu pes l'any 2010.

TAULA 7.9 - VARIACIÓ DEL PES LA POBLACIÓ PER NACIONALITAT I MUNICIPIS, LA RIBERA D'EBRE, 2011

Percentatges

	Espanyola	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania
Ascó	0,1	0,2	-0,1	-0,2	0,0	0,0	0,0
Benissanet	-0,6	-1,6	0,0	1,5	0,0	0,0	0,7
Flix	0,2	-0,1	0,1	0,0	0,0	-0,1	-0,1
Garcia	-0,3	-0,1	0,0	-0,2	0,5	0,0	0,0
Ginestar	1,6	-1,2	0,0	-0,7	0,0	0,2	0,0
Miravet	1,5	-1,9	0,0	-0,3	0,0	0,0	0,7
Móra d'Ebre	0,5	-0,3	-0,2	0,2	-0,1	-0,1	0,0
Móra la Nova	-2,0	1,1	0,0	1,0	0,1	-0,3	0,1
La Palma d'Ebre	-1,4	1,5	-0,2	0,5	0,0	-0,4	0,0
Rasquera	-0,1	0,4	0,0	0,1	0,0	-0,5	0,1
Riba-roja d'Ebre	-0,3	0,4	0,0	0,0	0,2	-0,1	-0,1
Tivissa	-1,4	0,8	0,5	0,0	-0,1	0,0	0,3
La Torre de l'Espanyol	-4,1	0,3	0,0	4,2	-0,2	-0,3	0,0
Vinebre	-3,0	1,3	0,2	1,5	0,0	-0,2	0,2
Ribera d'Ebre	**-0,4**	**0,0**	**0,0**	**0,4**	**0,0**	**-0,1**	**0,1**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

7.1.4 La Terra Alta

L'any 2011 els dotze municipis de la comarca agrupaven un total de 12.847 persones, la qual cosa representa una caiguda del 0,6% respecte de l'any anterior. Les caigudes de població han estat generalitzades, amb l'excepció de Bot (on la població ha augmentat un 1,5%) i Corbera d'Ebre (on l'increment de població ha estat del 0,8%). A Gandesa, que concentra 1 de cada 4 residents de la comarca, la caiguda ha estat del 0,1%. Les caigudes més significatives, però, cal buscar-les a municipis petits, com Prat de Comte (-4%) o la Pobla de Massaluca (-3,6%). Aquest fet ha provocat que, després d'una relativa estabilització l'any 2010, la concentració de població hagi augmentat lleugerament, si bé continua sent més reduïda que al Montsià, i sobretot al Baix Ebre (Gràfic 7.10).

TAULA 7.10 - PRINCIPALS MAGNITUDS POBLACIONALS PER MUNICIPIS, LA TERRA ALTA, 2011

	Població	Pes s/total	Variació anual
Arnes	496	3,9	-1,8
Batea	2.150	16,7	-1,1
Bot	693	5,4	1,5
Caseres	292	2,3	-0,7
Corbera d'Ebre	1.180	9,2	0,8
La Fatarella	1.111	8,6	-1,7
Gandesa	3.219	25,1	-0,1
Horta de Sant Joan	1.295	10,1	-0,9
El Pinell de Brai	1.133	8,8	-0,2
La Pobla de Massaluca	377	2,9	-3,6
Prat de Comte	190	1,5	-4,0
Vilalba dels Arcs	711	5,5	-1,4
La Terra Alta	**12.847**	**100**	**-0,6**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

GRÀFIC 7.10 - ÍNDEX DE CONCENTRACIÓ DE LA POBLACIÓ, LA TERRA ALTA

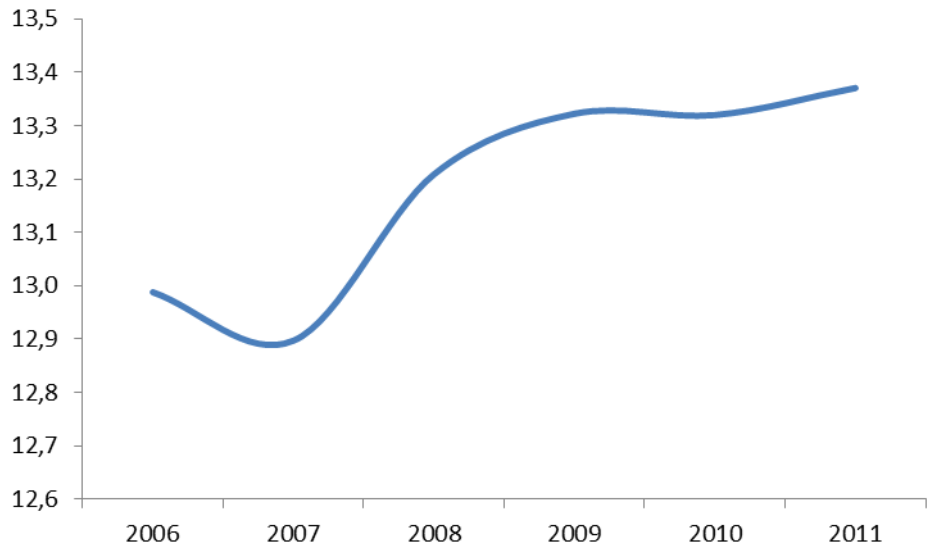

Font: elaboració pròpia

El Gràfic 7.11 mostra la contribució de cadascun dels municipis al creixement de la població municipal tant per al 2010 com per al 2011. Tal com podem veure, les aportacions dels diferents municipis a la caiguda de població han estat més o menys uniformes; cal destacar només el cas de Batea, que aporta 0,2 punts percentuals a la caiguda de població, i el de Bot, amb una contribució positiva de 0,1 punts. Aquesta és la gran diferència respecte del 2010, en què les aportacions

positives d'alguns municipis que han perdut població el 2011, com Arnes o Batea, van compensar en bona part les negatives d'altres.

GRÀFIC 7.11 - CONTRIBUCIONS AL CREIXEMENT DE LA POBLACIÓ MUNICIPAL, LA TERRA ALTA, 2010-2011

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

La Terra Alta és la comarca de les Terres de l'Ebre que presenta una proporció més gran de persones de 65 o més anys, amb un 26,3%. No obstant això, observem que durant el 2011 aquest grup no ha incrementat el pes relatiu. En canvi, el grup de 0 a 14 anys veu incrementar el pes en 0,2 punts, compensats per la caiguda equivalent al grup d'entre 15 i 64 anys.

TAULA 7.11 - POBLACIÓ PER GRANS GRUPS D'EDAT I MUNICIPIS, LA TERRA ALTA, 2011

Percentatges

	Nivell 2011			Variació absoluta s/ 2010		
	0 a 14 anys	15 a 64 anys	65 anys i més	0 a 14 anys	15 a 64 anys	65 anys i més
Arnes	9,1	54,6	36,3	-0,4	0,0	0,4
Batea	12,1	62,2	25,7	0,4	-0,5	0,1
Bot	8,7	58,7	32,6	0,8	-0,1	-0,6
Caseres	10,3	58,6	31,2	0,4	1,1	-1,5
Corbera d'Ebre	13,2	64,7	22,1	0,9	0,5	-1,5
Fatarella, la	9,7	59,2	31,1	0,2	-0,5	0,3
Gandesa	13,6	66,0	20,3	0,2	-0,6	0,4
Horta de Sant Joan	11,8	61,5	26,7	-0,9	0,2	0,7
Pinell de Brai, el	11,2	60,7	28,1	0,1	-0,8	0,7
Pobla de Massaluca, la	8,0	58,6	33,4	-0,2	0,3	-0,1
Prat de Comte	12,6	57,9	29,5	0,5	-0,2	-0,3
Vilalba dels Arcs	9,8	58,9	31,2	0,3	0,0	-0,3
La Terra Alta	**11,7**	**62,0**	**26,3**	**0,2**	**-0,2**	**0,0**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

El 86% de la població resident a la Terra Alta disposa de la nacionalitat espanyola, la xifra més alta de les quatre comarques de les Terres de l'Ebre. Dins d'aquest col·lectiu, el municipi on té un pes més baix és Gandesa (72,5%), mentre que a Arnes representa el 97,4%. L'altre col·lectiu amb certa representació a la comarca són els comunitaris no espanyols, que representaven l'11,4% el 2011, i es concentraven sobretot a Gandesa (on arriben a representar el 21%), però també a municipis com Batea, Corbera d'Ebre, Horta de Sant Joan o Pinell de Brai, tots ells amb percentatges superiors al 10%.

GRÀFIC 7.12 - POBLACIÓ PER NACIONALITAT I MUNICIPIS, LA TERRA ALTA, 2011

Percentatges

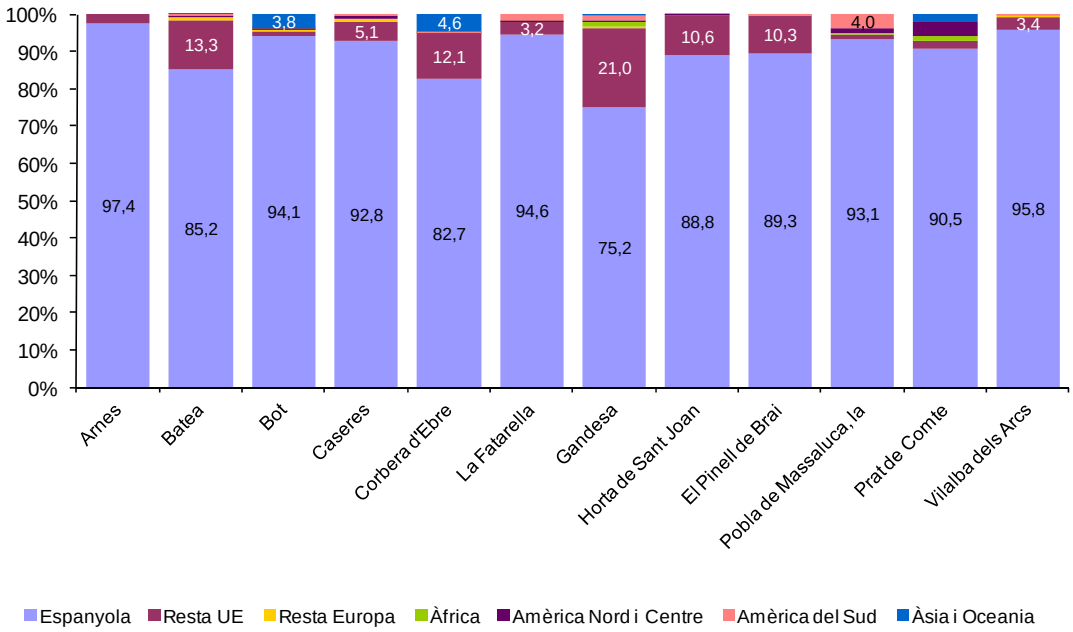

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

Durant el darrer any la població de nacionalitat espanyola ha perdut pes relatiu (0,5 punts percentuals) en favor, sobretot, de la població de la resta de la UE (+0,4 punts), però també, per a població d'origen asiàtic (+0,2 punts), una dada que també es dóna a d'altres comarques de les Terres de l'Ebre.

TAULA 7.12 - VARIACIÓ DEL PES LA POBLACIÓ PER NACIONALITAT I MUNICIPIS, LA TERRA ALTA, 2011

Percentatges

	Espanyola	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania
Arnes	1,5	0,0	-0,2	0,0	-0,8	-0,6	0,0
Batea	-0,3	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bot	-0,8	-0,3	-0,2	0,0	0,0	0,0	1,3
Caseres	-2,1	2,1	0,3	0,0	0,0	-0,3	0,0
Corbera d'Ebre	-2,0	0,5	0,0	0,0	-0,1	-0,3	1,9
La Fatarella	-0,6	0,8	0,0	0,0	0,2	-0,4	0,0
Gandesa	-0,9	0,9	0,1	-0,2	0,2	0,0	0,0
Horta de Sant Joan	0,4	-0,5	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
El Pinell de Brai	-0,3	0,4	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0
La Pobla de Massaluca	0,0	0,6	0,0	0,0	0,3	-0,9	0,0
Prat de Comte	1,6	-0,9	0,0	-0,4	0,7	0,0	-0,9
Vilalba dels Arcs	-0,1	0,2	0,1	0,0	0,0	-0,3	0,0
La Terra Alta	**-0,5**	**0,4**	**0,0**	**-0,1**	**0,1**	**-0,1**	**0,2**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat

7.2 Afiliats

7.2.1 El Baix Ebre

El conjunt de la comarca tenia un total de 23.769 afiliats als diferents règims de la seguretat social de mitjana l'any 2011, 4,4 punts per sota del nivell mitjà del 2010. Les caigudes d'afiliació han estat generalitzades als municipis de la comarca, però també hi ha hagut casos en què els afiliats han augmentat. Per exemple, Alfara de Carles incrementa en 7,8 punts el nombre d'afiliats respecte del 2010, o Benifallet 4,8 punts. En canvi, tots els municipis de més pes demogràfic i econòmic han mostrat taxes negatives. Per exemple, Tortosa, que representa prop del 57% de l'afiliació a la comarca, va veure minvar el nombre d'afiliats un 2,7%, mentre que Deltebre, el segon en importància, veu minvar els afiliats en un 6,5%.

TAULA 7.13 - PRINCIPALS MAGNITUDS D'AFILIACIÓ A LA SEGURETAT SOCIAL (RGSS + RETA) PER MUNICIPIS, EL BAIX EBRE 2011

	Població Afiliada 2011	Pes s/ total	Var s/ 2010
Aldover	134	0,6	3,1
Alfara de Carles	70	0,3	7,8
L'Ametlla de Mar	1.521	6,4	-2,2
Benifallet	195	0,8	4,8
Xerta	181	0,8	2,4
Paüls	88	0,4	-7,6
El Perelló	715	3,0	-10,6
Roquetes	1.509	6,3	-10,5
Tivenys	167	0,7	-2,6
Tortosa	13.488	56,7	-2,7
Deltebre	2.551	10,7	-6,5
Camarles	1.122	4,7	-6,7
L'Aldea	1.427	6,0	-9,2
L'Ampolla	603	2,5	-4,9
El Baix Ebre	**23.769**	**100,0**	**-4,4**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

Els canvis en l'afiliació no han afectat de la mateixa manera els diferents règims de la seguretat social. La caiguda al règim d'autònoms, per exemple, ha estat únicament del 3,1% de la comarca, i aquesta ha estat inferior a la del règim general a la majoria de municipis. Aquest fet ha provocat que la proporció d'autònoms sobre el conjunt d'ocupats hagi augmentat respecte de l'any anterior i que no hi hagin hagut canvis significatius en l'ordenació de municipis segons el pes dels autònoms sobre el total d'ocupats (Gràfic 7.13).

GRÀFIC 7.13 - PROPORCIÓ D'AUTÒNOMS SOBRE EL CONJUNT D'AFILIATS A LA SEGURETAT SOCIAL, EL BAIX EBRE, 2011

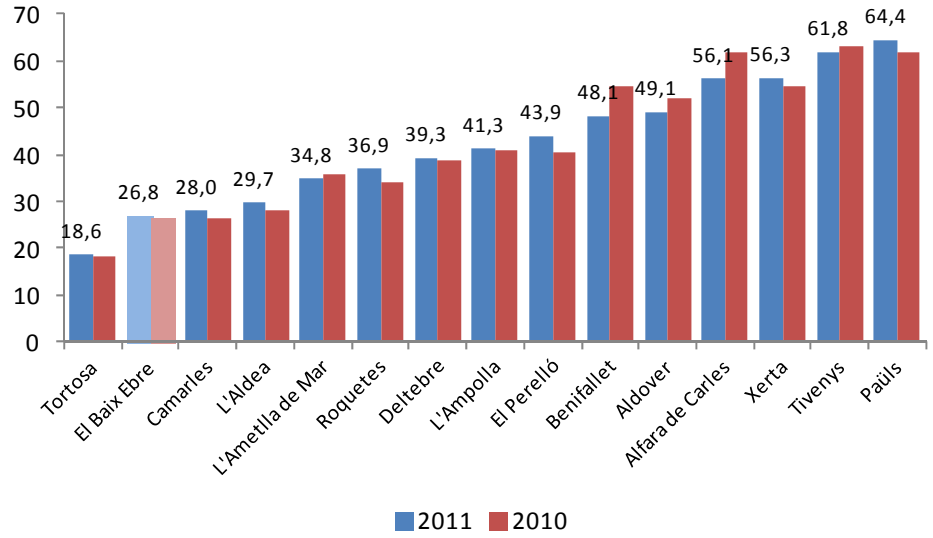

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

La caiguda de població afiliada, combinada amb la variació de població, ha fet que la ràtio de població afiliada amb relació a la població entre 15 i 64 anys s'hagi reduït en gairebé 2 punts (Gràfic 7.14). Destaca sobretot el cas de l'Aldea, on aquesta ràtio ha caigut en gairebé 7 punts percentuals en el darrer any. A Tortosa, que a causa de l'efecte seu té tradicionalment el registre més elevat, aquesta s'ha reduït més lleugerament (1,3 punts).

GRÀFIC 7.14 - AFILIATS A LA SEGURETAT SOCIAL EN RELACIÓ POBLACIÓ EN EDAT DE TREBALLAR, EL BAIX EBRE, 2011

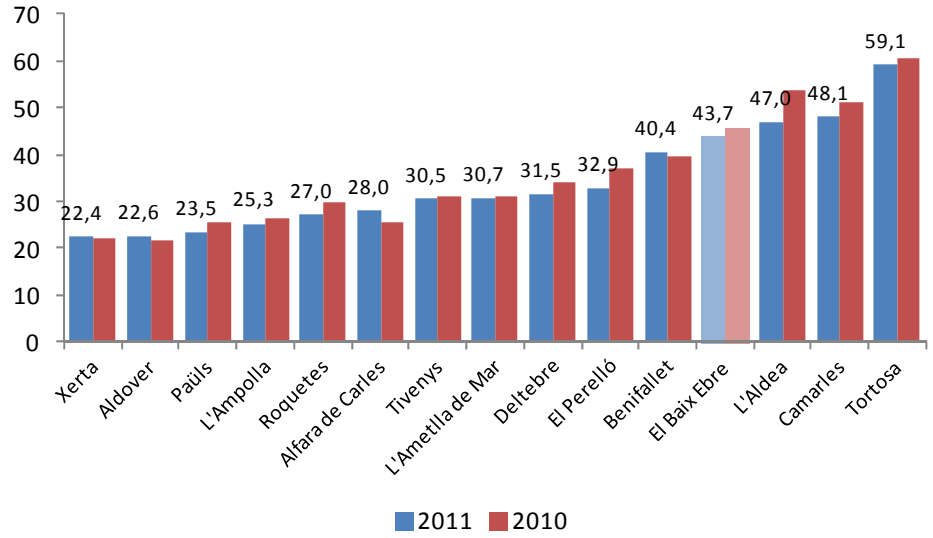

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

Serveis és el sector que ocupa un nombre més gran d'afiliats al Baix Ebre, una mica més de 2 de cada 3 afiliats (Taula 7.14). Durant el darrer any, a més, ha guanyat pes relatiu (1,2 punts percentuals) en detriment, sobretot, de la construcció, que ha perdut 2,1 punts relatius i representava ja només el 12,2% del total d'afiliats l'any 2011 (Taula 7.15). Deltebre és un cas paradigmàtic d'aquest desplaçament de pes relatiu. La construcció hi ha cedit gairebé 5 punts percentuals, dels quals 3,3 han anat a parar als serveis, mentre que la resta han anat a parar majoritàriament a la indústria (1,3 punts). Al conjunt de la comarca la indústria ha guanyat pes relatiu, i destaquen els casos de l'Aldea (2, 5 punts) o Tortosa (1,8 punts). Finalment, l'agricultura ha cedit dues dècimes en el conjunt de la comarca, però la caiguda ha estat especialment important a Roquetes, on ha cedit 4,8 punts, fins a situar-se en el 9,5% del total d'afiliats.

TAULA 7.14 - AFILIATS A LA SEGURETAT SOCIAL, PES SECTORIAL, EL BAIX EBRE, 2011

(Percentatges)	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
Aldover	18,7	6,5	24,3	50,6
Alfara de Carles	29,1	15,1	24,1	31,7
L'Ametlla de Mar	0,6	3,8	14,7	80,8
Benifallet	22,4	3,1	10,9	63,6
Xerta	9,7	18,3	9,7	62,3
Paüls	40,2	7,4	16,8	35,6
El Perelló	10,5	12,4	16,9	60,2
Roquetes	9,5	11,2	13,2	66,1
Tivenys	23,1	4,5	14,2	58,2
Tortosa	4,0	15,4	7,0	73,7
Deltebre	5,1	6,8	30,6	57,4
Camarles	9,8	29,0	21,0	40,2
L'Aldea	8,1	32,2	13,5	46,2
L'Ampolla	3,5	5,6	12,4	78,5
El Baix Ebre	**5,6**	**14,5**	**12,2**	**67,7**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

TAULA 7.15 - VARIACIÓ EN L'AFILIACIÓ A LA SEGURETAT SOCIAL PER MUNCIPI I SECTORS, EL BAIX EBRE 2010-2011

(Percentatges)	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
Aldover	0,8	0,2	-2,7	1,7
Alfara de Carles	-5,4	10,5	-4,6	-0,5
L'Ametlla de Mar	0,1	-0,3	0,4	-0,2
Benifallet	-0,9	-1,0	0,0	1,9
Xerta	0,1	0,8	-2,4	1,5
Paüls	1,0	0,6	0,0	-1,5
El Perelló	1,8	-0,5	0,1	-1,4
Roquetes	-4,8	0,2	-0,6	5,2
Tivenys	-1,7	-0,2	-2,1	4,0
Tortosa	0,0	1,8	-2,1	0,3
Deltebre	0,3	1,3	-4,9	3,3
Camarles	0,6	-3,7	-2,2	5,2
L'Aldea	0,8	2,5	-0,2	-3,1
L' Ampolla	0,2	-0,2	-2,8	2,9
El Baix Ebre	**-0,2**	**1,1**	**-2,1**	**1,2**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

7.2.2 - El Montsià

La comarca tenia de mitjana 17.918 afiliats als diferents règims de la seguretat social durant el 2011. Això representa 5,5 punts menys que l'any 2010, en què el nombre mitjà de treballadors afiliats fou de 18.956. Les caigudes han estat generalitzades, llevat del cas de Masdenverge, on els afiliats van augmentar un 0,8%. A Amposta, que concentrava el 38,2% d'afiliats, la caiguda ha estat del 6,1%.

TAULA 7.16 - PRINCIPALS MAGNITUDS D'AFILIACIÓ A LA SEGURETAT SOCIAL (RGSS+ RETA) PER MUNICIPIS, EL MONTSIÀ, 2011

	Població Afiliada 2011	Pes s/ total	Var s/ 2010
Alcanar	1.937	10,8	-3,8
Amposta	6.844	38,2	-6,1
La Sénia	1.841	10,3	-11,8
Freginals	48	0,3	-2,5
La Galera	185	1,0	-7,2
Godall	133	0,7	-4,1
Mas de Barberans	107	0,6	-17,9
Masdenverge	200	1,1	0,8
Sant Carles de la Ràpita	3.258	18,2	-3,9
Santa Bàrbara	839	4,7	-3,3
Ulldecona	1.989	11,1	-2,7
Sant Jaume d'Enveja	539	3,0	-2,4
El Montsià	**17.918**	**100**	**-5,5**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

La caiguda de l'afiliació, força superior a la caiguda de la població entre 15 i 64 anys, ha provocat que la ràtio d'afiliats sobre població en edat de treballar hagi cedit gairebé dos punts durant aquest darrer any (Gràfic 7.15). En alguns casos, però, aquesta ha estat important. Per exemple, a la Sénia ha caigut en 5,4 punts, fins al 45,5%. Aquest fet ha provocat que Amposta hagi estat l'any 2011 el municipi de la comarca amb una ràtio més alta, tot i que en aquest cas ha cedit també 3 punts.

GRÀFIC 7.15 - AFILIATS A LA SEGURETAT SOCIAL PER POBLACIÓ EN EDAT DE TREBALLAR, EL MONTSIÀ, 2011

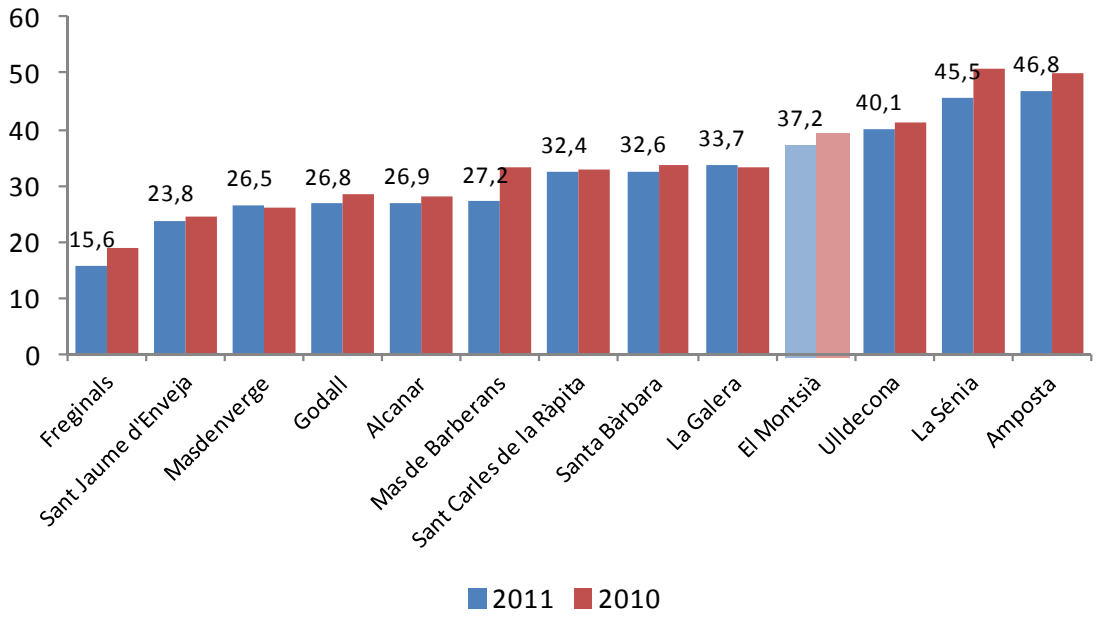

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

La caiguda d'afiliació al règim d'autònoms ha estat de 3,9 punts percentuals, enfront del 5,5% del conjunt de la seguretat social. A excepció de Godall, Ulldecona i Sant Jaume d'Enveja, aquesta ha estat la dinàmica a tots els municipis de la comarca, la qual cosa ha fet que les taxes d'autònoms sobre el total hagin augmentat a gairebé tots els municipis, i que els canvis en l'ordenació del rànquing hagin estat limitats (Gràfic 7.16).

GRÀFIC 7.16 - PROPORCIÓ D'AUTÒNOMS SOBRE EL CONJUNT D'AFILIATS A LA SEGURETAT SOCIAL. EL MONTSIÀ. 2011

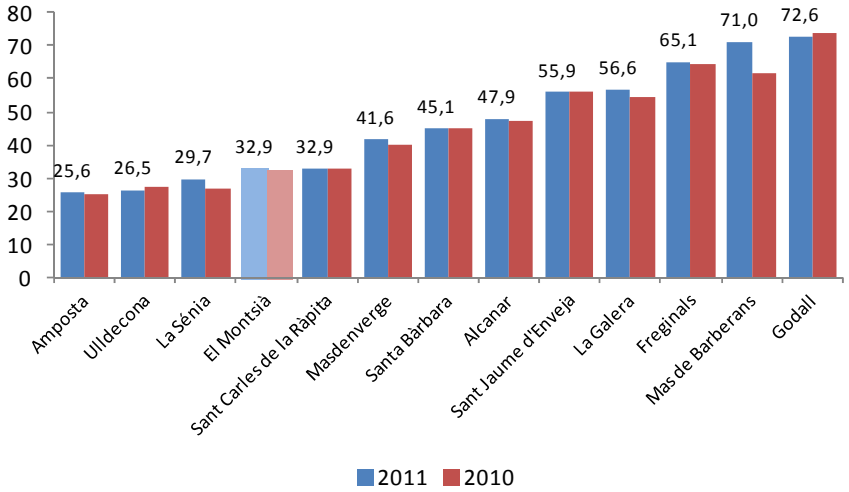

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

El grup dels serveis és l'activitat econòmica més important en afiliació al Montsià (59,6% de mitjana el 2011), tot i que aquesta és inferior a la mitjana del Baix Ebre (Taula 7.17). Així mateix, aquestes han guanyat pes sobre el conjunt (1,8 punts percentuals) durant el 2011 (Taula 7.18). Això ha anat en detriment sobretot de la construcció, que ha cedit dos punts percentuals fins a situar-se en el 10% d'afiliats. Cal destacar sobretot la caiguda relativa a Amposta, on cedeix 3,6 punts fins a situar-se en el 9,3%, o a Sant Carles de la Ràpita, on cedeix 2,4 punts, fins a situar-se en el 10,1%. Sant Jaume d'Enveja, la població de la comarca on el pes de la construcció és més elevat, també veu caure el pes relatiu de la construcció en 1,9 punts, fins a situar-se en el 27,3%. Pel que fa a la indústria, tot i augmentar molt lleugerament el pes relatiu (0,2 punts), destaca la caiguda de pes relatiu de la Sénia (-1,2 punts).

TAULA 7.17 - AFILIATS A LA SEGURETAT SOCIAL, PES SECTORIAL, EL MONTSIÀ, 2011

Percentatges

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
Alcanar	13,9	15,2	10,5	60,4
Amposta	3,6	24,2	9,3	62,9
La Sénia	4,7	44,6	8,9	41,9
Freginals	27,6	2,1	21,4	49,0
La Galera	33,4	25,5	8,8	32,3
Godall	51,6	4,5	7,5	36,4
Mas de Barberans	44,2	5,6	2,8	47,4
Masdenverge	14,4	30,0	13,6	41,9
Sant Carles de la Ràpita	1,3	10,9	10,1	77,7
Santa Bàrbara	14,6	13,9	15,7	55,8
Ulldecona	5,1	46,6	5,6	42,6
Sant Jaume d'Enveja	6,5	7,7	27,3	58,5
El Montsià	**6,3**	**24,2**	**10,0**	**59,6**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

TAULA 7.18 - VARIACIÓ EN L'AFILIACIÓ A LA SEGURETAT SOCIAL PER MUNCIPI I SECTORS, EL MONTSIÀ, 2010-2011

Percentatges

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
Alcanar	0,0	0,3	-0,9	0,6
Amposta	0,0	1,1	-3,6	2,5
La Sénia	0,5	-1,2	-0,2	1,0
Freginals	0,2	0,1	3,6	-3,8
Galera, la	2,8	0,6	-0,5	-2,8
Godall	2,9	0,4	-2,4	-0,8
Mas de Barberans	5,0	-14,2	-0,7	9,8
Masdenverge	0,4	-3,9	-0,7	4,2
Sant Carles de la Ràpita	0,1	-0,1	-2,4	2,5
Santa Bàrbara	0,2	-1,2	0,1	0,9
Ulldecona	-0,7	1,6	-0,4	-0,5
Sant Jaume d'Enveja	-0,7	2,0	-1,9	0,6
El Montsià	**0,1**	**0,2**	**-2,0**	**1,8**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

7.2.3 La Ribera d'Ebre

Els afiliats a la Ribera d'Ebre han caigut de mitjana un 2,1% durant el 2011, fins als 5.710. En aquest cas, i a diferència de les altres comarques, s'observen patrons diferenciats. Així, si a Ascó, que ocupava al 13,1% del total d'afiliats, la població ocupada s'ha incrementat un 17%, a Móra la Nova, que ocupava un 11,1% dels afiliats de la comarca, aquesta va caure un 11,5%. A Móra d'Ebre, capital de la comarca, i on estan afiliats el 34,4% dels afiliats de la comarca, la caiguda ha estat del 4,4%.

TAULA 7.19 - PRINCIPALS MAGNITUDS D'AFILIACIÓ A LA SEGURETAT SOCIAL (RGSS+ RETA) PER MUNICIPIS, RIBERA D'EBRE 2011

	Població Afiliada 2011	Pes s/ total	Var s/ 2010
Ascó	748	13,1	17,0
Benissanet	266	4,7	-7,6
Flix	746	13,1	1,5
Garcia	90	1,6	-3,2
Ginestar	161	2,8	-4,6
Miravet	174	3,0	-2,4
Móra d'Ebre	1.962	34,4	-4,4
Móra la Nova	633	11,1	-11,5
La Palma d'Ebre	100	1,7	-3,4
Rasquera	137	2,4	-8,2
Riba-roja d'Ebre	168	2,9	-1,6
Tivissa	322	5,6	0,0
La Torre de l'Espanyol	131	2,3	-8,4
Vinebre	74	1,3	-4,2
La Ribera d'Ebre	**5.710**	**100,0**	**-2,1**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

L'evolució de la població en edat de treballar i de la població afiliada ha fet que la ràtio d'aquestes dues variables s'hagi reduït en 1 punt de mitjana, fins al 36,7%. En aquest cas, destaca sobretot el cas d'Ascó, que veu incrementar aquesta ràtio en més de 8 punts percentuals. Per la banda contrària, destaca el cas de Móra la Nova, on la ràtio ha cedit més de 4 punts percentuals.

GRÀFIC 7.17 - AFILIATS A LA SEGURETAT SOCIAL PER POBLACIÓ EN EDAT DE TREBALLAR, LA RIBERA D'EBRE, 2011

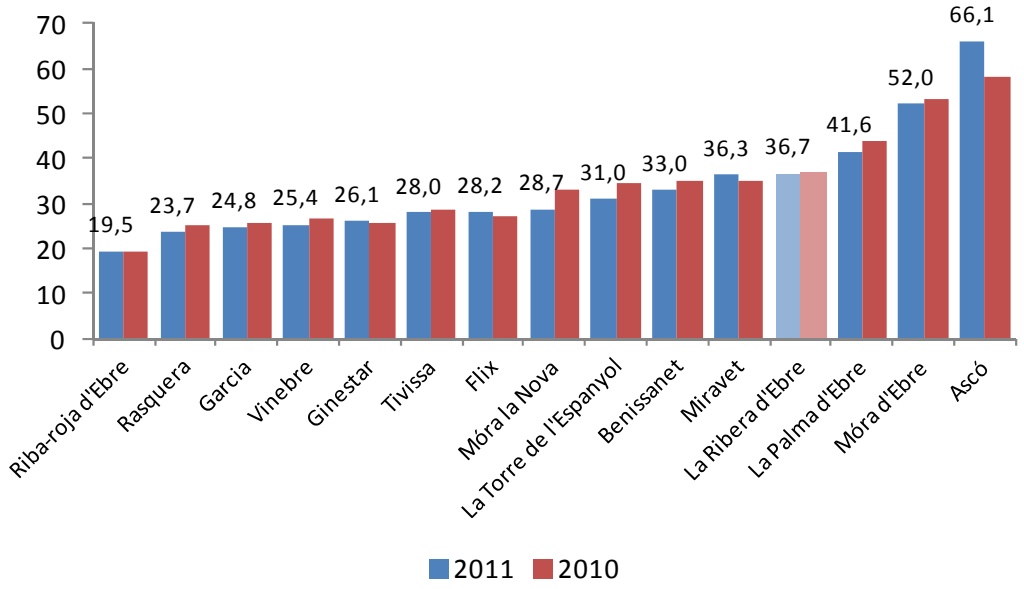

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

A diferència del que ha passat a la resta de comarques de les Terres de l'Ebre, la caiguda dels autònoms (-4,2%) ha superat la mitjana del conjunt de règims (-2,1%). Aquesta ha estat una pauta que ha tingut lloc a molts municipis de la comarca, incloent-hi Móra d'Ebre, on la caiguda dels autònoms (-5,5%) ha superat en més d'un punt la caiguda global (-4,4%). Com a conseqüència, la taxa d'autònoms s'ha reduït tant globalment com a un bon nombre de municipis, si bé en alguns casos, com a Rasquera, el comportament és l'oposat i augmenta en més de 5 punts.

GRÀFIC 7.18 - PROPORCIÓ D'AUTÒNOMS SOBRE EL CONJUNT D'AFILIATS A LA SEGURETAT SOCIAL, LA RIBERA D'EBRE, 2011

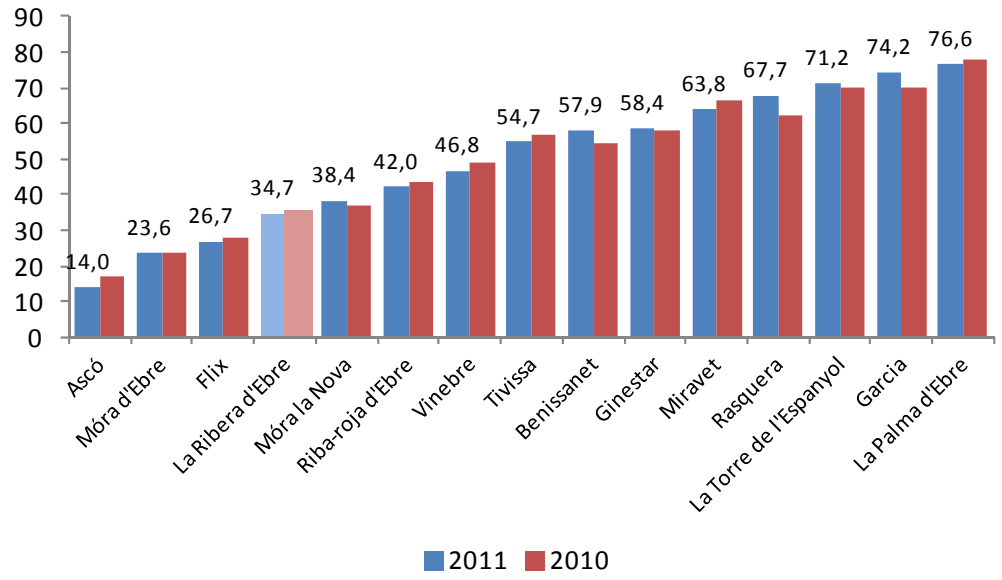

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

El pes dels afiliats al sector serveis a la Ribera d'Ebre (63% de mitjana l'any 2011) se situa a mig camí entre el Montsià i el Baix Ebre (Taula 7.20). A més, durant el decurs del 2011 ha guanyat pes relatiu (2,2 punts percentuals) en detriment de la resta de sectors (Taula 7.21). Cal destacar el fort increment del pes relatiu del sector serveis a Flix, que augmenta en 8,7 punts, fins al 62,5%. Destaca novament l'enorme pes del sector serveis a Ascó (79%).[13] La construcció ha cedit 0,7 punts percentuals en el seu pes relatiu, fins a situar-se en el 15,1%, i destaca el cas de Móra la Nova, on la caiguda fou de 6,3 punts percentuals. La indústria també ha cedit 0,8 punts percentuals, fins a l'11,2%; destaquem sobretot el cas de Flix, on la pèrdua de pes relatiu és de 7,6 punts percentuals. Finalment, també cal destacar la caiguda de pes relatiu de l'agricultura (-0,7 punts), en especial a Tivissa, que cedeix 4,5 punts percentuals.

[13] Segons els criteris de disseminació de les dades de seguretat social, els afiliats que treballen a la Central Nuclear d'Ascó computen com a serveis, i no a l'apartat d'indústria i energia.

TAULA 7.20 - AFILIATS A LA SEGURETAT SOCIAL, PES SECTORIAL, LA RIBERA D'EBRE, 2011

(Percentatges)	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
Ascó	2,3	4,3	14,4	79,0
Benissanet	39,5	3,0	12,9	44,6
Flix	1,8	9,3	26,3	62,5
Garcia	25,8	6,1	20,8	47,4
Ginestar	27,4	20,1	21,0	31,5
Miravet	27,4	9,3	29,0	34,2
Móra d'Ebre	2,3	15,4	9,8	72,4
Móra la Nova	6,8	14,5	18,6	60,2
La Palma d'Ebre	67,6	5,3	7,0	20,1
Rasquera	25,2	9,7	12,6	52,6
Riba-roja d'Ebre	6,1	2,1	23,5	68,3
Tivissa	25,1	16,4	7,6	51,0
La Torre de l'Espanyol	54,0	4,8	10,5	30,7
Vinebre	8,5	4,4	9,8	77,3
La Ribera d'Ebre	**10,7**	**11,2**	**15,1**	**63,0**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

TAULA 7.21 - VARIACIÓ EN L'AFILIACIÓ A LA SEGURETAT SOCIAL PER MUNICIPI I SECTORS, LA RIBERA D'EBRE, 2010-2011

(Percentatges)	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
Ascó	-0,8	-0,9	0,4	1,3
Benissanet	-2,0	0,7	0,5	0,9
Flix	0,0	-7,6	-1,1	8,7
Garcia	0,8	0,2	2,3	-3,3
Ginestar	-1,6	0,5	-1,0	2,0
Miravet	-1,0	-0,3	2,5	-1,1
Móra d'Ebre	-0,1	0,6	-0,4	-0,1
Móra la Nova	1,4	1,8	-6,3	3,1
La Palma d'Ebre	-1,6	0,4	-0,5	1,7
Rasquera	2,2	0,1	-0,6	-1,7
Riba-roja d'Ebre	-0,6	-0,6	2,4	-1,2
Tivissa	-4,5	-0,5	0,0	5,0
La Torre de l'Espanyol	-0,2	0,4	0,4	-0,6
Vinebre	-0,3	0,2	2,4	-2,3
La Ribera d'Ebre	**-0,7**	**-0,8**	**-0,7**	**2,2**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

7.2.4 La Terra Alta

El nombre mitjà d'afiliats a la Terra Alta ha estat de 3.499, i això representa un 3,8 menys que l'any 2010 (Taula 7.22). Les caigudes han estat generalitzades a tots els municipis, llevat de Caseres, on la població afiliada s'ha incrementat un 3,2% —si bé es tracta d'un poble amb una població reduïda, que només concentra l'1,8% del total de població afiliada a la comarca.

TAULA 7.22 - PRINCIPALS MAGNITUDS D'AFILIACIÓ A LA SEGURETAT SOCIAL (RGSS+ RETA) PER MUNICIPIS, LA TERRA ALTA, 2011

	Població Afiliada 2011	Pes s/ total	Var s/ 2010
Arnes	131	3,7	-9,8
Batea	669	19,1	-4,5
Bot	154	4,4	-4,9
Caseres	65	1,8	3,2
Corbera d'Ebre	273	7,8	-4,0
La Fatarella	258	7,4	-2,5
Gandesa	1.041	29,7	-1,9
Horta de Sant Joan	325	9,3	-5,0
El Pinell de Brai	254	7,3	-4,6
La Pobla de Massaluca	92	2,6	-13,4
Prat de Comte	25	0,7	-9,0
Vilalba dels Arcs	215	6,1	-1,2
La Terra Alta	**3.499**	**100,0**	**-3,8**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

La caiguda de l'afiliació ha provocat que la ràtio d'afiliats sobre població de 15 a 64 anys s'hagi reduït en 1,3 punts el darrer any, tot i la caiguda de població d'aquest grup d'edat a la comarca (Gràfic 7.19.). Aquesta ha estat una constant a pràcticament tots els municipis de la comarca, llevat de Vilalba dels Arcs, on s'ha incrementat en 1 dècima. La caiguda més important la trobem a Arnes (4,3 punts percentuals) —si bé cal contextualitzar-la en el reduït pes poblacional del municipi.

GRÀFIC 7.19 - AFILIATS A LA SEGURETAT SOCIAL PER POBLACIÓ EN EDAT DE TREBALLAR, LA TERRA ALTA, 2011

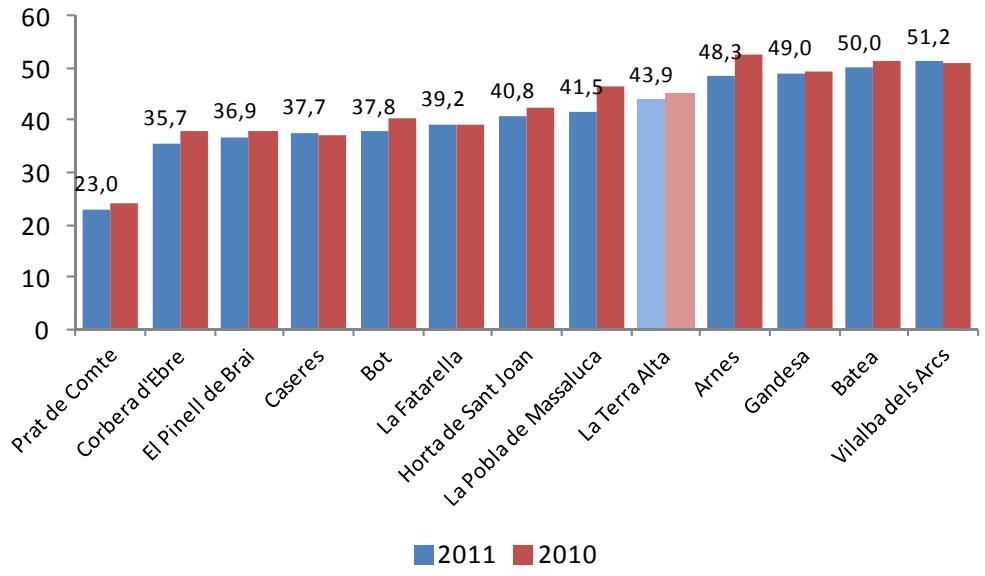

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

El nombre d'autònoms a la comarca ha caigut un 2% durant el 2011, enfront del 3,8% del conjunt de règims de la seguretat social, la qual cosa ha fet que la proporció d'autònoms sobre el conjunt d'afiliats hagi augmentat en 1 punt, fins al 56,1% (Gràfic 7.20). En general, les taxes d'autònoms han augmentat, tot i que lleugerament a la majoria de municipis, si bé en alguns dels que presenten taxes més altes, aquestes s'hagin vist lleugerament reduïdes. Tenint en compte l'estructura demogràfica dels municipis, molt probablement aquestes caigudes es deguin principalment a factors de caire demogràfic més que econòmic.

GRÀFIC 7.20 - PROPORCIÓ D'AUTÒNOMS SOBRE EL CONJUNT D'AFILIATS A LA SEGURETAT SOCIAL, LA TERRA ALTA, 2011

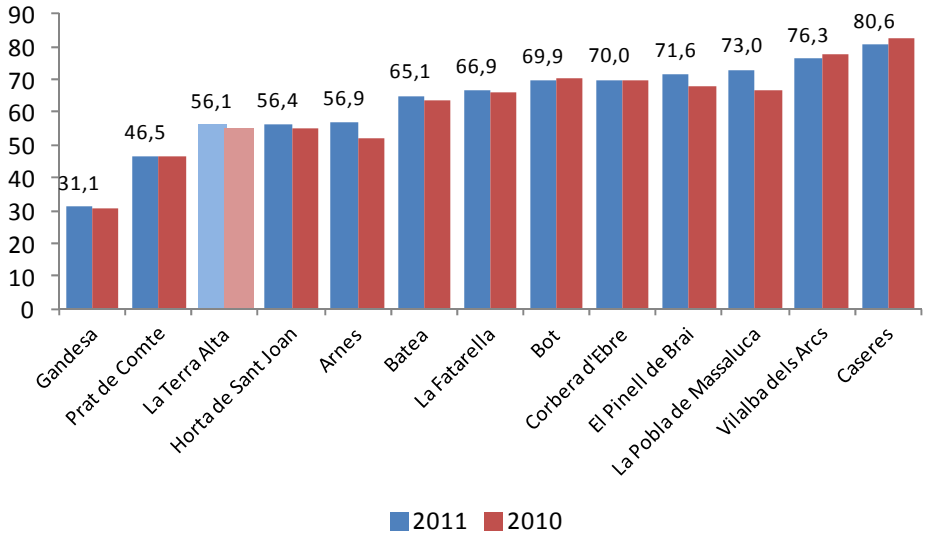

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

L'estructura d'afiliació per sectors a la Terra Alta presenta importants diferències respecte de la resta de comarques de les Terres de l'Ebre. Per exemple, el pes dels serveis (39% del conjunt d'afiliats) és molt inferior a les proporcions de la resta de comarques. No obstant això, i tal com passava a la resta de comarques, aquests han guanyat pes relatiu respecte del 2010, si bé de manera molt moderada (0,6 punts). La indústria, que ocupava a gairebé 1 de cada 5 afiliats l'any 2011, és el sector que guanya més pes en termes relatius (1,2 punts). Cal destacar l'avenç de Gandesa, que guanya 3,9 punts percentuals en aquest apartat. En canvi, la construcció, que ocupava gairebé el 15% de la població afiliada el 2011, veu reduït el seu pes relatiu en 1,9 punts respecte del 2010, caiguda generalitzada a tots els municipis. L'agricultura es manté més o menys estable, i guanya 1 dècima en termes relatius, fins al 26,2%, el nivell més alt de les Terres de l'Ebre, i un dels nivells comarcals més elevats del conjunt de Catalunya.

TAULA 7.23 - AFILIATS A LA SEGURETAT SOCIAL, PES SECTORIAL, LA TERRA ALTA, 2011

Percentatges

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
Arnes	26,9	4,4	14,7	54,0
Batea	44,1	18,4	10,1	27,4
Bot	36,6	19,7	9,1	34,6
Caseres	43,8	9,3	15,5	31,4
Corbera d'Ebre	37,5	7,4	22,0	33,0
La Fatarella	29,3	10,3	16,5	43,9
Gandesa	6,4	30,0	13,6	50,0
Horta de Sant Joan	25,5	11,2	24,0	39,2
El Pinell de Brai	13,8	36,8	11,8	37,6
La Pobla de Massaluca	52,9	1,6	19,3	26,2
Prat de Comte	25,7	15,8	21,8	36,6
Vilalba dels Arcs	39,4	17,5	16,8	26,3
La Terra Alta	**26,2**	**19,9**	**14,9**	**39,0**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

TAULA 7.24 - VARIACIÓ EN L'AFILIACIÓ A LA SEGURETAT SOCIAL PER MUNICIPI I SECTORS, LA TERRA ALTA, 2010-2011

Percentatges

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
Arnes	2,6	0,9	-1,3	-2,3
Batea	3,4	-1,3	-1,7	-0,4
Bot	0,0	-0,1	-0,5	0,6
Caseres	-3,4	1,7	-0,5	2,2
Corbera d'Ebre	-0,4	-0,2	-2,2	2,8
La Fatarella	0,1	-1,4	-1,3	2,6
Gandesa	-1,5	3,9	-2,7	0,2
Horta de Sant Joan	1,1	0,6	-0,7	-1,0
El Pinell de Brai	-1,1	3,2	-2,7	0,6
La Pobla de Massaluca	3,6	0,2	-6,4	2,6
Prat de Comte	1,4	-7,6	-0,7	6,9
Vilalba dels Arcs	-1,5	0,1	-0,2	1,6
La Terra Alta	**0,1**	**1,2**	**-1,9**	**0,6**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

7.2.4 - Grans municipis

Per a una desena de municipis de la demarcació,[14] es disposa d'informació de l'afiliació amb un nivell més gran de desagregació per activitats.[15] La Taula 7.25 mostra la informació, desagregada a 9 grups d'activitats diferents. Aquests municipis inclouen 28.045 dels 50.986 afiliats (55,1% del total) que tenien les Terres de l'Ebre l'any 2011. Aquesta desagregació permet veure, amb més detall, el pes i l'evolució de diferents subsectors del sector serveis respecte de les classificacions utilitzades fins ara. Així, per exemple, es pot veure que la caiguda de l'afiliació als serveis prové sobretot de l'apartat dels serveis empresarials (que ha caigut un 6,7% de mitjana) i del transport (que cau un 4,8%), que es veu compensada per la menor caiguda dels serveis socials (que cau únicament un 1,6% al conjunt de municipis de la mostra).

[14] Alcanar, l'Ametlla de Mar, Amposta, Deltebre, Flix, Móra d'Ebre, Roquetes, Sant Carles de la Ràpita, La Sénia, Tortosa i Ulldecona. Tots aquests municipis tenen més de 4.000 habitants.

[15] Els serveis empresarials inclouen informació i comunicacions, activitats financeres, immobiliàries, serveis professionals i serveis administratius. Els serveis socials inclouen l'administració pública, l'educació, la sanitat, i les activitats artístiques i d'entreteniment. L'apartat resta de sectors inclou els sectors no inclosos en la resta d'epígraf (altres serveis, indústries extractives,energia elèctrica i aigua i sanejament).

TAULA 7.25 - DISTRIBUCIÓ DE TREBALLADORS AFILIATS (RGSS+RETA) PER ACTIVITATS ECONÒMIQUES MUNICIPIS MÉS GRANS DE 4.000 HABITANTS, TERRES DE L'EBRE 2011

Afiliats

	Agricultura	Indústria	Construcció	Comerç	Transport	Hostaleria	Serveis empresarials	Serveis socials	Resta sectors	TOTAL
Alcanar	268	290	204	476	91	223	143	164	80	1.937
L'Ametlla de Mar	9	57	224	353	132	276	169	247	54	1.521
Amposta	245	1.472	639	1.496	243	459	637	1.189	464	6.844
Deltebre	131	171	781	525	105	286	234	230	88	2.551
Flix	14	62	196	154	30	71	44	139	37	746
Móra d'Ebre	45	222	193	359	49	62	171	696	165	1.962
Roquetes	143	165	199	331	61	75	124	351	60	1.509
Sant Carles de la Ràpita	43	316	328	721	195	454	301	750	151	3.258
La Sénia	86	798	164	329	55	61	125	126	99	1.841
Tortosa	542	1.933	938	3.365	441	853	1.174	3.551	693	13.488
Ulldecona	102	866	112	370	54	124	111	115	135	1.989
SUMA	**1.210**	**4.751**	**2.850**	**6.350**	**1.073**	**2.258**	**2.401**	**5.632**	**1.522**	**28.045**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

TAULA 7.26 - VARIACIÓ DE TREBALLADORS AFILIATS (RGSS+RETA) PER ACTIVITATS ECONÒMIQUES, MUNICIPIS MÉS GRANS DE 4.000 HABITANTS, TERRES DE L'EBRE 2011

Percentatges

	Agricultura	Indústria	Construcció	Comerç	Transport	Hostaleria	Serveis empresarials	Serveis socials	Resta sectors	TOTAL
Alcanar	-3,7	-3,4	-11,6	-2,8	11,4	-4,5	-5,8	-5,2	5,3	-3,8
L'Ametlla de Mar'	15,6	-9,9	0,6	-1,1	-4,0	-7,4	7,7	-2,3	-8,8	-2,2
Amposta	-6,2	-3,4	-32,0	-0,2	-11,1	-4,1	-7,8	0,6	5,8	-6,1
Deltebre	-0,8	16,3	-19,3	-0,1	-5,4	0,9	1,6	-7,9	9,0	-6,5
Flix	1,9	-46,9	-2,5	3,5	22,9	13,3	-3,3	62,8	-3,2	1,5
Móra d'Ebre	-9,5	-5,6	-7,8	-6,3	-3,9	-0,4	-5,1	-4,3	6,8	-4,4
Roquetes	-40,6	-8,7	-14,3	4,3	-15,6	-1,0	-15,6	-0,6	-8,8	-10,5
Sant Carles de la Ràpita	0,0	-4,4	-22,7	-2,3	-7,8	-4,0	-2,1	5,9	-3,4	-3,9
La Sénia	-2,0	-15,4	-13,9	-11,3	-13,4	-9,7	-6,4	-14,2	16,1	-11,8
Tortosa	-2,7	10,5	-25,5	-2,4	0,2	-3,5	-5,9	-0,9	-1,5	-2,7
Ulldecona	-13,9	2,4	-8,9	-6,7	2,4	5,6	-13,8	7,2	-12,1	-2,7
SUMA	**-9,3**	**0,0**	**-22,7**	**-2,6**	**-4,8**	**-1,4**	**-6,7**	**-1,6**	**0,9**	**-5,0**

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i del Departament d'Empresa i Ocupació

7.3 Atur

7.3.1 El Baix Ebre

El nombre total d'aturats al Baix Ebre va ascendir a 6.833 de mitjana l'any 2011, la qual cosa representa un 2,3% més que la mitjana del 2010. L'evolució del nombre d'aturats ha estat ascendent al llarg de l'any, i s'ha anat accelerant durant la segona part de l'any. Així, el creixement del nombre d'aturats fou únicament del 1,3% en el primer trimestre, mentre que en el quart trimestre ja era el 9,6%. Una part molt substancial del creixement de l'atur ha correspost a Tortosa. Així, per exemple, el creixement del nombre d'aturats a Tortosa explica 4,8 dels 9,6 punts d'increment en el quart trimestre. En el cas de Deltebre, el segon municipi en nombre d'habitants, el nombre d'aturats va començar a créixer en el tercer trimestre, tot i que de forma moderada en comparació de Tortosa.

GRÀFIC 7.21 - CONTRIBUCIONS DELS MUNICIPIS A LA TAXA D'ATUR PER TRIMESTRE, EL BAIX EBRE, 2011

Percentatges

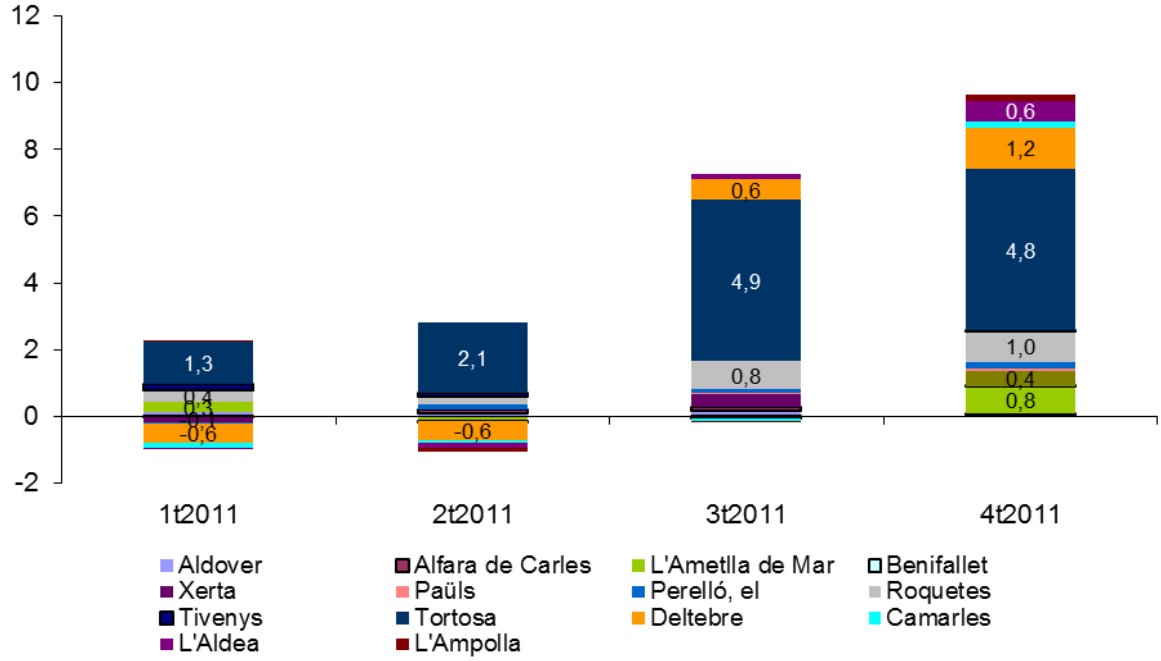

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i de l'Observatori de Treball, Generalitat de Catalunya

La taxa mitjana d'atur aparent a la comarca va incrementar-se en 6 dècimes, fins al 12,6%. Aquesta va oscil·lar entre el 7,3% del Perelló i el 14,6% de Deltebre. La taxa d'atur va augmentar a tots els municipis de la comarca amb l'excepció de Benifallet i de l'Aldea, i es mantingué estable a Camarles i a Deltebre.

GRÀFIC 7.22 - TAXES MITJANES D'ATUR APARENT PER MUNICIPIS, EL BAIX EBRE

Percentatges

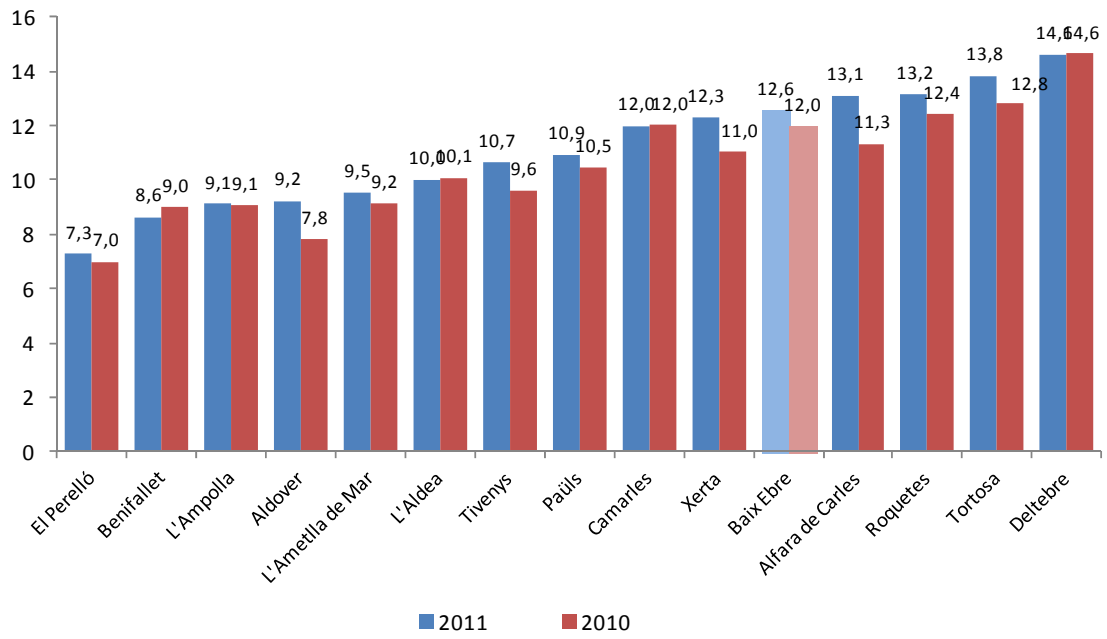

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i de l'Observatori de Treball, Generalitat de Catalunya

El Montsià

Un total de 5.704 persones figuraven com a demandants d'ocupació al Montsià de mitjana l'any 2011, enfront de les 5.199 del 2010, la qual cosa representa un 9,7% d'increment. Aquest és degut sobretot a la segona part de l'any, en què les taxes d'increment dels aturats se situaren en valors propers al 13,5% (Gràfic 7.23). Per la seva importància, destaca el fort increment de l'atur experimentat a Amposta durant el tercer trimestre, que explica 5,6 dels 13,5 punts d'increment dels aturats al Montsià. Durant el quart trimestre, a més d'Amposta, cal destacar el fort increment d'atur a Sant Carles de la Ràpita, que explica 3,9 dels 13,4 punts percentuals d'increment.

GRÀFIC 7.23 - CONTRIBUCIONS DELS MUNICIPIS A LA TAXA D'ATUR PER TRIMESTRE, EL MONTSIÀ, 2011

Percentatges

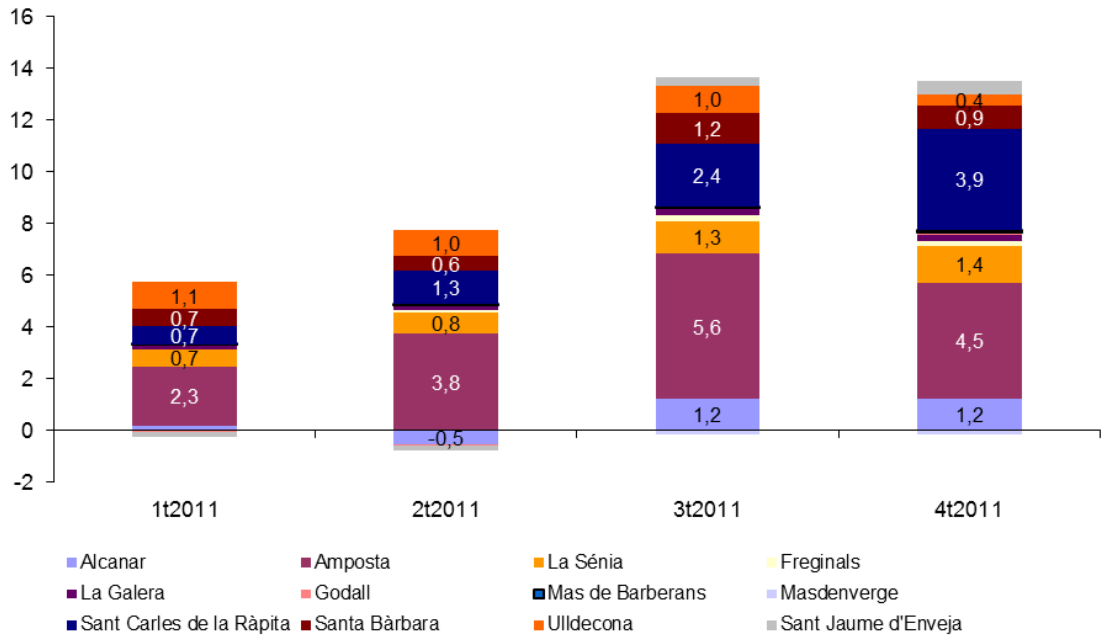

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i de l'Observatori de Treball, Generalitat de Catalunya

La taxa mitjana d'atur aparent de la comarca es va incrementar en 1,1 punts, fins al 11,8% (Gràfic 7.24.). Únicament Godall i Masdenverge van reduir la taxa d'atur aparent l'any 2011 encara que molt lleugerament, mentre que la resta de municipis van veure-la empitjorar. Destaca el cas de la Sénia, que va passar del 14,4% del 2010 al 16% del 2011.

GRÀFIC 7.24 - TAXES MITJANES D'ATUR APARENT PER MUNICIPIS, EL MONTSIÀ

Percentatges

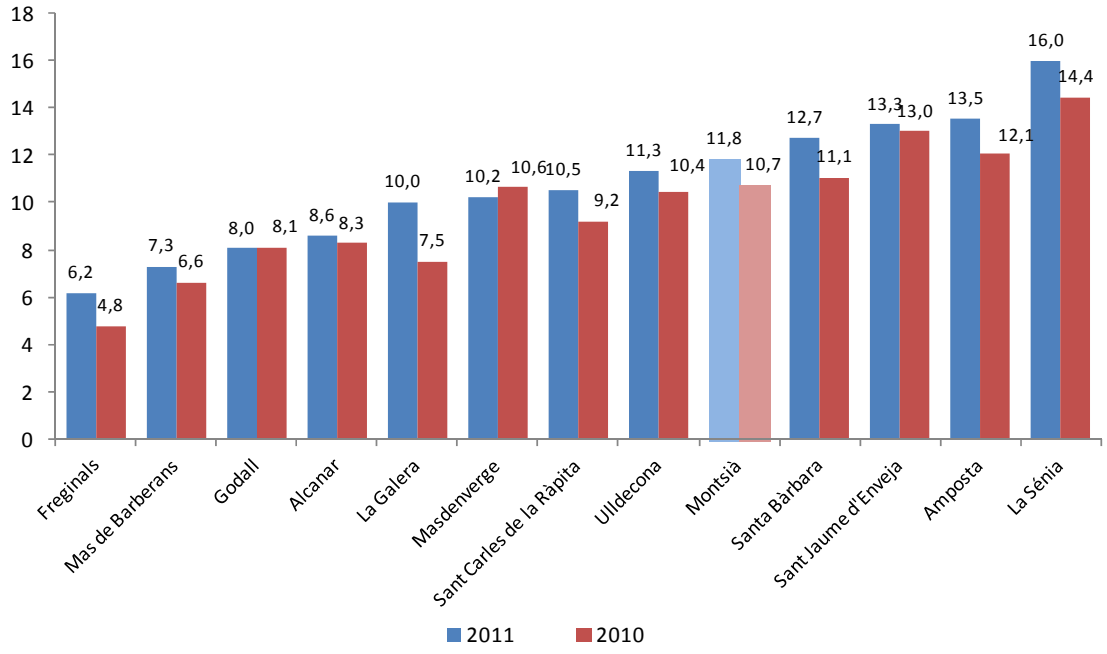

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i de l'Observatori de Treball, Generalitat de Catalunya

7.3.3 La Ribera d'Ebre

Un total de 1.416 residents a la Ribera d'Ebre figuraven com a aturats de mitjana l'any 2011, enfront del 1.370 de mitjana del 2010. Aquest increment del nombre d'aturats s'anava aguditzant a mesura que passava l'any. Així, si en el primer trimestre la taxa interanual d'increment del nombre d'aturats era del 0,5%, aquesta s'enfilà fins al 14,3% en el darrer trimestre. Bona part d'aquest increment, com és lògic, es deu a Móra d'Ebre. Per exemple, l'increment del nombre d'aturats a aquest municipi explicava 5,7 dels 12,2 punts d'increment en el tercer trimestre. També destaca l'aportació de signe contrari de Flix, que va contribuir a abaixar en 2,8 i 0,7 punts percentual l'increment del nombre d'aturats del primer i segon trimestre, respectivament.

GRÀFIC 7.25 - CONTRIBUCIONS DELS MUNICIPIS A LA TAXA D'ATUR PER TRIMESTRE, LA RIBERA D'EBRE, 2011

Percentatges

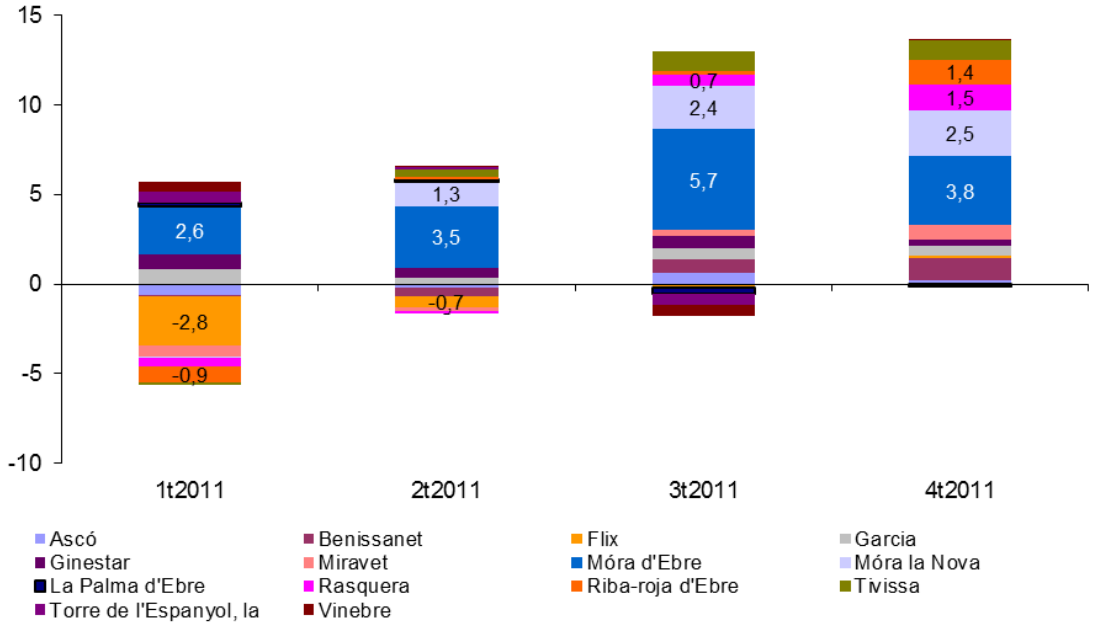

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i de l'Observatori de Treball, Generalitat de Catalunya

La taxa d'atur aparent mitjana de la comarca ha estat del 9,1% l'any 2001, 8 dècimes superior respecte del 2010. Pràcticament tots els municipis de la comarca, llevat d'Ascó, Flix i la Torre de l'Espanyol han vist empitjorar la taxa d'atur aparent. En alguns casos, com a Garcia i a Vinebre, aquest ha significat incrementar en més de 3 punts percentuals respecte del 2010. El rang de taxes d'atur és força ampli, i va del 5,2% d'Ascó al 14% de Vinebre.

GRÀFIC 7.26 - TAXES MITJANES D'ATUR APARENT PER MUNICIPIS, LA RIBERA D'EBRE

Percentatges

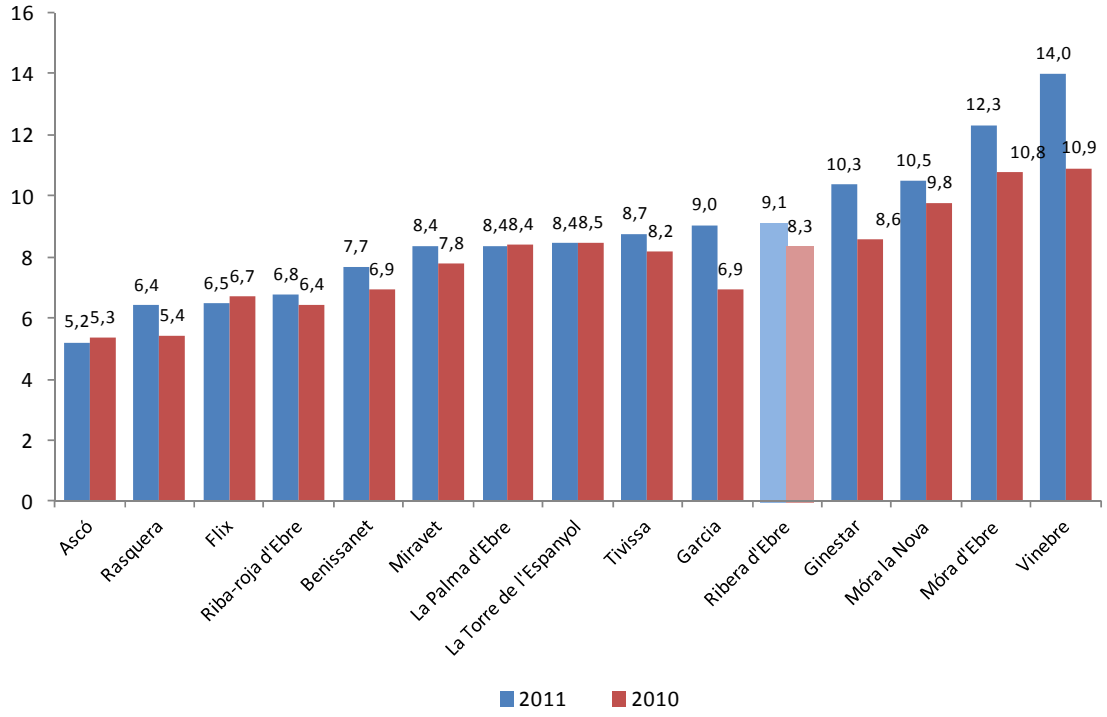

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i de l'Observatori de Treball, Generalitat de Catalunya

7.3.4 La Terra Alta

El nombre d'aturats a la Terra Alta l'any 2011 va ser de 559, enfront dels 486 del 2010, la qual cosa representa un increment del 15%. Com a la resta de comarques, l'increment de l'atur es va anar accelerant a mesura que passava l'any i les contribucions han estat desiguals (Gràfic 7.27).

GRÀFIC 7.27 - CONTRIBUCIONS DELS MUNICIPIS A LA TAXA D'ATUR PER TRIMESTRE, LA TERRA ALTA, 2011

Percentatges

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i de l'Observatori de Treball, Generalitat de Catalunya

La taxa mitjana d'atur aparent de la comarca és la més baixa de les de la demarcació, i va incrementar-se en 1 punt percentual l'any 2011, fins assolir el 7% (Gràfic 7.28). Tots els municipis han vist empitjorar la taxa d'atur aparent durant el darrer any. Malgrat tot, la diferència entre taxes d'atur és relativament petita en comparació de les altres comarques, i va del 5% d'Arnes al 9,1% de la Fatarella.

GRÀFIC 7.28 - TAXES MITJANES D'ATUR APARENT PER MUNICIPIS, LA TERRA ALTA

Percentatges

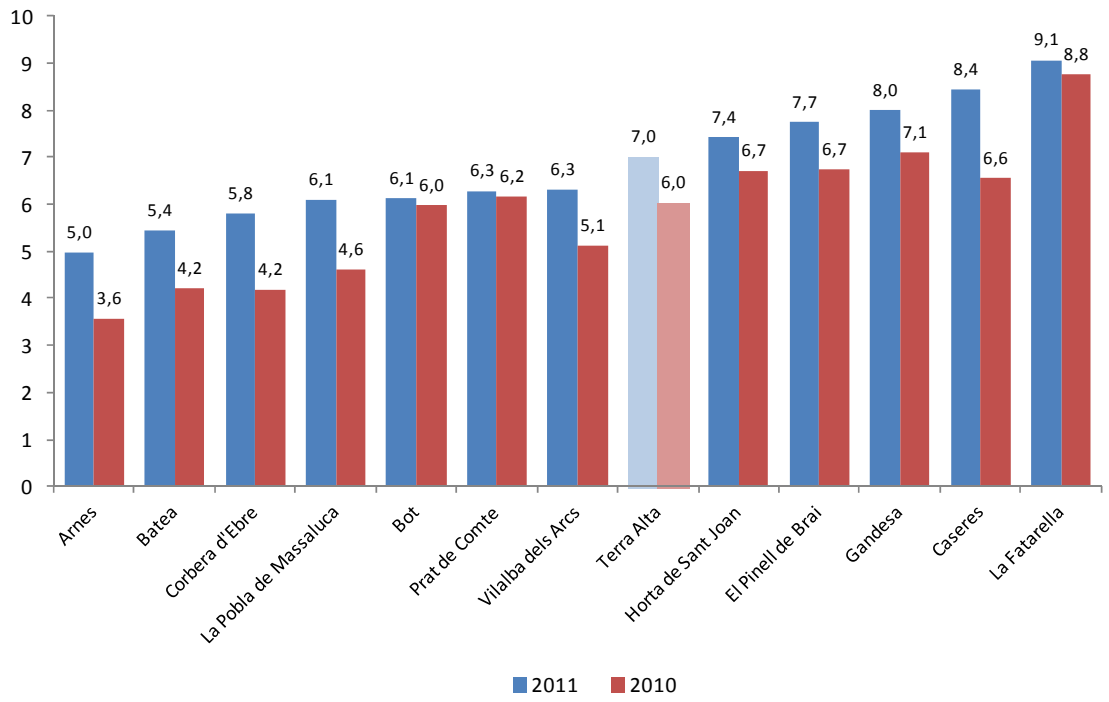

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i de l'Observatori de Treball, Generalitat de Catalunya

ISBN: 978-84-695-3309-3
Drets exclusius d'edició:
Càtedra d'Economia Local i Regional
No es comercialitza

Imprès a Catalunya per:
Cooperatiu Gràfica Dertosense

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre es cent per cent lliure de clor i és qualificat com a paper ecològic.

Diputació Tarragona

Ajuntament de Tortosa